„O carte de stringentă actualitate, recomandată oricui vrea să înțeleagă cum a apărut și cum poate fi învins extremismul care acum amenință lumea. Putea fi scrisă doar de cineva care a trăit printre adepții radicalismului islamist. Iar Maajid a trăit printre ei."

TONY BLAIR, fost prim-ministru englez

MAAJID NAWAZ

CONFESIUNILE UNUI FOST ISLAMIST

MAAJID NAWAZ

CONFESIUNILE UNUI FOST ISLAMIST

CORINT
ISTORIE

Colecţie coordonată de
LAVINIA BETEA

MAAJID NAWAZ

CONFESIUNILE UNUI FOST ISLAMIST

Traducere din limba engleză de Sorin Şerb
Prefaţă de Ion Duvac

CORINT
BOOKS
2017

MAAJID NAWAZ s-a născut în 1977, în Southend (Marea Britanie), din părinți de origine pakistaneză. A fost membru al grupării islamiste Hizb ut-Tahrir, fiind arestat în Egipt, în decembrie 2001, unde a rămas încarcerat până în 2006. În timpul procesului, Amnesty International îi atribuie calitatea de „prizonier de conștiință". După ce iese din închisoare și părăsește Hizb ut-Tahrir, înființează organizația „Quilliam", dedicată, printre altele, combaterii extremismului. A candidat pentru Partidul Liberal-Democrat în alegerile parlamentare din 2013 și 2015. A absolvit Școala Superioară de Studii Orientale și Africane a Universității din Londra, secția de limbă arabă și drept, și deține un masterat în teorie politică la London School of Economics. Colaborează cu publicații precum *The Daily Beast, Jewish News, London Times, New York Times* și *Wall Street Journal*. Este realizator la postul de radio LBC. Este coautor al lucrării *Islam and the Future of Tolerance* (2015).

Redactare: Dan Criste
Tehnoredactare computerizată: Cristina Gvinda
Design copertă: Dan Mihalache
Ilustrație copertă: Foști luptători talibani predând armele în fața reprezentanților Guvernului Republicii Islamice Afganistan, în timpul unei ceremonii desfășurate în provincia Ghor, în 2012. (Sursa: U.S. Department of Defense photograph by Lt. j. g. Joe Painter.)

MAAJID NAWAZ
Radical: My Journey Out Of Islamist Extremism To a Democratic Awakening

ISBN: 978-606-793-214-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Nawaz, Maajid
Confesiunile unui fost islamist / Maajid Nawaz ;
trad. de Sorin Șerb ; pref. de Ion Duvac. - București : Corint Books, 2017
ISBN 978-606-793-214-0

I. Șerb, Sorin (trad.)
II. Duvac, Ioan (pref.)

297
32

Prefață

O filă de istorie personală, care ajută la conturarea unei imagini obiective asupra situației terorismului de azi – astfel am putea defini prezenta carte într-un mod foarte succint. Scrisă sub forma unei povești de viață, cu situații tensionate, dificile, care iau o nouă întorsătură, de fiecare dată, dar și cu momente fericite și emoționante, devine o lectură atractivă pentru orice fel de public, indiferent de vârstă, origini sau convingeri. Cu atât mai mult am putea-o încadra în bibliografia celor care studiază fenomenul terorist contemporan sau islamismul extrem. Prin naturalețea și descrierea amănunțită a faptelor, prin recunoașterea situațiilor traumatizante și a greșelilor făcute, autorul ne oferă ocazia de a înțelege mai bine ce se petrece în mintea unui tânăr musulman, care se dezvoltă într-o lume total străină. În felul acesta, prin intermediul unei astfel de incursiuni, să o numim călătorie psihologică, putem să vedem mai clar contextul în care se produc anumite evenimente și ce repercusiuni au acestea asupra indivizilor implicați.

Procesul de etichetare a celor din jurul nostru, căruia îi cădem pradă atât de ușor uneori, nu reprezintă doar o dovadă de superficialitate, ci și o condamnare a celui etichetat de a deveni una cu eticheta sa. Atunci când ne hotărâm să considerăm într-un anume fel pe cineva, pornind de la general la

individual, nu facem decât să-l depersonalizăm pe respectivul om, negându-i propriile trăiri şi sentimente. Astfel individul devine mulţimea în care a fost inclus, toţi cei din jur ajungând să-şi adapteze comportamentul la eticheta atribuită, reuşind astfel să-l facă, chiar şi pe cel în cauză, să-şi modifice atitudinea conform noului „statut". Prin urmare, acţiunea care începe, mai repede sau mai târziu, ajunge să aibă şi o reacţiune. Mai mult decât atât, marginalizarea unei anumite categorii pe considerente rasiale nu face decât să coaguleze respectiva comunitate şi să stimuleze în ea dorinţa de a lupta, de a riposta, de a-şi impune respectul. Dacă adulţii dau uneori dovadă de mai multă raţiune, ajutaţi fiind de experienţele prin care au trecut, pentru copii, aceste purtări sunt o adevarată modelare comportamentală în cel mai negativ sens posibil. În ei, impulsurile sunt mult mai vii, iar nivelul dezvoltării cognitive nu poate înţelege „de ce eu". De ce li se întâmplă lor, cu ce au greşit, de ce foştii prieteni devin duşmani, de ce lumea se uită ciudat la ei şi îi consideră într-un anume fel?

Următorul pas, după marginalizare şi excludere socială, este cel de radicalizare. Aşadar abuzaţii devin la rândul lor abuzatori. Limitarea drepturilor, oprobriul public, umilinţele şi violenţele dau naştere dorinţei de răzbunare, care îi face să devină asemenea celor care i-au traumatizat, fără să îşi dea seama. Adeverindu-se astfel proverbul „cine seamănă vânt culege furtună". Tot astfel s-a întâmplat şi în cazul de faţă, unde, dintr-un copil emotiv şi politicos, ajungem să întâlnim un adolescent rebel, însetat de luptă şi mânat de obsesia de a-şi face singur dreptate într-o lume în care nimeni nu i-o oferă. Desigur că adolescentul rebel, cizelat prin educaţie îşi va îndrepta atenţia către un grup care să-i împărtăşească valorile, generând astfel o adevărată mişcare socială.

Lumea pe care o oferă astfel de grupări devine foarte volatilă, iar granița dintre legal și ilegal se subțiază, ea fiind pusă la mare încercare în momentele în care se percepe orice amenințare care poate periclita statutul dobândit și valorile asumate de membrii acestora. Degenerarea devine iminentă, iar viața celor implicați se poate schimba în moduri negândite și, în cel mai rău caz, se poate pierde. Puțini sunt cei care, după o perioadă foarte tumultoasă, în timpul detenției, pot să reflecteze și să accepte că, de fapt, ceea ce au susținut avea un scop bun, dar o cauză greșită. Se întâmplă totuși în acest caz; autorul, după îndelungate torturi, ajunge să înțeleagă faptul că ceea ce el voia să înfăptuiască are la bază același principiu, lipsirea de libertate a celorlalți. Începe astfel un proces de conștiință, o frământare morală, din care, prin prisma ajutorului primit tocmai de la cei la care nu se aștepta, trage concluzia că soluția pentru o lume mai bună nu este extremismul, ci moderația.

Asistăm la o nouă schimbare majoră a paradigmei de viață a autorului, care, în ciuda tuturor greutăților, decide să continue lupta, dar de data aceasta pentru adevărata cauză. Există de asemenea consecințe semnificative pentru decizia luată, fiind pus în postura de a-i pierde din nou pe cei apropiați, dar scopul îi oferă resursele necesare pentru a continua. Observăm cum comportamentul uman trece prin diferite schimbări, în funcție de mediul în care se găsește. Prin urmare, ideile, idealurile pot fi uneori înțelese sau susținute greșit, ca urmare a contextului sociocultural, însă atâta vreme cât se păstrează dorința vie de înțelegere (în sensul de cunoaștere), există și evoluția, progresul, îmbunătățirea.

Multe persoane care îmbrățișează o doctrină refuză să mai privească spre altceva, considerând că ceea ce ele au ajuns să cunoască reprezintă adevărul suprem, iar restul este de prisos.

Această opacitate, carapacea în care aleg să trăiască, îi face refractari şi chiar violenţi în faţa unor noi posibilităţi. Probabil că mâna care se întinde să mângâie, atunci când se aşteaptă ca ea să bată, de fapt, o intervenţie de tip paradoxal, este cea care, în astfel de circumstanţe, reuşeşte să insufle încredere şi să redea speranţa.

Autorul îşi păstrează modestia fără a încerca să impresioneze pe cititori, oferind sfaturi sau recomandări, iar tocmai prin aceasta reuşeşte să cucerească. Povestea de viaţă expusă deschis, în care îşi descrie parcursul cu toate neajunsurile şi greşelile, reprezintă modelul în sine. Accentul este pus mai mult pe lucrurile de care autorul nu este tocmai mândru decât pe realizările avute, descoperind astfel latura umană. În cele din urmă, indiferent de culoarea pielii, ideologiile urmate sau religia adoptată, suntem toţi oameni, cu sentimente, emoţii şi trăiri, iar uneori, pentru scopurile bune pe care le avem, ne folosim de mijloace nepotrivite.

Concluziile întregii lecturi sunt lăsate la latitudinea fiecărui cititor, în funcţie de experienţele, cunoştinţele şi interesele sale. Noi considerăm valoroasă această operă pentru suportul pe care îl oferă în conturarea unui profil psihologic al tânărului islamist, al potenţialului terorist, căci doar înţelegând problemele sale şi sursa declanşării, se poate interveni optim, prin metode şi mijloace psihologice corespunzătoare, pentru prevenirea fenomenului terorist sau, după caz, în procesul de deradicalizare a unei persoane prinse de valul acestui flagel contemporan. Apariţia acestui volum vine într-un moment potrivit, în care fenomenul radicalist este intens cercetat şi, din păcate, încă viu.

Prof. asoc. dr. ION DUVAC
CEO Psychological Profiler Academy

Pentru familia mea, pentru fiul meu
şi pentru toţi prietenii mei.
Şi pentru cei împreună cu care
am pornit o mişcare.

Cuvânt-înainte

Degetul care se mişcă scrie şi, astfel scriind, merge înainte.
Toată credinţa şi înţelepciunea ta nu pot şterge nici măcar
o jumătate de rând.

Omar Khayyam, *Ruba'iyat*

Aveţi în faţă o carte despre schimbare şi transformare. Extraordinara poveste a vieţii lui Maajid Nawaz – de la copilăria petrecută în Southend, trecând prin adolescenţă, când s-a implicat în violenţele de stradă, şi până la adoptarea islamismului – face relativ simplă înţelegerea apariţiei radicalismului politic şi ideologic. Modul în care el descrie predispoziţia spre violenţă pe care a avut-o în tinereţe reprezintă o lecţie utilă în legătură cu ce se poate întâmpla dacă rasismului instituţional i se îngăduie să prolifereze. Autorul ne spune foarte clar cum şi de ce a devenit insensibil la violenţă şi ne demonstrează că agresivitatea rasistă reprezintă un teren fertil pentru extremismul islamist. Scrie cu multă elocvenţă despre indiferenţa sa tot mai mare şi despre incapacitatea lui de a se identifica afectiv cu ceilalţi; aceasta a fost experienţa prin care a trecut odată convertit la ideologia radicală islamistă.

Şi mai fascinantă din punctul meu de vedere este însă dovada faptului că extremiştii se pot schimba. Iată că este posibil! Maajid vorbeşte despre admiraţia faţă de compansiunea arătată de oamenii obişnuiţi care, după arestarea sa, un proces incorect, brutalităţi şi încarcerare în Egipt, au lăsat deoparte

repulsia pe care le-o stârneau ideile sale politice, au apărat universalitatea drepturilor omului şi au făcut campanie pentru eliberarea lui. În fruntea acestora s-a aflat John Cornwall, care este membru al Amnesty International. El nu doar că a determinat Amnesty International să-l considere pe Maajid un „prizonier de conştiinţă", ci i-a trimis nenumărate scrisori prieteneşti lui Maajid însuşi.

Sunt peste măsură de emoţionată să aflu despre metamorfoza suferită de Maajid după citirea acestor scrisori. Ea îmi reaminteşte de ce sunt mândră că lucrez pentru Amnesty International Marea Britanie, care, prin acţiunile organizate de membrii săi, a avut un rol crucial în a-l ajuta pe Maajid să-şi refacă legăturile cu viaţa şi umanitatea. În esenţă, drepturile omului, compasiunea şi bunătatea i-au salvat omenia. Această carte este istoria izbăvitoarei sale călătorii – prin ignoranţă, bigotism, radicalism extremist şi mai mult decât atât – spre apărarea înflăcărată a drepturilor omului şi a tot ceea ce pot însemna acestea.

KATE ALLEN
director, Amnesty International Marea Britanie

Prolog

Southend, 1992

„Slammer" (puşcărie): asta e semnătura mea când pictez în draci, când umplu străzile cu graffiti. Îl scriu fără un „m" – „Slamer" – pentru că e mai rapid aşa, iar viteza contează, dacă nu vrei să fii prins de poliţişti. Sunt un B-boy* hip-hop, mare fan Public Enemy şi N.W.A.** Piese ca *Rebel Without a Pause, Fear of a Black Planet, Fuck tha Police* au versuri profunde. Am un costum pe cinste, cu pantaloni bufanţi de catifea cord, cu pense la spate şi adidaşi trăsnet. Sunt tuns zero pe părţi – iar părul, când nu e prins cu o bandană roşie, stă ridicat, cu un model fain la spate. Cei din gaşca mea poartă toţi aceleaşi haine, răcnesc aceleaşi melodii. Ca Erick and Parrish Making Dollars***, vrem *Business*. Am cincisprezece ani şi locuiesc în Southend, în Essex. Vara aceasta, ca în oricare altă vară, bâlciul este aici, în parcul de vizavi de casa mea. Când eram mic, obişnuiam să mă duc la târg cu prietenii. Pe atunci, nu ne interesau decât jocurile din parcul de distracţii:

---

* Dansator de breakdance (n. tr.).

** Formaţii americane de hip-hop (n. tr.).

*** Formaţie americană de hip-hop. Toate cele şapte albume ale acesteia apărute până în prezent conţin în titlul lor cuvântul *business*. Aici, acesta este folosit cu sensul de „bătaie" (n. tr.).

mașinuțele „bușitoare" și tot soiul de lucruri care se roteau. Și acum mă duc cu tovarășii mei, dar noaptea, nu în timpul zilei. Acum nu mă mai interesează jocurile. Mă duc să mă simt bine și să văd ce femei se mai arată pe acolo, să le văd pe talentatele locului.

Cum spunea Ice Cube, *azi a fost o zi bună...* sau cel puțin așa fusese până atunci. Cerul întunecat e plin de lumini încețoșate: se aud chiotele fetelor și bufniturile mașinuțelor; se simte mirosul dulce și acru în același timp de vată de zahăr și ceapă prăjită, tipic bâlciului. Pe când ne învârteam de colo-colo, ieșiți la vânătoare de gagici, apare din mulțime o figură cunoscută. Este prietenul meu Chill, pe numele lui adevărat Tsiluwa. Eu și Chill suntem apropiați. Născut în Zimbabwe, a emigrat în Marea Britanie cu câțiva ani în urmă. Vine alergând către noi prin mulțime și pot vedea pe chipul lui cât e de ușurat că ne-a găsit.

— Hai să trăiești, Chill. Ce faci, frățicule?

— E rost de cafteală, băieți! zice el.

Chill se întoarse. I-am urmărit privirea să văd dincotro și de cine fugise. Îmbrâncind oamenii din calea lor, se apropiau grăbiți câțiva flăcăi albi, în geci bomber verzi. Când au văzut că Chill are prieteni, s-au oprit. Mulțimea aflată între noi a început să se împrăștie, iar inima mea porni a bate nebunește. Șeful, Mickey, un bine-cunoscut bătăuș local, ne examinează atent și execută salutul nazist cu mâna dreaptă. Camarazii lui i se alătură, înjurând și salutând ca naziștii, strigându-ne „cioroilor", „*paki*"* și spunându-ne să ne cărăm naibii de unde am venit. Mă simt bine să știu că, în situații de genul acesta, tovarășii mei

* Cuvânt depreciativ folosit în Marea Britanie pentru cei născuți în Pakistan sau Africa de Sud (n. red.).

sunt alături de mine. Amenințările lui Mickey sunt clare: am mai trecut prin asta și înainte, dar nu e ceva cu care să mă fi obișnuit. Mai ales când la mijloc nu sunt doar vorbe: știu din experiență că au ascunse șișuri. Dacă ne prindeau, ne făceau bucăți. Cu cât dura mai mult confruntarea, cu atât se subția mai mult mulțimea, iar aglomerația din bâlci făcuse loc unui amenințător câmp de luptă. Nu voia nimeni să se bage.

Ne despărțim. Alerg printre chioșcuri, intrând și ieșind din mulțime, alergând atât de repede, că-mi aud inima bătând cu putere, la concurență cu țipetele celor care se dau în mașinuțe. Unde e paznicul parcului de distracții când ai nevoie de el? Mă bucur că știu bine parcul, știu încotro s-o iau. Asta înseamnă că pot să scap de acei skinhead și îmi dau seama ușurat că strigătele lor se aud tot mai departe pe măsură ce îmi croiesc drum către ieșire. Apoi o iau la sănătoasa pe stradă, îndreptându-mă către casă. Intru, urc în camera mea și caut sub pat, unde îl țin ascuns: cuțitul meu preferat de vânătoare. Sărind câte trei trepte deodată, trop, trop, trop, cobor și ies pe ușă înainte ca părinții mei să mă poată întreba ce și cum. Ei fac parte dintr-o generație mai îngăduitoare cu asemenea situații, dar ocupându-se de un chioșc de ziare amplasat chiar vizavi de parc, în mod cert aceasta nu este o purtare pe care s-o aprobe. Dar eu și oamenii mei gândim altfel. Nu e vremea să plecăm capul și să sperăm că rahatul ăsta va trece. E momentul să stau alături de tovarășii mei, să-i susțin. Niciun rasist nu ne va alunga de pe străzile noastre.

Gașca noastră se adună într-un loc dinainte stabilit: locul spre care ne îndreptăm când trebuie să ne despărțim în felul acesta. La ceva timp, însă odată ce vedem că locul este sigur, ne strângem la intersecția dintre Chalkwell Avenue și London Road.

Nu o căutăm cu lumânarea, dar cu siguranţă că nici nu vom da înapoi. Nu vom ceda în faţa lui Mickey şi a clovnilor lui.

Odată întorşi pe London Road, în urma noastră opreşte deodată o furgonetă albă. Uşile din spate se deschid şi coboară un grup de skinhead ameninţători.

Rahat, am pus-o.

Am auzit poveşti despre „vânătoarea de *paki*". Poveşti despre grupuri de tipi care căutau victime nevinovate să le taie cu cuţitul. De data asta însă, e prima oară când eu sunt cel vânat. Am fost păcăliţi. Mickey şi ai lui, îmbrăcaţi cu geci bomber, cu toată înfăţişarea lor, erau băieţi de-ai locului, ca şi noi. Aceşti skinhead sunt dintr-o ligă diferită: mătăhăloşi, solizi ca nişte closete de cărămidă, cu vârste de peste douăzeci de ani, înarmaţi până în dinţi şi puşi pe treabă. Atunci când sar din maşină, se vede în lumina de pe stradă strălucirea unui cuţit. Unii au bâte în capul cărora bătuseră cuie. Dacă ne prind...

Toţi tovarăşii mei gândesc ca şi mine: trebuie să ne mişcăm repede. „Şişul meu!" îmi zic, auzindu-i cum fac prăpăd pe stradă. Trebuie să mă descotorosesc de cuţit! Dacă-l găsesc la mine, o să creadă că vreau să mă bat cu ei. Singura mea şansă e să le dovedesc că n-am nimic la mine, să-mi încerc norocul, poate mă lasă în pace. Intru repede pe o ulicioară, mă ciucesc şi ascund cuţitul în spatele unei tufe. Apoi ies şi o iau la fugă, panicat pentru o clipă fiindcă nu ştiu încotro s-o iau, dar – *la naiba* – sunt înconjurat. Sunt cinci-şase dintr-ăştia, venind din toate părţile. Cuţite, boxuri, bâte. Salută iar ca Hitler şi înjură de mama focului: *Paki nenorociţi, plecaţi dracului de unde aţi venit!*

Mă simt tot mai înfricoşat, copleşit de adrenalină. Privirea acestor tipi nu poate însemna decât un lucru: ei ştiu că acum nu mai am pe unde să fug, şi eu la fel. Asta e, *„aşa-i când e să se-ntâmple"*. Am avut femeile mele, am cântat melodiile

preferate, m-am distrat. Acum, cred că pur şi simplu o s-o *mierlesc*...

*

Egipt, 2002

Sunt dus la locul martirajului meu, *shahadah*? Sunt legat şi am ochii acoperiţi cu nişte cârpe jegoase, înghesuit între alte fiinţe înspăimântate şi nenorocite, transpirând sub soarele nemilos al deşertului. Arşiţă şi sare. Arşiţă şi sare. Doar asta simt în gură. Mirosul acru, puturos al fricii este puternic în spatele dubei în care ne aflăm. Duhneşte din transpiraţia celor cu care mă înghesui, şi sunt sigur că şi eu eman acelaşi miros. Cineva din dreapta mea murmură ceva ininteligibil: se roagă, se smiorcăie sau este pur şi simplu confuz. Ceilalţi tac, dar după respiraţia lor greoaie, neregulată, îmi dau seama că aşteaptă, aşteaptă să vadă ce soartă li s-a pregătit.

Au trecut, pare-se, patru ore de când m-am deşteptat, poate cinci. Nu am cum să ştiu cu siguranţă. Mistuitoarea căldură ar putea însemna că suntem la Cairo, dar, repet, am putea fi oriunde în Egipt. *Allahu a'lam* – doar Dumnezeu ştie. Poate că, în cele din urmă, îmi vor trage un glonţ în ceafă. Se ştie că securitatea statului, numită Aman al-Dawla, duce oameni cu autobuzul în deşert, unde exact asta face. Ce binecuvântare ar fi! Repede şi uşor. Abia aş avea timp să citesc mărturisirea mea de credinţă, *Kalimatain*, înainte de a da colţul. Da, Coranul, trebuie să-mi amintesc Coranul. Capitolul *Ya-Seen* mă va linişti cu siguranţă. Încerc să-mi amintesc cuvintele cu toată concentrarea de care sunt capabil, însă nimic nu străpunge ceaţa grea, aproape asfixiantă din mintea mea.

Apoi aud cu plăcere când un recrut din poliţie, un *shaweesh*, ne scoate din dubă şi ne împinge pe nişte trepte pe care nu

le putem vedea: al-Gihaz. Aparatul. Sediul central al Aman al-Dawla, cunoscut în tot Egiptul din ceea ce se zvonea despre întunecoasele sale celule subterane. Mulţi au ieşit de acolo nebuni, incapabili să spună ce li s-a întâmplat, alţii nu au mai ieşit deloc.

Aici mi-am pierdut numele. Acum sunt doar un număr. Patruzeci şi doi – *itnain wa arba'een* – asta este ce trebuie să ţin minte, la acesta trebuie să răspund mereu când sunt strigat. *Itnain wa arba'een*, *itnain wa arba'een*, *itnain wa arba'een*. Nimic altceva nu este sigur. Nu ştiu dacă voi coborî aceste trepte fără să cad, nu ştiu când voi fi bătut. Am fost lipsit de orice apărare; faptul că sunt legat la ochi mă face să nu văd ce urmează. Îmi încordez trupul anticipând loviturile: este epuizant, dar e tot ce pot face. Muşchii abdomenului şi cefei mă dor de atât efort.

Se schimbă aerul, ceea ce-mi spune că am fost dus la subsol. Spaţiul începe să se strâmteze; simt zidurile umede şi invizibile tot mai aproape. Împins de-a lungul unui coridor, miasma mă izbeşte ca un pumn în stomac; e duhoarea excrementelor umane lăsate să dospească prea mult. Străpunge agonia şi oboseala, lăsându-mă fără respiraţie şi implorând pe muteşte un răgaz. Simt mişcare din ambele părţi, viermuiala neliniştită a trupurilor încarcerate. Celule aglomerate la dreapta şi la stânga mea.

Nefiind pic de loc, am fost aruncat peste cei care zăceau deja pe pardoseala murdară; suntem ca nişte piese umane de domino. Simt că strivesc sub mine un trup străin. *Ya akhi* – fratele meu, iartă-mă pentru că te apăs cu greutatea mea. Vreau să vorbesc, dar ni s-a ordonat să păstrăm tăcere deplină, altminteri vom fi reduşi la tăcere. Ceas de ceas, noi trupuri sunt aruncate lângă mine. În lumea însingurată a celui legat la ochi, nu am cum distinge un cadavru viu de altul.

Aşa începe lungul priveghi de la al-Gihaz. Fără odihnă, fără comunicare, fără mişcare. Tremurând şi asudând între extreme termice bine chibzuite, trebuie să fim gata să răspundem în fiecare oră la apel, când se strigă numerele care ni s-au dat. *Itnain wa arba'een, itnain wa arba'een, itnain wa arba'een.* Nu trebuie să uit. A nu răspunde sau a adormi înseamnă un bocanc dat cu sete în plină figură.

În momentele de luciditate, îmi amintesc că nimeni nu ştie unde sunt, nici soţia şi copilul pe care i-am lăsat în urmă plângând după mine în toiul nopţii, nici părinţii care nu mai aveau linişte de când hotărâsem să mă mut în Egipt. Mi se pune un nod în gât de frică în timp ce încerc să-mi recapăt stăpânirea de sine. Allah, fii îndurător. *Hasbi Allah wa ni'mal wakeel* - tu eşti de ajuns, eşti cel mai bun apărător. Încă de când m-am dedicat reîntemeierii Califatului, am petrecut ani ştiind că acest moment va sosi. Faraonii nu au fost nicicând înfrânţi fără sânge şi sacrificiu, iar cei drepţi au plătit mereu un preţ greu pentru a ieşi învingători. Dar ajută-mă, Doamne, să trec prin încercarea aceasta, că sunt speriat şi singur. *Ya-Seen, wal Qur'an il-Hakim...*

Zile, nopţi, nu mai pot face deosebire. Dar îmi dau seama cutremurându-mă atunci când se termină apelul şi începe „ancheta". Un frate de pe un culoar apropiat - primise numărul unu - este ridicat brusc în picioare.

Raqam wahid!

Împleticindu-se în mijlocul protestelor înăbuşite, el îşi croieşte drum printre şirurile de prizonieri până într-o cameră aflată la capătul coridorului. Uşa rămâne deschisă ca un soi de avertisment pentru noi, ceilalţi. Ţipete. Lovituri surde. Rugăminţi. Apoi, un sunet care mi-a întors stomacul pe dos. Pătrunzătorul, inconfundabilul pârâit al curentului electric, urmat de un ţipăt care-ţi îngheaţă sângele în vine.

A'uzu billah – caut adăpost la Domnul! E greu de imaginat impactul pe care-l are un urlet de durere până nu-l auzi cu urechile tale. Un cor de şoapte inundă coridorul atunci când fraţii mei încep să se roage cu glas scăzut. Ştim cu toţii că numerele noastre vor fi strigate în scurtă vreme. Gândeşte! îmi spun. Recită Coranul! Dar buzele îmi tremură, gâtul îmi este uscat, iar mintea este buimăcită de epuizare şi teamă.

Se aud câţiva paşi când fratele nostru este adus înapoi în celulă. Trupul său fără vlagă este aruncat lângă un perete, producând o bufnitură oribilă, semn că totul se încheiase. Şi apoi:

Raqam itnain!

Urmează numărul doi. Cu timpul, ameninţările, ţipetele gardianului şi vaietele fraţilor anonimi se contopesc într-un nesfârşit torent de urlete. Cu o regularitate brutală, sunt strigate numere tot mai apropiate de al meu – din ce în ce mai apropiate.

Itnain wa arba'een, itnain wa arba'een, itnain wa arba'een.

Nu trebuie să uit.

*

Texas, 2011

Primăvara face loc verii în Dallas, şi simt deja că este prea cald. Gulerul hainei îmi roade gâtul când privesc afară din maşina care m-a luat de la hotel; împrejurimile devin tot mai impunătoare pe măsură ce ne apropiem de destinaţie. Lucru deloc surprinzător de altfel, dată fiind destinaţia.

La Dallas s-a deschis de puţină vreme Centrul Prezidenţial pentru Democraţie, iar conferinţa la care tocmai am luat cuvântul face parte din festivitatea de inaugurare. Am fost invitat să vorbesc despre rolul mijloacelor on-line de socializare în recentele revolte din Orientul Mijlociu – protestele de masă care au aprins regiunea şi au scuturat jugul tiraniei şi represiunii vechi

de decenii. Evident, restul lumii urmărește desfășurarea evenimentelor cu mare atenție. Din grupul meu de vorbitori a făcut parte Oscar Morales, prieten și coleg activist. Oscar este considerat responsabil de organizarea celei mai mari demonstrații care a avut loc vreodată împotriva terorismului – 12 milioane de persoane au răspuns popularei sale campanii on-line, ieșind în stradă pentru a protesta împotriva grupării teroriste columbiene FARC. Împreună, eu și Oscar ne-am adresat unui auditoriu format din activiști globali, vorbindu-le despre modul în care platformele on-line pot fi exploatate pentru a mobiliza și a da apă la moară mass-mediei tradiționale. Fantastic. Cu doi ani în urmă nici nu auzisem de Twitter. Acum îmi foloseam contul pentru a oferi informații despre interviurile date întruna la televiziune cu privire la revolta populară din Egipt.

Odată încheiate aceste formalități, merg la masa dată de sponsorul evenimentului. Am ajuns la o clădire mare, impunătoare, iar la ușă am fost întâmpinat de un majordom care mi-a spus că oaspeții „vor avea o ținută lejeră" – cu alte cuvinte, ne vom da jos haina și cravata. Stânjenit de renunțarea la haină, am trecut de ușile de la patio către o peluză uriașă, desăvârșit întreținută, unde toți oaspeții vorbeau unii cu alții și unde se servea bufetul.

Indiferent cât de atrăgător ar fi mirosul unui grătar texan, și mai interesanți sunt oaspeții prezenți la această întâlnire. Îl zăresc pe fostul consilier pe probleme de securitate națională Stephen Hadley tăifăsuind într-un colț cu fostul secretar de stat Condoleezza Rice. Pe când făceam coadă să-mi pun o porție de friptură, vine la mine un bărbat care se prezintă drept Michael Meece, șef de cabinet al unui fost președinte. El îmi spune că sunt invitat să mă alătur gazdei la masa lui. Urmându-l pe Meece, mă trezesc alături de figuri familiare:

Stephanie Rudat, activistă americană şi organizatoare de campanii, diverşi activişti revoluţionari egipteni şi sirieni. În fine, poftindu-mă să iau loc pe un scaun gol de lângă el, gazda: fostul preşedinte al Statelor Unite, George W. Bush.

Multe îmi trec prin minte privind acest chip atât de cunoscut, însă îmi păstrez expresia indiferentă. Strâng mâna pe care mi-o întinde şi mă aşez. Iau masa cu Bush: e ceva cu totul neaşteptat. Îmi revin în minte frânturi de apariţii televizate, prezenţa sa publică, caricaturile, toate îmi fulgeră prin faţa ochilor când îmi amintesc de „Războiul său împotriva Terorismului", războiul lui împotriva mea.

La masă era deja o discuţie în desfăşurare şi am devenit atent pentru a-mi dau seama despre ce este vorba. Bush ascultă cu atenţie fiecare persoană, întrerupându-i adesea pe interlocutori pentru a le pune întrebări şi a cere lămuriri. Se dezbate viitorul Egiptului; egiptenii susţin cu înfocare necesitatea judecării rapide a dictatorului detronat, Hosni Mubarak. În viziunea lor, procesul şi întemniţarea lui vor vesti un nou început pentru Egipt.

Îmi pare rău, dar eu sunt de altă părere şi simt că trebuie să le spun celor de faţă ce mă îngrijorează. Încerc să le explic de ce concentrarea obsesivă pe „justiţie" ar putea fi în detrimentul intereselor pe termen lung ale Egiptului.

— Este nevoie în primul rând de adoptarea unei constituţii, urmată de alegeri, după care se poate ajunge şi la judecarea lui Mubarak. Dacă Egiptul nu reuşeşte să adopte la început o constituţie, primul partid care va câştiga alegerile o va crea după propria imagine. Justiţia nu poate fi arbitrară, ea trebuie să se bazeze pe lege.

Nu spun asta într-un mod dezinteresat, ci dintr-un punct de vedere profund personal; suspendarea drepturilor

constituţionale ca urmare a asasinării preşedintelui Sadat în 1981 mi-a influenţat viaţa într-un mod pe care încă nu pot să-l înţeleg. Am aflat ce înseamnă cu adevărat starea de necesitate şi ignorarea libertăţilor individuale. Am văzut de ce este capabil regimul Mubarak: frica paralizantă, umilinţele de fiecare zi, tortura...

— Stop, mă întrerupe deodată Bush, care şi-a îndreptat acum întreaga atenţie asupra mea. Cum defineşti tortura?

Bush îmi cere să dau o definiţie a torturii? Îmi dau seama pe dată că interesul său nu este pur academic – în timpul mandatului său, dezbaterea în legătură cu ce este şi ce nu este tortura a fost o componentă vitală a „Războiului împotriva Terorismului". În 2002, Biroul de consultanţă juridică al lui Bush a scris un memoriu celebru având ca temă „tortura cu apă pe scândură", o tehnică de interogare care presupune simularea înecului, prizonierului turnându-i-se apă peste faţa acoperită cu celofan. Autorii memoriului ajungeau la cunoscuta şi foarte controversata concluzie că aceasta nu este un act de tortură, ci o tehnică de interogare „îmbunătăţită", devenind astfel admisibilă din punctul de vedere al legilor americane.

De unde să încep? Să spun oare ce cred despre aspectul exagerat de militarizat al „Războiului împotriva Terorismului" şi cât a costat omenirea din punctul de vedere al încălcării drepturilor omului, dând apă la moară teroriştilor şi aducând mari prejudicii ţărilor vizate? Să aduc în discuţie Irakul? Am vorbit în mod public despre aceste chestiuni, însă cum ai putea răspunde când cel care conduce „Războiul împotriva Terorismului" îţi cere opinia la un grătar, în curtea casei sale.

M-am hotărât să abordez frontal problema.

— Cum definesc tortura? Ce credeţi despre electrocutare?

Mă uit la Bush, aşteptând să fiu întrebat despre tortura cu apă pe scândură. El, în schimb, dă din cap aprobator şi recunoaşte pe un ton serios:

— Da, electrocutarea *este* tortură. Apoi, fluturând din mână, mă îndeamnă: Spune mai departe, te rog.

Partea întâi

B-BOY

În atenția tuturor pasagerilor, nu alergați pe peron sau în stație. Mai ales dacă aveți în spate un rucsac, purtați o haină largă sau nu păreți din partea locului.

Graffiti anonim apărut în metroul londonez după ce poliția l-a ucis, cu șapte gloanțe trase în cap, pe Jean Charles de Menezes, un brazilian nevinovat, în stația Stockwell, pe 22 iulie 2005

Capitolul 1

Mai există un Gujrat, în Pakistan

M-am născut la finele anilor 1970, pe când hip-hop-ul făcea primele mişcări la New York. Pasionaţii de *breakdance* din Bronx au început totul, impunând cele dintâi figuri de dans. Afrika Bambaataa era acolo. De asemenea, Sugarhill Gang, care a folosit teme ale formaţiei Chic şi a captat atenţia tuturor cu *Rapper's Delight*. Mai erau cei de la Grandmaster Flash şi Furious Five; cei de la Melle Mel au dat glas furiei lor în *The Message*. Doisprezece ani mai târziu, mi-am găsit inspiraţia în acest peisaj, mi-am descoperit vocea în ritmurile sale. Până atunci, am crescut izolat de partea cealaltă a Atlanticului, ani de ucenicie care oglindeau însăşi dezvoltarea timpurie a hip-hop-ului.

Chiar şi aşa, propriile mele începuturi nu puteau fi mai diferite de cele ale hip-hop-ului. Locul naşterii mele a fost Southend, un oraş de coastă din Essex. În Marea Britanie a anilor 1980, Essex era în pas cu vremurile: apelul populist al lui Thatcher la reducerea impozitelor şi la posibilitatea de a cumpăra locuinţele sociale, naţionalismul strident şi etosul individualist se regăseau în întreaga ţară.

Nimeni nu a rezumat mai bine toate acestea ca Norman Tebbit, reprezentantul în parlament al circumscripţiei Chingford şi preşedinte al Partidului Tory, care le-a spus şomerilor să-şi

ia bicicletele şi să-şi caute de muncă şi a cărui marionetă din spectacolul *Spitting Image* era îmbrăcată ca un skinhead.

Southend-ul copilăriei mele nu era defel ca New York-ul – nu era şi nici azi nu este un loc al diversităţii etnice. Populaţia sa, care se ridică azi la 160 000 de locuitori, este în proporţie de 96% albă. În anii adolescenţei mele, procentul era chiar mai ridicat. Acum sunt în oraş comunităţi de kosovari, albanezi şi imigranţi din Indiile Occidentale, însă acum treizeci de ani nu existau est-europeni, iar principalele comunităţi de imigranţi din Indiile Occidentale erau în Pitsea şi Basildon. În Southend erau foarte puţine familii de asiatici – practic câteva sute de persoane, nu mai mult de 0,1% din populaţie. Pe atunci, dacă vedeai pe cineva din Pakistan, India sau Bangladesh în Southend, i-ai fi cunoscut de regulă părinţii, ai fi ştiut unde a fost anul trecut în vacanţă şi care este ultimul scandal produs în familie.

Faptul de a creşte într-o asemenea comunitate minoritară nu se putea să nu aibă un efect asupra ta. Era cu totul altfel decât dacă creşteai într-o mare comunitate de pakistanezi, în East Ham sau Bradford. Acest lucru ne-a obligat să ne integrăm în marea societate, prin urmare am crescut simţindu-mă mult mai pregătit să accept diferenţele culturale.

Era posibil ca Maajid din Bradford să nu-şi ştie locul într-un mediu dominat de albi. Chiar şi azi, sunt etnici din Bangladesh în Tower Hamlets care au fost crescuţi vorbind bengali ca prima lor limbă şi care, în ciuda faptului că au fost crescuţi în Marea Britanie, nu şi-au făcut prieteni printre albi.

Cu alte cuvinte, asemenea comunităţi sunt suficient de mari pentru ca oamenii să-şi ducă toată viaţa acolo şi să nu trebuiască să se aventureze în afara acestora. Rezultatul este că, pentru mulţi dintre cei crescuţi într-un oraş ca Bradford sau Tower Hamlets, singurul lor contact cu copiii albi are

loc atunci când se bat cu aceştia. Şi singura dată când vin în contact cu femeile albe este când flirtează cu ele în speranţa că vor avea o mică aventură de-o noapte. Această situaţie are un efect nefast asupra modului în care fiecare comunitate o percepe pe cealaltă. Este o situaţie proastă pentru ambele părţi.

Dar să nu mă grăbesc prea tare. Trebuie să vă explic mai întâi cum a ajuns, la urma urmei, familia mea în Southend. Ai mei sunt originari din Gujrat. A nu se confunda cu Gujarat din India, care dă numele mult mai proeminentei comunităţi gujarati din Marea Britanie. Mai există un Gujrat, în Pakistan. Este vorba despre un district şi un oraş din provincia Punjab, în nord-vestul ţării, către graniţa cu Caşmir. Este aproape de Islamabad, dar la cât sunt de proaste drumurile, trebuie să mergi două ore şi jumătate cu maşina până în capitală, şi este la fel de departe de Lahore. Gujrat se află pe malurile râului Chenab. Se spune că familia mea s-a stabilit acolo în secolul al VIII-lea, venind cu armatele arabe ale lui Muhammad bin Qasim*.

Gujrat este un oraş care exercită o influenţă disproporţionată asupra politicii pakistaneze. Liderii din regiune au avut mereu o mare influenţă asupra armatei, iar oraşul a dat prim-miniştri şi puternice facţiuni politice. Gujrat e renumit de asemenea datorită gangsterilor organizaţi în clanuri, sau *biraadari***, şi femeilor frumoase. Folclorul plasează vechea şi tragica poveste de dragoste *Sohni Mahiwal* în Gujrat. Se spune că Sohni, cuvântul punjabi pentru „frumoasă", s-a înecat în râul Chenab pe când încerca disperată să ajungă la Mahiwal, iubitul ei, cu care i se interzisese să se vadă. Orbit de frumuseţea ei, Mahiwal sare

---

* General omeiad (695–715), a cucerit regiunile Sindh şi Multan, situate de-a lungul Indului, deschizând poarta altor cuceriri musulmane în peninsula indiană (n. tr.).

** Frăţie, comunitate restrânsă, organizată cumva ca o castă (fără a fi una) (n. tr.).

s-o salveze şi se îneacă alături de iubita lui. Această istorie a stat la originea a nenumărate poeme, picturi, cântece şi chiar a două filme produse la Bollywood. Una dintre legendele familiei mele spune că *Nana Abu* al meu, adică bunicul din partea mamei, şi-ar fi petrecut copilăria în timpul administraţiei britanice ca tovarăş foarte apropiat al unui doctor englez, director al unui spital din oraşul Jalalpur, situat în districtul Gujrat. Acest englez locuia în spital cu familia sa. Ajungând să aibă o relaţie foarte apropiată cu tatăl lui *Nana Abu*, doctorul îi invita deseori acolo pe el şi familia lui la masă, de sărbători şi în vacanţă. (Din câte se pare, clădirea spitalului e încă în picioare în Jalalpur, în toată splendoarea sa imperială.) În copilărie, *Nana Abu*, pe numele său Ghulam-Nabi, sau slujitorul Profetului, era profund fascinat de doctorul englez. Fiind foarte impresionat de cultura, educaţia şi generozitatea sa, *Nana Abu* a hotărât că, atunci când se va căsători şi va avea copii, îi va face medici ca să conducă un spital ca acesta. Avea să fie visul său călăuzitor.

Însă, la acea vreme, *Nana Abu* nu avea acces imediat la învăţământul medical. Prin urmare, cu inima grea, intră în armata administraţiei britanice cu speranţa că, astfel, îşi va putea împlini visul. Pe lângă rutina obişnuită din armată, a urmat diverse cursuri în afara programului. A devenit repede contabil şi a fost pus să gestioneze rezervele de alimente ale acesteia. Totul părea a merge cum trebuie, iar visul său era încă realizabil, astfel că *Nana Abu* se căsători. *Nani Ammi* a mea era o femeie frumoasă din Gujrat, pe nume Suraya, care înseamnă „constelaţie". Proaspăt căsătorit şi plin de speranţe, *Nana Abu* a luat-o pe *Nani Ammi* într-o călătorie prin India până la Lucknow, petrecând astfel luna de miere. Însă chiar în acea săptămână, s-a întâmplat ceva care avea să schimbe cursul istoriei: Împărţirea.

Era anul 1947, când s-a decis crearea a două țări: India, care urma să aibă o majoritate hindusă, și Pakistan – pe atunci Pakistanul Occidental și cel Oriental (azi Bangladesh) – în care majoritatea avea să fie musulmană. Astfel, foarte mulți oameni au trebuit să-și părăsească locuințele și să se mute dincolo de noua frontieră: hindușii în India și musulmanii în Pakistan. A fost un adevărat iad. Marele exod uman s-a desfășurat chiar sub ochii bunicilor mei, în timp ce-și petreceau luna de miere în India. Cuprinși de panică, s-au grăbit să prindă un tren care să-i ducă înapoi, în Gujrat, ajuns deodată în partea pakistaneză a Punjabului împărțit. Era însă prea târziu. Violența gloatei și asasinatele în masă săvârșite de toate părțile implicate în acest divorț geopolitic au vizat în special trenurile. Hoarde însetate de sânge, dornice să se răzbune, urcau în vagoane și-i ucideau fără deosebire pe toți cei care se îndreptau către Pakistan. Trenurile ajungeau unul după altul în gările din Pakistan cu toți pasagerii morți. Erau trenuri-fantomă.

Nana Abu se afla într-un asemenea tren-fantomă. Bandele de atacatori decuplaseră niște vagoane. Cel din față, în care se aflau *Nani Ammi* și toate celelalte femei, a fost separat și s-a pierdut în depărtare. Partea din spate a trenului, unde se aflau *Nana Abu* și ceilalți bărbați, a fost capturată de atacatori, iar bărbații urmau a fi masacrați. Prin ceea ce nu se poate considera decât bunătatea lui Allah, *Nana Abu* a scăpat cumva din măcelul care a urmat. În acel haos, căutându-și disperat mireasa, într-o vreme în care nu se putea circula atât de ușor ca azi, *Nana Abu* a alergat din peron în peron, uitându-se după soția lui și ferindu-se de gloatele turbate. A dat de ea așteptându-l înfrigurată în altă gară. Împreună, traumatizați, cei doi tineri proaspăt căsătoriți părăsiră India, devenită acum o țară străină, întorcându-se în Pakistan, devenită acum o țară nouă.

După Împărţire, lucrurile s-au schimbat foarte repede pentru *Nana Abu*. Crescut într-o Indie unită, multietnică, în care coexistau nenumărate credinţe, bunicul meu şi-a pierdut mulţi dintre prietenii din copilărie. Cei care aparţineau acum credinţei „greşite" fuseseră forţaţi să emigreze în India, alţii plecaseră în Anglia. Tulburat de amintirea masacrului la care fusese martor în trenul-fantomă şi pierzând atât de mulţi prieteni, începu să fie cuprins de nelinişte. Ani mai târziu, în 1965, s-a decis să facă o călătorie în Anglia pentru a-şi căuta prietenii de mult pierduţi şi a reînnoda relaţia cu civilizaţia britanică. Era încă stăpânit de visul de a construi un spital în Gujrat şi plănuia ca fiii lui să devină medici şi să-l ajute să-şi împlinească visul.

Sistemul britanic de învăţământ era considerat fără egal, iar *Nana Abu* dorea ca fiii lui să aibă această şansă. Dacă aveai privilegiul să-i vizitezi casa în acele zile de început, deseori îl puteai surprinde spunându-le copiilor: „Nu fiţi străini faţă de bunătatea şi cumsecădenia altora. Pietatea, adevărul şi bunătatea trebuie să ni le însuşim, indiferent de unde ar veni."

Astfel că profită de dreptul de a trăi în Marea Britanie. Imigraţia, în acel moment, pur şi simplu nu era o problemă. În cele din urmă, au ajuns sau am ajuns în Southend: un oraş de coastă, unde nu aveam rude, nu se găseau nici magazine de carne *halal**, nici moschei şi nici comunitate musulmană. Le-a revenit lui *Nana Abu* şi prietenilor lui misiunea de a crea aceste lucruri. Au înfiinţat prima moschee din oraş şi au organizat în cimitirul orăşenesc un spaţiu pentru înmormântarea musulmanilor. Datorită educaţiei, comportamentului plăcut şi firii sale meditative, *Nana Abu* a devenit repede unul dintre liderii comunităţii, păstrând legătura cu parlamentarul care reprezenta oraşul şi fiind extrem de respectat.

* Pe care musulmanii au voie s-o consume (n. red.).

Nana Abu era un musulman care ţinea la tradiţie, ceea ce pe atunci însemna că era conservator, dar în niciun caz extremist sau fundamentalist. Se aştepta, de pildă, ca odraslele lui să accepte căsătoriile aranjate şi dorea ca ele să se căsătorească cu alţi musulmani. În trecut, Pakistanul, ca majoritatea ţărilor din Asia de Sud, nu pusese accentul pe dogmă. Acest fapt se datorează modului în care s-a împământenit misticismul în subcontinentul indian. Bunicul meu a fost un exemplu de om cu asemenea mentalitate, fiind liberal în tinereţe şi tot mai religios pe măsură ce a îmbătrânit. Acesta este – era – felul de a fi al pakistanezilor. Spun „era" din cauza extremismului tot mai pronunţat al tinerilor pakistanezi de azi.

Mama mea a fost a treia din nouă copii şi avea cam nouă ani când familia s-a mutat în Southend. Şi-au început noua viaţă într-o locuinţă închiriată, stând acolo două-trei luni, apoi şi-au cumpărat propria casă. În ciuda faptului că în ţara lui fusese contabil, *Nana Abu* a descoperit că, în Anglia, calificările nu-i erau recunoscute cu uşurinţă. Ferm, îmboldit în continuare de ideea spitalului la care visa, şi-a susţinut familia angajându-se ca şofer de autobuz, insuflându-le copiilor dorinţa de a studia, de a munci din greu şi de a se autodepăşi. Era stereotipul imigrantului harnic, hotărât să le ofere copiilor săi cele mai bune condiţii şi să se asigure că aceştia profită din plin de ele.

Drept urmare copiii săi au excelat la şcoală. Au început cu unele dintre cele mai proaste şcoli, însă au ajuns la liceu şi apoi la universitate. Din acea generaţie, fiecare membru al familiei mele este fie inginer, fie doctor, în afara fetelor care, asemenea mamei mele, au fost date în căsătorie înainte de a putea merge la universitate. *Nana Abu*, în ciuda concepţiei sale progresiste, a crezut mai departe în căsătoriile aranjate pentru fiicele sale. Cele două surori mai mici ale mamei, Shaba şi Shaz, sunt astăzi

căsătorite cu bărbați albi, dar dacă ar mai fi trăit, el ar fi făcut tot posibilul ca aceste mariaje să nu aibă loc.

Într-o bună zi, pe când săream într-un pat pe care nu aveam voie să mă așez, mama a intrat în cameră cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. M-am gândit că e supărată fiindcă sar în pat.

— Stai jos, *beta*, fiul meu, vreau să-ți spun ceva, dar trebuie să stai ca să auzi ce vreau să-ți spun.

— Ce e, Ma, de ce plângi? Ce am făcut? am întrebat-o eu.

— Nu, nu, ascultă-mă, trebuie să asculți. Azi... azi, s-a prăpădit *Nana Abu* al tău. S-a dus la cer, înțelegi ce înseamnă asta?

Înainte de a fi putut construi iubitul său spital, *Nana Abu* s-a prăbușit și a murit în urma unui dublu atac cerebral. Avea doar cincizeci și opt de ani. Aveam nouă ani pe atunci și încă îmi amintesc cât de mult am plâns în ziua aceea.

Dacă lucrurile trăite de *Nana Abu* au fost neobișnuite, la fel, dar într-un mod deosebit, au fost și cele trăite de mama, frații și surorile ei. Mulți dintre ei se născuseră și crescuseră în Marea Britanie. Mama mea, în special, a fost mereu foarte liberală și progresistă în comportament. Părinții multor pakistanezi din Marea Britanie fuseseră crescuți în Pakistan și apoi emigraseră. De aceea era un fapt neobișnuit să am o mamă care fusese crescută în Anglia, vorbind cu accent britanic. Aceasta însemna că experiența ei era similară cu a mea. Am crescut spunându-i *Baji* – o formulă de adresare către o soră mai mare – și nu era deloc greu să comunici cu ea. Asta până când am devenit interesat de islamismul politic: aproape instantaneu, ea a devenit reprezentanta tuturor acelor tendințe liberale și occidentale împotriva cărora începusem să militez. Despre cum se poate petrece o asemenea înstrăinare va fi vorba în continuare.

Una dintre căile pe care mama mea – alintată de toți ca Abi – le alesese spre a-și lumina copiii era literatura. M-a încurajat mereu să citesc de la o vârstă fragedă și am multe

amintiri despre cărţile pe care le citeam pe-atunci. Roald Dahl era preferatul meu: *Charlie şi fabrica de ciocolată*, *James şi piersica uriaşă*, *George şi miraculosul său medicament* şi aşa mai departe. L-am citit şi pe C.S. Lewis, deşi nu mi-am dat câtuşi de puţin seama de conotaţiile religioase ale *Cronicilor din Narnia* decât mult mai târziu. Îmi plăceau de asemenea toate cărțuliile din seria „Fighting Fantasy", *The Warlock of Firetop Mountain* şi aşa mai departe, unde, după ce citeai o pagină, trebuia să alegi ce doreai să se întâmple după aceea. Ideea că-mi pot crea propria poveste m-a atras dintotdeauna.

Toate acestea sunt cumva diferite de vechea tradiţie a povestitorilor pakistanezi. Deşi literatura pakistaneză modernă trece acum printr-o perioadă înfloritoare, vechea tradiţie avea un caracter oral şi, în ceea ce mă priveşte, cea mai clară imagine despre ea mi-am făcut-o prin intermediul lui *Tai Ammi*, soţia fratelui tatălui meu. Când ne vizita, ne spunea poveşti, de pildă *Ali Baba şi cei patruzeci de hoţi*, însă poveştile erau în urdu şi ni le spunea seara, înainte de culcare. Ne plăcea să le auzim, mie şi fratelui meu, Osman, pentru că era ceva magic în modul în care ni le spunea, în inflexiunea vocii şi în emoţia din spatele fiecărei vorbe. În loc să ne adoarmă, poveştile ne stimulau imaginaţia, făcându-ne să vedem cu ochii minţii covoarele zburătoare şi duhurile din lămpile fermecate sau djinni. Nu i-am spus niciodată lui *Tai Ammi* că poveştile ei mai degrabă ne trezeau decât să ne ajute să adormim. Tradiţia orală presupune un simţ artistic deosebit, are legătură cu un mod de a istorisi deopotrivă şocant şi plin de suspans. *Tai Ammi* era foarte pricepută la aşa ceva. Este felul în care îşi creştea copiii o mamă pakistaneză. Stăteam la marginea patului aşteptând continuarea povestirii.

Dar oricât de minunată ar fi această tradiţie a povestitului, nu e neapărat necesar ca ea să-i încurajeze pe copii să pună

mâna pe carte şi să citească ei înşişi. Chiar şi azi, cititul în Pakistan nu este atât de răspândit pe cât ar trebui să fie. Ce expresiv ar putea fi un copil dacă părinţii săi ar combina cele două metode, cea veche cu cea nouă! Cred că exact această combinaţie este cea care m-a ajutat să nu-mi pierd dorinţa pătimaşă de a trăi, chiar şi în cele mai grele momente.

Una dintre cărţile care au pus la încercare liberalismul mamei mele şi propriile mele opinii atât de schimbătoare în adolescenţă a fost *Versetele satanice*, a lui Salman Rushdie. Când a fost publicată, în 1988, a produs un uriaş val de furie în rândul musulmanilor din toată lumea. Modul în care-l prezenta pe profetul Mahomed, pacea fie cu el, a fost considerat blasfemator, iar autorul a fost forţat să se ascundă după ce ayatollahul Khomeini a emis de acum infama sa *fatwa*. Consecventă spiritului ei foarte independent, Abi a cumpărat cartea şi a citit-o pentru a-şi forma propria opinie.

În acel moment, credinţa mea că ea o luase pe o pantă greşită n-a mai avut nevoie de confirmare. Reacţia lui Abi a fost una tipic liberală: „Să scrie el cartea lui. Dacă nu-ţi place, mergi şi scrie propria ta carte în care să-l conteşti." Aşa era Abi.

Celălalt personaj remarcabil din familia mea este tatăl meu, căruia toţi îi spun afectuos Mo. De la o vârstă fragedă, a crescut cu o groază de responsabilităţi pe cap. Atât tatăl său, cât şi fratele mai mare au murit pe când era adolescent, devenind astfel capul familiei încă dinainte de a se fi căsătorit. În Pakistan, pe vremuri, când un bărbat murea, soţia lui se întorcea la familia părinţilor ei. Pentru că nu exista asistenţă socială, numai rudele de sânge o mai puteau ajuta. Însă tatăl meu a dorit să facă lucrurile altminteri. A rugat-o pe *Tai Ammi*, văduva fratelui său, să stea cu el ca să le poată creşte pe cele două nepoate orfane, Nargis şi Farrah, ca pe propriile fiice. De aceea, *Tai Ammi*, care a rămas o *Sohni* în Punjab, nu a trebuit să se

recăsătorească doar din interes. Până astăzi, adică după patruzeci de ani, *Tai Ammi* a rămas văduvă din dragoste pentru răposatul ei soț.

Tatăl meu a început să lucreze pentru marina pakistaneză şi a ajuns inginer electrician. Din nefericire, a contractat tuberculoză şi a fost pensionat pe motive medicale. La început, marina i-a plătit tratamentul, dorind ca el să se întoarcă la muncă. Totuşi tratamentul convenţional nu a avut niciun efect, şi cei din marină şi-au pierdut nădejdea. Tata s-a dus atunci să fie consultat de un *hakeem* – specialist în ierburi, cunoscător al unor străvechi leacuri naturale – care i-a dat nişte prafuri. În mod curios, acestea au avut efect acolo unde medicamentele moderne au dat greş. De aceea, cred că datorez viaţa mea unui vraci obscur, care a murit probabil de multă vreme undeva, în Ţara celor Cinci Râuri.

Tatăl meu nu s-a întors în marină, ci a început să lucreze ca inginer electrician: a pus bazele multor proiecte în domeniul electricităţii în Islamabad, actuala capitală a Pakistanului. A pus de asemenea baze politice; de la el am moştenit mândria sfidătoare care mă caracterizează. Făcea o lucrare pentru Dawood Group – un grup industrial important din Pakistan. Compania avea o enormă influenţă politică, iar sindicatele erau interzise. Pe atunci, muncitorii pakistanezi, ameţiţi de socialismul sovietic, au început să devină conştienți de puterea pe care o au dacă sunt organizaţi. Nemulţumit de condiţiile de muncă şi ştiind că angajatorii lor nu le vor acorda drepturi decât dacă-i vor forţa, tatăl meu a creat primul sindicat din domeniul în care profesa.

Dawood a încercat să-l desfiinţeze. Tatăl meu şi neexperimentata lui organizaţie au fost aduşi în faţa justiţiei. A fost o adevărată luptă între David şi Goliat, iar victoria finală a tatălui meu a avut, la acea vreme, un impact uriaş. Grupul Dawood

a fost obligat să permită sindicatului să funcționeze. Fără îndoială că sindicatele moderne s-au transformat în chiar fiarele cu care se luptaseră la început, cu greve care țin publicul, care i-a susținut la început, ostatic al pretențiilor tot mai mari ale sindicaliștilor. Cu toate acestea nu poate fi negat rolul jucat inițial de sindicate în îmbunătățirea condițiilor pentru muncitori, mai ales în țări ca Pakistan.

Apoi, tatăl meu s-a căsătorit cu Abi. A fost o căsătorie aranjată, când el avea treizeci și patru de ani, iar Abi doar optsprezece. El s-a mutat în Marea Britanie și, ajutat de experiența sa ca inginer, s-a angajat la compania Oasis Oil din Libia, unde a lucrat până la pensie și unde avea să mergem mai târziu să-l vizităm.

Prin acest capriciu al sorții, am aflat de tirania lui Gaddafi cu mult înainte s-o știe toată lumea. Primele mele amintiri despre tulburările din Libia sunt de la sfârșitul anilor 1980. L-am întrebat pe tata de ce numele companiei lui se schimbase din Oasis în *Waha*. Colonelul Gaddafi, mi-a explicat tata, naționalizase compania și-i alungase pe toți occidentalii ca răzbunare pentru loviturile aeriene ale americanilor, care-i omorâseră fiul. „Dar tu de ce mai ești încă aici?" l-am întrebat eu cu naivitate.

„Pentru că libienilor le plac pakistanezii", m-a asigurat el. Nu am înțeles ce a vrut să spună. Ca expatriat, era plătit foarte bine pentru munca sa și, în consecință, ne-am mutat până la urmă într-o casă mare, cu șase dormitoare. De ce nu-l considera Gaddafi britanic și pe el? Ce nu știam la ora aceea era că, în 1974, Gaddafi fusese în Lahore pentru a susține public dreptul Pakistanului de a crea arme atomice. În schimb, Pakistanul a dat principalului stadion din Lahore numele lui Gaddafi. Nu aveam pe atunci nici cea mai mică idee că acest demers îmi va afecta atât de profund existența. Dar să nu anticipez.

Tatăl meu se angajase în companie pentru că-i plăcea petrolul. Era pe vremea când se difuza serialul american *Dallas*, cu

J.R. şi Bobby Ewing. Tuturor ne plăcea să ne uităm la *Dallas*; de fapt, şi azi mă mai trezesc uneori fredonând antrenanta melodie a genericului. Tipic pentru fermecătorii şi mondenii pakistanezi ai vremurilor sale, tatăl meu nu s-a ferit să epateze cu modul lui de-a fi. Purta o pălărie Stetson, cizme de cowboy, o centură lată din piele, cu numele său ştanţat la spate şi un ceas scump de aur, încrustat cu diamante: azi aţi numi toate acestea accesorii ostentative. Ca orice copil, nu am stat să apreciez gustul pentru modă al tatălui meu, însă i-am moştenit aplecarea către un stil personal.

Celălalt efect important al slujbei tatălui meu asupra creşterii mele a fost acela că eu am avut un soi de copilărie polarizată. Tatăl meu petrecea o lună în Libia şi apoi venea pentru trei-patru săptămâni acasă. Când era plecat, Abi era stăpâna şi viziunea ei mai liberală se impunea în casa noastră. Când se întorcea tata, se aplicau reguli mai stricte, mai tradiţionale. Acest fapt a creat un conflict între părinţii mei – mai degrabă unul de educaţie şi o diferenţă generaţională decât ceva mai personal.

Din punct de vedere social, tatăl meu era liberal, însă crescut în respectul valorilor familiei tradiţionale. Abi era o frumuseţe, extrem de independentă şi nonconformistă, mereu prima care dansa la nunţi şi ultima care se aşeza la masă.

Munca era cel mai important lucru pentru tata, însă politica era modul în care socializa cu prietenii săi acasă. Era un mod de a aborda lucrurile tipic pakistanezilor şi musulmanilor. Atitudinea sa faţă de problemele presante ale momentului era un fel de „blestem pe casa lor şi-a ta"*: era extrem de pornit împotriva colonialismului, dar trăind şi lucrând sub Gaddafi, era

* *A plague on both your houses*, replică a lui Mercutio din piesa lui William Shakespeare „Romeo şi Julieta", actul al III-lea, scena I (n. tr.).

și împotriva dictatorilor arabi. Important este că, spre deosebire de mulți adepți ai „vechii" stângi europene, nu îi simpatiza pe tiranii arabi doar pentru că se împotriveau imperialismului occidental. Cunoștea prea bine trecutul de torționar al lui Gaddafi, cu mult înainte ca acesta să ajungă să fie cunoscut în Occident: era pe deplin conștient de ura pe care o nutreau libienii obișnuiți față de liderul lor.

La un moment dat, am mers la Tripoli cu ocazia unei sărbători în familie. Era către sfârșitul anilor 1980, după atacurile aeriene, dar nu știam defel ce însemnau acestea. Viața devenise cu certitudine mult mai complicată pentru tatăl meu, mai ales după incidentul de la Lockerbie, când avionul care efectua cursa 103 a companiei Pan Am a fost aruncat în aer deasupra orășelului scoțian. Guvernul britanic a început să-i acorde atenție – pe atunci nu călătoreau prea mulți oameni din Marea Britanie în Libia pentru a munci. Era oprit și interogat pe aeroport la venire și la plecare. I s-a cerut chiar să se folosească de serviciul lui pentru a furniza informații despre libieni, dar el a refuzat politicos.

Îmi este greu să mă refer la *Nana Abu*, la Abi și la tatăl meu fără să mă gândesc cât de mult m-a influențat fiecare dintre ei. Deși au caractere extrem de diferite, ce-i unește este modul în care au mers contra curentului: *Nana Abu* părăsind Pakistanul care abia își proclamase independența și ducându-se în Southend ca să-și urmeze visul, principiile liberale ale lui Abi sfidându-le pe cele ale comunității ei, iar tatăl meu luptându-se cu o mare corporație pentru a întemeia primul sindicat al acesteia. Lăsând la o parte celelalte trăsături pe care am avut, poate, norocul să le moștenesc de la ei, acest instinct de a contesta statu-quoul mi se pare cea mai semnificativă influență a lor.

Capitolul 2

Jocul ăsta nu e pentru paki

Prima dată când am întâlnit rasismul şi am devenit pe deplin conştient de existenţa lui a fost în jurul vârstei de opt ani. Luam masa la şcoala mea elementară, Earl's Hall, şi, ca de obicei, stăteam la coadă cu tava ca să iau mâncarea de la doamna care ne servea. În acea zi, în meniu erau cârnaţi. Acum, ştiam că nu trebuie să iau cârnaţi. N-aveam idee de ce, dar eram conştient că tatăl meu nu ar fi vrut să mănânc aşa ceva. Când eu şi fratele meu, Osman, am început şcoala, tata şi-a dat seama că mâncarea servită la masă ar putea fi o problemă. Astfel, pentru a evita ca acest fapt să devină un subiect de discordie, ne-a spus: „Mâncaţi ce vreţi, chiar dacă nu este *halal*. Cel mai important este să evitaţi să mâncaţi carne de porc. Aşa că fără cârnaţi."

Bucătăreasa mi-a pus mâncarea în farfurie.

— Ce sunt aceştia? am întrebat-o eu.

— Cârnaţi, mi-a răspuns ea.

— Îmi pare rău, am spus eu politicos, înapoindu-i farfuria. Nu am voie să mănânc aşa ceva. Pe atunci eram încă un băieţel foarte timid.

— Cum adică nu ai voie să mănânci? ripostă bucătăreasa.

— Nu... nu am voie să mănânc cârnaţi, am repetat eu neliniştit, dar fără a ceda. Tata mi-a spus că nu am voie cârnaţi.

— De ce, Doamne iartă-mă, nu ai voie?

— Nu ştiu, i-am răspuns tremurând. Ştiu doar că nu am voie să mănânc cârnaţi.

În acel moment, îmi amintesc că eram foarte speriat, nu doar fiindcă eram un puşti care înfrunta un adult, ci şi pentru că nu ştiam de ce nu aveam voie să mănânc cârnaţi. Nu ştiam de fapt ce erau cârnaţii, însă tata a insistat atât să nu-i mănânc, încât mă gândeam că aş putea avea cine ştie ce reacţie alergică dacă i-aş mânca. Simţeam deja că toţi din cantină începuseră să se holbeze la mine.

— Ia nu mai fi aşa mofturos! strigă doamna, împingându-mi farfuria. Asta e prânzul tău, aşa că o să-l mănânci.

Bucătăreasa m-a urmărit. A ieşit din spatele tejghelei, venind la locul unde stăteam eu şi a insistat să mănânc cârnaţii în faţa ei. Am început să plâng. Îi simţeam pe toţi privindu-mă de parcă aş fi fost cine ştie ce ciudăţenie. Eram complet derutat şi nu ştiam ce să fac.

— Ce puştan mofturos, se răţoi ea din nou. O să *mănânci* cârnaţii.

Punându-mi-se literalmente un nod în gât de frică, prins între autoritatea părintească şi cea şcolară, m-am supus ameninţării imediate şi am pus o bucată de cârnat în gură. În acel moment, frica s-a răzbunat împingând afară dumicatul blestemat, împreună cu tot ce mai aveam în stomac. Am vomitat peste farfuria cu mâncare. Pentru că plângeam în continuare, atitudinea bucătăresei se schimbă.

— O, Doamne Dumnezeule, spuse ea. Eşti *alergic* la cârnaţi. D-asta nu-i poţi mânca.

Am dat din cap, încercând s-o contrazic, însă ea era convinsă.

— Trebuia să-mi spui, continuă ea. Trebuia să-mi spui că ai o alergie. Şi m-a însoţit la cabinetul medical, unde, în ciuda

protestelor mele, mi-am petrecut restul după-amiezii stând în pat, ca să nu mi se mai facă rău, până când a venit Abi să mă ia după ore.

Astăzi, tot acest incident pare cumva dintr-o altă lume, ceea ce arată probabil cât de mult s-au schimbat lucrurile în ultimii douăzeci-treizeci de ani. În prezent, nicio școală din Marea Britanie nu ar îndrăzni să facă asta unui copil. Nu cred că bucătăreasa era rasistă în mod deliberat: cred că era bine intenționată, la modul „pune mâna și mănâncă verdeața din supă", atitudine de o crasă ignoranță culturală, care spune multe despre mentalitatea acelei perioade. Nici măcar nu i-a trecut prin minte că refuzul meu de a consuma carne de porc ar putea avea un motiv religios.

Acesta nu a fost de fapt prima mea confruntare cu o asemenea atitudine. La început, eu și fratele meu am mers la cea mai apropiată școală primară, care era catolică, Școala „Sfânta Elena". Aici nu și-a pus nimeni problema să respecte diferențele religioase, nu s-a gândit nimeni că nu ar trebui să participăm la slujba de dimineață sau la intonarea zilnică a imnelor religioase. Un moment de cotitură a fost când l-am întrebat pe tata de ce trebuie să mâncăm toți bucăți de hârtie. Tatăl meu a fost la fel de nedumerit ca mine; până când a priceput că micile discuri de hârtie despre care vorbeam erau azima luată în timpul împărtășaniei. Din nou, nu cred că această nepăsare era intenționat provocatoare, dar aparenta lipsă de sensibilitate, dat fiind mai ales mediul religios, este de-a dreptul șocantă. Eu și fratele am fost transferați după aceea la altă școală.

La Earl's Hall, aproape toți erau albi: în afara noastră, singurul copil care nu era alb era un sikh pe nume Satnam. În primii ani, dacă las la o parte incidentul cu cârnații, am fost, în general, foarte fericit. Eram foarte bun la activitățile artistice.

În şcoală se organiza anual un concurs artistic, la care am luat premiul întâi câţiva ani la rând. Îmi amintesc îndeosebi de o pictură făcută la unsprezece ani, când am copiat o fotografie a unui băiat aşezat pe un butoi de metal, care scria cu limba scoasă. Pictura mea a fost imprimată apoi în sepia pentru o expoziţie şcolară, ceea ce m-a făcut extrem de mândru. Am jucat în piese şcolare, inclusiv într-una despre nişte refugiaţi din al Doilea Război Mondial. Chiar am fost prieten, într-un mod foarte inocent, cu o fetiţă pe care o chema Sarah. Cel mai îndrăzneţ lucru pe care l-am făcut a fost să ne ţinem de mână şi cred că am sărutat-o odată pe obraz. Îi făceam vizite acasă, iar familia ei era mereu incredibil de primitoare. Mai apoi, în prima zi de gimnaziu, m-am despărţit de Sarah spunându-i că „sunt foarte multe fete noi dintre care pot să aleg". Aveam unsprezece ani. Ea a plâns, iar eu m-am simţit foarte vinovat, crezând că minunaţii ei părinţi mă vor urî din acel moment. Cu toate acestea am părăsit-o.

Probabil pentru că am reuşit să-mi fac mulţi prieteni, am devenit prea „proeminent" pentru unii copii. Încercările mamei mele de a ne integra în cultura britanică păruseră cât se poate de fireşti până acum. M-am înscris în Cub Scouts*, de pildă, şi chiar mi-a plăcut. Pe la vreo zece sau unsprezece ani însă, atmosfera din şcoala primară Earl's Hall s-a schimbat dintr-odată. Aproape peste noapte, culoarea pielii mele a început să mă definească faţă de prietenii care văzuseră înainte în mine doar un băiat fericit, prietenos şi sociabil.

Când un copil iese în lume, nu-şi vede propriul chip, ci doar pe al celor din jur. Adesea, copiilor le este foarte uşor să-şi imagineze că nici ceilalţi nu-şi văd chipurile. Perioada de la

* Program de cercetăşie pentru copii între şapte şi 12 ani (n. tr.).

mijlocul anilor 1980 mi-a schimbat pentru totdeauna această optică. Îngrijorarea provocată de SIDA a căpătat proporții tot mai mari în imaginarul colectiv. În ciuda filmelor educative ale guvernului legate de această boală, apariția ei a dat naștere la tot soiul de zvonuri și acuzații în legătură cu originea ei. Într-o zi, un flăcău mătăhălos pe nume Tony, cu care eram prieten de ani buni, se luă deodată de mine.

— Tu ești de vină pentru SIDA, mi-a spus el. Cei care au produs boala asta sunt oameni ca tine.

Pe atunci, circulau povești conform cărora boala ar proveni din Africa. Nu că eu aș fi fost african, dar nu eram alb și, după mintea băiatului ăstuia, nici nu trebuia mai mult. Pentru prima dată de la incidentul cu bucătăreasa, am simțit că toți ochii s-au îndreptat către mine. Copiii începuseră să șoșotească despre mine pe la spate. Se temeau să mă atingă.

— Voi ăștia faceți sex cu maimuțele, a continuat el. Așa a apărut SIDA.

Acuzațiile ar fi putut fi comice dacă n-ar fi fost furia din ochii lui.

— Prostii, am zis eu.

— Ba e adevărat, rânji băiatul batjocoritor. Așa mi-a zis tata.

Am încercat să mă înțeleg cu el: era un băiat care-mi fusese prieten, cu care mă jucasem fără probleme până mai ieri. Dar el nu a acceptat niciun argument.

— Tata mi-a spus că nu mai am voie să vorbesc cu tine de acum înainte. Și acum dispari, tunde-o și să nu mai vorbești altădată cu mine.

Nu după multă vreme, un alt prieten, Patrick, juca fotbal în pauza de prânz. Am încercat să intru și eu.

— Pot să joc și eu? am întrebat. De obicei, dacă voiai să intri pe teren și ceilalți jucau deja, te băgau într-o echipă sau alta,

depinde care dintre ele mai avea nevoie de jucători. De astă dată, ceream să intru pe teren şi nimeni nu mă băga în seamă. Aşa că am mers la Patrick, care era unul dintre căpitanii de echipă, şi l-am întrebat ce se întâmplă. El s-a întors dintr-odată şi m-a lovit cu sete în burtă în faţa tuturor. Pumnul venit din senin m-a lăsat completamente fără aer. M-am ghemuit de durere, incapabil să respir. Neputinţa de a-mi trage suflarea m-a încremenit, pentru că nu mai simţisem aşa ceva înainte.

— Jocul ăsta nu e pentru *paki!* a strigat el. Să nu mai ceri vreodată să joci. Și s-a întors la echipa lui. M-a lăsat perplex, trăgând cu greu aer în plămâni şi ţinându-mă de grilajul de protecţie pentru a nu cădea la pământ. După ce mi-am recăpătat suflul, m-am uitat în jur şi am văzut că sunt cu adevărat singur. Prietenii mei jucau cu toţii fotbal. Nu atât durerea, cât acest sentiment de singurătate deplină mi-a adus lacrimi în ochi. Străduindu-mă din răsputeri să-mi înghit lacrimile, am decis pe loc că, atunci când mă voi face mare, nu voi mai fi singur niciodată.

Mai mult ca orice altceva, acest incident a distrus inocenţa copilăriei mele. Stând acolo, pe terenul de fotbal, cu lacrimile curgându-mi pe obraji, mi-am zis că viaţa este ca o cursă cu obstacole şi că trebuie să te lupţi ca să ajungi în frunte şi să rămâi acolo. Orice copil crescut în Marea Britanie a cunoscut puterea şi atracţia culturii fotbalistice britanice. Un copil este deseori judecat în funcţie de cât de bine joacă fotbal şi, în scurtă vreme, se naşte o ierarhie socială bazată pe talentul pentru acest joc. După acel incident, nu am mai participat niciodată la partidele de fotbal. Puştii din primară nu mă lăsau. Când am ajuns la gimnaziu, eram jenat că nu pot juca, aveam mereu în minte refuzul celorlalţi şi nici măcar nu mai căutam să intru în joc.

Trebuia să muncesc de două ori mai mult pentru a avansa în cursa cu obstacole, fără avantajul de a juca fotbal.

Răspunsul părinţilor mei a fost să întorc şi celălalt obraz. Generaţiile de dinainte erau stăpânite de sentimentul că nu au dreptul să riposteze pentru că erau musafiri, adică imigranţi.

„Şi ce dacă îţi spun *paki*?" îmi ziceau ei. „Spune-le că eşti *paki* şi că eşti mândru de asta, şi apoi vezi-ţi de treabă."

Acest sfat era derutant pentru un copil, desigur. Copiii au la acea vârstă un foarte puternic instinct al dreptăţii: în cazul acesta, era ceva în mod evident nedrept; cu toate acestea mi se spunea să accept lucrurile ca atare. Chiar dacă poreclele şi acuzele erau inacceptabile, oare se aştepta cineva să înghit într-adevăr insultele şi să-mi văd de treabă?

Faptul că culoarea pielii mele nu fusese o problemă în primii ani de şcoală ne spune de unde provine rasismul: este o chestiune culturală, o problemă societală şi familială, pe care copiii o acceptă pe măsură ce devin tot mai conştienţi de lumea în care trăiesc. Dar, în vreme ce generaţia mea a început prin a adopta aceeaşi atitudine ca aceea a părinţilor noştri, se putea sesiza o diferenţă extrem de semnificativă între cei care se maturizau la sfârşitul anilor 1980 şi cei de dinainte. Era vorba despre nivelul de violenţă cu care ne confruntam. Iar violenţa naşte violenţă.

Ce se schimbase, mai ales în locuri ca Southend, era ascensiunea renăscutei culturi skinhead. Southend a fost mereu o zonă de coastă asociată cu îngrozitoarele lupte între *mods** şi rockeri. Luptele dintre bandele de skinhead şi *mods*, pe de

* De la *modernists* („modernişti", în engl.), subcultură a tinerilor britanici apărută la sfârşitul anilor 1950. Adepţii ei purtau costume croite la comandă, ascultau muzică soul, ska şi R&B şi se deplasau cu scutere (n. tr.).

o parte, şi cele de Teddy Boys* şi rockeri, pe de altă parte, erau obişnuite, ca şi fascinanta apariţie a motoretelor şi scuterelor cu care mergeau aceştia. Cultura skinhead a fost o ramificaţie a subculturii *hard mods*. Destul de interesant este faptul că, iniţial, aceasta avusese un caracter transcultural: o vreme, adepţii ei au fost pasionaţi de muzica reggae şi au fost interesaţi de cultura din Indiile Occidentale. Dar după separare, unii skinhead au adoptat o linie rasistă agresivă, a exclusivismului alb. La mijlocul anilor 1980, aceşti skinhead rasişti şi violenţi preluaseră controlul şi dominau cluburile de fotbal. Evoluţia acestei mişcări este descrisă foarte bine în filmul lui Shane Meadows *This is England*, care ar trebui să fie un avertisment în legătură cu Liga Engleză a Apărării, noul curent de dreapta din Marea Britanie, care se bazează pe jocul de fotbal.

Scindarea mişcării skinhead s-a petrecut în paralel cu ascensiunea Frontului Naţional (FN). Acesta era un partid de extremă dreapta care susţinea adoptarea unei politici rasiste de repatriere şi care a cunoscut o creştere a popularităţii similară celei cunoscute de Partidul Naţional Britanic (PNB), de extremă dreapta, care îi va lua locul după două decenii. Era o perioadă dificilă; în acele zile, dacă vedeam drapelul Marii Britanii sau steagul Angliei fluturând la o fereastră, ne gândeam înfricoşaţi că proprietarul era membru al PNB sau al FN. Acum pare absurd, însă acele steaguri fuseseră aproape monopolizate de extrema dreaptă. La începutul lui 1992, Charlie Sergent, condamnat ulterior pentru crimă, a plecat din PNB şi a creat o extrem de violentă organizaţie paramilitară

* Subcultură apărută în Londra, la începutul anilor 1950, caracterizată printr-o vestimentaţie de inspiraţie edwardiană şi asociată rock and roll-ului. Iniţial, adepţii ei erau cunoscuţi sub numele de „Cosh Boys", însă jurnaliştii au preferat forma prescurtată a lui Edward, Teddy (n. tr.).

neonazistă numită Combat 18 sau C18. Numele de C18 vine de la faptul că inițialele lui Adolf Hitler sunt prima și a opta literă din alfabet. A fost unul dintre grupurile legate fără doar și poate de ascensiunea huliganismului din fotbal în acele vremuri – ei susțineau într-un mod gălăgios și violent echipa Angliei, modificând rezultatele meciurilor prin eliminarea oricărui gol dat pentru Anglia de jucătorii de culoare. Numărând printre membrii săi militari activi și având încheiate alianțe cu organizații paramilitare loialiste din Irlanda de Nord, C18 era considerat o organizație armată periculoasă.

Din cauza poveștii cu bandele de *mods* și rockeri, Southend era un loc în care cizmele cu carâmb înalt ale skinhead tropăiau cu oarece autoritate. Gecile bomber verzi deveniseră însemnul lor vizibil, o uniformă a urii. Iar ura se pornise fără doar și poate în marș. Rasismul nepremeditat din anii de școală primară a căpătat brusc dimensiuni mai pronunțate și mai sinistre. După cum aveam să aflu mai târziu într-un mod foarte dureros, C18 crease celule active în Southend. Prin urmare nu era de mirare că acei copii au început să creadă că „fotbalul nu este un joc pentru *paki*". Nu mai puteam urma, ca generațiile anterioare, calea compromisului: nu mai era o opțiune să întorci celălalt obraz. Era momentul fie să ne retragem din societate, să nu mai ieșim pe străzi și să ne ferim să fim văzuți, fie să ne împotrivim acestor derbedei cu demnitate și onoare.

Capitolul 3

Doctorul care a spus „la naiba cu poliția"

Dintre toți ai mei, unchiul Nasir, fratele lui Abi, a fost cel care m-a inițiat în hip-hop. La începutul anilor 1990, era medic generalist în Newcastle. Nasir a ajuns să se căsătorească cu o rudă a noastră, nu foarte apropiată, verișoara mea din partea tatălui, Farrah, fiica lui *Tai Ammi*, care ne spunea minunatele povești înainte de culcare. Nasir este un om blând, extrem de inteligent și perspicace; era unchiul meu preferat. Căsătoria lui cu Farrah, pe care o consider sora mea, a făcut ca ei să devină acele rude speciale pe care îmi face plăcere să le vizitez, copiii lor, Raheem, Alia și Habiba, fiind cei mai apropiați verișori ai mei.

Cu manierele, îmbrăcămintea, cariera și exprimarea lui îngrijită, Nasir este opusul acelei culturi a străzii în care aveam să eșuez în cele din urmă. Dar ceea ce impresiona foarte mult la el era compasiunea față de cei mai puțin norocoși. Îmi amintesc cum se ducea mereu în cele mai periculoase locuințe sociale și vorbea cu golanii de pe stradă, care altminteri furau mașini și căutau motive de harță. L-am întrebat odată de ce făcea asta și el mi-a spus: „Cabinetul meu medical se află aici; majoritatea pacienților provin din cartierul ăsta. Dacă eu nu vorbesc cu ei, atunci cine o va face?"

L-am îndrăgit şi mai mult după ce mi-a spus aceste lucruri, la fel şi tinerii aceia, altminteri foarte periculoşi. Maşina lui nu a fost furată niciodată, iar eu am învăţat o lecţie preţioasă.

În vara lui 1989 am fost în vizită la Newcastle, iar Nasir s-a gândit să ne pună pe mine şi pe Osman să ascultăm un gen de muzică cum nu mai ascultaserăm până atunci. Cu o licărire şmecherească în ochi, a pus o melodie care se numea *Fuck tha Police* a formaţiei N.W.A., Niggaz With Attitude, apoi a dat volumul la maximum. În 1988, N.W.A. scosese pe piaţă *Straight Outta Compton*, albumul lor de debut, cu care Ice Cube, Dr. Dre, Eazy-E, DJ Yella şi MC Ren au pus bazele a ceea ce avea să fie cunoscut mai târziu drept *gangsta rap*. Punându-ne să ascultăm această melodie rap fără a-şi da seama probabil ce stârnise, doctorul Nasir şi-a ajutat cei doi tineri nepoţi să-şi descopere talentul muzical.

Fuck tha Police este în aceeaşi măsură o declaraţie şi o melodie. Este acuzatoare la adresa poliţiştilor pentru că-i tratează pe negri ca pe nişte gunoaie, vânându-i şi considerând cu nonşalanţă că oricine are o maşină şi ceva bani trebuie să fie traficant de droguri. Îi critică pentru prejudecăţile şi violenţa lor, iar N.W.A. promite să se răzbune, imaginându-şi clipa în care „vom lua gâtul unui caraliu sau doi". Toate acestea sunt strigate de diverşi rapperi pe un ton agresiv, cu o pasiune care-l prinde pe ascultător, iar ritmul tobei este cu neputinţă de ignorat, asemenea clocotului de furie din Compton, unul dintre cele mai periculoase ghetouri ale oraşului Los Angeles. Ascultaţi-i, este o lecţie de istorie.

Melodia pur şi simplu m-a făcut praf. Nu am mai fost acelaşi. Am adoptat imediat atitudinea şi încrederea pe care mi le-a inspirat. Nu era vocea cuiva care întoarce şi celălalt obraz: era vocea unor inşi care încep să vorbească şi spun că nu se vor

întinde pur şi simplu la pământ, aşteptând s-o încaseze. Ei spuneau „voi ne trataţi aşa, iar noi suntem gata să ripostăm".

Unchiul meu era din generaţia mamei, care fusese învăţată să cedeze şi să se retragă atunci când apărea o confruntare. Atracţia acestui doctor pentru N.W.A. şi faptul că o împărtăşea cu mine spuneau foarte multe: probabil că dădea astfel frâu liber frustrărilor acumulate de-a lungul vieţii. Putea să pună *Fuck tha Police* şi, chiar acum, ca medic respectat, îşi putea regăsi forţa în poziţia exprimată de formaţie. Pentru mine, atitudinea N.W.A. avea conotaţii mai practice: spre deosebire de unchiul meu, pe care serviciul nu-l punea în asemenea situaţii, eu aveam în faţă anii adolescenţei. Experienţele rasiste din şcoala primară mă speriaseră şi gândul că trebuie să accept în anii care urmau acelaşi tratament era înfricoşător. Ascultând N.W.A., am priceput că nu e obligatoriu. Alţii ripostau, şi aşa puteam să fac şi eu.

Faptul că versurile cântecelor de rap iritau pe toată lumea mă făcea să îndrăgesc şi mai mult aceste trupe. Indignarea oamenilor la auzul obscenităţilor mă făcea să consider formaţiile ca fiind ceva deosebit. Îmi amintesc că ascultam *Fuck tha Police* în maşină, la casetofon, şi părinţii mei erau complet şocaţi.

„Ce naiba e asta?" m-a întrebat tata, în timp ce Eazy-E cânta despre „căţelele" care îi ofereau servicii sexuale, iar tata încerca să se concentreze asupra conducerii maşinii. Muzica nouă este adesea populară tocmai pentru faptul că generaţiile de dinainte o găsesc şocantă; cam aşa stăteau lucrurile şi acum. Aceasta era muzica „noastră", neînţeleasă de ceilalţi. De astă dată însă, l-am scutit pe tata de ruşine şi am deschis radioul.

Cei mai mulţi auzeau doar o grămadă de urlete şi obscenităţi: ei credeau că muzica atrage pentru că este şocantă. Nimic mai greşit. Aceşti rapperi aveau şcoala vieţii, erau inteligenţi,

ştiau ce să spună; versurile lor exprimau experienţa lor de tineri negri într-un fel nemaiîntâlnit în mass-media. Era o perioadă când încă se aruncau coji de banană în jucătorii negri la meciurile de fotbal, când Nelson Mandela nu ieşise din închisoare, când bătaia primită de Rodney King de la poliţiştii din Los Angeles* era pe punctul de a genera unde de şoc în întreaga lume. Sentimentul privării de drepturi, al faptului că nu te puteai baza pe ajutorul statului, era foarte real.

Îmi plăceau cei de la N.W.A. pentru atitudinea lor şi pentru modul în care îşi arătau dezaprobarea faţă de societate. Mi-a plăcut şi când Ice Cube şi-a început cariera de solist şi a scos *AmeriKKKa's Most Wanted*. Era multă politică în acel album – încă din titlu se făcea referinţă la Ku Klux Klan. Albumul începe cu un negru condamnat la moarte, care urmează să fie executat pe scaunul electric; întrebat dacă vrea să spună ceva înainte de execuţie, deţinutul răspunde:

„Mda, am câteva cuvinte de final... să vă ia dracu' pe toţi!"

Apoi se aude ritmul peste sunetele electrocutării. Intensă, provocatoare melodie! Am început să fiu interesat de tot ce se putea numi vechea şcoală de hip-hop – Grandmaster Flash, Run–D.M.C., Eric B. & Rakim – şi cu toate că am găsit multe melodii extraordinare, cum ar fi *The Message*, şi vedete de primă mână, cum ar fi The Sugarhill Gang, multe dintre ele sunau mai sec în comparaţie cu producţii mai noi, ca albumele lui Ice Cube. Sunetul lui era mai puternic, mai plin, cu o percuţie mai pregnantă şi cu başi mai consistenţi, care explodau într-un mod fără egal din boxele stereo.

---

* Muncitor afroamerican care, în 1991, a condus sub influenţa alcoolului, depăşind viteza legală. S-a împotrivit arestării şi a fost bătut de polişti. Filmul arestării lui a provocat, în aprilie 1992, proteste în Los Angeles, cu zeci de morţi, mii de răniţi şi miliarde de dolari daune (n. tr.).

Ciudat este că, până în acea vară, eu şi Osman ne luam la harţă, cum fac mai toţi fraţii în copilărie, din te miri ce. Între noi doi nu era decât un an şi jumătate diferenţă şi, chiar dacă el era cel mai mare, îmi plăcea să cred că eu eram cel mai şmecher. Acest lucru a dus la o relaţie în care eu mă puteam folosi de agerimea mea împotriva forţei lui. De multe ori, am ajuns la conflicte, iar părinţii au fost nevoiţi să intervină. Dar după ce Nasir ne-a vrăjit cu muzica rap, am descoperit o cauză comună, un ţel comun. Era ca şi cum am fi ajuns, dintr-odată, de aceeaşi parte a baricadei, luptând împotriva tuturor. Ciondănelile noastre au luat sfârşit şi am început să ascultăm aceeaşi muzică, să mergem la aceleaşi petreceri şi să avem aceiaşi prieteni. De la a nu putea tolera compania celuilalt, am început să simţim că formăm o echipă şi că împărtăşim acelaşi ideal. Idealul nostru era revolta împotriva statu-quoului.

Dacă unchiul meu este cel care m-a iniţiat în muzica trupei N.W.A., cel care mi-a dat să ascult prima dată Public Enemy a fost Osman. *Rebel Without a Pause** a fost prima melodie a lor pe care am ascultat-o şi o ţin minte şi acum. Ascultam o trupă care avea nu doar atitudine, ci şi viziunea politică să şi-o impună. Găseai mereu o filosofie bine chibzuită în versurile lui Chuck D sau ale lui Professor Griff – era o trupă care folosea extrase din Malcolm X, ducând mesajul naţionalist al negrilor în dormitoarele adolescenţilor. Professor Griff avea echipa lui de pază, numită S1W – Salvatorii Primei Lumi *(Saviours of the First World)* – şi era interesat de organizaţia Naţiunea Islamului. Erau neînfricaţi.

Nu mi-a plăcut prea mult primul album al trupei Public Enemy, *Yo! Bum Rush the Show*, pentru că ritmul nu avea

* Titlul face aluzie la filmul *Rebel Without a Cause* (1955), cu James Dean şi Natalie Wood în rolurile principale (n. tr.).

aceeaşi calitate; nu mi-a plăcut nici când, mult mai târziu, a început să sufere influenţe heavy metal. Între timp însă, cu cât ascultam mai mult albumele, cu atât mă influenţau mai mult textele şi înţelesurile acestora. Înainte nu auzisem de indivizi ca Malcolm X. Acum eram obsedat să aflu totul despre el.

M-a impresionat şi faptul că Professor Griff era un susţinător al islamului. Considerându-mă agnostic, nu am fost niciodată o persoană religioasă: în adolescenţă, n-a fost o problemă prea gravă. Puţinele ocazii în care m-am dus la moschee au fost un dezastru. Imamul nu vorbea în engleză şi îşi transmitea mesajul cu ajutorul unei cârje. Le-am spus părinţilor mei că nu mă mai duc, pentru că obişnuia să-i lovească pe copii, astfel că nu m-au mai luat cu ei altă dată.

Interesul dovedit de Professor Griff făcea ca o tradiţie pe care o consideram demodată să pară vie şi interesantă. Nu era singurul: în 1993, Brand Nubian a folosit chemarea musulmană la rugăciune „Allahu akbar" ca laitmotiv al unuia dintre cântecele de pe al doilea album, *In God We Trust*. Mi-a plăcut la nebunie. Habar nu aveam pe atunci că mulţi dintre aceşti rapperi negri naţionalişti aparţineau unor secte rasiste islamiste din SUA, cum ar fi Naţiunea Islamului şi Five Percenters. Ce conta era că girul dat de rapperii care aveau experienţa străzii mă determina să-mi reevaluez identitatea. Credinţa pe care o moştenisem nu mai era acum o religie ţărănească înapoiată, de care să mă ruşinez sau din pricina căreia să-mi cer scuze. Căpătase noi semnificaţii, ca formă de rezistenţă şi autoafirmare a unei identităţi provocatoare. Consecinţa a fost că rata de convertire a negrilor la această religie a explodat. Chiar şi membrii nou-apărutei trupe britanice de hip-hop Cash Crew au ajuns să se convertească. Dintr-odată, era grozav să fii musulman.

În acel septembrie 1989, m-am înscris la Liceul „Cecil Jones", chiar pe când hip-hop-ul prindea viață. Dacă rap-ul a fost forma, hip-hop-ul a fost cultura. Mica intervenție a doctorului Nasir nu putea pica mai bine. Am părăsit școala primară cu gândul de a nu mai lăsa pe nimeni să se ia de mine. Aici, la „Cecil Jones", mi-am schimbat stilul vestimentar. Purtam o uniformă lăbărțată, cu puloverul legat la brâu. Mi-am schimbat și frizura, tunzându-mă „numărul unu" în lateralele capului și lăsând părul să crească lung în creștet, iar în urechea stângă mi-am pus cercel. Pe atunci, conform uzanțelor din Essex, în dreapta își puneau cercel homosexualii.

În prima mea zi de liceu, la unsprezece ani, îmi amintesc că mă umflam în pene cu bună știință, de parcă eram cineva cu care nu voiai să te pui. De fapt, eram atât de transportat, încât s-a găsit unul care mi-a cerut să-i dovedesc cât de tare sunt și care a fost aproape să mă snopească în bătaie. Pe terenul de joacă al școlii funcționează un sistem de ierarhizare foarte crud, iar cei mai „duri" băieți sunt cunoscuți. Se stabilește foarte repede și ferm o scară socială, copiii străduindu-se să câștige o poziție încă din primele săptămâni ale anului școlar. Am înțeles degrabă că nu era suficient să mă dau mare. Trebuia să-mi fac prietenii potriviți, „gașca" potrivită. Am început să-i caut de îndată.

Faptul că, în anul meu, eram unul dintre primii inițiați în hip-hop mi-a făcut efortul de a constitui o gașcă mai ușor decât mă așteptam. Băieții albi se înghesuiau să stea de vorbă cu mine, nu doar despre muzica rap, ci despre tot ce însemna hip-hop. Hip-hop-ul a reușit să compenseze din plin absența mea de pe terenul de fotbal. Culoarea pielii mele a devenit dintr-odată ceva cu care puștii voiau să fie asociați. Foarte repede, Aron și Martyn, adică cei mai duri tipi din anul nostru,

au devenit prietenii mei cei mai apropiaţi, iar eu aveam să le fiu îndrumător, învăţându-i cum se poartă un B-boy sau cineva care adoptă stilul de viaţă hip-hop.

Aceasta m-a pus instantaneu în legătură cu toţi băieţii simpatizaţi din anii mai mari. În anul meu, nu erau băieţi negri, ci doar alţi doi pakistanezi, unul fiind verişorul meu Faisal. Cu un an mai mare era însă un băiat pe nume Michael; toţi îi spuneam Moe. Era britanic de origine kenyană şi avea în anul lui un grup de prieteni, din care făcea parte şi fratele mai mare al lui Faisal, Yasser. Cu încă un an mai mare era un băiat pe nume Mark, care era din Indiile Occidentale, la fel de respectat şi prieten cu Osman. În acele zile de început, formam o comunitate restrânsă, iar hip-hop-ul reprezenta modul nostru de viaţă. Aveam o vestimentaţie specifică, folosind un anumit argou şi ne tundeam foarte scurt pe părţi, uneori cu modele, lăsând părul din creştetul capului să crească mare. Credeam că am descoperit „siguranţa" acolo unde alţii au dat greş, iar legăturile dintre noi, întemeiate pe muzică, s-au întărit rapid.

S-a zvonit repede că avem relaţii cu tipii din Londra. Dacă te puneai cu noi, puteam să chemăm câteva matahale din marele oraş. Am înţeles de îndată avantajele acestor exagerări, dar pe atunci nu doream decât să supravieţuim. Datorită acestor legături cu Londra, faptului că îi cunoşteam pe durii din ultimii doi ani de liceu şi că aveam propria mea gaşcă, în „Cecil Jones" nimeni nu îndrăznea să se mai pună cu mine. Băieţelul care se smiorcăia pe terenul de joacă al şcolii pentru că nu fusese lăsat să joace fotbal dispăruse pe vecie.

Aproape că aveam gardă de corp. Aron şi Martyn mă admirau pentru cunoştinţele legate de hip-hop, vestimentaţia, stilul şi sonorităţile specifice acestuia. Drept urmare mi-au devenit loiali, mai ales cel mai masiv dintre ei, Martyn, căruia noi îi

spuneam Sav. Dacă cineva îmi spunea vreo mitocănie, Sav era gata să sară în apărarea mea. N-am uitat însă niciodată cum e să fii călcat în picioare, aşa că, de multe ori, i-am oprit pe cei mai buni tovarăşi ai mei să devină prea brutali cu alţi copii. Dar nu am intervenit mereu. Uneori, în mintea mea de copil de doisprezece ani, îmi spuneam că acei copii „o merită", de pildă dacă spuneau ceva rasist. În asemenea cazuri nu interveneam, considerând că sentimentul de nedreptate trăit pe terenul de fotbal justifica un asemenea comportament.

M-am apropiat foarte mult mai ales de Sav. Locuia pe atunci chiar vizavi de şcoală, cu bunica lui, şi rămâneam adesea peste noapte la el. Ne distram mult împreună, ascultând melodii hip-hop relaxante în camera lui până la primele ore ale dimineţii. De fapt, chiar într-una dintre aceste nopţi, când eram acasă la Sav, pe la vârsta de paisprezece ani, am aflat o veste extraordinară. Tata a sunat, iar bunica lui Sav mi-a spus să vin jos, să vorbesc la telefon. Neştiind de ce suna tata atât de devreme dimineaţa, am coborât destul de îngrijorat.

— Felicitări, *beta*, ai o surioară!

Sărind de bucurie într-un picior, am zbughit-o afară, însoţit de loialul meu Sav, care, urcând cu mine în autobuz, m-a însoţit până la Spitalul Municipal Southend pentru a face cunoştinţă cu Sorraiya a doua, o constelaţie şi un adevărat ghemotoc de bucurie.

N-am fost niciodată omul care să facă lucrurile pe jumătate, iar când am fost atras de hip-hop, l-am adoptat fără rezerve: nu doar muzica, ci şi înfăţişarea, îmbrăcămintea, totul. Purtam ceea ce noi numeam costume „Click" sau „Extreme", denumite astfel după firmele care le produceau.

Un costum era format dintr-o geacă şi pantaloni asortaţi, pantalonii fiind cât se poate de largi, cam ca şalvarii duhului

din lampa fermecată a lui Aladdin, prinşi jos în ceea ce numeam „pense". Hanoracul era la fel de larg şi avea glugă. În picioare purtam adidaşi, dintr-aceia masivi, cu talpă groasă, asortaţi. Totul era să porţi mărcile care trebuie, aşa că am mers la Londra să cumpărăm echipamentul de la magazinele de specialitate din Brixton şi Camden.

În şcoala primară, câştigasem premii pentru creaţiile mele artistice. Acum îmi foloseam talentele pentru a scrie graffiti. Am ales „Slamer" ca semnătură. Mergeam prin cartier cu prietenii, făceam *tagging* şi *bombing* – *tagging* este atunci când îţi scrii numele, iar *bombing*, în acei ani de început, era când acopereai un zid cu semnăturile tale. Foloseam nişte markere mari, permanente, cu vârful gros cât degetul mare. Pentru ca cerneala să nu se usuce, trebuia să scuturi markerele, şi oriunde aveam ocazia, mâzgăleam toate zidurile cu ele. Alături de semnătura mea, scriam şi alte cuvinte şi texte – „luptă cu puterea", chestii de genul ăsta. Desenam şi *bode*: mici personaje ciudate, care semănau cu raţele şi pe care le puneam lângă desen. Făceam şi „piese", care erau de fapt schiţe de graffiti realizate pe hârtie, pe care le puteam folosi ca şablon pentru un desen mai mare făcut cu sprayul. Eu nu am folosit însă sprayul aproape niciodată, încercând această tehnică doar de două ori.

În Southend era o zonă pe care poliţia o lăsase în mod explicit pentru graffiti, denumită „Curtea", un cvartal degradat, abandonat, cu speranţa că, dacă puteam să mâzgălim aici, nu vom mai desena graffiti în altă parte. Mulţi copii pierdeau vremea pe aici drogându-se, şi aici am început eu să fac graffiti. Destul de repede, am avansat în stradă, pentru că acolo opera ta era vizibilă. Aveam mereu markerul cu mine şi, dacă vedeam un zid care-mi plăcea şi nu se zărea nimeni, îmi puneam semnătura pe el.

Când mergeam la „bombing", plănuiam lucrurile ceva mai atent: câțiva dintre noi alegeam un anumit loc și, la un moment dat, acopeream toată zona cu semnăturile noastre. Toată joaca asta de-a șoarecele și pisica cu poliția intensifica emoția pe care mi-o dădea acest lucru. Am fost alergat de câteva ori de polițiști, însă mereu am reușit să scap de ei în ultima clipă. Am fost suficient de inteligent să nu fiu prins niciodată și să nu mă apuc să desenez cu sprayul. Era o operațiune mult mai complexă: să pictezi cu sprayul un zid de pe strada principală însemna să acoperi o suprafață de cinci ori mai mare, iar pentru a face asta trebuia să stai acolo timp de aproximativ o oră. Tocmai de aceea, riscul de a fi prins era mult mai mare, iar dacă te prindeau, nu te cruțau deloc.

Graffiti este o cultură în care, dacă ești un nimeni, toți îți vor spune imediat acest lucru. Semnul respectului pentru un creator de graffiti este cât de mult rămân „opera" și semnătura lui pe un zid. Din pur respect, ceilalți artiști nu vor picta peste ceea ce ei consideră că este valoros, iar toți cei care pictează peste ar fi bine să fie pregătiți pentru o bătaie zdravănă. Oricum, dacă opera ta nu este bună sau dacă ești considerat un amator, vei descoperi nu peste multă vreme scris „jalnic" peste ea. Persoana care ți-a făcut acest lucru își va lăsa propria semnătură alături ca o provocare directă. Singura modalitate de a regla conturile este să dovedești că te pricepi.

Repet, în zilele de dinainte ca hip-hop-ul să devină o modă, iar artiști ca Banksy să fie apreciați, aceasta era producția tipică a contraculturii. Nimeni nu știa, în afara prietenilor mei și a mea, cine este „Slamer"; cu toate acestea tipul era prezent peste tot, cu numele mâzgălit pe toate zidurile din Southend. Era actul nostru de provocare la adresa polițiștilor și a ordinii publice: le sfidam autoritatea, iar ei nu puteau face nimic în

legătură cu asta. Era atuul nostru, era ceea ce ne dădea credibilitate printre cunoscuți și o modalitate de a riposta.

Pe lângă graffiti, am început să dansez pe melodii de rap, inclusiv în cluburile de noapte. Pe atunci, hip-hop-ul britanic era abia la început. Trupe ca London Posse, Silva Bullet, Gunshot, Blade, Hijack și Hardnoise vor lansa viitoarele superstaruri ale rap-ului britanic și vor contribui la apariția mai multor subgenuri, cum ar fi Grime. Preferam să fac rap pe melodii hip-hop britanice, care erau mai rapide și mai violente. Mergeam la evenimente dedicate tinerilor sub optsprezece ani în cluburi amplasate pe faleză. Săream de colo colo pe melodiile trupelor Onyx și House of Pain, apoi urcam pe scenă pentru o variație lirică pe o piesă instrumentală. Numele meu de rapper era „Black Magic". Puștii albi nu prea știau ce să facă și, în ciuda strădaniei lor, nu reușeau defel să se miște pe ritmurile acestea noi și ciudate, așa că ne urmăreau pe noi ca să-și dea seama ce trebuie să facă.

Odată, am câștigat un concurs de dans într-unul dintre aceste cluburi. Premiul a fost o consolă Sega Mega Drive, abia apărută pe piață, ultimul răcnet în domeniul jocurilor electronice. Dacă aș încerca acum acele mișcări de dans, probabil că mi-aș frânge spinarea! Săream foarte sus și aterizam în genunchi pe podeaua de lemn a ringului de dans – adevărată nebunie. Din acea poziție, mă învârteam de câteva ori, apoi săream în picioare. Nu eram la fel de bun la dans și cântat ca la graffiti, dar mă ajuta faptul că puțini știau ce trebuie făcut.

Comunitatea noastră de B-boy începuse să crească; cunoșteam tipi pe stradă și închegam legături doar pentru că le plăceau aceleași lucruri ca și nouă. Parcă am fi știut instantaneu cum să ne înțelegem unii cu alții. În felul acesta am cunoscut persoane ca Marc, Chill sau Tsiluwa. Marc era un băiat alb

şi un rapper grozav. Una dintre abilităţile sale extraordinare era să improvizeze, iar priceperea lui l-a ajutat să se împrietenească cu cine trebuie. Chill se mutase recent din Zimbabwe şi mergea în direcţia greşită într-o noapte în care s-a petrecut un incident rasist peste măsură de violent, un prieten fiind lovit cu ciocanul în cap – aşa preferau să atace rasiştii din Essex. L-am văzut pe Chill mergând în direcţia de unde fugiserăm noi, i-am spus ce se întâmplase şi i-am cerut să stea cu noi dacă voia să fie în siguranţă. Asta a creat pe dată o relaţie frăţească între noi; am făcut împreună o grămadă de năzbâtii.

La un moment dat, eu şi Chill, amândoi de cincisprezece ani, am vrut să vedem dacă putem intra într-un club pentru majori. Dacă s-ar fi uitat cineva la noi, la constituţia noastră şi la faptul că n-aveam încă barbă, şi-ar fi dat seama cu certitudine că eram mult mai tineri. Ca să intrăm, ne-am tăiat ceva păr din cap şi ni l-am lipit de bărbie. Am râs cu poftă de înfăţişarea noastră caraghioasă – Chill, care avea păr de african, arăta de parcă ar fi avut o bucată de Velcro prinsă de bărbie – dar ne-am pus blazerele, ne-am aşezat la coadă şi am reuşit să intrăm. Ne-am dus direct la toaletă şi ne-am spălat pe faţă. După aceea, pentru că mai fuseserăm acolo, gorilele de la uşă ne-au lăsat să intrăm de fiecare dată.

Toate acestea – muzica, hainele, frizurile, graffiti, dansul, mersul la club, rap-ul, modul de viaţă hip-hop – făceau ca niciunul dintre noi nu aibă probleme cu fetele. Erau mereu pe lângă noi, ca nişte fane înfocate, fete albe din clasa mijlocie, care auzeau de hip-hop şi voiau să fie parte a fenomenului.

Era o vreme în care relaţiile mixte ajunseseră să fie în vogă, mai ales dinspre partea feminină: multe fete, mai ales de la şcolile la care vedeai numai eleve frumoase, doreau să aibă o relaţie mixtă. Ne spuneau cât de drăgălaşi sunt copiii proveniţi

din părinți de rase diferite. Discuțiile de genul ăsta ne făceau să râdem, dar aveam nevoie de atenția lor și am avut diverse legături cu femei din Essex. Ne interesa doar să ne distrăm și eram încântați la culme de un sunet, de o identitate despre care puteam afirma în cele din urmă că este a noastră.

Capitolul 4

Matt, străinul înjunghiat în locul meu

În vreme ce viaţa mea în şcoală devenea tot mai tihnită, în afara liceului, situaţia degenera. Deşi generaţia mea auzise şi devenise interesată de muzica negrilor, generaţiile mai în vârstă nu erau nici impresionate de hip-hop şi nici nu se simţeau ameninţate de cultura asociată acestuia. Era o generaţie dominată încă de mentalitatea tatălui care îi băgase în cap băiatului aflat în şcoala primară toate prostiile despre SIDA. De aceste grupuri mai vârstnice, extrem de agresive de tineri albi trebuia să ne ferim noi.

Astfel, atunci când ieşeam în oraş, trebuia să ne asigurăm că nu suntem singuri. Trebuia să fim în grupuri de cinci, şase sau chiar şapte băieţi ca să fim mai siguri. Grupul nostru era format în cea mai mare măsură din rapperi nealbi şi, pe măsură ce ne lăsam absorbiţi de cultura hip-hop, mulţi dintre prietenii noştri albi începuseră să se îndepărteze de noi. O făceau fie pentru că se temeau de bătăi, fie pentru că nu se simţeau în largul lor. Dar Sav, cel mai mare tip din şcoala mea, mi-a rămas fidel tot timpul şi era pregătit să-mi ţină partea până la capăt. L-am văzut lovit în cap cu bare de fier, ridicându-se, scuturându-şi hainele şi mergând mai departe. Un om mai rezistent ca Sav e greu să găseşti. De fapt, el încă face pe

DJ-ul la evenimente hip-hop şi are o colecţie de discuri care i-ar face pe mulţi invidioşi. Dar restul cercului nostru s-a restrâns în cele din urmă la câţiva indivizi din Indiile Occidentale şi Pakistan. După cum am spus, eram uniţi de ameninţarea cu care ne confruntam cu toţii când a apărut, la începutul anilor 1990, mişcarea Combat 18. Iar tipul care avea legături în Combat 18 era Mickey.

Oriunde şi oricând ne vedeau Mickey şi cei din gaşca lui, îşi scoteau cuţitele şi ne vânau ca pe nişte animale.

Cum puteam să-i înfruntăm pe acei băieţi care erau cu mult mai mari ca noi şi înarmaţi până în dinţi! Ajunsesem ca, de la paisprezece ani, să iau cu mine un cuţit oricând ieşeam în oraş. Aşa au stat lucrurile ani la rând. Îl cumpărasem într-o excursie cu şcoala în Lake District – una dintre vacanţele cu peripeţii, în care cobori în rapel de pe stânci, mergi cu canoea, faci lucruri de felul acesta. Pe atunci, puteai cumpăra, copil fiind, un cuţit fără să ţi se pună vreo întrebare. O nebunie. Era un cuţit mare, de vânătoare; o lamă de cincisprezece centimetri, un mâner perfect şi o teacă pe care o puteai prinde la spate. Îl puteai ascunde foarte uşor – odată am stat într-o celulă a poliţiei fără ca ei să ştie că-l aveam ascuns sub cămaşă.

Ce-mi plăcea mai mult şi mai mult la acest cuţit era că, în corpul lamei principale, se afla ascuns un al doilea cuţit. Pe acesta îl prindeam cu un şnur de încheietura mâinii, astfel că, dacă îmi scăpa din mână cuţitul mai mare, îl aveam pe al doilea la îndemână.

Am cumpărat cuţitul pentru a mă apăra pur şi simplu, nu pentru a-mi face probleme. Am exersat cu el, ca să fiu sigur că-l puteam scoate repede, că-l puteam desprinde şi folosi într-o clipă – când un moment de ezitare poate face diferenţa între a fi înjunghiat şi a-ţi pune pe fugă atacatorul. Îl ascuţeam

mereu, mă asiguram că lama era în perfectă stare şi am învăţat cum să-l ţin în cazul unei lupte. Nu aveam nicio ezitare să-l folosesc, dar, din fericire şi graţie mai degrabă norocului decât judecăţii mele, nu a trebuit s-o fac niciodată. Pe atunci aveam mai mare încredere în lama cuţitului decât în Dumnezeu şi am creat astfel cu acel obiect un fel de legătură perversă. Mă uitam la el din când în când, îmi treceam degetul de-a lungul lamei şi mă întrebam dacă m-ar putea salva cu adevărat sau m-ar putea duce la moarte. Îl păstrez şi azi într-un sertar de lângă patul meu pentru a-mi aminti de acele timpuri grele. Încă nu ştiu sigur dacă îl iubesc sau îl urăsc.

Când am spus mai devreme că situaţia mea era foarte diferită de a părinţilor mei, la aceasta mă refeream. Înainte, dacă erai ameninţat, totul se rezolva cu pumnii, poate o lovitură cu piciorul ici şi colo – nu era plăcut, dar nu era o ameninţare la fel de mare cu o rană gravă. Totul s-a schimbat odată cu apariţia skinhead şi a găştii Combat 18: dacă înainte erau excepţia, cuţitele au devenit, în scurtă vreme, regula. Preferau să atace cu ciocanele sau cu şurubelniţele, dar aveau cu ei şi bâte şi cuţite de măcelărie. Începuse un fel de cursă locală a înarmării şi toată lumea se înarma ca să facă faţă celorlalţi. Deodată, toţi cei din Essex aveau arme, lucru care nu se putea spune despre gangsterii din urmă cu cincisprezece ani. Buni prieteni de-ai mei au fost răniţi grav – lui Moe, de exemplu, i-au spart capul cu un ciocan şi a avut noroc să supravieţuiască. Aceasta era în Southend situaţia cu care se confruntau adolescenţii care nu erau albi şi motivul pentru care aveam cuţite asupra noastră. Eram urmăriţi de C18 chiar pe străzile noastre doar de dragul amuzamentului; aveau chiar un nume pentru asta: „vânătoare de paki". Prietenii erau înjunghiaţi, loviţi cu ciocanul şi cu bâtele la nimereală, doar din cauza culorii pielii. Vă provoc

să convingeți un adolescent că nu are dreptul să se apere în asemenea circumstanțe. Dacă înarmarea putea descuraja asemenea atacuri, atunci, în ciuda riscurilor implicate, merita al dracului de mult s-o faci.

Este momentul să închei povestea despre cele întâmplate în parcul de distracții, când Chill a venit alergând la noi ca să-l ajutăm și am sfârșit înconjurat de skinhead. Dacă vă mai amintiți, copleșit de numărul adversarilor, am aruncat cuțitul într-o încercare disperată de a-i convinge că nu eram periculos. Pe cine încercam să păcălesc? Pentru cei din C18, doar culoarea pielii mele era o ticăloșie suficient de mare! Înconjurat în cele din urmă de ei, spumegând de turbare, cu ochii în care li se putea citi setea de sânge, am știut că mi-a sunat ceasul. Bărbații aceștia veniseră din iad, în duba lor albă, ca să-l măcelărească pe pakistanezul ăsta de cincisprezece ani. Acceptarea morții îți dă o senzație stranie; ea poate fi înțeleasă pe deplin doar de cei care nu au altă variantă decât disperarea. Mintea vrea din răsputeri să consoleze inima, spunându-i: „Este în regulă, când vei muri, nu vei mai simți nicio durere."

Și, de fapt, asta îmi și doream, să facă ce voiau fără să mă chinuie prea mult. Dar nu am murit. De fapt, s-a întâmplat ceva cu totul ieșit din comun. A fost și rămâne un lucru mai degrabă fantastic. Un trecător, un alb respectabil cu înfățișare de om studios, a văzut situația nenorocită în care mă aflam și s-a băgat între mine și skinhead. În ciuda panicii, cred că a reușit să-mi spună că se numește Matt. Nu sunt sigur de asta, dar simt nevoia să-l umanizez, așa că am să-i spun oricum Matt.

— Nu te îngrijora, spuse Matt. Sunt alături de tine.

Iar eu mă gândeam: „Ce naiba? Cine ești dumneata?" Cu toate acestea i-am mulțumit cu prudență.

Matt nu părea defel un bătăuş. Poate că era unul dintre ei, sub acoperire, încercând să-mi adoarmă vigilenţa, inducându-mi un fals sentiment de siguranţă. Poate că era înarmat şi el în secret, gata să bage frica în ei. „Poate că, până la urmă, nu am să mor aici", am început eu să mă gândesc. Poate că individul ăsta e un fel de Bruce Lee, se va bate cu toţi şi vom ieşi amândoi din mijlocul gloatei. De ce s-ar fi băgat între nişte indivizi care aveau cuţite?

Amintirea a ceea ce s-a întâmplat după aceea încă îmi umple ochii de lacrimi. Matt s-a întors către atacatori. „Băieţi! Băieţi!" spuse el, făcându-i să privească în jur surprinşi. Fiind alb şi reuşind să se apropie de cercul care mă înconjura, ei presupuseseră că era de partea lor. Pentru că cine ar fi fost într-atât de nebun să se pună în calea ciocanelor, bâtelor şi cuţitelor pentru a apăra un necunoscut pakistanez de cincisprezece ani?

— Haide, lăsaţi-o baltă, da? spuse el încercând să detensioneze situaţia. Lăsaţi copilul în pace.

Atacatorii se uitară la Matt. Intervenţia lui păru să-i înfurie şi mai tare.

— E un nenorocit de *paki!* mârâi unul la el. Iar tu eşti un prieten nenorocit al pakistanezilor!

— Băieţi, spuse Matt, puţin mai nervos de astă dată, însă încercând din nou să medieze conflictul. Haideţi, să nu facem o prostie. E doar un copil, da?

Ceea ce-l făcea să creadă că poate linişti lucrurile cu duhul blândeţii se datora probabil faptului că nu aparţinea lumii noastre. Probabil că, acolo de unde venea el, o solicitare bine intenţionată şi o explicaţie rostită cu blândeţe ar fi fost suficiente pentru a rezolva orice situaţie. Dar lucrurile nu mergeau aşa în universul meu. Pentru că se apropiau în continuare din

toate părţile, ştiam că nu-l vor băga în seamă şi mă vor înjunghia oricum.

„Mulţumesc, Matt, am gândit eu, cel puţin ai încercat, amice." Lucru onorabil pentru o persoană pe care n-o cunoşti. Astfel că mă pregăteam de moarte.

Ce s-a petrecut după aceea mă va obseda până în ultima clipă a vieţii. Cu o groază subită, amestecată cu un pervers sentiment de uşurare, am văzut cum atacatorii şi-au îndreptat atenţia spre Matt. Au sărit pe el ca nişte hiene înfometate, înfigându-şi cuţitele în pieptul lui, lovindu-l în cap cu bâtele şi boxurile.

— Nenorocitule! urlau ei.

În tot acest timp, pakistanezul a rămas neatins. Matt îşi ridicase în sus mâinile, tot mai jupuite, apărându-şi capul cu toată puterea de care era capabil şi prăbuşindu-se sub brutalitatea atacului lor criminal.

Cuprins de ruşine, am înţeles pe dată că Matt nu era Bruce Lee. Matt nu avea o armă. Matt nu avea un plan. El făcuse pentru mine ceea ce eu nu reuşeam să fac acum pentru el. Mă apărase şi fusese bătut măr, în vreme ce eu am fost forţat să privesc. Ştiam că, dacă-i săream în ajutor, probabil că muream. Sentimentul onoarei îmi cerea să lupt. La dracu', asta era lupta mea, nu a lui!

Însă pragmatismul m-a trezit din visare: ce rezolvam, doar eram un băiat dezarmat! Tot ce puteam realiza băgându-mă în această luptă era să mor alături de Matt. Astfel că, ruşinat pe vecie, am privit înlemnit cum derbedeii din C18 îl zdrobeau cu bâtele, îl înjunghiau şi-l loveau în cap în vreme ce el zăcea pe jos. Şi niciun pumn, nicio lovitură nu era îndreptată către mine. În depărtare, răsunau sirenele poliţiei. Mulţumesc lui Dumnezeu că, în fine, sărea cineva în ajutor! Veniţi, salvaţi-ne!

Derbedeii din C18 au auzit şi ei sirenele şi, privind încântaţi victima, o luară la sănătoasa fără a-mi mai da atenţie. Parcă nici nu existam. Uitându-mă la Matt, culcat la pământ, însângerat şi cu oasele rupte, m-am simţit de parcă nici n-aş fi meritat să exist. Cei din C18 nici nu se atinseseră de mine, în vreme ce un străin alb sângera abundent după ce luase bătaie în locul *meu*.

În vreme ce poliţia şi ambulanţa se apropiau, în mod miraculos, Matt s-a ridicat de jos clătinându-se şi a pornit în direcţia în care o luaseră cei din C18, strigând sfidător la ei. Ca şi cum ar fi spus: „Iată-mă, încă sunt în picioare. Nu m-aţi învins!"

Am aflat mai târziu că, pe lângă multele răni de cuţit, îi perforaseră şi plămânii. Cu toate acestea el a găsit puterea să le arate pumnul şi să strige după ei până când, epuizat, s-a prăbuşit din nou la pământ. Paramedicii, care sosiseră deja la faţa locului, l-au înconjurat, depunând eforturi disperate să-i salveze viaţa.

Între timp, poliţiştii erau într-o mare încurcătură. Se uitau la albul scăldat în sânge de pe jos, auzeau la distanţă urletele găştii ucigaşe şi au hotărât că rapperul pakistanez de cincisprezece ani, îmbrăcat în haine hip-hop, era cel care trebuia interogat. Încă eram ţintuit locului, picioarele mele refuzând să se mişte, când poliţia a transmis prin radio codul meu de identificare. Pentru o clipă, m-am întrebat cum reuşeau ei mereu să mă încadreze în clasa IC 2.3, codul poliţiei potrivit căruia eu eram jumătate alb mediteranean şi jumătate afrocaraibian.

— Nu, nu vorbiţi cu cine trebuie, încercam eu să le spun.

— N-o să te mai întreb a doua oară, insistă poliţistul. Vreau să-mi spui ce-i făcea gaşca ta acestui om.

Am ieşit din starea de uluială şi m-am repezit la polişţist, strigând cât mă ţinea gura şi înjurându-l:

— De ce mă iei *pe mine* la întrebări, porc împuţit? Uite-i acolo pe tipii care l-au înjunghiat! Îi poţi *auzi* cum râd, îi poţi *vedea*, de ce nu mergi să-i arestezi înainte s-o ia la picior?

— Dacă nu te linişteşti, te arestez, a fost răspunsul poliţistului.

Aşa că m-am stăpânit. Grija mea principală era să-i conving pe poliţişti să-i aresteze pe tipii care-i făcuseră asta lui Matt. Am suportat interogatoriul în speranţa că acest lucru le va face munca mai uşoară. Dar n-a fost aşa. În cele din urmă, poliţistul a văzut că sunt nevinovat, dar atacatorii plecaseră de multă vreme cu duba lor albă, iar ambulanţa îl transporta pe Matt la spital.

Confuz, lipsit de apărare, singur şi mânios, m-au părăsit chiar acolo, în mijlocul străzii. Privind încoace şi încolo, m-am întrebat dacă nu cumva apăruse un înger care îmi salvase viaţa. Oare Matt exista cu adevărat sau fusese trimis de Dumnezeu să mă apere? Cumva mă aşteptam ca atacatorii să se întoarcă să-şi termine treaba. După ce că nu luptasem umăr la umăr cu Matt, credeam acum că meritam aşa ceva. Nu fusesem înarmat, dar nici el nu fusese. Da, eram uriaş pentru un băiat de cincisprezece ani, în vreme ce Matt fusese în inferioritate, însă asta nu-l oprise. Din prima zi de liceu, mă considerasem mereu drept un tip viteaz, însă acum mi-era extrem de ruşine de mine. M-am trezit că mă întorc, inconştient, să-mi recuperez cuţitul atât de prosteşte ascuns. Dacă nu l-aş fi aruncat, poate că l-aş fi putut ajuta.

Nu am avut ocazia să-i mulţumesc lui Matt că a intervenit. Ştiu că nu a murit, pentru că, altminteri, ştirea ar fi fost pe prima pagină a ziarelor locale, însă nu-i ştiam numele de familie sau cum să dau de el. A intrat pur şi simplu în viaţa mea, a fost înjunghiat în locul meu şi apoi a dispărut din nou.

Vinovăţia pe care o simţeam m-a îndepărtat şi mai mult de prietenii mei albi şi am devenit un adversar şi mai înverşunat al sistemului din cauza intervenţiei de mântuială a poliţiei.

Această reacţie a poliţiştilor era destul de normală pentru acea perioadă. Nu avem încredere în ei nici cât negru sub unghie. „Să-i ia naiba", cum ne învăţase N.W.A. Felul în care-i priveam era egalat doar de aparenta lor ură faţă de noi. Deseori se striga la mine *paki!* din dubele albe ale poliţiei, cărora le spuneam „ambulanţe". Aceşti ani au coincis cu scurta viaţă a unui negru tânăr şi promiţător pe nume Stephen Lawrence. În 1993, la un an după atacul împotriva lui Matt, Stephen Lawrence a fost omorât prin înjunghiere pe o stradă din South London de o gaşcă de rasişti asemănătoare. A trebuit să mai treacă o generaţie, adică optsprezece ani, şi a fost nevoie de curajul prietenului său Duwayne Brooks, martor la crimă, pentru ca, în cele din urmă, ucigaşii să ajungă în faţa justiţiei. Îmi amintesc că eram extrem de întristat citind reportaje despre asasinarea lui Stephen Lawrence. Eram Duwayne Brooks, băiatul care scăpase. Puteam foarte uşor să fiu eu cel care zăcea mort pe străzile din Essex cu numai un an înainte. M-am gândit o clipă dacă nu cumva aceiaşi indivizi, Gary Dobson, David Norris, îl înjunghiaseră şi pe Matt.

Un lucru ştiu cu certitudine: nu aveam nevoie de raportul Macpherson, ancheta oficială în legătură cu erorile judiciare din dosarul asasinării lui Stephen Lawrence, pentru a afla că poliţia era „rasistă din punct de vedere instituţional". Noi sufeream zilnic din cauza acestui rasism.

În acest moment, grupul nostru de B-boys era constituit aproape în exclusivitate ca un grup etnic şi îi includea pe toţi cei care se aflau în situaţii similare din alte locuri din Essex, cum ar fi Pitsea şi Basildon. Pentru că între noi nu era o diferenţă

decât de un an şi jumătate, eu şi Osman am început să contopim grupurile noastre de prieteni. Din gaşca mea, adică echipa mai tânără, făceau parte Chill, Moe şi Andre din Southend, Ricky, Paul, Ade şi Yusuf din Pitsea. Fratele mai mare al lui Ricky, Rowan, era căpetenia găştii celor mai mari. Rowan mergea cu Will şi Aaron, iar Osman li se alătura când putea.

Rowan era bine-cunoscut în tot Essex-ul. Era periculos şi lumea ştia asta. Legătura noastră de prietenie era extrem de strânsă, întărită de pasiunea comună pentru hip-hop, de chefurile nebuneşti pe care le trăgeam şi de faptul că ne apăram unul pe celălalt în confruntările sângeroase cu rasiştii. Îi consideram pe cei din banda celor mai mici, gaşca mea adică, ca pe nişte adevăraţi fraţi şi credeam că nimic nu ne poate despărţi. Mulţi dintre cei care făceau parte din grupul mare erau afrocaraibieni, dar Osman şi cu mine am adus şi câţiva sud-asiatici, cum ar fi pe verişorul nostru, Yasser, şi prietenul nostru din Bangladesh, Ronnie.

Într-o seară, am ieşit în oraş târziu, cu Osman şi Ronnie, ca să jucăm biliard. Mai devreme, ca mulţi alţi băieţi de şaisprezece ani, Osman se jucase cu o armă cu bile de plastic; noi îi ziceam *BB gun*. Jucându-se în văzul tuturor, nu s-a gândit o clipă că ar trebui să se ferească. Nu uitaţi că, în acele zile, terorismul era asociat mai ales cu Tulburările din Irlanda de Nord. Însă cineva a văzut la un moment dat ce făcea Osman şi, fără ca acesta să ştie, a sunat la poliţie, convingându-i că se pregătea de un jaf armat. Poliţia a luat acuzaţia în serios şi a pus la cale o operaţiune de supraveghere pe durata întregii zile. Astfel că, mai târziu, atunci când m-am întâlnit cu Osman şi Ron, eram urmăriţi în secret de o mulţime de poliţişti înarmaţi. Am terminat de jucat biliard pe la două dimineaţa şi ne-am suit în maşina lui Ron ca să mergem acasă. Ca de obicei, başii

puternici ai melodiilor rap făceau să se cutremure caroseria mașinii hârbuite a lui Ron.

— E ciudat, băieți, făceam eu mișto de pe bancheta din spate. Bănuiesc că totuși porcii pot zbura! Mă refeream la elicopterele de poliție care se învârteau deasupra noastră.

— Cineva e în rahat până peste cap, se hlizea Ron. Cred că se uită după niște pești mari.

— Da, nenică, cineva nu va dormi prea mult la noapte, hohoteam și eu.

— Uite! Aterizează, strigă Osman în vreme ce mașinile de poliție ne depășiră în trombă cu sirenele pornite.

Dar noi am fost cei surprinși!

Dintr-odată, mașinile de poliție opriră de-a latul străzii, blocându-ne drumul. Au apărut apoi din spate alte mașini care ne împiedicau să scăpăm. Ron a apăsat brusc frânele.

— Ce naiba? murmură el neîncrezător, în vreme ce polițiști înarmați cu pistoale-mitraliere apărură de peste tot, înconjurând mașina.

— Oprește mașina!

— Nu mișca mâinile, nu mișca mâinile!

— Nu te mișca! Să nu te miști!

Am înghețat toți. Situația nu mai părea câtuși de puțin amuzantă. În vreme ce proiectorul elicopterului ne lumina, polițiștii înarmați au venit alergând la ușile mașinii și-i traseră afară pe Ron și pe Osman, deși aceștia aveau încă centurile de siguranță prinse, și îi aruncară la pământ, imobilizându-i. Pe când mă uitam la polițistul care ținea un pistol la capul fratelui meu, mintea mea era din nou obsedată de detalii tangențiale. Mașina se mișca încet înainte. Ciudat, din ce cauză se petrecea asta?

— Frâna! mi-am spus eu. Bravo, Ron, ai uitat să tragi frâna de mână!

Chiar atunci o mână m-a înşfăcat de guler şi m-a ridicat de pe banchetă, aruncându-mă la pământ cu o bufnitură violentă. Acolo, un alt pistol era îndreptat spre mine. Desigur, pe Ron îl dusese mintea să nu se întindă să tragă frâna de mână; poliţiştii şi-ar fi imaginat că se întinde după armă, şi ar fi fost împuşcat şi ucis probabil.

Toate acestea mi se păreau fără sens. Nu fusesem cu Osman în timpul zilei şi nu aveam de unde să ştiu că se jucase cu arma lui de plastic. Dar nu era timp să mă gândesc la asta şi, cu siguranţă, nu era timp de pus întrebări.

— Sunteţi arestaţi, mi-a strigat în ureche poliţistul, pentru tentativă de atac armat.

— Oh, ce...? Creierul meu refuza să priceapă.

— Cu alte cuvinte, băiete, eşti arestat. Bagă-l în dubă.

Aveam cincisprezece ani. Nu aveam dosar la poliţie. Ne-au aruncat în celule peste noapte, în timp ce au analizat „dovada". Pentru că aveam mai puţin de şaisprezece ani, a trebuit s-o trezească pe Abi la trei dimineaţa şi să-i spună la telefon că fiii ei fuseseră arestaţi, suspectaţi de jaf armat. Nebunie. Dimineaţa, după toate cele, i-au înapoiat pistolul cu bile într-o pungă de plastic lui Osman şi ne-au dat drumul. Pe drumul către ieşire, furios din cauză că mi s-a făcut dosar, m-am decis să pun o ultimă întrebare:

— Am greşit cu ceva?

— Nu, nu aţi făcut nimic greşit. A fost o neînţelegere. Iertare. Şi asta a fost.

Acest amestec de incompetenţă şi prostie poliţienească m-a făcut să-i urăsc, temându-mă în acelaşi timp de puterea lor. Singura dată când am încercat să cooperez cu poliţia mi-a

dăunat profund. Am fost să identific un suspect care înjunghiase un prieten al meu. L-am arătat pe suspect, dar ei l-au lăsat să plece, pare-se din pricina unei „erori procedurale". Colac peste pupăză, acum fusesem deconspirat ca persoana care făcuse identificarea. Am pierdut socoteala de câte ori am fost atacați cu cuțitul de rasiști, mulți dintre prietenii mei fiind înjunghiați, însă rareori poliția reușea să aresteze și, chiar mai rar, să pună sub acuzare pe cineva. Bandele rasiste se lăudau mereu cu „contactele" pe care le aveau în poliție. Habar n-am dacă este adevărat, însă ideea de bază este că nu eram protejați. Și pentru că nu eram nicicum încurajați să ne schimbăm deviza, continuam s-o cântăm cât puteam noi de tare: „La naiba cu poliția".

Faptul că nu aveam încredere în poliție ca să ne protejeze însemna că trebuia să ne bizuim pe propria protecție, pe care am găsit-o la membrii găștii noastre și ripostând. Pe măsură ce am devenit mai numeroși și încrederea noastră a crescut, gradul de violență căreia trebuia să-i facem față a devenit și el tot mai mare.

Atacam rapid, cum făcusem pe faleză, când bilele de snooker zburau ca niște ghiulele pe deasupra capetelor, sau când un alt prieten alb, Dan, a fost înjunghiat, ori când, la Autogara Centrală din Southend, Aaron a fost înjunghiat, iar Rowan s-a bătut cu doi bărbați înarmați cu cuțite de kebab, folosindu-se doar de o cârjă „împrumutată" de la o pensionară care aștepta autobuzul. După ce bărbații l-au înjunghiat pe Aaron și au fugit, Rowan i-a dat înapoi politicos cârja speriatei pensionare. Unul dintre noi a folosit odată o umbrelă cu vârf metalic pentru a se apăra, străpungând un skinhead, fan al echipei Millwall, care venise de la Londra și s-a gândit să meargă în sus și în jos pe străzile orașului zbierând: „Îi urâm pe *paki!*" A sfârșit pe

caldarâm cu craniul fracturat. A mai fost o zi când Ricky, Paul, Chill și cu mine am fost alungați din Ockendon de un grup de albi care scandau că nu vor în cartierul lor cioroi care să le fure femeile. Întreaga noastră echipă s-a întors săptămâna următoare în trei mașini pentru a „face țăndări" casa șefului bandei de acolo. Învățam să ripostăm și ni se ducea buhul.

Într-o zi, s-a întâmplat să dau peste nimeni altul decât Patrick. Era același Patrick care, la unsprezece ani, mă pocnise cu sete în burtă pentru că îndrăznisem să-l rog să mă lase să joc fotbal. Acel gest l-a schimbat definitiv pe băiețandrul care eram, m-a făcut să văd culoarea pielii acolo unde înainte vedeam oameni. Părea că trecuse o veșnicie de când fusesem elev la Earl's Hall.

Mergeam pe strada principală îmbrăcat de sus până jos ca un rapper: aveam o bandană roșie, șapca mea de baseball Redskins – pentru că aveau ca logo pieile roșii – costumul meu „Click" și adidași mari. Și atunci l-am zărit. Nu putusem uita pumnul primit. În momentul în care m-a văzut venind, s-a întors în direcția opusă. Din modul în care a reacționat, mi-am putut da seama că își amintise și el ce făcuse. Aceasta a aprins furia care mocnea în mine și m-am dus direct la el. De astă dată nu eram cu prietenii din gașcă; îi părăsisem undeva în apropiere. Eram doar eu și Patrick. Aveam cuțitul în teacă la spate, ca de obicei. Patrick, cu toată atitudinea obraznică din școala primară, nu era un băiat al străzii așa cum devenisem eu. M-a văzut, m-a privit în ochi și a început să se umilească.

— Te rog, nu mă lovi. Maajid, te rog, nu mă lovi.

Nu spusesem încă nimic și puștiul mă implora să nu-i fac ceva.

— Îmi pare rău, continuă el, începând să plângă. Îmi pare rău, numai nu mă lovi... Era de-a dreptul ciudat, parcă se micșora chiar în fața mea.

Spusele lui Patrick din urmă cu câţiva ani nu se potriveau cu cele de-acum. În mare măsură, datorită reputaţiei noastre de B-boys, nu mai era acceptabil să fii rasist în modul în care arătase rasismul fie şi doar cu câţiva ani înainte. Văzându-mă în acea după-amiază, era clar că Patrick ştia asta. Mingea sărise înapoi şi raportul de forţe se schimbase. Eu am înţeles asta, el a înţeles asta şi, în mod ciudat, era suficient pentru mine. În ciuda violenţelor în care eram implicat, am avut mereu o justificare pentru aceasta în mintea mea de adolescent; era în întregime o formă de autoapărare. Nu am hărţuit şi nici nu am căutat motiv de harţă cu o persoană fără apărare, neînarmată şi nu voiam să încep acum.

— Eşti un prost! am strigat la el. Dispari dracului din faţa mea.

Patrick mă privi surprins, pentru că auzise de noi. S-a întors şi a spălat putina. Nu era nevoie să-l atac: a fost suficient să-i văd reacţia când m-a zărit. M-am simţit mândru de mine însumi, încântat că nu am devenit la fel de ticălos ca ei, rasiştii. Dar mai era ceva în toate acestea: un sentiment de satisfacţie şi de reabilitare. Eram pe calea cea bună.

Incidentul care pornise spirala abuzurilor la care fusesem supus se încheiase în cele din urmă. Câştigasem.

Capitolul 5

Rucsacul verde fără bombe

Dacă nu ai simțit frica și neajutorarea pe care le provoacă rasismul violent și organizat, e greu să înțelegi. Corpul tău în întregime, din cauza culorii pielii, este o țintă în mișcare. Și nu poți lăsa pielea deoparte sau să pretinzi că nu există. În orice clipă, huliganii înarmați cu ciocane te pot folosi ca țintă. În asemenea situații extreme, autoapărarea trebuie să fie un drept sacru; cu filosofia lui „întoarce și celălalt obraz" te alegi cu țeasta spartă. Trist este însă că, de regulă, autoapărarea duce la prelungirea spiralei violenței.

Când l-am văzut pe unchiul meu din Newcastle punându-mă să ascult *Fuck tha Police* al trupei N.W.A., mi-am dat seama că resentimentele și furia nu dispar pur și simplu – ele rămân, clocotind în adâncul sufletului. Pe termen lung, nu e o stare în care societatea să funcționeze, iar diferitele grupuri etnice să coopereze. Nu spun că felul meu de copil adult de a înfrunta situația era răspunsul, însă era *un* răspuns. Pe atunci, părea să fie singura opțiune de care dispuneam. Fără susținerea poliției sau a societății în ansamblu, părea că aceasta este cea mai bună reacție – să ne împotrivim și să ne luptăm cu rasiștii, în speranța că ne vor lăsa în pace. Acest punct de vedere are un soi de logică brutală, dar, repet, nu rezolvă esența

problemei. Este un fel de mentalitate tipică Războiului Rece, în care este menținută o pace instabilă, pentru că fiecare știe ce daune îi poate produce cealaltă parte.

De atunci, doi factori au modificat acest peisaj. Primul este modul în care s-a schimbat atitudinea societății față de rasism: s-a mers de la acceptarea lui până la tranformarea lui în tabu. Stereotipurile rasiste de la televiziune, unde apăreau oameni cu fețele vopsite în negru, genul ăsta de lucruri pe care mi le amintesc din adolescență, au dispărut în mare măsură astăzi. Personajul Golliwog*, care apare pe borcanele de gem de la Robertson, este un alt exemplu bun. Este un lucru neînsemnat, și mulți oameni nu i-ar da niciodată mare importanță. Se prea poate ca această păpușă neagră ca tăciunele să aibă o semnificație mai puțin sinistră decât atunci când a fost creată, la sfârșitul secolului al XIX-lea, însă pe vremea când eram noi adolescenți, i se spunea în mod peiorativ *wog* („negrotei"), iar foarte populara reprezentare a Golliwogilor din *Noddy*, ciclul de cărți pentru copii scrise de Enid Blyton, ca niște răutăcioși hoți de mașini, a fost o imagine care a prins la public. Acest element de identificare a fost înlăturat de Robertson la finalul secolului. Acest fapt ne arată că societatea merge înainte, astfel că nu ar mai avea sens ca emblema să revină pe borcanul cu gem.

Asasinarea lui Stephen Lawrence și, mai apoi, raportul Macpherson despre comportamentul poliției metropolitane au fost niște pietre de hotar. Am vorbit despre asasinarea lui Lawrence mai devreme, când descriam atmosfera în care am

---

* Personaj de ficțiune care apare în cărțile pentru copii ale lui Florence Kate Upton de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Mai apoi, păpușă de cârpă reprezentând un băiat negru, cu părul vâlvoi și buze de clovn. A cunoscut o mare popularitate în Marea Britanie și Australia prin anii 1970 (n. tr.).

crescut. Violențele care au dus la moartea lui li se puteau întâmpla multora dintre noi. Aaron la autogară, Moe atacat cu un ciocan, Dan tăiat la braț când își apăra fața, Matt – încă sunt uimit că, în timpul maturizării mele, niciun asemenea incident în care am fost implicat nu a dus la moartea vreunuia dintre noi.

Oricât de cutremurătoare a fost moartea lui Lawrence, cel mai mult ne-a afectat *lipsa* de reacție a poliției. Faptul că nimeni nu a fost condamnat a transmis un puternic semnal către comunitățile minoritare. Părea fie că poliția nu se sinchisea, fie că era incompetentă, fie și una, și alta. Acesta este motivul pentru care raportul Macpherson rămâne un moment atât de semnificativ din punctul de vedere al culturii. Cele două cuvinte – „rasism instituțional" – au avut probabil un impact mai mare asupra relațiilor din această țară decât nenumăratele cărți pe acest subiect. Nu era vorba doar de câteva mere putrede sau de un polițist descreierat, era vorba despre ceva mai degrabă caracteristic culturii generale care trebuia să se schimbe.

Ca să fiu sincer, poliția chiar s-a schimbat. Nu a fost o schimbare peste noapte – schimbările culturale nu se petrec astfel – dar atitudinea generală a poliției s-a îmbunătățit fără îndoială față de comportamentul de acum douăzeci de ani. Desigur, au mai rămas multe de făcut, după cum a dovedit incidentul în care nevinovatul Jean Charles de Menezes a fost împușcat la metrou, însă polițiștii nu mai strigă „paki" din dubele lor. Aceasta se întâmplă și pentru că poliția nu mai este exclusiv albă. Chiar unul dintre vechii mei prieteni de familie de origine pakistaneză, Atif, este acum polițist în Essex. E straniu, îmi amintesc că mă jucam cu Atif și surioara lui, Saima. Mergeam și sunam la ușile oamenilor, apoi fugeam. Cred, de asemenea, că este semnificativă și condamnarea în cele din urmă a celor doi asasini ai lui Lawrence în 2012. Să continui

ancheta, să descoperi noi probe şi, în cele din urmă, să-i bagi în puşcărie pe Norris şi Dobson pentru crimă, toate acestea dovedesc o schimbare de atitudine.

Mai sunt însă multe lucruri de făcut. Şi, pe lângă progresul înregistrat în chestiunile rasiale, pândeşte în umbră o altă formă de politică identitară, care, în cele din urmă, va ieşi la suprafaţă, dovedindu-se chiar o provocare şi mai extremistă. Mulţi tineri britanici de credinţă musulmană erau de origine sud-asiatică, fiind născuţi şi crescuţi în aglomerate ghetouri britanice în care populaţia este de o singură etnie. Este vorba despre locuri ca Tower Hamlets, pentru etnicii din Bangladesh, şi Bradford, pentru pakistanezii din Mirpur. Deşi s-au înregistrat tensiuni cu comunităţile nemusulmane din aceste zone, o parte a problemei era lipsa de contact cu „celălalt". Când rasa a început să nu mai conteze, iar comunităţile afrocaraibiene au fost în cele din urmă acceptate graţie muzicii şi culturii pop, în aceste ghetouri au început să se mute, alungaţi de război, musulmanii nord-africani, arabi şi somalezi. O nouă generaţie de tineri născuţi în cenuşa conflictelor a descoperit de îndată că împărtăşeşte o singură identitate: islamul.

Mulţi musulmani născuţi în Marea Britanie pur şi simplu nu se consideră parte a dezbaterii rasiale dominante în societate. Cumva, afacerea Rushdie a contribuit la această schimbare. Comunităţile au adoptat o poziţie mult mai izolaţionistă, o politică de autoexcludere. Pentru mulţi, modul în care se identificau ei înşişi era în schimbare. Astfel că, în loc să-şi spună asiatici britanici, cum făceau părinţii mei, această generaţie se defineşte azi aproape exclusiv ca fiind musulmană. Ei consideră că loialitatea faţă de comunitatea islamică globală, *ummah*, îi împiedică să spună despre ei înşişi că sunt parte a ţării în care s-au născut.

Era suficient să te uiți la modul în care s-au schimbat obiceiurile matrimoniale pentru a vedea cum s-a instalat această autosegregare. În adolescența mea, nunțile asiatice la care mergeam erau amestecate, atât din punct de vedere etnic, cât și religios. Erau, de asemenea, amestecate din punctul de vedere al genului, iar dansul era ceva obișnuit. Încet, încet, nunțile musulmane s-au transformat dintr-o sărbătoare într-o sobră ceremonie religioasă, fără amestecul între genuri și, bineînțeles, fără dans. O societate separată printr-o perdea și adesea controlată de bărbați frustrați, care divizau familii întregi pe baza diferenței de sex simbolizează modul în care cultura s-a schimbat.

Ce a produs această schimbare este un amestec de discriminare reciprocă și suspiciune în țară, precum și o tot mai mare conștientizare a evenimentelor petrecute în alte țări. Bosnia a fost, în mod special, crucială, producând o schimbare de identitate printre musulmanii britanici, la fel și afacerea Salman Rushdie. În Bosnia, musulmanii europeni albi, blonzi și cu ochi albaștri erau masacrați doar pentru că erau musulmani. Efectul avea să fie exact invers. Ca reacție la aceste atrocități, musulmanii din Europa au început să-și reafirme tot mai mult identitatea religioasă. Era un mecanism natural de apărare. El a exacerbat însă autosegregarea și a intensificat schimbarea până la autoidentificarea noastră ca musulmani *din punct de vedere politic*.

În conflict au intervenit grupările care propovăduiau islamul politizat, islamiștii. Niciun alt fenomen nu a contribuit mai mult ca islamiștii la ascensiunea politicilor identitare musulmane. Provenind din Orientul Mijlociu și Asia de Sud postcolonială, aceste grupări au înțeles de îndată că o ideologie cu mult mai eficientă decât socialismul arab ar fi una

care să exploateze, nu să slăbească sentimentele islamice ale populației. Grupările islamiste s-au răspândit rapid și s-au înmulțit, ajungând în Europa odată cu arabii care cereau azil și cu imigranții sud-asiatici.

În anii de mijloc ai existenței mele, am crezut cu pasiune în această politică. Dar nu a durat mult. În esență, ce este important acum este să știm că ascensiunea grupărilor islamiste a fost un factor-cheie în deturnarea musulmanilor de la identitatea lor națională către una aproape exclusiv religioasă. Mi-a luat o vreme să găsesc răspunsuri la multe dintre aceste provocări presante puse de problemele identitare în societatea noastră globalizată. La început, izolarea într-o identitate de grup poate fi un instrument util în campaniile de eliminare a discriminărilor legale și instituționale. Totuși, dincolo de dimensiunea legală, vine un moment în care înlăturarea diviziunilor de clasă, economice și culturale poate fi obținută doar prin creșterea integrării reciproce și participarea la viața socială. În loc de integrare reciprocă însă, am fost martorii unei treceri de la colectivismul etnic, în care doar o persoană cu piele măslinie se presupune că ar fi capabilă să reprezinte persoanele cu piele măslinie și așa mai departe, la colectivismul religios, în care doar un musulman se presupune că e capabil să reprezinte alți musulmani. Un colectivism adânc înrădăcinat și propovăduitorii săi, care au abuzat de intențiile originare ale multiculturalismului, nu au produs altceva decât o divizare și o balcanizare a societăților occidentale și nu numai. Aici suntem acum în această problemă. Dar pe atunci aveam de străbătut o cale lungă până să ajung la aceste concluzii. În primul rând, trebuie să vă explic cum am devenit islamist.

Eram în parc cu gaşca mea. Osman era cu mine, la fel şi un prieten pe nume Nas. Numele adevărat al lui Nas era Christian Nathaniel – era grec, fiind format într-un mediu grec ortodox. Îi plăcea aceeaşi muzică, iar faptul că pielea lui avea un aspect mediteranean era suficient ca skinhead să-l considere un *paki* – dacă prejudecăţile lor nu ar fi avut efecte atât de devastatoare, viziunea lor asupra lumii ar fi fost de un comic absolut. Influenţat de atmosfera acelei perioade, Nas se convertise la islam şi îşi schimbase prenumele din Christian în Nasir.

Am fost din nou reperaţi de Mickey şi gaşca lui; erau vreo şase indivizi. Aveau bâte de baseball şi, nu încape nicio îndoială, nişte cuţite uriaşe. Ne-au luat cu totul prin surprindere, aşa că am fugit care încotro. În cele din urmă, după ce ne-am înarmat cum trebuie la mine acasă, am ieşit din nou în căutarea restului găştii noastre şi ne-am îndreptat către locul de întâlnire, care era la colţul străzii, peste drum de casa noastră. Osman, Nas şi cu mine am fost singurii care s-au întors; probabil că ceilalţi o luaseră pe alte căi.

Apoi, nu ştiu dacă a fost noroc ori au fost informaţi, l-am văzut pe Mickey şi întreaga sa gaşcă îndreptându-se către noi. Eram cu totul depăşiţi ca număr. Pe marginea drumului erau nişte stâlpişori pe care ei au început să-i lovească cu bâtele, ca un fel de strigăt de luptă rostit în vreme ce se năpusteau asupra noastră. Însă eram pe-atunci căliţi în lupte. De astă dată, în ciuda faptului că eram depăşiţi numeric, am rămas neclintiţi. Era chiar lângă casa noastră; puteam vedea uşa de la intrare: dacă nu avem dreptul să mergem pe aici, atunci pe unde puteam să mergem? Aveam cuţitul prins la spate, ca de obicei. Osman avea un rucsac verde în spinare.

Confruntarea a continuat şi, în ciuda faptului că ne întreceau ca număr, Mickey începu să pară agitat. Eram doar trei,

însă refuzam să cedăm și asta-l făcea să se îndoiască de sine. Apoi, spre surprinderea noastră, Mickey a făcut un pas înainte și a cerut să negociem. Pentru un moment, Osman și cu mine ne-am holbat unul la altul nedumeriți. Mickey nu ne mai adresase până atunci vreun cuvânt. Indiferent cât de irațională îi era ura, a început dintr-odată să rostească propoziții raționale! Ne-a trebuit ceva să ne obișnuim să-l vedem pe Mickey altfel decât ca pe un drac venit din infern, fluturând cuțitul în aer fără a ști alt cuvânt decât *paki*. Odată ce ne-am revenit, Osman i-a spus lui Mickey că trebuie să traverseze. Făcu și el la fel și-l așteptă pe Mickey. Strigătul de război al bâtelor de baseball scăzuse în intensitate și Mickey, cu figura îngrijorată, trecu strada să-l întâlnească pe fratele meu. Au urmat câteva minute tensionate. Fratele meu și Mickey erau adânciți în discuție. Nas și cu mine ne uitam când la ei, când la camarazii lui Mickey; camarazii lui Mickey se holbau la noi, făcându-ne să întoarcem privirea. Eram cu toții pregătiți de orice, cu mâinile strânse pe bâtele de baseball sau cu degetele gata să scoată cuțitele din teacă, în cazul în care lucrurile se precipitau.

După vreo zece minute, am observat că discuția se terminase. Mickey și fratele meu traversau din nou strada. Au ajuns la mijlocul distanței dintre cele două grupuri și și-au dat mâna. Nebunie curată! M-am uitat neîncrezător cum Mickey se întoarce la prietenii săi și le spune să se retragă.

— Gata, băieți, le-a spus el. P-ăștia îi lăsăm în pace.

— Ei? l-am întrebat pe Osman. Ce i-ai spus?

Osman mi-a aruncat o privire încrezătoare:

— I-am spus că noi suntem musulmani și că nu ne e frică de moarte. Că suntem ca teroriștii ăia palestinieni pe care i-a văzut la televizor aruncând în aer avioane. Suntem atentatori sinucigași. Am fost învățați să facem bombe și că am una la

mine în rucsac. Dacă încerci măcar să faci o mişcare, declanşez bomba. Crede-mă, nu-mi pasă. Dacă trebuie să murim noi ca să muriţi şi voi, atunci asta vom face.

— Drace! Și Mickey ce-a spus? l-am întrebat eu.

— M-a crezut când i-am spus că se pune cu cine nu trebuie.

Bluful lui Osman a exploatat rasismul lui Mickey, nu încape nicio îndoială. Poate că Mickey a văzut sau n-a văzut ştirile, dar cunoştea literatura de propagandă a găştii Combat 18. În ea, musulmanii erau prezentaţi ca terorişti şi se sugera că, dacă li se dă cea mai mică ocazie, devin toţi asasini. Faptul că Osman a spus că are o bombă în rucsac şi că avem legături cu atentatorii sinucigaşi a confirmat toate prejudecăţile pe care Mickey le avea despre noi.

— Dacă ne-am teme de moarte, i-a spus Osman lui Mickey, am fugi din calea ta. De ce stăm însă aici când suntem complet depăşiţi de oamenii tăi? Pentru că putem să chemăm întăriri şi să luptăm până la moarte.

Să chemi întăriri, iată limbajul pe care Mickey îl înţelegea. Este exact ce făcuse el înainte, astfel că şi-a imaginat că puteam s-o facem şi noi. Dacă s-ar fi obosit să aibă simţ critic faţă de propaganda rasistă pe care o înghiţise, Mickey ar fi putut vedea ce se ascunde sub toate acestea. Dar el era tipul care-l considera pe grecul Nas un *paki*. În lumea lui strâmbă, asemenea afirmaţii aveau sens.

Negocierea dintre Osman şi Mickey a pus capăt confruntărilor cu rasiştii lui Mickey. Mickey decisese că eram prea periculoşi, că aveam relaţii la care puteam să recurgem şi a încheiat în schimb armistiţiul cu noi. În vreme ce Mickey le explica tovarăşilor săi de ce a dat înapoi, în mintea mea îşi căuta mai departe răspunsul o întrebare. Exact cum făcusem în

secţia de poliţie, am decis că trebuie să-l întreb ceva pentru a înţelege.

— Hei, pot să te întreb ceva? am zis eu.

— Întreabă, răspunse Mickey. Am văzut pentru prima dată la el o altă privire. Veninul dispăruse. Acum vedeam în căutătura lui precauţie şi un fior de teamă.

— Vreau să ştiu de ce ai pornit toate astea, am spus eu. Atunci, în parc, când îl alergai pe Chill. Se pare că-i ştiai numele. Ce s-a întâmplat?

Mickey a făcut o pauză, pentru prima dată puţin cam nesigur pe sine. Dar răspunsul lui a fost de-a dreptul penibil:

— Ne-am săturat ca nişte indivizi ca voi să ne fure femeile. L-am văzut pe amicul tău, Chill, cum atrăgea toate fetele alea albe şi nu am mai suportat.

Era ridicol! Factorul care declanşase primul atac fusese pur şi simplu demodata gelozie, cu ceva nuanţe rasiste. Mickey văzuse modul în care hip-hop-ul le atrăgea pe fete şi cât de mult îşi doreau acestea să facă parte din peisaj.

Cacealmaua reuşită a lui Osman m-a afectat mai mult decât orice eveniment de până atunci. Am înţeles pentru prima dată cât de zadarnic este să te încrezi în oameni. Indiferent câtă siguranţă mi-ar da persoane ca Rowan, de pildă, mai mult nu se poate face. Rowan era solid ca o stâncă şi-i datoram atâtea, dar nu putea fi mereu în preajma mea. Şi câtă vreme cuţitele pe care le aveam la noi ofereau o protecţie limitată, ele nu făceau decât să agraveze situaţia, fără a soluţiona problema esenţială. Acea problemă este, pur şi simplu, respectul. Atunci când l-am întrebat pe Mickey de ce i-a căşunat pe noi, el s-a uitat la mine şi mi-a vorbit altfel. Nu se mai uita dispreţuitor. Era, de fapt, speriat. Iar acest sentiment era dat de noua şi agresiva identitate pe care o adoptase Osman. Islamismul. A făcut ceea ce ani

de lupte nu au putut face. A câştigat războiul psihologic şi ne-a înfrânt inamicul. Pentru prima dată, am zărit scânteia puterii sale, faptul că era capabil să-mi schimbe atitudinea într-o clipită. Osman, care până atunci fusese un islamist devotat, tot făcea caz de asta cam de un an, însă nu l-am luat defel în serios. Încă eram un B-boy: asta era cultura mea şi regula pentru a depăşi obstacolele din cursa numită „viaţă".

Violenţele la care am fost supus, discriminarea poliţiei, conştientizarea conflictelor din străinătate, cum ar fi cel din Bosnia, m-au făcut, fără îndoială, foarte sensibil la mesajul islamist. Căutam disperat răspunsuri. Dar, în vreme ce toate acestea formau cadrul esenţial în care se desfăşura viaţa mea, ceea ce m-a făcut să iau decizia de a duce lucrurile mai departe au fost acea după-amiază din parc şi frica din ochii lui Mickey.

Acum, aici, cu un adversar înfrânt şi în retragere, am înţeles în fine despre ce vorbea fratele meu. Mi-am dat seama că islamismul mi-ar putea aduce respectul după care tânjeam încă din şcoala primară. Hip-hop-ul mă ajutase foarte mult; mi-a adus noi prieteni, dar nu era suficient pentru a-i înfrânge pe inamicii noştri. Nu fusese suficient pentru a-mi da curajul să-l ajut pe Matt. Cu toate acestea, aici, azi, deşi cu mult depăşiţi numeric, am rezistat alături de Osman şi am câştigat pentru că l-am invocat pe Allah. Pe scurt, islamismul a făcut ceea ce hip-hop-ul nu putea să facă. Era viu, pulsa în inima oamenilor şi era pregătit să sacrifice orice pentru a recâştiga demnitatea pierdută. Nu-l interesa să cânte „Fuck tha Police". Islamismul striga de pe cel mai înalt pisc de munte „să vă ia naiba pe toţi"! Iar eu îmi doream o doză din acel curaj.

Capitolul 6

Când a căzut moscheea Babri din India

Este important de înţeles prin ce diferă islamismul de islam. Islamul este o religie, iar *Shari'ah* poate fi comparată cu legile talmudice sau canonice. Ca religie, islamul cunoaşte toate schismele doctrinare, metodologice, juridice şi devoţionale ale oricărei alte credinţe. În problemele doctrinare, există dispute vechi, de la care provin cele două confesiuni majore, a suniţilor şi a şiiţilor, fiecare dând naştere la nenumărate secte în interiorul lor. În disputele lor metodologice, teoreticienii legalişti şi tradiţionaliştii au dezbătut dacă abordarea textelor sfinte se făcea cel mai bine cu ajutorul raţionamentului sistematizat sau prin tradiţie orală. Din diferenţele juridice au apărut principalele şcoli de drept. Devoţional vorbind, au existat mereu musulmani nepracticanţi, tradiţionalişti, fundamentalişti şi extremişti. Ideologia islamismului înlocuieşte toate aceste neînţelegeri religioase şi le influenţează pe multe dintre ele din punct de vedere politic. Simplu spus, islamismul este dorinţa de a impune societăţii ca lege orice interpretare dată islamului. Înţeles astfel, islamismul este nu o altă schismă religioasă, ci o ideologie prin care se încearcă dezvoltarea unui sistem politic coerent care să cuprindă toate schismele, fără a fi necesar să le elimine. În vreme ce controversele din interiorul islamului

au legătură cu modul în care o persoană abordează religia, islamismul încearcă să se ocupe de modul în care o persoană abordează societatea.

Ca proiect politic, islamismul a fost inspirat de ascensiunea fascismului european. Similar modelelor ideologice europene, islamismul nu este scutit de propriile schisme. Unele grupări doreau să introducă „sistemul islamic", care să funcţioneze în paralel cu cel existent; aceştia erau islamişti politici, ca Frăţia Musulmană. Alţii erau mai revoluţionari, dorindu-şi să răstoarne starea actuală.

Pentru cei neexperimentaţi, asemenea grupări islamiste par „moderate" pentru că se ridică deasupra disputelor sectare şi tind să nu fie fundamentaliste în chestiunile devoţionale, concentrându-se mai mult pe politică. Dar dacă îl înţelegem în cheia prezentată mai sus, se poate vedea că, deşi extremismul şi fundamentalismul religios pot reprezenta provocări sociale, islamismul este cel care aspiră de fapt la adevărata putere. Ca şi fasciştii lui Mussolini, care erau de asemenea progresişti din punct de vedere social, aspectul totalitar al islamismului este cel care stârneşte cel mai mult îngrijorarea. Mult mai târziu, islamismul i-a influenţat şi pe fundamentaliştii religioşi. Acest lucru a determinat apariţia unei ramuri militante, jihadismul, şi a unor grupări ca al-Qaeda. Aşadar jihadismul este fuziunea religiei literaliste cu politica islamistă.

Periplul meu islamist m-a determinat să mă alătur unui grup revoluţionar numit Hizb al-Tahrir (HT). Poziţionat între islamiştii politici şi cei militanţi, HT îşi propune să unifice toate ţările în care musulmanii sunt majoritari pentru a forma un „stat islamic", numit califat sau *khilafah* în arabă. Ei speră să obţină puterea printr-o lovitură militară şi încearcă să le

impună celorlalţi propria lor versiune a islamului. Acest periplu a început în 1992, când Osman, care mergea pe strada principală din Southend, a primit o foaie volantă. Pentru că în Southend erau atât de mulţi albi, era normal să ne oprim să vorbim cu orice persoană cu tenul măsliniu pe care o întâlneam. Cel care i-a dat foaia volantă era un bărbat pe nume Nasim Ghani, un musulman britanic originar din Bangladesh, care, ca şi noi, crescuse în Southend şi studia medicina la Londra. Era o persoană cu care nu era greu să comunici: era inteligentă şi vorbea clar. Am fost impresionaţi, la vârsta noastră, de cincisprezece-şaisprezece ani, că studia medicina. Trebuia să fii deştept foc şi foarte hotărât să faci asta.

Foaia volantă pe care Nasim i-a dat-o lui Osman era despre moscheea Babri din oraşul Ayodhya, situat în nordul Indiei. Moscheea a fost construită de primul împărat mogul Babar în 1528 şi fusese mereu un focar de tensiune între hinduşi şi musulmani. Hinduşii credeau că acolo se născuse zeul Rama. Primele violenţe la moschee au fost înregistrate în anii 1850, iar în 1984 hinduşii au început o campanie de „eliberare" a locului şi înlocuire a moscheii cu un templu dedicat zeului Rama. Când un tribunal a decis ca moscheea să fie protejată, credincioşii hinduşi s-au hotărât să ia problema în propriile mâini. O mulţime de 200 000 de oameni a rupt cordonul din jurul moscheii şi a dărâmat-o, unii cu ciocane, alţii cu mâinile goale. Martorii oculari spun că forţele suplimentare de poliţie trimise să protejeze moscheea s-au retras în loc să intervină.

Episodul respectiv a declanşat unele dintre cele mai mari violenţe pe care le văzuse India în ultimele decenii: au murit peste două mii de oameni în revoltele care au urmat.

„Oribilii hinduşi masacrează musulmani" era titlul destul de agresiv al foii volante. Încă îmi amintesc acel titlu. Foaia

respectivă mi-a schimbat destinul într-un mod probabil de neimaginat de către anonimul ei autor. Paginile ei dezvăluiau comportamentul extremiştilor hinduşi în ceea ce era un episod şocant şi profund răscolitor. Pe atunci, Osman, îmboldit de tipi ca Professor Griff de la Public Enemy, începuse să fie interesat de politică. A urmărit „Intifada" împotriva ocupaţiei israeliene din Fâşia Gaza şi Cisiordania şi rolul jucat de Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei a lui Yasser Arafat. Această luptă pentru eliberare a palestinienilor şi riposta zdrobitoare a israelienilor, înfăptuită cu acordul tacit al americanilor, au fost multă vreme o rană deschisă în relaţiile internaţionale. În contextul poveştii mele, dar şi al multor altora, a fost fără doar şi poate un factor care a justificat discursul islamist al victimizării. Conflictul şi nepăsarea occidentalilor faţă de acesta au părut o greşeală evidentă. Era uşor să te identifici cu mişcarea de rezistenţă. Aceasta confirma ceea ce trăiam noi pe străzile din Southend: musulmanii erau cei care încasau mereu, iar statului nici că-i păsa. Era încă un element care deturna identitatea mea de britanic sau pakistanez către autodefinirea mea ca musulman *politic*.

Intifada se declanşase în 1987, astfel că, la începutul anilor 1990, nu mai era defel o noutate. Ca şi obişnuitele atacuri rasiste, informaţiile despre Gaza şi Cisiordania transmise la emisiunile de ştiri erau doar o parte a stării de fapt: aşa stăteau lucrurile. Ceea ce i-a atras atenţia lui Osman a fost Primul Război din Golf, din 1991, când Saddam Hussein a invadat Kuweitul, iar forţele Naţiunilor Unite l-au izgonit de acolo. Saddam Hussein, altminteri un tiran sălbatic, era un apărător al cauzei palestiniene şi faptul că provoca Israelul (ameninţând să lanseze rachete Scud împotriva oraşelor israeliene) a făcut ca

subiectul să rămână de actualitate în programele de ştiri şi a atras atenţia lui Osman.

Incidentul cu moscheea Babri din India era însă altceva. Atacul direct şi distrugerea unui loc străvechi de rugăciune al musulmanilor au fost resimţite ca un şoc extraordinar. Numărul persoanelor ucise în violenţele care au urmat a fost îngrozitor de mare. Aceasta n-a făcut decât să dea consistenţă mesajului pe care Nasim cu foaia lui şi Hizb al-Tahrir, în general, îl susţineau. Southend, Gaza, Bosnia, Irak, India: oriunde mergeai în lume, povestea era aceeaşi – musulmanii erau fără apărare, erau atacaţi, iar acum era momentul să facem ceva în această privinţă. La urma urmei, noi nu credeam că trebuia să întoarcem şi celălalt obraz.

Nasim era tot ceea ce imamul de la moscheea din Southend nu era. Iată un om tânăr, deştept, cu o gândire limpede, împlinit, care nici măcar nu avea barbă. Studia şi trăia în Londra, ceea ce pentru noi, cei care supravieţuiam la marginea Essex-ului, părea un stil de viaţă strălucitor, palpitant. Când i-a dat acea foaie lui Osman, a fost pur şi simplu persoana potrivită, la locul potrivit, la momentul potrivit. Osman era deschis la un asemenea mesaj, iar când Nasim i-a sugerat să se întâlnească, să discute mai pe îndelete ideile din foaia volantă, Osman a acceptat.

Merită să menţionez aici că Nasim a dovedit că nu este un pamfletar oarecare. Era, de fapt, pe punctul de a deveni şeful organizaţiei HT din Marea Britanie şi fondator al sucursalei din Bangladesh. Ca unul care a participat la fondarea unor mişcări şi a întâlnit numeroşi lideri politici de toate calibrele, pot să vă spun că Nasim era unul dintre cei mai devotaţi recrutori pe care i-am întâlnit în viaţa mea. Nu este neapărat chipeş, nici de o inteligenţă deosebită, nici bine îmbrăcat, nici foarte

evlavios şi nici extraordinar de articulat în exprimare, dar combină toate aceste trăsături în proporţiile necesare, ceea ce-l face să fie un lider de nădejde, sigur şi prietenos. Rareori am întâlnit pe cineva atât de priceput să spună lucrul potrivit la momentul potrivit, pentru a convinge o persoană să-l urmeze. Nu e un om care să conducă prin simpla forţă a personalităţii sale sau prin autoritarism. Este pragmatic mai degrabă decât dogmatic. Un tip obişnuit, dar extraordinar de bun, dacă are vreun sens ce spun.

Nasim va juca un rol extrem de important în viaţa mea. În anii care au urmat, pe măsură ce s-a ridicat în ierarhia organizaţiei, eu am devenit un fel de protejat al lui. Pare, privind înapoi, o remarcabilă coincidenţă că avea acelaşi trecut ca mine. Probabil că, în parte, este ceea ce ne-a legat. Dacă Nasim nu ar fi fost într-o pauză la universitate şi nu s-ar fi decis să distribuie foi volante în Southend, atunci probabil că viaţa mea ar fi luat-o pe un alt făgaş. Însă el l-a oprit pe Osman, au început să vorbească şi astfel s-a înfiripat prima legătură cu noua etapă a vieţii mele.

Osman începu să meargă cu Nasim la discuţii şi cercurile de studiu ale acestuia. În scurtă vreme, a devenit o altă persoană. Tot ce făceam împreună înainte – mersul în cluburi, agăţatul femeilor – era blestemat pentru el. La început, mi s-a părut că a luat-o razna.

„Ce-ai păţit, omule?" îl întrebam. Îl ironizam şi râdeam de el, dar, spre surprinderea mea, el accepta supus toate acestea. A încetat să mai iasă cu grupul nostru de prieteni, le-a spus fetelor să înceteze să mai sune la noi şi să-l caute. În general, s-a retras pur şi simplu.

Pe cât de mult m-a surprins pe mine schimbarea lui Osman, pe atât de mult l-a bucurat pe tatăl meu. De mulţi ani, cei ai

casei simţeau că eu şi fratele meu eram mai mult de partea mamei, profitând de vederile sale mai liberale. Pentru prima dată, unul dintre fiii tatălui meu începuse să fie profund interesat de islam. În acel moment, tatăl meu nu înţelegea ce înseamnă cu adevărat islamismul. Ce vedea el era că fiul său este interesat de religie şi se poartă mai degrabă ca un musulman tradiţionalist, aşa cum dorise dintotdeauna să devenim. Aproba şi încuraja această transformare, iar acest fapt a dus, inevitabil, la o schimbare de atmosferă în casă: raportul de forţe, aşa cum era, începuse să se modifice. Puteai să vezi asta în reacţia lui Abi. Nu ştia ce atitudine să aibă sau cum să răspundă la criticile pe care le aducea Osman obiceiurilor ei. Mai târziu, când m-am alăturat şi eu, ea a devenit şi mai izolată.

Pe-atunci, părerea mea despre *practicarea* islamului se baza încă pe experienţa căpătată în copilărie, când vizitam moscheea. Convertirea lui Osman nu a părut doar un lucru complet neaşteptat, ci şi un pas înapoi. Să te întorci la aşa ceva, să respingi fetele şi distracţiile pur şi simplu era fără sens.

Cu toate acestea Osman era mai mult decât perseverent, încercând să mă facă să mă alătur şi eu. În acel an, a încercat să-i convingă pe prietenii pe care el îi considera mai receptivi, Moe, Nas şi cu mine. În cele din urmă, ne-am convertit cu toţii. Deşi iniţial am respins ceea ce spunea el, nu se simţea că-şi pierde încrederea în sine atunci când vorbea. În vreme ce el a continuat să-mi vorbească despre toate acestea, am înţeles unul dintre principiile islamismului pe care multă lume nu reuşeşte să-l priceapă. Modul în care vorbea Osman nu era în felul acela tradiţional, religios al imamului care agita cârja în aer; el vorbea despre politică, despre evenimente care se petreceau chiar atunci. E un aspect esenţial pentru a înţelege

ce este islamismul: nu este o mişcare religioasă cu implicaţii politice, este o mişcare politică cu implicaţii religioase.

Osman îşi învăţase bine lecţia primită la cercurile de studiu. Nu încape nicio îndoială că a avut un bun profesor în Nasim. Acesta a reuşit să-i expună teoriile într-un discurs simplu şi coerent, pe care Osman l-a asimilat din plin. Ca parte a celor învăţate în Hizb al-Tahrir, putea jongla cu răspunsurile şi contraargumentele, aşa că orice întrebare aş fi avut, el putea să-mi dea răspunsul pe dată. Combinaţia dintre această abilitate şi convingerile sale intime era impresionantă.

Nasim ştia că Osman şi cu mine ne împotriveam deja în mare măsură sistemului. Ştia că ce trebuia să facă era să ne canalizeze energiile de la hip-hop şi problemele rasiale la ceva mult mai serios, cu implicaţii mult mai largi. Şi avea exact argumentul necesar pentru a atinge acest scop: discursul islamist. Acesta era o otravă puternică. După cum deseori este cazul cu argumentele folosite pentru convingerea cuiva, acesta conţinea şi ceva adevăr. Nasim argumenta că suferinţele prin care am trecut în Southend, atacurile organizaţiei Combat 18 şi discriminarea pe care am simţit-o din partea poliţiei nu erau incidente izolate, ci parte a unei imagini mai mari. Era mai mare decât Southend, depăşea Ockendon şi restul Essex-ului. Şi ne furam căciula singuri dacă ne imaginam că este doar o problemă rasială. Da, rasa era un factor, dar şi dacă rezolvam acest aspect, societatea occidentală nu va fi niciodată împăcată cu existenţa noastră. Chiar dacă ai putea deveni cu mult mai alb decât musulmanii din Bosnia, uite ce se întâmplă acolo, în vreme ce restul Europei stă deoparte şi priveşte. Şi, continuă el, uită-te la fraţii noştri din Palestina, la Caşmir sau la musulmanii ucişi pentru că au apărat moscheea Babri din India. De ce toate conflictele şi războaiele implică uciderea musulmanilor?

Sunteţi într-atât de orbi, încât socotiţi că toate acestea sunt o coincidenţă? Sunteţi la fel de superficiali ca rasiştii să credeţi că este numai o chestiune legată de culoarea pielii? Adevărul este că asistăm la un efort internaţional menit să-i pună pe musulmani cu botul pe labe. Au intervenit în Kuweit pentru petrol, cu toate acestea stau deoparte şi se uită cum musulmanii sunt ucişi în Bosnia pentru că, ăsta e adevărul, nu-şi pot permite o putere musulmană în inima Europei. Şi dacă nu-i pot tolera pe albii bosniaci, ce vă face să credeţi că vă vor accepta vreodată pe voi? Am decăzut din starea de superputere mondială, de califat islamic, în starea de minoritate asuprită, înjunghiată pe străzile din Essex şi am ajuns atât de jos, că nici măcar nu mai ştim să identificăm problema.

Prima dată când Nasim a pomenit conceptul de *khilafah*, nici măcar nu l-am băgat în seamă. Tocmai acest fapt a slujit argumentului său.

„De ce crezi că n-ai auzit niciodată despre califat? mă întrebă el. Pentru că Occidentul este cel care a scris cărţile de istorie şi a decis ce să predea în şcoală, chiar şi pe pământul musulmanilor, acolo unde au lăsat în urmă concepţiile lor coloniale. În versiunea «oficială» a evenimentelor, ultimul bastion al califatului se numea «Imperiul Otoman»; adică nu-i pomeneau numele său real. Acest califat s-a situat de partea Germaniei împotriva britanicilor în Primul Război Mondial, de aceea ei nu vor să afli istoria lui. Ei te învaţă că Imperiul Turc a fost cel care s-a destrămat, pentru că asta vor să crezi – ei nu vor să ştii care a fost adevăratul califat. Oare Califatul Otoman s-ar fi dat vreodată la o parte şi ar fi permis ca musulmanii bosniaci să fie măcelăriţi? Musulmanii au stat uniţi şi protejaţi de această entitate înainte de 1924. Occidentalii nu vor ca asta

să se întâmple din nou şi de aceea se străduiesc să blocheze reunificarea musulmanilor."

Această logică a dus la poziţia cumva curioasă a Hizb al-Tahrir, care a susţinut invazia lui Saddam Hussein în Kuweit în timpul Primului Război din Golf. A susţinut-o pentru că se încadra perfect în discursul ei justificativ privind unificarea musulmanilor sub un singur drapel. Acest discurs explica şi de ce interveniseră americanii – nu pentru că voiau să apere principiul suveranităţii naţionale, ci pentru că voiau să blocheze apariţia unei asemenea formaţiuni. Nu înseamnă că membrii HT erau susţinători ai lui Saddam Hussein: primii martiri ai HT au fost ucişi de Saddam în 1964 pentru că se opuneau cu tărie socialismului arab, ideologiei baas. Dar dacă Saddam ar fi condus două ţări, atunci ar fi fost un tiran mai puţin pe care grupul să trebuiască să-l răstoarne de la putere.

Reacţia occidentală, alungarea lui Saddam şi întărirea integrităţii teritoriale a Kuweitului, nu era altceva, după cum susţinea Nasim, decât o reinstaurare a imperialismului din trecut. Britanicii şi francezii au sfâşiat Occidentul Mijlociu, anticipând prăbuşirea Califatului Otoman: au fost ţări ale căror frontiere au fost trasate cu rigla la întrunirea Sykes-Picot din 1916. Priveşte unghiul drept care separă Egiptul şi Sudanul: e aceea o graniţă naturală, istorică? Acestea sunt anacronismele Imperiului, încă vizibile pe hărţile de azi. Kuweitul şi Irakul erau entităţi artificiale. Atunci când Occidentul a intervenit pentru a menţine aceste graniţe, a făcut-o pentru a-şi întări propriul statut colonial, nu pe-al nostru.

Orientul Mijlociu era în întregime, conform HT, un produs al acestui colonialism. Chiar şi guvernul Arabiei Saudite, în aparenţă un regim musulman profund conservator, era un regim-marionetă imperialist, care le vindea petrol americanilor

şi le permitea să aibă acolo baze militare. Arabia Saudită fusese de fapt creată ca recompensă pentru casa Saud, pentru revolta acesteia împotriva califatului. În toată regiunea, la putere erau agenţi ai Occidentului, torturându-i pe adevăraţii musulmani pentru a-i ţine departe de putere: conducători ca Mubarak în Egipt, şahul Iranului înainte de căderea lui în 1979, chiar şi Saddam Hussein fuseseră beneficiari ai sprijinului occidental vreme de mulţi ani. Occidentul vorbea despre democraţie şi pompa milioane de dolari pentru a-i susţine pe aceşti dictatori brutali, împiedicând astfel adevărata forţă, islamul, să vină la putere. HT considera că niciunul dintre aceste regimuri nu era legitim: autoritatea lor politică se baza pe aceea a stăpânilor lor neocolonialişti de azi.

Aveam şaisprezece ani când am început să aud toate acestea. Când ai o asemenea vârstă, deja mânios şi lipsit de drepturi civile, eşti foarte sensibil la absolutizări. Această globalizare a revendicărilor noastre a fost identificată mai apoi de multă lume cu elocventul discurs justificativ islamist. Acesta va cutremura sufletele a mii de tineri musulmani din toată lumea, ducând la crearea unor grupuri care vor comite multe atrocităţi în numele său. Pe atunci, înainte chiar ca al-Qaeda să fi fost întemeiată, totul îmi părea extrem de plauzibil. Nu aveam cunoştinţele politice să mă întorc şi să pun sub semnul întrebării ceea ce mi se spunea. În plus, nu aveam încredere că autorităţile îmi vor spune vreodată adevărul. Puteam vedea cu câtă pasiune îşi expune Osman noua poziţie, simţind în spusele lui justificările meşteşugite ale lui Nasim. Puteam simţi cât de asemănătoare sunt cu propriile mele experienţe: puteam mirosi aproape atmosfera străzilor. Şi, ţinând cont de ce percepeam eu, cu mintea mea tânără, din lumea înconjurătoare, părea credibil.

Pentru început, am rămas la ceea ce ştiam: la hip-hop şi la mesajele nonconformiste pe care le transmiteau versurile melodiilor. Cu toate acestea, chiar şi aici, lucrurile se schimbaseră. În cazul Public Enemy, au fost mereu două voci în competiţie pentru microfon. Grupul era în primul rând trupa lui Chuck D – credinţa lui înflăcărată în puterea negrilor, în actualizarea concepţiilor lui Martin Luther King şi Malcolm X pentru o nouă generaţie, a dat mesajului transmis de Public Enemy o autoritate neştirbită. La fel de important pentru mesajul trupei era însă Professor Griff. Acesta era membru al Naţiunii Islamului: nu bea, nu fuma şi avea propriul grup de „soldaţi ai primei lumi", echipaţi în uniforme militare, care veneau cu imitaţii de mitraliere pe scenă. Viziunea politică a lui Griff era mai radicală şi mai controversată. El a dat un interviu pentru *Washington Post* în care susţinea că „evreii sunt răi... [şi răspunzători pentru] cele mai multe rele care se petrec pe glob". A întrebat dacă era „o coincidenţă că evreii *(jews)* conduc afacerile cu bijuterii *(jewellery)*". Drept reacţie, trupa l-a concediat pe Griff, acuzându-l de antisemitism. Pentru un fan al formaţiei, ca mine, scindarea trupei a fost şocantă. Public Enemy mi-a dat viziunea politică: acum, schismele distrugeau unitatea acestui grup. Astfel că, dacă hip-hop-ul îmi dăduse cândva putere şi identitate, impactul a fost slăbit într-o oarecare măsură de această confuzie. Mă confruntam acum cu o scindare asemănătoare celei care se instaurase acasă între Osman şi mine şi încercam cu disperare să descopăr pe ce cale s-o apuc.

Cu toate acestea ultima întâlnire cu Mickey a fost hotărâtoare. Demonstraţia de forţă la care participasem în Ockendon părea dintr-odată doar un eveniment local. Tăria dovedită de convingerea şi atitudinea politică a fratelui meu a părut extrem de elocventă. Am întrezărit o parte din efectul pe care l-a

avut în cazul reacţiei lui Mickey. Puteam doar să-mi imaginez ce impact ar fi avut dacă s-ar fi repetat la scară globală. Faptul că fratele meu a reuşit cu un rucsac verde acolo unde toate luptele cu cuţitul şi demonstraţiile mele de forţă eşuaseră mi-a dat de gândit. Îmi mai amintesc un lucru. În vreme ce, înainte, pe nelipsitul lui rucsac scria cu markerul PLO, acum dispăruse PLO şi era scris numele unei grupări pe atunci necunoscute mie: Hamas.

— Ce înseamnă asta? am întrebat eu cu naivitate.

— Uită de trădătorii din Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei, mi-a spus el, nu sunt islamici. Ăsta e Hamas, Mişcarea *Islamică* de Rezistenţă. Viitorul aparţine Hamas.

A, mişto, gândii eu, ăştia i-ar plăcea lui Professor Griff.

Aşa am fost de acord să merg cu el la cercurile de studiu, să văd cu ce se ocupa Hizb al-Tahrir.

Capitolul 7

O țară în care fetii sunt scoși cu sabia din pântece

Cercurile de studiu ale organizației Hizb al-Tahrir se țineau acasă la oameni. Eram cinci-șase persoane, așezate în cerc, iar vorbitorul stătea în mijlocul nostru. Nasim sau altcineva vorbea cam o oră pe o temă anume și apoi răspundea la întrebări. Discursul era mai degrabă politic decât teologic, vorbitorul făcând ocazionale referiri la islam pentru a-și susține punctul de vedere. Discuțiile aveau o metologie anume, o structură pe care am continuat s-o utilizez eficient până în ziua de azi: mereu trebuie să distrugi înainte să construiești. Cei din HT erau foarte buni la anihilarea prejudecăților adânc înrădăcinate, distrugându-le până nu mai rămânea nimic din ele, pentru ca, mai apoi, să construiască un nou ansamblu de puncte de referință. Se spunea deseori că, dacă încerci să construiești pe conceptele pervertite existente, într-o bună zi, ideile tale se vor prăbuși ca un castel de cărți de joc. Ca urmare cercurile de studiu se concentrau pe critica absolută a unor idei ca libertate, drepturile omului și democrație. Fiecare critică aborda un unghi intelectual, politic și religios. Aceste discuții semănau cu o purificare profundă și totală. Atât era de mare disprețul lui Nasim pentru societatea occidentală, încât era clar că țara în

care se născuse nu era parte a identităţii sale. Adevărul este că el se definea la polul opus.

Nu era nicio legătură între aceste grupuri de studiu şi moscheea locală. De fapt, separarea dintre cele două lua forme şi mai evidente: grupurile de studiu îi criticau mereu pe cei din tagma religioasă. Acest dispreţ se baza pe fragmente de istorie, cu un sâmbure de adevăr disproporţionat scos în evidenţă. În timpul administraţiei britanice, exista o teorie care circula în unele cercuri musulmane, conform căreia cea mai bună cale de a-şi promova propria cauză era să-i îmbuneze pe conducătorii coloniali. Hinduşii erau majoritari şi se spunea că, dacă ar conduce India, s-ar folosi de puterea lor pentru a oprima comunitatea musulmană. De aceea, cea mai bună cale de a-i proteja pe musulmani era să-i păstreze pe britanici la putere – un compromis între permisiunea de a se ruga, a posti şi a practica ritualurile, pe de o parte, şi necesitatea de a se supune unei puteri străine, pe de altă parte.

Islamiştii au folosit această poziţie, adoptată de unii clerici din India, ca dovadă împotriva tuturor clericilor. Rătăciseră calea şi transformaseră islamul în creştinism, o credinţă prea blândă pentru a avea efect asupra vieţii oamenilor sau control asupra societăţii. Repet, există ceva adevăr în aceste afirmaţii. Liderii religioşi musulmani se lăsaseră, într-adevăr, copleşiţi de modernitate, erau mulţumiţi din punct de vedere politic şi îngrozitor de rupţi de realitate. Ei erau cei care trimiteau imami în moscheile britanice să ne educe, deşi aceştia nici nu ştiau engleza. În loc să admire evlavia musulmanilor care îşi practicau în linişte credinţa, islamiştii îi discreditau pentru că nu contestau statul neocolonialist în care trăiau sau „occidentalizarea" produsă de acesta. Moştenirea seculară islamică, puternică din punct de vedere istoric printre musulmanii tradiţionalişti, era

calul de bătaie al islamiştilor. Nu conta că unii dintre cei mai înfocaţi susţinători ai acestui secularism nu erau democraţi, ci despoţi arabi. Prin urmare islamiştii erau cei care trebuiau să elibereze pământurile şi minţile musulmanilor, arătându-le ce impact pretinde islamul că are asupra vieţii, societăţii şi guvernării, răsturnându-i de la putere pe aceşti despoţi, repudiind Occidentul şi redându-le identitatea prin impunerea adevăratului sistem de conducere pentru musulmani, *khilafah*. Moştenirea seculară musulmană, luată complet prin surprindere şi pe jumătate adormită, s-a prăbuşit.

De aceea, întâlnirile puneau mai degrabă accentul pe politică decât pe teologie. De primă importanţă era discursul justificativ de ansamblu al islamismului: erau alese fapte istorice şi puncte de vedere teologice care să-l susţină, în loc să se înceapă cu informaţiile existente şi să se formuleze o teorie pe baza acestora. Astfel că informaţiile şi poveştile alese nu erau niciodată minciuni sau neadevăruri, dar rareori erau adevărul în întregime. Se sublinia elementul care susţinea povestea; elementele care complicau lucrurile erau ignorate. Acest lucru era valabil atât pentru istorie, cât şi pentru teologie: unde era relevantă o referire la Allah, aceasta era menţionată.

Nu a fost însă nicio şedinţă despre modul în care să te rogi. Nu s-a ţinut nicio şedinţă despre cum să posteşti. Nu a existat nicio şedinţă despre cum să citim Coranul. Am învăţat singuri cum să ne rugăm şi ne rugam pentru că se considera că e important să continuăm ritualul şi pentru că era o parte a ideologiei în ansamblu. Dar era în mare măsură doar o parte a unei scheme mai cuprinzătoare: islamismul este o teorie totală, care cuprinde atât problemele politicii, economiei şi societăţii, cât şi pe cele spirituale personale. Pentru islamişti, credinţa era un dat – politica şi alte probleme erau în centrul atenţiei.

Vorbitorul aducea la fiecare întrunire un prospect, de obicei o foaie de hârtie A4, împărțită în două coloane, cu un titlu deasupra. Acela urma să fie subiectul ședinței din ziua respectivă, o idee simplă pe care grupul trebuia s-o asimileze.

La unul dintre primele cercuri de studiu la care am fost, prospectul era intitulat „Născut să fiu măsliniu". Ideea de bază era că nuanța pielii este irelevantă și că nu contau decât ideile și interpretarea evenimentelor. Faptul că un om are pielea măslinie nu-l transformă în fratele tău: oameni care au aceeași culoare a pielii ca a ta ți-ar putea fi dușmani de moarte. Ce contează este dacă ești sau nu musulman: prin musulman, ei înțelegeau islamist, adică un musulman „adevărat" în viziunea lor. Linia de hotar nu era trasată între etnicitate și naționalitate: ea izola islamul de restul. Aceasta presupunea o recalibrare a identității, pentru a începe să te definești ca musulman împotriva restului lumii.

Acest prospect de ședință anume mi-a rămas în minte pentru că punea la îndoială principiile care stăteau la baza identității mele de adolescent. Grupul meu de prieteni provenenea aproape fără excepție din comunitățile minoritare din Southend. Ne-au solidarizat amenințările cu care ne confruntam și interesul pe care-l împărtășeam pentru hip-hop și cultura neagră. Mi se spunea acum că acele lucruri care-mi dădeau putere erau total irelevante. Era cam mult de acceptat dintr-odată; la urma urmei, rasismul din cauza căruia suferisem era parte a drumului meu spre aderarea la HT. Era o schimbare importantă de direcție să nu mai gândesc în termeni legați de apartenența rasială, ci conform ecuației „musulmani contra restul lumii".

Aveam foarte puțini prieteni pakistanezi. Cei mai mulți dintre prietenii mei fuseseră englezi albi nemusulmani și apoi,

când rasismul și-a făcut apariția, am avut prieteni din Indiile Occidentale. Nu m-am simțit cu adevărat legat de Pakistan sau de Marea Britanie; știam de asemenea că nu am nicio legătură cu Indiile Occidentale. Cine eram așadar era o întrebare fără răspuns, o stare ideală pentru a fi recrutat de o organizație islamistă. Ea a reușit să-mi ofere o identitate care înainte îmi lipsea.

Cercurile de studiu erau suplimentate cu materiale video, iar cele mai îngrozitoare erau filmele despre conflictul din Iugoslavia și tratamentul îngrozitor aplicat musulmanilor bosniaci de armata sârbă. Din nou, este important să vă aduc aminte că toate acestea se petreceau înainte ca internetul să preia controlul: tehnologia nu atinsese încă gradul de răspândire a imaginilor video cu care suntem obișnuiți azi. Pe atunci, casetele video erau de bază: se făceau copii și se organizau întâlniri ca să ne uităm la aceste filme. Erau materiale care nu apăreau de regulă în mass-media, lucruri șocante, îngrozitoare, în special pentru un băiat necopt, de șaisprezece ani.

Înregistrările ajungeau la noi prin cetățenii britanici care mergeau să lupte în Bosnia. Musulmanii britanici se duceau ca civili, se antrenau în tabere finanțate de saudiți, luptau în Bosnia și reveneau pentru a recruta și mai mulți soldați. Era o vreme când, dacă voiai să treci granița pentru a lupta, era puțin probabil să fii oprit și interogat, câtă vreme nu luptai împotriva alor tăi. Cumva, Bosnia nu diferea de Afganistan: în ambele cazuri, saudiții finanțau instruirea și acțiunile militare. Existau tabere de antrenament în toată Bosnia și o mulțime de moschei construite de saudiți, al căror obiectiv era cu siguranță sprijinirea renașterii religioase a țării. Diferența majoră față de Afganistan era apropierea. Era un război care se petrecea în Europa continentală, un conflict care era la mai puțin de trei ore de zbor distanță. Când acești luptători s-au întors în

Marea Britanie, au fost întâmpinaţi ca nişte eroi: cu bărbile lor uriaşe şi vorbind despre islam, păreau că sunt propriii noştri Che Guevara.

Casetele video conţineau materiale tulburătoare, dezgustătoare. Tăvi cu ceea ce părea a fi organele genitale tăiate de sârbi de la bărbaţii bosniaci. Femei însărcinate, cu burţile spintecate şi cu copiii smulşi din uter de vii. Vedeai femeia moartă pe podea cu copilul zăcând lângă ea, cu cordonul ombilical încă ataşat, şi spintecătura făcută pe burta ei de sus în jos. Erau apoi filmări din timpul luptelor, în care eroi erau luptătorii musulmani apărându-se de sârbi. Filmul era montat cu pricepere, ţinând cont de tehnologia limitată. Unele imagini erau cam şterse, dar fuseseră editate în mod profesionist, transmiţând un mesaj puternic. Ezit să folosesc cuvântul „propagandă", pentru că acesta are implicaţii negative, însă, în esenţă, asta erau filmele cu pricina. Se desfăşura un genocid, iar crimele îngrozitoare comise erau folosite pentru a susţine efortul de recrutare islamistă în toată Europa. Şi acesta dădea rezultate.

Aceste materiale mi-au arătat două lucruri în particular.

În primul rând, au dat temei discursului justificativ rostit de Nasim în timpul seminarului „Născut să fiu măsliniu". Aceia erau nişte oameni a căror moarte nu avea nimic de-a face cu tenul lor. Faptul că erau musulmani era cel mai important aspect, dovadă faptul că toţi oamenii aceia erau albi. În al doilea rând, faptul că Marea Britanie şi alte guverne occidentale nu făceau nimic în legătură cu asta a confirmat ideea că ele închideau ochii la grozăveniile din politica mondială. Când erau atacaţi musulmani şi nu era vorba despre petrol, Occidentul nu dădea semne că intenţionează să se implice. Şi de ce ar fi făcut-o? Aceia erau de-ai noştri, nu de-ai lor, iată motivul pentru care aveam nevoie de *khilafah*.

Teribilele evenimente în desfăşurare au fost un motiv perfect de recrutare pentru islamişti. Aceşti oameni erau ucişi pur şi simplu pentru că erau musulmani. Mai rău, pentru că nu sunt musulmani cu o înţelegere „corespunzătoare", ei nu vor înţelege nici măcar de ce li se întâmplă toate astea. Dar islamismul oferă o explicaţie convingătoare; de aceea se petrecea această schimbare a viziunii identitare atât în Bosnia, cât şi în restul Europei. Dintr-o anumită perspectivă, puteai susţine că, aşa cum problemele Pakistanului cu islamismul violent (jihadismul) au apărut dinspre Afganistan, jihadismul european s-a născut prin intermediul Bosniei.

Prima vizionare a acelor filme a fost o experienţă şocantă, traumatizantă. Eram atât de înfuriat de ceea ce văzusem, încât am vrut imediat să plec să lupt eu însumi în Bosnia. Voiam să iau arma în mână şi să-i apăr pe bosniaci. Îmi amintesc că Nasim m-a luat deoparte şi mi-a ţinut un lung discurs, cerându-mi să mă calmez. Mi-a spus să încetez să mai fiu sentimental, să gândesc lucrurile dintr-o perspectivă raţională. Nu contează ce faci, nu contează câţi oameni se duc acolo, scenariul nu se va schimba pe termen lung. Asta nu se petrece doar în Bosnia, se petrece peste tot. Au fost aprinse focuri peste tot. Poţi lua o găleată să încerci să stingi unul sau poţi face un pas înapoi pentru a vedea cauza principală a acestei situaţii. Dacă am avea un *khilafah*, armatele noastre ar putea opri asemenea atrocităţi. Acesta era mesajul Hizb al-Tahrir: aveam nevoie să acţionăm eficient pentru a controla modul de a gândi al ofiţerilor superiori din ţările majoritar musulmane, pentru a întemeia în cele din urmă un stat. A te alătura pur şi simplu luptei însemna încă un soldat pierdut pentru cauză. Ar putea salva una-două persoane acolo, dar nu ar schimba nimic în ultimă instanţă.

Pentru HT, aceste filme au fost, neîndoios, un convingător instrument de recrutare. Organizam vizionări pentru toată lumea şi, în vreme ce stăteau acolo uluiţi de ceea ce văzuseră, le spuneam că îşi iroseau viaţa în vreme ce se desfăşura măcelul acesta. „Ce faci cu viaţa ta?" îi întrebam noi. Cum puteţi fi satisfăcuţi de voi înşivă mergând vineri sau sâmbătă seara să vă distraţi şi să mâncaţi un kebab, când se petrec toate acestea în preajma voastră? Filmul şi discursul care urma aveau mereu acelaşi efect de radicalizare. Jumătate dintre spectatori voiau să devină pe loc membri ai HT: însă erau alţii, ca mine, care voiau să se implice direct în lupte.

Provocarea căreia trebuia să-i facem faţă, aşa cum făcuse Nasim în cazul meu, era să-i determinăm pe aceşti oameni să nu meargă la luptă. Nu am reuşit întotdeauna. Omar Sheikh, de pildă, student la London School of Economics, a participat la o conferinţă organizată cu ajutorul HT în cadrul universităţii sale. Tema conferinţei a fost situaţia din Bosnia. Conducătorul HT de la acea vreme, Omar Bakri Fostok – care-şi spunea Mohammad pe atunci – a fost unul dintre vorbitori la această conferinţă. Jurnalul lui Omar Sheikh ne spune cât de mult l-a entuziasmat conferinţa, dar că aceasta nu a mers suficient de departe. HT i-a oferit o strălucitoare analiză a situaţiei, dar nu a venit cu nicio soluţie. Răspunsul a fost, pentru el, jihadismul. Sheikh a plecat în străinătate şi, la ora la care scriu, zace încă într-o închisoare pakistaneză, acuzat de asasinarea jurnalistului american Daniel Pearl.

Din punctul de vedere al ascensiunii islamismului, războiul din Bosnia a fost crucial pentru răspândirea acestuia peste tot în Europa. Din aceasta se poate vedea cum s-a răspândit islamismul în Orientul Mijlociu şi Asia. Musulmanii europeni radicalizaţi de evenimentele din Bosnia, egiptenii radicalizaţi

de evenimentele din Palestina, pakistanezii radicalizaţi de evenimentele din Afganistan – peste tot dăm de acelaşi scenariu: nedreptăţi, crize identitare, recrutori charismatici şi discursuri justificative convingătoare. Nu e un mare efort de imaginaţie să te vezi în aceeaşi situaţie.

Pentru mine, faptul că guvernele occidentale au amânat adoptarea unei decizii în privinţa Bosniei rezona puternic cu propriile mele experienţe din Essex şi cu imobilismul pe care l-am observat la poliţişti. Deci aşa stau lucrurile, m-am gândit eu. Depindea de musulmani să-şi apere propria comunitate. Astăzi, privind în urmă şi ţinând seama de ce s-a întâmplat după 11 septembrie, de faptul că intervenția occidentală a fost atât de frecventă, uităm că, la începutul anilor 1990, lumea era cu totul altfel. Era un peisaj internaţional în transformare după sfârşitul Războiului Rece, când toate deciziile erau luate ţinând cont de eventuala reacţie a sovieticilor. La începutul anilor 1990, lumea se întreba dacă intervenția din motive umanitare pe teritoriul unui stat era justificată – Rwanda şi Somalia erau câteva exemple. Situaţia din Bosnia provoca Occidentul cu tot soiul de întrebări incomode: cum ar reacţiona ruşii la implicarea ţărilor vestice? Era acesta un conflict intern al Iugoslaviei? Cu ce difereau încercările Bosniei de a părăsi Iugoslavia de cele ale Ceceniei, care încerca să facă acelaşi lucru în Federaţia Rusă?

Rezultatul a fost paralizia Occidentului față de situația din Bosnia. Statele Unite, sub preşedinția lui Bill Clinton, nu voiau să se implice şi considerau criza o problemă strict europeană. Reacţia britanică, respectiv a lui John Major și a ministrului de externe Douglas Hurd, a fost ezitantă. Dacă Occidentul ar fi fost mai activ, dacă ar fi intervenit mai repede şi mai dur, aşa cum au făcut-o Tony Blair şi NATO în Kosovo, situaţia ar fi

fost diferită, nu doar pentru Bosnia, ci probabil și pentru răspândirea islamismului și pentru HT.

În Bosnia, noul guvern a fost lăsat să se descurce singur cu ascensiunea islamismului. Noul președinte cunoștea istoria și cultura țării sale. Știa că moștenirea musulmană avea origini sufiste, otomane, nu saudito-salafiste, literaliste. Guvernul bosniac a început să-i alunge pe jihadiștii care veniseră să lupte acolo. Își dăduse seama de amenințarea din interior și de posibilitatea unui nou Afganistan dacă nu acționa atunci. Însă în vreme ce Bosnia a avut succes în acest proces, influența luptei sale a dăinuit mult mai mult.

Care era soluția preconizată de Hizb al-Tahrir ca răspuns la toată nedreptatea cu care se confrunta populația musulmană din lume? Răspunsul era crearea unui *khilafah*, a unui suprastat musulman care să înlăture toate actualele granițe naționale. În *khilafah*, versiunea HT a islamului urma să fie filosofia de guvernare. Apostații, adulterii și minoritățile considerate respingătoare, homosexualii de pildă, vor fi condamnați la moarte. Criminalității i se va răspunde cu o justiție dură, hoților li se vor tăia mâinile. Drepturi precum cel la libera exprimare vor fi restrânse, pentru că „legea lui Dumnezeu" trebuie să fie mai presus de toate.

Surprinzător pentru unii este cât de ușor a fost să-mi schimb felul de a gândi și de a adopta această nouă viziune politică. Simțeam că am descoperit ceea ce mă lega de cultura hip-hop, însă aceasta a dispărut fără mari eforturi. De ce s-a întâmplat asta? Parte din explicație vine din situația mea particulară și din modul în care am fost crescut. Mesajul islamismului era făcut parcă pentru cineva ca mine, având o perpetuă curiozitate intelectuală și fiind crescut într-un mediu occidental. Nu aveam susținerea familiei sau pregătirea religioasă ca să

contrabalansez ceea ce-mi spunea Nasim. Modul în care HT analiza lucrurile era, culmea ironiei, o interpretare modernă, europeană, sociopolitică a religiei. Este modul în care am fost educat la şcoală, astfel că am înţeles raţionamentul chiar de la început.

În al doilea rând, era vorba despre Nasim, un tip charismatic din punct de vedere intelectual. Autoritatea şi încrederea cu care vorbea despre atâtea lucruri m-au impresionat peste poate la o vârstă la care puteam fi lesne influenţat. Iar subiectele despre care vorbea erau în legătură directă cu viaţa mea, ceva ce tatăl meu şi imamul erau incapabili să facă. Ştia multă politică, filosofie, teologie, toate problemele pe care trupe ca Public Enemy le ridicaseră, dar pe care el era capabil să le ducă mai departe şi să le extrapoleze. Modul în care asocia aceste chestiuni atât de diferite stârnea în mine ceva care semăna foarte mult cu o beţie intelectuală. Părea revoluţionar şi chiar asta era: un om care pleda pentru o revoluţie.

În al treilea rând, hip-hop-ul începea să-şi piardă tenta politică. Ce mă entuziasmase la început fusese dimensiunea politică adusă pe scenă de trupe ca Public Enemy şi N.W.A. Public Enemy a continuat fără Professor Griff (iar următorul lor album, *Fear of a Black Planet*, a fost la fel de necruţător), dar episodul antisemit le-a ştirbit popularitatea şi zilele lor bune erau de domeniul trecutului. Avangarda hip-hop-ului devenea tot mai mult *gangsta rap*: noile vedete erau tipi ca Cypress Hill, iar mesajele lor fundamentale erau în mai mică măsură potrivnice autorităţii şi aveau legătură mai mult cu drogurile, violenţa şi femeile. Chuck D povestea că, la unul dintre spectacolele de început, un fan PE a văzut un fluturaş publicitar cu Malcolm X şi a întrebat: „Cine este tipul ăsta, Malcolm al zecelea?" Noua generaţie de fani hip-hop punea acelaşi tip de întrebări.

Felul în care se schimba hip-hop-ul confirma ceea ce-mi spunea Nasim în cadrul cercului de studiu. Mi s-a spus că m-am identificat cu muzica lor pentru că am trecut prin experienţe similare de rasism şi discriminare. „Însă Chuck D nu este musulman. Flavor Flav nu este musulman. Ice Cube nu este musulman. Ei nu știu soluția problemelor la care fac referire în cântecele lor pentru că mesajul pur și simplu nu a ajuns la ei." Aici intră în scenă Hizb al-Tahrir şi islamismul. Astfel, a părut perfect normal ca hip-hop-ul s-o ia într-o direcţie şi gândirea mea într-alta. Am încetat să ascult muzică şi am început să ascult în schimb de Hizb al-Tahrir.

Partea a doua

ISLAMIST

A trăi înseamnă a te război cu trolii din inimă și suflet.
A scrie înseamnă a te judeca pe tine însuți.

Henrik Ibsen, PEER GYNT

Capitolul 8

Preluare islamistă

La şaisprezece ani, recrutat pentru cauza HT şi zelos ca orice nou-convertit, voiam să mă mut la Londra, să fiu în miezul acţiunii. Terminând gimnaziul, le-am spus părinţilor că vreau să urmez Barking College din Londra pentru a deveni specialist în design. Am reuşit să-i conving că nu există colegiu în Southend care să aibă o asemenea specializare, astfel că părinţii mei au acceptat. Pe atunci, nu ştiau nimic despre convingerile mele islamiste. Tatăl meu, mai ales, vedea în mine doar un fiu care renunţase la excesele de rapper de mai înainte şi părea să adopte stilul de viaţă al unui musulman muncitor, păstrător al tradiţiei. Şi astfel m-am putut muta din casa părintească pentru a studia.

Desigur, cursul de design era doar un paravan. HT era mult mai extins în capitală decât în Southend şi simţeam o nevoie disperată să fac parte din organizaţie. Pe atunci, Nasim era însărcinat cu activităţile HT din estul Londrei şi, cu ajutorul lui, am primit o cameră într-un apartament în care stăteau şi alţi activişti, în Chesterford Road, nr. 69, zona Manor Park din estul Londrei. Această locuinţă era cunoscută sub numele de casa *da'wah* (a misiunii), un apartament în care se planifica activitatea HT şi care era ocupat doar de susţinătorii acestei

organizații. De acum eram un *daris* – ucenic – al HT, stadiul premergător acceptării ca membru. Aceasta însemna că mă angajam să frecventez evenimentele HT și să iau parte la activitățile oficiale. Colegii mei de apartament, cu toții ucenici HT, fuseseră recrutați la universitate.

Printre ei se afla un student pe nume Saleem, fost culturist, prietenos cu toată lumea. Mai era Sohail, student din Milton Keynes, în al doilea an la Universitatea Guildhall. Era extrem de amuzant. Un altul era Yaseen, un tip inteligent, care a abandonat mai apoi HT și a devenit profesor. Mai era Ali, care apărea când și când pe acolo și pe care-l respectam pentru că devenise deja membru. Un alt locatar era Nas, prietenul meu grec din Southend; el se convertise, apoi se mutase la Londra cu mine și era susținător al HT.

Era un apartament studențesc cum scrie la carte, cu toată dezordinea cunoscută, dar era extraordinar să fii acolo, în miezul acțiunii, înconjurat de „frați". Îmi plăcea. Încă de la început, casa era folosită pentru activitățile HT. Mergeam să punem fluturași, autocolante și afișe, răspândeam foile volante și broșurile organizației sau făceam propagandă vorbind cu oamenii. Petreceam nopți la rând decupând cutii pentru a ne face placarde pe care lipeam afișe, le găuream și treceam prin găuri sfori ca să le legăm. Apoi încărcam marfa în mașina cuiva și făceam o incursiune în zonă, legând placardele de toți stâlpii. Pe la apartament treceau oameni din toată capitala. Părăsind atmosfera de orășel provincial a Southend-ului, unde aveam sentimentul că sunt parte a unei minorități neînsemnate, mă simțeam acum conectat la o minoritate mult mai mare, o rețea londoneză înfloritoare, plină de idei.

Acest mediu a grăbit aderarea mea la HT. Înainte, mergeam la cercurile de studiu o dată pe săptămână. Acum locuiam

împreună cu alţi activişti şi vorbeam despre cauza noastră în fiecare zi. Pentru prima dată, aveam sentimentul real că mişcarea noastră era un fenomen naţional şi global. Se făceau recrutări în toate universităţile importante: Oxford şi Cambridge, Exeter, Durham, peste tot. Ne extindeam rapid. Anii 1990 au fost la Londra deceniul islamismului. Se alăturau mişcării femei şi bărbaţi deopotrivă şi, după cum ni se spunea, undeva se afla probabil viitoarea noastră parteneră de viaţă, aşteptând să ne cunoască. Toate acestea creaseră o senzaţie de învăluire totală – această mişcare va determina modul în care mi se va desfăşura viaţa.

Mai era şi faptul că locuiam pentru prima oară la Londra. Poate că East Ham nu este chiar atât de departe de Southend, dar mie mi se părea a fi o lume diferită. Comunitatea pestriţă din East Ham făcea ca rasismul să nu mai fie o preocupare. Iar ascensiunea islamismului şi a jihadismului însemna pentru prima dată că nu e bine să te joci cu musulmanii. Ştiind toate acestea, puteam să merg fără teamă pe stradă.

Când am ajuns, Nasim şi-a desemnat un protejat, pe Ed Husain, să mă ajute să mă instalez. Ed, un înflăcărat *daris* al HT, studia la Colegiul Newham. Am devenit repede foarte apropiaţi. Înainte de începutul anului şcolar, Ed m-a întrebat la ce colegiu mă înscrisesem. La Colegiul Barking, i-am spus eu.

— N-ai de ce să te duci la Barking, *ya akhi*, fratele meu, la Colegiul Newham se petrece toată acţiunea. Eu sunt în campusul din East Ham al Colegiului Newham. Acolo stau toţi musulmanii şi ăla e locul unde putem pune împreună lucrurile în mişcare cu adevărat.

L-am însoţit în campusul din East Ham şi am fost copleşit de numărul musulmanilor aflaţi acolo. Astfel că m-am mutat de la Barking la Newham şi de la cursul de design am ajuns să urmez

cursuri „A levels”*. Nu le-am spus chiar atunci părinţilor – dacă ar fi aflat că făceam aşa ceva, nu ar fi văzut niciun motiv pentru ca eu să nu urmez acele cursuri în Southend ca Osman. Când au aflat, era însă prea târziu să mai schimbe ceva. Nu erau foarte fericiţi, dar mi-au acceptat motivele – sau, cel puţin, pe acelea oferite de mine. Dacă faci carte, mi-au spus ei, ăsta e cel mai importat lucru. I-am asigurat că făceam.

Adevărul e că eram la Newham ca să-l cuceresc pentru HT. În loc să studiez, făceam campanie şi recrutări, şi din această pricină, săream adesea peste cursuri. Îndată ce m-am instalat la Newham, potenţialul de recrutare al locului mi-a devenit evident. Newham era un colegiu mare, cu două campusuri – unul în East Ham, altul în West Ham – cu mii de studenţi şi mulţi musulmani.

Ed Husain, care era în ultimul an, trebuia să predea ştafeta altcuiva, iar eu eram înlocuitorul perfect. Ed era genul studios; la şaptesprezece ani, se ducea la cursuri îmbrăcat la patru ace. Era un bun vorbitor în public şi mult mai credincios decât fusesem sau voi fi eu vreodată. Îmi plăcea devotamentul lui religios, mă ajuta să temperez partea mea mai sălbatică şi am legat o prietenie profundă şi durabilă. Am mers la el acasă şi i-am cunoscut părinţii. Îmi amintesc că luam cina în perioada Ramadanului cu membrii familiei lui. A devenit în scurtă vreme evident că puteam forma, eu şi Ed, o echipă eficientă. Conduceam un grup de patru fideli susţinători ai HT: Sarfraz şi Mustafa, două matahale, oameni de încredere; Shehzad, un tip sociabil, care cunoştea o groază de oameni, şi Rehan, numit în mod hazliu de adversarii noştri „Mr Bean” din pricina staturii sale şi a predispoziţiei de a

* Studii finalizate cu o diplomă de absolvire, ultima etapă a obţinerii certificatului necesar studiilor universitare (n. tr.).

părea exagerat de pedant. Puteam cere ajutor de la colegiile învecinate. Un asemenea colegiu era Redbridge. Acolo, un măruntel, dar energic ucenic al HT, numit Abdur Rahman, făcea, la rându-i, ceea ce făceam noi la Newham. Ne împărtăşeam cu regularitate ideile şi foloseam aceleaşi resurse.

Când s-a ivit ocazia de a deveni lider al Uniunii Studenţilor (US), Ed mi-a sugerat că ar trebui să candidez pentru acest post şi că grupul nostru ar trebui să aibă o singură listă de candidaţi. Campania pentru preşedinţia US este edificatoare din mai multe motive. Primul era acela că doream să candidăm, şi asta pentru că voiam să devenim gruparea musulmană dominantă din colegiul nostru. Atunci când am devenit membru, Societatea Islamică (ISoc) de la Newham era dominată de saudiţi-salafişti, sau literalişti. În vremurile acelea, înainte de fuziunea unor grupări salafiste şi islamiste, salafiştii urau HT şi toate ideile pe care le susţineam. În Marea Britanie, toate activităţile salafiste erau coordonate de o grupare numită JIMAS. Ştiam că oamenii din JIMAS sunt rivalii noştri. Ei ne detestau mai mult decât pe nemusulmani pentru că, după părerea lor, mesajul nostru deforma credinţa islamică. Filosofia salafistă era cu mult mai religioasă decât mesajul HT: în modul lor de a gândi nu exista niciun element politic. Ei ne respingeau opiniile pentru că nu erau suficient de religioase, în vreme ce noi îi detestam pentru că justificau din punct de vedere religios acţiunile regelui saudit şi ale altor conducători despotici.

Salafiştii controlau ISoc din colegiu şi asta însemna, implicit, că aveau controlul şi asupra rugăciunilor de vineri. Datorită acestui fapt, puteau aduce mulţi oameni la evenimentele lor şi asta îi ajutase să-şi perpetueze controlul.

Înainte de a merge la Newham, HT nu fusese niciodată cu adevărat în poziţia de a periclita această hegemonie. Cu toate

acestea acum ne simţeam suficient de încrezători pentru a ne încerca puterile. Dacă puteam deveni preşedintele Uniunii Studenţilor, puteam controla finanţarea unor organizaţii ca ISoc. Puteam aşadar, dintr-o singură lovitură, să le reduc banii şi influenţa, chiar să găsesc o modalitate de a deturna banii către HT şi către obiectivele noastre.

Am propus candidaţi pentru toate funcţiile de conducere ale Uniunii Studenţilor. Salafiştii au fost complet luaţi prin surprindere de tactica noastră şi au fost cu totul debusolaţi în acea campanie electorală. Eram mai pricepuţi la oameni şi aveam o conştiinţă culturală mai înaltă. Eu aveam antecedentele mele de rapper: spre deosebire de mine, salafiştii purtau tradiţionalele veşminte arabe şi se străduiau să fie evlavioşi. Noi ascultam muzică şi purtam blugi, iar ei nu ştiau cum să contracareze acest lucru: îşi dădeau seama că toate acestea ne făceau populari, dar le considerau nişte blasfemii. Mesajul salafiştilor punea accentul pe puritate. Manifestul lor vorbea despre cum să stai la rugăciune, despre cum să posteşti şi despre beneficiile izolării de lumea înconjurătoare. Punctul lor de pornire era reprezentat de textele sfinte, în vreme ce al nostru era lumea reală. Vorbeam despre Afganistan şi Bosnia într-un fel care făcea ca mesajul nostru să pară relevant, în vreme ce al lor părea pur şi simplu rupt de realitate.

Am atras cu deosebire votul fetelor musulmane, parte pentru că eram consideraţi nişte tineri la modă şi parte din cauza atitudinii salafiste faţă de femei. Salafiştii criticau femeile pentru că nu purtau batic, la care noi replicam: „Credeţi că femeia bosniacă purta batic atunci când a fost violată? De ce ar face-o asta mai puţin sora voastră?" Aveam o susţinătoare a HT care a candidat pentru postul de şefă a organizaţiei de femei. Nu purta

batic, iar noi, din interes, am acceptat, dacă putea câştiga astfel alegerile. Ne-am asigurat voturile fetelor fără nicio problemă.

În principiu, eram mult mai agresivi în argumentaţie. Nasim ne învăţase cum să ripostăm atacurilor oponenţilor noştri. Învăţam răspunsurile la întrebările lor şi apoi răspundeam la acuzaţiile pe care ni le aduceau. Este extrem de eficient când eşti în faţa unui auditoriu, în timpul unei dezbateri. Te face puternic şi dă coerenţă idelor tale. Salafiştii nu prea aveau răspuns: singura lor armă era să recurgă la puritatea lor religioasă, argument care nu rezona cu vieţile celor mai mulţi dintre noi. Câţiva ani mai târziu, desigur, situaţia se va schimba: salafismul şi islamismul vor fuziona formând jihadismul, care şi-a făcut simţită prezenţa din momentul ascensiunii al-Qaeda. Însă mai trebuia să treacă timp până atunci. Alegerile s-au încheiat cu un succes fulminant. Nu doar că eu am devenit preşedintele studenţilor: toţi ceilalţi candidaţi au câştigat la rândul lor. Peste noapte, i-am depăşit complet pe salafiştii din JIMAS şi ISoc. Eram acum cei mai importanţi studenţi din campus, cu o autoritate care o întrecea pe cea a ISoc, reprezentându-i pe studenţi în faţa administraţiei şi controlând fondurile studenţeşti. În acelaşi timp, am pus pe picioare Societatea pentru Dezbateri, organizând evenimente şi invitând vorbitori din alte părţi. Pe hârtie, susţineam că am fost inspiraţi de Gladstone, Disraeli şi dezbaterile parlamentare. Am reuşit să înşelăm administraţia, care ne-a permis astfel să înfiinţăm o organizaţie de faţadă a HT. Astfel de acţiuni de preluare a controlului se petreceau în toate campusurile din Marea Britanie; islamismul era clar în ascensiune.

Capitolul 9

12 000 de musulmani strigând „khilafah" pe Wembley Arena

Salafiştii din ISoc nu erau singurii care nu reuşeau să ne facă faţă. Era valabil şi în cazul autorităţilor colegiului, care au fost prinse cu garda jos.

Responsabil cu problemele studenţeşti era un tip pe nume Dave Gomer. El era interfaţa dintre autorităţile colegiului şi studenţi. Un tip prietenos, afabil şi bine intenţionat. Viziunea lui politică data dintr-o epocă anterioară, perioadă în care protestele studenţeşti însemnau greve, ocuparea sălilor de curs sau a sediului Uniunii Studenţilor. Pentru cineva din generaţia lui Dave, protestul studenţesc nu reprezenta altceva decât „nişte copii comportându-se ca nişte copii" şi partea sănătoasă a educaţiei politice a fiecăruia. După cum vă puteţi imagina, ne-am mişcat mult mai repede decât acest om.

Spre deosebire de protestele din anii 1960, folosind ca acoperire religia şi multiculturalismul, am început să întrebuinţăm un vocabular cu totul necunoscut. Am formulat cu bună ştiinţă revendicări politice îmbrăcate într-o haină religioasă şi multiculturalistă şi am etichetat în mod deliberat orice obiecţie la cererile noastre drept rasism şi bigotism. Mai rău, am făcut aceste lucruri chiar acelei generaţii care simpatizase cu socialiştii în

tinereţe, oameni mult mai sensibili la acuzele de rasism, inşi ajunşi acum, la mijlocul carierei lor profesionale, în posturi din administraţie, persoane ca Dave Gomer. Nu e de mirare atunci că autorităţile nu erau pregătite pentru confruntarea cu religia politizată ca agitaţie ideologică şi erau acuzate de rasism dacă încercau să ne oprească.

Ideologia cea mai apropiată de planurile noastre era, în mod curios, comunismul. Războiul Rece a fost o luptă nu doar între două superputeri militare şi statele lor satelit, ci şi între două sisteme ideologice concurente. Occidentul considera comunismul ca fiind o ameninţare directă la adresa modului său de viaţă – Uniunea Sovietică era deopotrivă o ameninţare fizică şi una existenţială. Este motivul pentru care erau cu toţii atât de preocupaţi de „comuniştii ascunşi sub pat" şi aşa se explică vânătoarea de vrăjitoare din anii 1950. Campania împotriva comunismului a continuat până la sfârşitul Războiului Rece, Ronald Reagan numind URSS „imperiul răului" în limbajul inspirat de „Războiul stelelor" din acea epocă.

Islamismul pretindea nu mai puţin decât o reformă din temelii a societăţii. Însă, pentru că era îmbrăcat în haine religioase, nimeni nu prea ştia ce să facă cu el şi erau cu toţii preocupaţi să nu ofenseze pe cineva. Domnea confuzia şi nu ştiau dacă să definească activismul nostru drept identitate culturală, ideologie sau credinţă. Colac peste pupăză, islamismul a trecut printr-un deceniu în care a fost adoptat deopotrivă şi de curentele de stânga, şi de cele de dreapta. Liberalii de stânga au adoptat mişcarea ca parte a sensibilităţii multiculturale: a le spune oamenilor să nu-şi mai practice credinţa era o formă de imperialism specifică anilor 1990, reminiscenţă colonială vecină cu rasismul. În schimb, eram acceptaţi ca o nouă generaţie de tineri politizaţi, cu atitudine anticolonialistă. În

mod curios, dreapta ne-a adoptat şi ea, pentru că mujahedinii afgani fuseseră cei care, susţinuţi de CIA, luptaseră împotriva Uniunii Sovietice. Să nu uităm că acestea se petreceau când filme hollywoodiene ca *Rambo 3* al lui Stalone îi prezentau pe mujadehinii afgani ca pe nişte eroi.

De fapt, singurii care vorbeau împotriva HT în această etapă erau oameni ca Jeremy Newmark – care face parte acum din Consiliul de Coordonare a Organizaţiilor Evreieşti – şi Peter Tatchell, activist pentru drepturile homosexualilor. Era o propagandă fantastică pentru discursul justificativ islamist: opoziţia susţinătorilor proisraelieni şi ai homosexualilor nu făcea decât potenţeze mesajul pe care încercam să-l transmitem musulmanilor. Pe atunci, Tatchell era cumva un contestatar singuratic al HT, nimeni nu-l asculta, dar trebuie să-i recunoaştem omului meritele. „Cei mai periculoşi dintre fundamentaliştii islamici sunt cei din Hizb al-Tahrir", scria el pe atunci. „Hizb al-Tahrir este activ în special în campusurile colegiilor din Londra şi Manchester... acolo este un nucleu dur de fundamentalişti fanatici... Mulţi [...] cred că toţi musulmanii vor merge în rai dacă vor ucide pentru Allah." Opiniile şi avertismentele lui au fost ignorate, iar noi râdeam de prostia oamenilor. De fapt, ca preşedinte al Uniunii Studenţilor din Newham, îmi amintesc că eu şi Ed am primit la un moment dat un dosar de presă de la Uniunea Studenţilor Evrei, care avertiza toate uniunile în legătură cu activităţile din campus ale HT. Ei planificaseră o zi de informare şi de conştientizare a pericolului. În calitate de reprezentanţi ai Uniunii Studenţilor din Colegiul Newham, am decis să participăm. În acea zi am aflat tot ce intenţionează să facă pentru a ne contracara şi apoi ne-am întors la Newham pentru a folosi această strategie împotriva lor.

Autoritățile ar fi trebuit să adopte o abordare diferită. Imaginați-vă ce s-ar fi întâmplat dacă în campus ar fi fost în ascensiune organizația de extremă dreapta a Partidului Național Britanic (PNB). Să presupunem că ar fi fost rasismul, și nu islamismul cel care se răspândea în rândul studenților și că PNB ar fi decis să participe la alegerile pentru Uniunea Studenților. Dacă s-ar fi întâmplat acest lucru și s-ar fi impus PNB, colegiul ar fi acționat de îndată. Ar fi înțeles cu certitudine necesitatea unei soluții, măcar și pentru a-și apăra propria reputație și din grijă pentru impactul asupra admiterilor. Ar fi invocat regulamentele colegiului care interzic discursurile de incitare la ură, spunând că PNB este un grup politic extern, care încearcă să pună stăpânire pe colegiu și, probabil, ascensiunea lor ar fi oprită. Dar din pricina elementului religios din mesajul nostru și a dorinței autorităților de a nu ne jigni sensibilitatea religioasă, am fost lăsați în pace.

Faptul că am câștigat în mod zdrobitor alegerile studențești a fost considerat doar un crâmpei dintr-un tablou mai mare. Cu câteva luni înainte, HT a ținut o conferință pe Wembley Arena, unde a fost mare înghesuială. Am fost unul dintre cei 12 000 de participanți din toată lumea. A fost o priveliște uluitoare și un impuls uriaș dat credinței mele în cauza HT. Îmi amintesc și azi strigătele mulțimii înfierbântate, toți cei 12 000 de participanți scandând *Allahu akbar*, „mare e Dumnezeu"! Îmi amintesc și azi cum bubuiau cu picioarele, zguduind sala. În fine, presa mondială a devenit atentă. Era imposibil să pleci de acolo fără să te gândești că eram în plin avânt spre o schimbare istorică.

Câștigarea președinției Uniunii Studenților a părut o continuare a acestui avânt. Newham era primul colegiu în care HT reușise să preia controlul uniunii studenților, ceea ce însemna că intrasem în vizorul liderilor HT. Așa l-am convins pe liderul

de atunci din Marea Britanie, Omar Bakri Muhammad, să vină să vorbească la colegiu, iar acest lucru a devenit un motiv de mândrie în plus pentru mine.

Omar Bakri Muhammad era un sirian care beneficia de azil politic în Marea Britanie; în acele zile, era un personaj de-a dreptul charismatic. Sub conducerea lui Omar Bakri, HT s-a extins în toată Marea Britanie. Acest lucru nu ar fi fost posibil fără echipa lui de adepţi influenţi şi pricepuţi la vorbă. Cel mai remarcabil dintre ei era Farid Kasim, un fost socialist care s-a convertit la islam când a aderat la HT. Intelectual cu o exprimare convingătoare, Kasim era în fruntea operaţiunii de atragere a studenţimii în HT şi se folosea de tacticile socialiste pentru aceasta. Mai erau doctorul Abdul Wajid, Burhan Hanif şi cei trei fraţi Khan. Sub conducerea lui Omar Bakri, aceştia s-au concentrat cu succes asupra universităţilor şi au ajutat într-atât organizaţia, încât aceasta a putut strânge 12 000 de susţinători pentru conferinţa internaţională de pe Wembley.

Oricum, pe lângă faptul că efectivele sale erau tot mai numeroase, secţia britanică a HT cunoştea şi o creştere continuă în notorietate, ceea ce a alarmat *qiyadah* (conducerea mondială a HT). Fondată la Ierusalim în 1953, HT avea filiale în aproape toate ţările din lume. Singurul lor obiectiv era să se folosească de prezenţa globală a acestora pentru reîntemeierea califatului într-o ţară majoritar musulmană. Oricum, HT din Marea Britanie direcţionase lupta grupării împotriva societăţii britanice. Sub conducerea lui Omar Bakri, membrii ei au scris texte în care descriau cum vor pune călcâiul pe gâtul sistemului politic şi cum vor pune steagul islamic pe Downing Street. Alte texte erau făţiş antisemite. Aceste tactici erau provocatoare şi au început să facă gruparea vizibilă. Celor din *qiyadah* nu le plăcea

această strategie: ei voiau să se folosească de Marea Britanie ca de o bază pentru colectarea de fonduri, pentru recrutări, relatări de presă și acoperire diplomatică. Nu voiau ca aripa britanică a organizației să clatine această ambarcațiune foarte atent echilibrată și aducătoare de bani.

În Newham, în loc să fim discreți, am continuat să ieșim în evidență. Pe lângă faptul că aveam controlul Uniunii Studenților și al finanțelor organizației, aveam și controlul străzilor. În East Ham acționa o bandă pakistaneză, bine cunoscută la nivel local. Toți locuitorii zonei aveau știință de acești tipi și că nu trebuia să se pună cu ei. Spre încântarea noastră, unul dintre foștii oameni de bază s-a hotărât să adere la HT. Acest fapt ne-a făcut să fim respectați pe violentele străzi din East End și puteam intra în orice club de tineret sau la orice adunare, știind că suntem protejați.

În colegiu, campaniile noastre au devenit tot mai provocatoare și greu de ignorat. Am pus mai multe afișe care înfățișau imaginea unei femei musulmane purtând văl și având un AK-47 lângă ea. Imaginea reprezenta o femeie din garda revoluționară iraniană. Nu că am fi fost fani ai Iranului șiit, însă fotografia slujea de minune punctului de vedere pe care voiam să-l facem cunoscut. Titlul afișului, anunțând un seminar pe care-l găzduiam, era „Femei din Occident, acoperiți-vă sau tăceți" și l-am pus peste tot. Cum vă puteți imagina, a declanșat o reacție deopotrivă din partea studenților și a profesorilor. A fost prima dată când oamenii au început să se plângă de Uniunea Studenților și am fost chemați să stăm de vorbă cu Dave Gomer. Nu aveam nicio remușcare și ne-am susținut poziția până la capăt.

— Tot ce cer este ca oamenii să ne lase în pace, am susținut eu cumva ipocrit. Așa considerăm noi că ar trebui să se îmbrace

femeile: dacă nu vrei să te îmbraci aşa, asta e decizia ta, dar nu critica alte femei că o fac, din acest motiv scrie *tăceţi!*

Aceasta era atmosfera când am aranjat ca Omar Bakri Muhammad să vină să le vorbească studenţilor. Voiam să facem o bună impresie conducerii şi am petrecut întreaga săptămână dinainte creând vâlvă în jurul vizitei sale. În ziua conferinţei, sala gemea de oameni: toţi voiau să-l vadă şi să audă ce avea de spus, inclusiv salafiştii. Şi-au făcut apariţia cu intenţia să-l întrerupă, dar Omar Bakri le-a răsturnat planurile cu obişnuitul lui fler. Iată pe cineva cu barbă, care vorbea arabă şi avea autoritatea teologică pentru că studiase *shari'ah* (jurisprudenţa islamică) la Universitatea din Damasc. Dovedind că putem discuta nu doar în termeni politici, dar şi în termeni religioşi, am început să-i eclipsăm pe salafişti, iar această conferinţă a fost, în ceea ce ne priveşte, o lovitură extrem de reuşită.

Apariţia lui Omar Bakri se petrecea în condiţiile în care tensiunea era tot mai ridicată în colegiu. Conflictul dintre HT şi salafişti era doar una dintre bătăliile dezlănţuite în campus. Mult mai serioase, într-un fel, erau tensiunile rasiale apărute între studenţii pakistanezi şi cei africani. Multă vreme, studenţii africani au fost forţa dominantă, ameninţătoare a colegiului. Ei îi intimidau pe studenţii pakistanezi şi erau responsabili pentru un val de tâlhării. Le cereau studenţilor să le dea banii şi se luau la bătaie pentru femei. Făceau toate acestea ştiind că e puţin probabil ca studenţii pakistanezi să riposteze.

M-am văzut pe mine însumi în aceşti studenţi pakistanezi, tânărul luat la pumni şi lovit în burtă. Călit în luptă, am înţeles instinctiv că lucrul de care aveau nevoie aceşti studenţi era o cauză. Dacă aveau un motiv să se împotrivească acestor bătăuşi, rolurile aveau să se schimbe. Grupul african din

colegiu era mai mic decât cel pakistanez, dar nucleul activ al primului era mai mare.

Astfel că mi-am asumat sarcina să schimb situația și să-i coordonez pe studenții pakistanezi pentru a deveni o forță de care să se țină seama. Fiind africani nemusulmani, adversarilor noștri le lipsea arma mea secretă, islamul. Am știu de îndată ce i-ar putea inspira pe pakistanezi; trebuia să recreez momentul rucsacului dintre Osman și Mickey chiar aici, în colegiu. Trebuia să le injectez febra șovinismului musulman. Și astfel, pe neașteptate, intram în cantina studenților, ne suiam pe masă și ne adresam tuturor studenților. Îi provocam ostentativ pe africanii nemusulmani în fața tuturor. Să îndrăznească ei să se pună cu puterea islamului. Îi avertizam că mânia lui Allah e mare dacă se pun cu musulmanii. Eram depășiți numeric în timpul acestor incursiuni; noi eram de regulă doi sau trei. Cu toate acestea îi priveam în ochi fără să clipim, fiind cuprinși parcă de un foc și cu un fel de convingere care ne însuflețea. Studenții africani nu știau ce să facă. Încrederea noastră insolentă îi deruta și nu puteau decât să stea cu gura căscată, privind cum îi umileam. Discursul nostru era o combinație deliberată de mesaj specific HT și autoapărare: să-i entuziasmăm pe studenți cu discursul justificativ al HT și să le stârnim interesul pentru activitățile grupului în același timp.

Îi inspiram pe studenți cu povești despre jihad, asigurându-i de ajutor prin intermediul rețelelor noastre, dar mai mult ca orice, conduceam prin propriul exemplu. În mijlocul acestor confruntări, care continuau deseori în curtea colegiului, ne lansam dintr-odată în rugăciuni coordonate, chiar în spațiu deschis, în fața adversarilor noștri. Și, după ce ne rugam, ne ridicam din nou și strigam *Allahu akbar* la unison, cât puteam de tare, ca un strigăt de luptă. Studenții africani aveau cu toții

cuţite; unii dintre ei erau înarmaţi cu macete. Dar după toate cele prin care trecusem în Southend, acest tip de armă nu mă impresiona defel. Până atunci, mă învârtisem ani de zile peste tot cu cuţitul prins la spate. Era o a doua natură pentru mine. Eram atât de insensibil la ameninţarea cu violenţa, că puteam să-i înfrunt pe studenţii africani fără să stau să mă gândesc. Plin de convingerile mele islamiste şi de încrederea dată de victoria mea electorală, am agitat şi mai mult această atmosferă tensionată. Spectacolul nostru de neînfricat zel religios i-a electrizat pe tinerii pakistanezi şi i-a făcut să-şi asume condiţia de musulmani. Dar era doar o chestiune de timp până avea s-o păţească cineva.

Capitolul 10

Sluga Celui-ce-Silește

Viziunea Hizb al-Tahrir asupra violenței era că acei membri care-i atacă pe alții sunt de condamnat, însă că e acceptabil să te aperi. Această politică nu era asumată de toți membrii grupului; unii din latura mai intelectuală considerau că e mai bine să nu porți arme. Ei afirmau că armele stricau imaginea grupului și creau posibilitatea ca oamenii să tragă concluzia că suntem teroriști. Nepurtând niciun fel de armă, susțineau ei, distincția dintre HT și jihadiști ar fi fost mai evidentă. Pentru cei dintre noi care se confruntau cu grupuri precum cel al studenților africani, toate aceste opinii păreau mai degrabă teoretice. În termeni practici, trebuia să ne putem apăra, astfel că i-am încurajat pe studenții pakistanezi din colegiu „să se apere" cu mai multă agresivitate. Africanii au înțeles în scurtă vreme că se petrecuse o schimbare importantă – pentru prima dată, lucrurile nu mai mergeau după cum voiau ei, dar încă habar n-aveau ce trebuie să facă.

Într-una din zile, pe când se întâmplau toate acestea, s-a apropiat de mine un student pe care nu-l cunoșteam.

— Frate Maajid, mi-a spus el, e cineva în campus care întreabă de tine. Se tot plimbă pe acolo încercând să afle unde ești.

— Cum arată?

— Este înalt, îmi spuse studentul. Un negru foarte înalt.

Am început să mă alarmez. Individul ăsta e probabil prieten cu africanii, m-am gândit eu. L-au chemat să-i ajute să mă pună la punct. Asta e, m-am gândit eu, era momentul. Tot ce am deprins la Essex m-a pregătit să dau ochii cu asemenea pericole, astfel că am pornit prin colegiu căutându-l pe individul ăsta. Voiam să fiu eu cel care-l găsea, nu altminteri. În cele din urmă, l-am găsit. Nu puteai să nu-l vezi, era exact cum îmi spusese studentul: un negru lungan, de douăzeci şi ceva de ani, mai înalt cu două capete ca mine. Cu inima bătându-mi cu putere, m-am dus direct la tip, gata de orice.

— Ai întrebat de mine?

— *Assalaamu alaykum, akhi*, tu eşti fratele Maajid? s-a întors el cu un surâs larg şi îmbrăţişându-mă călduros. Am simţit aroma uleiurilor parfumate tradiţionale, numite „attar", preferatele Profetului nostru, *alayhi salam* (pacea fie cu el), şi vândute în librăriile islamice de azi.

În cele din urmă, s-a dovedit că lunganul era un musulman jihadist din sudul Londrei, pe nume Saeed Nur. Saeed venise să-şi ofere „sprijinul" de-acum bine cunoscuţilor „fraţi din HT" de la Colegiul Newham.

— Frate Maajid - mereu mi s-a adresat în felul acesta politicos - am auzit ce muncă extraordinară faceți voi aici, frații mei, şi am venit să vă ofer ajutorul meu. Nimeni nu te va deranja câtă vreme sunt eu pe-aici, asta e promisiunea mea *insha' Allah* - facă-se voia Domnului.

Saeed Nur provenea dintr-o zonă în care jihadismul câştiga tot mai mult teren, adică din Brixton, pe atunci unul dintre cartierele cele mai dure ale Londrei. El întruchipa combinaţia dintre literalismul religios şi islamism despre care am vorbit mai devreme. Şi cu toate că nu eram jihadist, eram liniştit

că mi-a oferit ajutorul: mă încredeam în capacitatea mea de a-l converti în timp la cauza noastră. Saeed a devenit de fapt bodyguardul meu: promitea că va aduce „cincizeci de oameni înarmați" din Brixton dacă aveam nevoie, deși lui însuși nu-i lipseau armele. La prima întâlnire, a băgat mâna sub haina lui de piele și a scos o sabie:

— Asta e Abdul Jabbar, zise el.

În tradiția islamică, *Jabbar* este unul dintre cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Allah: se traduce prin „Cel-ce-Silește". Dacă pui Abdul în față, ai sensul numelui: Sluga Celui-ce-Silește. Acesta este numele pe care l-a ales Saeed pentru sabia sa.

— Am auzit că ai pe-aici, prin colegiu, ceva probleme cu niște *kuffar* - necredincioși. Le hărțuiesc pe surorile noastre? mă întrebă Saeed, părând sincer tulburat de gândul ăsta. Așadar, oricând ai nevoie de ajutor, continuă el, făcând sabia să alunece înapoi în teacă, dă-mi doar un telefon, *akhi*. Voi veni aici *fee sabeelillah* - în calea lui Allah - și voi rezolva lucrurile pentru tine. Mi-a dat apoi numărul lui de telefon scris pe o foaie de hârtie și, îmbrățișându-mă din nou, își ceru permisiunea să plece, folosind, ironia sorții, cuvintele *assalaamu alaykum* - pacea fie cu tine.

Prima dată când a venit, Saeed a părut un dar de la Allah. Iată cineva care se ivește parcă din neant și-mi oferă necondiționat ajutorul. *Seerah* - viața Profetului nostru, *alayhi salam* - pare o ilustrare a acestui ajutor providențial. Tradiția islamică relatează cum i-a fost acordat Profetului un *nussra* (sprijin) asemănător prin convertirea unchiului său, războinicul Hamza, la islam. Stabilind analogii între apariția lui Saeed și Hamza, ne-am întărit credința că urmam calea cea dreaptă. Faptul că Saeed era negru era perfect: el confirma teza pe care o susțineam în fața pakistanezilor, că aceasta nu era o problemă

rasială. Linia despărţitoare era între musulmani şi restul lumii. Că erau musulmanii albi din Bosnia, musulmanii negri ca Saeed sau musulmanii pakistanezi, religia *(deen)* noastră era cea care ne dădea identitatea şi ne unea.

Când Saeed a mai venit în campus, a cerut cu hotărâre să-i vadă pe africani. I i-am arătat, şi el s-a dus acolo să le vorbească. Dacă modul în care le-am înfruntat gaşca i-a surprins, atunci vederea acestei matahale negre alături de mine i-a şocat şi mai tare. Îl avertizasem deja pe Saeed că aveau cuţite, dar cu Abdul Jabbar ascuns sub haină şi cu Allah de partea lui, nu era defel îngrijorat. A mers chiar în mijlocul grupului lor, în faţa unei încăperi comune, pline de studenţi care se holbau la el şi i-a ameninţat, cu vocea lui bubuitoare, că-i culcă la pământ pe toţi.

— Voi, *kuffar* mizerabili! Credeţi că sunteţi răi? Pot aduce cincizeci de oameni înarmaţi cât ai clipi! urlă el. Noi iubim moartea mai mult decât voi viaţa. Veniţi, toţi, veniţi să vă dau ceva moarte dacă îndrăzniţi!

Şi încă nesatisfăcut de intimidarea fizică produsă, merse din om în om, întrebându-l pe fiecare dacă se simte suficient de încrezător să-l provoace la luptă. Niciunul nu îl înfruntă.

— Bun, spuse Saeed, dacă nu sunteţi suficient de bărbaţi să vă puneţi cu mine, staţi departe de fraţii mei!

Şi asta a fost – musulmanii de la Colegiul Newham au trăit şi ei scena rucsacului. Aceasta nu era o confruntare personală. Au văzut-o cu toţii şi vestea s-a răspândit imediat. Aproape că vedeai cum îşi făcea efectul asupra comunităţii de studenţi. Ştiau acum că Saeed le va sări în ajutor dacă lucrurile o luau razna. De asemenea, au văzut că, deşi nu aveam înfăţişarea ameninţătoare a lui Saeed, îi provocasem pe africani şi scăpasem nevătămat. Aceste incidente s-au petrecut de-a lungul mai multor luni,

timp în care întreaga atmosferă din colegiu s-a schimbat. Saeed venea în vizită regulat şi se plimba nestânjenit prin campus. Paza, trebuie să spun, era mai degrabă inexistentă.

Administraţia nu a comentat niciodată faptul că un bărbat de peste douăzeci de ani se învârtea pe-acolo şi nici nu existau detectoare de metal care să avertizeze că avea o sabie ascunsă la el. Încurajaţi de sprijinul său, am desfăşurat campanii precum cea cu afişele „Acoperiţi-vă sau tăceţi". Îl invitam pe Omar Bakri şi pe alţi lideri de seamă să ne vorbească, siguri de modul în care vor reacţiona studenţii. Iar studenţii pakistanezi îşi făceau simţită prezenţa pentru prima dată. Proiectul nostru de islamizare a colegiului mergea conform planului.

Cu toate acestea africanii mai aveau dificultăţi să se adapteze schimbării raportului de forţe. După şocul iniţial produs de provocarea lor şi văzând că studenţii musulmani îşi revendică drepturile, elementele din nucleul dur au început să se regrupeze. Într-o bună zi, a avut loc o confruntare în camera comună. Ar fi fost ca multe alte confruntări de acelaşi fel dacă nu s-ar fi întâmplat ca unul din gaşca africanilor, Ayotunde Obanubi, să scoată un briceag şi să ameninţe un student musulman. Nu a fost nimeni rănit, însă imediat toţi au plecat care încotro, şi destul de repede s-a răspândit vestea despre ce se întâmplase.

Eram furios la culme. Ziua următoare am făcut o demonstraţie de forţă. Am strâns câţi musulmani am putut din curtea colegiului ca să organizăm un protest spontan. În vreme ce studenţii africani stăteau acolo împietriţi de frică, noi scandam *Allahu akbar!* mărşăluind în jurul careului pentru a putea fi văzuţi. Ne-am rugat din nou pe aleea din faţa curţii colegiului, pe deplin încredinţat că africanii nu vor îndrăzni să ne atace în timp ce ne rugam. Pentru noi, rugăciunea devenise un instrument de propagandă şi o metodă de intimidare, nu

o liniştitoare experienţă spirituală, cum ar fi trebuit să fie. Şi atunci apăru el. Nu ştiu cine l-a chemat pe Saeed, el le dăduse tuturor numărul său de telefon, însă ştia de incidentul din camera comună, iar ochii săi erau roşii de furie. Dacă aş fi fost mai prevăzător sau mi-ar fi păsat, mi-aş fi dat seama cât de însetat de sânge este doar privindu-i faţa.

Atmosfera s-a umplut de haos şi adrenalină. Ayotunde era acolo cu gaşca lui. Se uita dispreţuitor cum mărşăluiam şi strigam slogane. Venise pregătit. Era gata de scandal. Apoi, dintr-odată, Saeed s-a apropiat de el. Au schimbat două vorbe. M-am hotărât să mă apropii de ei. Ayotunde scosese deja două cuţite de măcelărie: două cuţite mari, urâte, ameninţătoare. Le flutura către Saeed. Striga la Saeed. Îl ataca pe Saeed. Eu sunt în spatele lui Saeed. Ayotunde repede cuţitele de măcelar către haina de piele a lui Saeed. Încearcă să-l înjunghie pe Saeed. Ce e de făcut? Cum să reacţionez? Îmi caut cuţitul. Îl scot din teacă. Ce să fac?

Dar lucrurile au început să se domolească din nou atunci când am auzit vocea lui Saeed răsunând în toată curtea colegiului. Era de un calm absolut. Avea un control straniu, aproape hipnotic, al emoţiilor. Dacă se simţea ameninţat, cu certitudine n-o arăta. În schimb, se uită la Ayotunde şi, pe un ton măsurat şi hotărât, spuse: „Dacă nu le pui imediat deoparte, va trebui să te omor."

Aceste vorbe mă obsedează şi în ziua de astăzi. Ayotunde nu a luat în seamă avertismentul, continuând să taie aerul cu cuţitele spre haina de piele a lui Saeed. În acea clipă am fost sigur că Ayotunde va fi rănit. Mi-am spus că este vorba despre legitimă apărare. Noi, musulmanii, suntem un popor drept, m-am gândit eu, dar nu suntem pacifişti. Nu încălcăm legile, dar dacă e vreunul care ne provoacă la bătaie, ar trebui să fie

pregătit să se bată până la moarte. Saeed și-a desfăcut haina de piele și și-a scos sabia, pe Abdul Jabbar.

Apoi, cu coada ochiului, ținând încă mâna pe cuțitul meu, l-am observat pe Dave Gomer, omul de legătură cu studenții. Stătea chiar în spatele lui Ayotunde. Venise în grabă din clădire după ce început agitația. L-am văzut evaluând situația, măsurându-l din ochi pe Ayotunde, care-și flutura cuțitele, pe Saeed cu sabia lui și pe mine în spatele lui Saeed. Gomer nu-l cunoștea pe Saeed, nu prea știa de unde să-l ia pe Ayotunde, însă mă cunoștea foarte bine pe mine. M-a privit drept în ochi; a fost o aruncătură de ochi impresionantă, mai degrabă plină de dezamăgire decât de mânie. Era privirea cuiva care se simțea extrem de dezamăgit. „Am avut încredere în tine", puteam citi în ochii lui. „Am avut încredere că vei ține totul sub control." De acolo unde se afla, Gomer nu avea de unde ști că-mi scosesem cuțitul din teacă, pentru că era încă ascuns în spate, sub haine. Dar eu eram acolo, și asta era suficient pentru el.

A fost unul dintre acele momente în care viața mea putea s-o ia într-o direcție sau alta. Uneori, cele mai neînsemnate decizii pot avea cele mai importante consecințe. Dar privirea lui Dave Gomer m-a pătruns cu totul. Dezamăgirea lui rece față de ceea ce făceam a diminuat clocotul adrenalinei. M-a scuturat puternic și, pentru o clipă crucială, mi-a fulgerat prin minte ceea ce eram pe punctul să fac. Am lăsat cuțitul să alunece în teacă, l-am fixat din nou și m-am retras cu totul. Nimeni nu știa ce făcusem, nimeni nu știa cât de aproape fusesem. Până azi, Dave Gomer n-a avut absolut nicio idee ce efect a avut privirea lui asupra mea. Își imaginează probabil că a dat greș la colegiul acela. Însă fără prezența lui, viața mea ar fi luat-o pe alt făgaș. Și pentru aceasta îi voi fi veșnic recunoscător.

Tristul adevăr este că, în vreme ce eu eram suficient de norocos să-l am de față pe Dave Gomer care îmi tempera comportamentul, nu era nimeni care să-l țină sub control pe Saeed. În clipa în care eu îmi strecuram cuțitul înapoi în teacă, el făcea exact contrarul cu sabia lui. Cu o mișcare rapidă, aproape mecanică, Saeed își înfipse sabia sa monstruoasă, Abdul Jabbar, Sluga Celui-ce-Silește, adânc în pieptul lui Ayotunde.

Acesta a fost semnalul. De îndată ce Saeed l-a tăiat pe Ayotunde, din toate părțile au început să se îngrămădească tinerii pakistanezi: unii aveau ciocane și cuțite, alții doar dădeau cu piciorul și cu pumnii. Era un atac sângeros și frenetic, dincolo de puterile mele de control. Ayotunde, mi-am dat seama de îndată, n-a avut nicio șansă.

Dave Gomer era suficient de rațional să nu facă nici el nimic. Dacă intervenea, putea sfârși ca directorul Philip Lawrence, care fusese ucis pe când încerca să pună capăt altei bătăi cu cuțitele în Londra. Pentru că era tot mai limpede că Ayotunde nu se va ridica, toți cei implicați o luară la goană. Infern, nu alta! Erau oameni care țipau, trecători care doreau să se dea din cale, cei care aveau arme voiau să fugă înainte de venirea poliției și era sânge peste tot. Când a sosit echipajul de urgență, se instaurase încet un fel de ordine. Paramedicii s-au dus direct la Ayotunde, încercând disperați să-l resusciteze, în vreme ce trupul lui era cuprins de spasmele morții. Am stat acolo și l-am privit pe Ayotunde Obanubi murind.

Capitolul 11

Pântecul care m-a purtat

Curtea colegiului era acum o scenă a crimei, iar poliţia a început de îndată să pună întrebări. Nu fusesem implicat practic în atac şi mă gândeam că nu am niciun motiv să fug. Voiam să ofer poliţiei versiunea noastră despre cele întâmplate, să explic ce se petrecuse. Ayotunde atacase primul; adusese cuţite la o luptă cu sabia şi pierduse. Saeed Nur a ripostat în legitimă apărare. Ştiu, suna brutal, dar pe atunci aşa credeam.

Deşi nu am fost arestat – pentru că evitasem în *ultima clipă* să mă implic direct – poliţia a vrut să vadă dacă nu pot fi martorul acuzării. Am fost prezentat unui avocat tânăr, care era un energic ucenic al HT pe atunci. Numele lui era Anjem Choudary. Povestindu-i evenimentele lui Anjem, el m-a asigurat că nu era nimic păgubitor pentru apărare în ceea ce spusesem. Şi, cum stăteam discutând într-un restaurant fast food, mi-l amintesc pe Anjem comentând cât de „abil" eram pentru cei şaptesprezece ani ai mei.

— Ăsta va fi cândva un mare *d'ai* (activist), a remarcat el, întorcându-se către colegul lui.

Anjem Choudary va ajunge, peste ani, în fruntea uneia dintre cele mai cunoscute organizaţii salafist-jihadiste din Marea Britanie, al-Muhajiroun, care a fost până la urmă interzisă.

(Mult după aceea, Anjem a uitat complet de întâlnirile noastre, până l-am trezit brusc din uitare în timpul de acum scandaloasei noastre dezbateri găzduite de Jeremy Paxman în cadrul emisiunii BBC *Newsnight*. Merită s-o căutați pe internet doar ca să vă distrați.) Revenit la Colegiul Newham, plin de sentimentul nedreptății, le-am spus din nou povestea mea polițiștilor. Le-am zis că Ayotunde era înarmat cu două cuțite și că a atacat primul. Le-am spus că studenții africani îi hărțuiesc pe cei musulmani de multă vreme și că incidentul respectiv este punctul culminant al acestei stări de fapt. Opiniile mele erau atât de discordante, încât, atunci când Saeed Nur a fost arestat și acuzat de crimă, nu au fost luate în considerare la proces. Nici nu am fost chemat ca martor de către acuzare pentru că faptele, așa cum mi le aminteam eu, nu erau utile pentru a obține condamnarea. Nu am fost chemat nici de către apărare pentru că ar fi putut părea că Saeed era parte a unei conspirații islamiste, și acest fapt nu ar fi ajutat apărării lui. Am aflat după aceea că Saeed a fost condamnat la închisoare pe viață. Unul dintre studenți, Umran Qadir, care avea șaisprezece ani, a fost și el condamnat pentru că a participat la crimă. Deși ulterior s-a renunțat la acuzațiile împotriva altui student, Kazi Nurur Rahman, el a fost arestat în 2005 în urma unei operațiuni sub acoperire a poliției, când cumpăra trei pistoale-mitraliere Uzi și negocia achiziția unor rachete de luptă Sam-7 și a unor grenade propulsate de rachetă.

Când lumea a început să se disperseze, prietenii lui Ayotunde treceau pe lângă mine și-mi șopteau pe un ton amenințător că se vor răzbuna. Instictele m-au părăsit. Știam că, pentru a evita răzbunarea indivizilor ăstora, trebuia să vadă cât de pregătiți eram să ne apărăm. Trebuia să preluăm inițiativa, și rapiditatea era totul. În noaptea aceea, au venit să

mă ia câţiva membri ai fostei bande pakistaneze; reuşiseră să afle unde stăteau câţiva dintre studenţii africani. Am ajuns la adresa lor, am parcat afară, ţinând motorul pornit şi farurile aprinse. Voiam să ni se observe prezenţa, astfel că am aşteptat până când a venit cineva la fereastră şi ne-a văzut. Imediat, perdelele au fost trase, probabil de frică. Voiam să-i speriem şi să transmitem un mesaj – dacă nu v-aţi săturat, suntem încă aici şi vă mai putem da. Odată ce ne-au văzut, am demarat, satisfăcuţi de treaba făcută.

Nu sunt mândru de ce am făcut. Un astfel de comportament cu siguranţă nu era susţinut de HT. Ce am făcut în seara aceea, cu intenţia de a băga frica în sufletele unor oameni după ce prietenul lor a fost omorât, a fost probabil cel mai josnic lucru din viaţa mea. În ciuda a tot ceea ce s-a întâmplat după aceea, am ezitat dacă să includ acest incident în povestea mea. Calmul hipnotic al lui Saeed Nur, înspăimântătorul lui avertisment, *dacă nu le pui imediat deoparte, va trebui să te omor*, încă îmi îngheaţă sângele în vine acum, când scriu aceste rânduri, după şaptesprezece ani. Dar, în cele din urmă, am vrut ca oamenii să aibă o imagine veridică a stării de spirit din perioada infernală a *Londonistan-ului* şi a felului în care s-a ajuns acolo. E greu să susţin azi că am mers la locuinţa africanilor în acea noapte ca un gest autoapărare, dar exact asta am făcut. Raţionamentul meu de acum şaptesprezece ani era că studenţii africani începuseră totul. Ei veniseră înarmaţi şi l-au insultat pe Saeed Nur. Trebuia să-i înspăimântăm suficient încât să-i facem să dea înapoi. La nivelul acela sălbatic, a funcţionat: acest lucru i-a oprit.

Transmit sincere condoleanţe familiei lui Ayotunde. O asemenea reacţie nepăsătoare la omorârea unui om era parte integrantă din persoana în care mă transformasem. Era o

desensibilizare datorată mediului violent în care crescusem. De asemenea, reacția mea era indisolubil legată de faptul că eram membru al HT. Iar tot ce sunt astăzi și toată munca pe care o fac pentru a contracara islamismul nu ar fi fost posibile dacă nu m-aș fi alăturat HT și dacă, mai târziu, nu l-aș fi părăsit.

Este foarte dificil să despart ceea ce sunt azi de toate cele prin care am trecut. Sunt conștient – după cum a demonstrat atât de clar William Golding în romanul său *Împăratul muștelor* – că, în anumite circumstanțe, cei mai obișnuiți oameni sunt capabili să coboare în cele mai îngrozitoare abisuri sufletești. Pot eu să fac azi campanii împotriva opiniilor expuse de HT, însă priceperea mea de a argumenta și a organiza, de a manifesta și a inspira se datorează fără îndoială pregătirii primite în cadrul acestei organizații. Dacă regret înscrierea în HT este, prin urmare, o întrebare la care mi-e greu să răspund. Ar însemna să regret ceea ce sunt azi, că regret munca pe care o fac, iar eu nu cred că este cazul. S-ar putea ca unora să nu le placă răspunsul, dar este singurul răspuns sincer pe care-l pot da. Uneori, adevărul poate fi și astfel: mai dur și mai dezagreabil, mai amar decât ar vrea oamenii să fie. Iar acesta este motivul pentru care adevărul meu continuă să mă doară în fiecare zi.

Incidentul respectiv a sporit loialitatea mea față de HT. Intervenția lui Dave Gomer părea să fie în acord cu viziunea conducerii HT conform căreia acțiunea directă nu era calea de urmat. Odată ce o iei pe calea asta, trebuie să suporți consecințele. Cu cât mă gândeam mai mult la acest lucru, cu atât îmi dădeam seama că nu ar fi trebuit să urc în mașină în seara aceea, alături de membrii bandei de pakistanezi. A fost o prostie. Filosofia HT era să provoci și să agiți lumea, atât.

Crima mi-a întărit opinia că punctul de vedere al HT era cel pe care trebuia să-l urmez.

Am ajuns la această concluzie în ciuda reacţiei pe care a avut-o conducerea HT faţă de aceste evenimente. Responsabili cu activitatea organizaţiei la colegiu eram eu şi Ed Husain. Ed nici nu a fost de faţă în momentul incidentului: învăţa pe brânci atunci când s-a petrecut crima. De vreme ce eu am fost singurul aflat acolo, am mers să-l văd pe Omar Bakri pentru a-i explica ce se petrecuse. Am fost suficient de inteligent să nu pomenesc de membrii fostei bande, însă, în rest, i-am spus totul. În ceea ce mă priveşte, urmasem întocmai hotărârea grupului. Am deşteptat în toţi cei de acolo fervoarea religioasă, conform instrucţiunilor lui. La urma urmei, Omar Bakri vizitase colegiul el însuşi în săptămâna de dinainte şi nu avusese nici cea mai mică critică în ceea ce ne priveşte. Adevărul e că păruse încântat chiar de ceea ce realizasem.

Cu toate acestea Omar Bakri era presat de *qiyadah*. După cum am spus mai devreme, era criticat pentru că aripa britanică atrăgea atenţia asupra întregii organizaţii. Mai mult, erau voci în organizaţia din Marea Britanie care îi criticau tacticile: printre acestea, cea a fizicianului Fouad Abu Mohammed. Astfel, atitudinea lui de lider provocator era atacată pe două fronturi. Acum, că avusese loc o crimă, vocile contestatare atinseseră pragul isteriei.

Chiar şi aşa, mă aşteptam să mă susţină. Omar Bakri ascultă în tăcere tot ce am avut de spus, doar pentru ca, mai apoi, să ignore tot. A apărut şi a dat interviuri în presă în care a negat orice implicare a HT în incident, a spus că organizaţia nu a făcut niciodată campanie în campus şi l-a condamnat pe Saeed Nur pentru atac. Am fost profund întristat de asta. Deşi era adevărat că HT nu fusese implicat, a-l condamna pe

Saeed Nur fără a ne condamna pe noi înşine era un pic cam mult pentru mine. Saeed venise la colegiu să ne ajute; noi eram cei care, sub călăuzirea lui Omar Bakri, agitaserăm spiritele în campus. Acum, fratele nostru era trădat din oportunism politic. Susţinerea pe care o acordam HT nu s-a diminuat, însă încrederea mea în Omar Bakri s-a zdruncinat pentru totdeauna. Dacă înainte aş fi urmat necondiţionat orice ordin mi-ar fi dat, simţeam acum că mă îndoiesc de sinceritatea lui.

După cum s-a dovedit, una dintre consecinţele acelei crime a fost hotărârea mea de a nu-l urma pe Omar Bakri. Încercările sale de a-şi consolida poziţia distanţând gruparea de asasinat nu au fost suficiente, iar autoritatea lui s-a deteriorat într-atât încât, la doar câteva luni după aceea, a fost suspendat de *qiyadah*. În încercarea de a găsi o nouă nişă, Bakri s-a redefinit într-o manieră şi mai extremistă, devenind salafisto-jihadist şi formând un grup, astăzi interzis, al-Muhajiroun, care a devenit în cele din urmă gruparea Islam4UK, şi ea interzisă. Anjem Choudary, liliputanul, dar înflăcăratul Abdur Rahman de la Redbridge College şi alţi câţiva activişti proeminenţi din HT l-au urmat pe Omar Bakri în nebunia lui. Doar în Marea Britanie au fost condamnaţi de atunci vreo doisprezece membri ai organizaţiei al-Muhajiroun pentru fapte legate de terorism. Acest nou grup a continuat să folosească aceleaşi tactici agresive pe care le folosise Omar Bakri pe când era şef al HT, cel mai cunoscut fiind protestul de la Wootton Bassett, când au fost aduse în ţară trupurile neînsufleţite ale soldaţilor morţi în Afganistan. Acel protest a dus la crearea grupării antiislamice de extremă dreapta Liga Engleză a Apărării, condusă de Tommy Robinson, pe numele său real Stephen Lennon, organizaţie care a căpătat o foarte proastă reputaţie între timp. Este foarte interesant faptul că grupările extremiste islamiste şi cele antiislamice au o relaţie

de simbioză, alimentându-şi reciproc paranoia şi propaganda: extremism de dreapta, islamism, extremism de dreapta şi mai radical, islamism şi mai radical şi aşa mai departe.

Dacă Omar Bakri nu ar fi dat acele interviuri în presă, ar fi avut în continuare sprijinul meu. Când şi-a fondat propria organizaţie, l-aş fi putut urma şi eu, aşa cum au făcut-o mulţi membri ai HT. Dar pierzând atracţia emoţională faţă de el, mi-a fost mai uşor să rămân cu HT şi cu noua politică de evitare a agresiunii. De exemplu, s-a decis că prezentarea filmelor despre atrocităţile din Bosnia intensificau emoţiile tuturor până la cote greu de controlat: apărea astfel pericolul ca graniţa dintre islamism şi jihadism să devină neclară. Noua conducerea voia să se distanţeze de orice urmă de violenţă: a fost emis un ordin care interzicea purtarea cuţitelor şi a altor arme de autoapărare.

Din punctul de vedere al entuziasmului, eram mai apropiat de poziţia lui Omar Bakri decât de cea a noii conduceri. Dar Omar Bakri nu mă susţinuse, în vreme ce membrii care nu părăsiseră organizaţia o făcuseră. Astfel că le-am acordat o şansă. Nasim a fost extrem de important în această decizie. El avansa rapid în ierarhia HT şi insista să nu părăsesc organizaţia. Mai important, credea versiunea mea despre evenimentele de la Newham. Asta însemna mult pentru mine şi, în schimb, am rămas alături de noua conducere a grupului. Am încetat să mai port cuţitul la mine. Eram atât de obişnuit să-l am prins la spate, încât, pentru început, mi s-a părut straniu să nu mai fie acolo; aveam impresia că-mi lipseşte ceva. Bănuiesc că l-aş fi putut arunca, însă am preferat să-l păstrez. A rămas în sertarul biroului până azi, pentru a-mi aduce aminte de unde am venit.

Omar Bakri nu a fost singurul care a părăsit HT: în circumstanţe cu totul diferite şi din motive diferite, Ed Husain s-a decis şi el să plece. Spre deosebire de mine, el nu crescuse cu

atâta violență în jur. Crima l-a trezit brusc la realitate. Nu mai voia să continue şi nici să mai aibă vreo legătură cu organizația după aceea. În plus, abia o cunoscuse pe Faye, o altă studentă, viitoarea lui soție. Faye a reuşit să-i arate lui Ed că se poate trăi şi altfel, că nu trebuia să fie atât de furios, iar Ed a urmat-o pe Faye către o formă mai blândă de islamism, înainte de a-l abandona cu totul. Am încercat din răsputeri să-l fac pe Ed să nu plece, am mers de câteva ori la el acasă încercând să-l determin să se răzgândească, dar fără succes. Era un dialog al surzilor: eu încercam să am o discuție intelectuală, să-l conving să rămână, în vreme ce decizia lui Ed de a abandona era una emoțională. Plecarea lui Ed din grup a fost un moment dureros: deveniserăm prieteni foarte apropiați în lunile de dinainte şi ştiam că, pur şi simplu, relația noastră nu va mai fi la fel.

Schimbarea hotărâtoare a vizat calitatea mea de student. După ce lăsase situația să escaladeze, Colegiul Newham era decis acum să recupereze timpul pierdut. Hotărâtă să smulgă răul din rădăcini, şcoala a exmatriculat imediat întregul comitet de conducere al Uniunii Studenților. „Prezența voastră, se spunea în scrisoare, nu e favorabilă unui mediu lipsit de pericole în colegiu." După cum vă imaginați, părinții mei şi-au ieşit din fire. Din nou, salvarea meu a fost aceea că nu am fost exmatriculat pentru crimă. Nu fusesem arestat sau acuzat, aşa încât puteam să-i spun mamei mele că membrii consiliului de administrație al colegiului reacționau exagerat – mă dădeau afară pentru activismul meu politic.

Cu toate acestea Abi şi cu mine am avut o ceartă teribilă în legătură cu ce ar trebui să fac de-acum înainte. Voiam s-o iau de la capăt într-un alt colegiu londonez: să merg mai departe ca până atunci, continuându-mi activitățile în cadrul HT. Abi

însă dorea să mă întorc în Southend, unde mă putea supraveghea mai bine.

— De ce nu mergi la şcoala umanistă de la noi? zicea ea.

Şcolile umaniste sunt şcoli selective şi există încă în comitate ca Essex, unde sunt admişi doar acei elevi care primesc note bune pentru a putea fi educaţi într-un ritm intensiv, în afara sistemului secundar general.

— Ai notele necesare şi te poţi descurca foarte bine acolo.

Eu nu mă gândeam decât la HT şi am insistat să mă întorc la Londra. Discuţia a ţinut întreaga noapte. Abi spunea că nu-mi va da bani să stau în Londra. Eu îi spuneam că mă voi duce şi că voi găsi bani ca să fac asta.

A fost prea mult pentru ea. Chiar dacă nu fusesem exmatriculat pentru crimă şi chiar dacă nu credea asta, mama a înţeles că la colegiu se petrecuse ceva grav, care a dus la exmatricularea mea. Putea să-şi dea seama că se petrecuse ceva după oamenii cu care mă înhăitasem şi voia să mă ţină departe de ei. Cearta a devenit tot mai aprinsă, până când, pe la patru dimineaţa, Abi şi-a pierdut şi ultima speranţă, dar nu s-a oprit. Cu totul exasperată de pribeagul şi încăpăţânatul ei fiu, care nu voia să se întoarcă acasă, Abi a început să bocească şi să se lovească peste pântec.

— Te blestem! suspina ea între loviturile pe care şi le dădea în burtă. Blestemat fie pântecul care mi-a dat un asemenea fiu: un fiu care nu-şi ascultă mama!

Privind-o îngrozit, mă durea fiecare lovitură pe care şi-o dădea.

— Opreşte-te! am rugat-o eu ţinând-o cu forţa de mâini şi izbucnind în plâns. Nu suportam s-o văd făcând asta; era prea mult pentru mine, în ce stare o adusesem! Am încetat să mă mai cert; am acceptat să mă întorc acasă şi să încerc să intru

la şcoala umanistă. A fost cea mai bună hotărâre luată după multă vreme.

Imediat după aceea, am mers la un interviu la Liceul de Băieţi Westcliff, cu directorul de atunci, domnul Baker. Implicarea mea în cultura hip-hop, pe când eram în şcoala secundară, a avut drept consecinţă faptul că nu am acordat multă atenţie notelor, care abia de mă calificau pentru admitere, dar erau departe de notele pe care le obţinuseră toţi ceilalţi elevi. Oricum, am reuşit să-l conving pe domnul Baker să-mi accepte înscrierea.

— M-am maturizat mult în perioada asta de pauză, i-am explicat eu. Vreau să studiez şi chiar cred c-o pot face bine.

Nu-i spusesem domnului Baker că am fost exmatriculat de la Colegiul Newham. I-am spus în schimb că mă decisesem să întrerup studiile un an. Înainte ca totul să fie computerizat, se puteau face cu uşurinţă asemenea şmecherii. De fapt, abia mulţi ani mai târziu, când dl Baker m-a invitat să vorbesc în faţa studenţilor, am dezvăluit pe parcursul discursului cum mi-a permis să mă înscriu fără a-i fi spus despre crimă şi exmatriculare. Studenţii au izbucnit în hohote de râs aprobator, în vreme ce bietul domn Baker s-a înroşit într-atât, încât am crezut că e pe punctul să facă un atac de cord.

La HT învăţasem cel puţin cum să-mi argumentez ideile. Pentru domnul Baker, felul meu de a fi, la cei şaptesprezece ani pe care-i aveam, i-a părut probabil cel al unui tânăr inteligent şi încrezător. Spre uşurarea lui Abi, l-am impresionat şi mi-a oferit necondiţionat un loc. Efortul ei disperat de a mă obliga să rămân în Southend mi-a salvat cariera academică. Nu aş fi ajuns, fără doar şi poate, la universitate dacă atunci, în primele ore ale dimineţii, Abi nu s-a fi bătut peste pântecul în care mă purtase.

Capitolul 12

Un vot pentru împietrirea inimii

Liceul de Băieţi Westcliff era cu totul altfel decât Colegiul Newham. Am plecat dintr-o şcoală secundară unde puteam număra negrii şi asiaticii pe degetele unei mâini şi am ajuns într-un campus londonez unde musulmanii erau cel mai mare grup de studenţi. Acum revenisem la singura şcoală de băieţi din Southend, unde, din nou, aproape toţi erau albi.

Ieşeam în evidenţă de la început şi nu doar din pricina culorii pielii. Eram singurul din anul meu care-şi luase „liber" un an. Eram cu un an mai în vârstă ca toţi ceilalţi şi cu mult mai multă experienţă. De asemenea, aveam propria mea maşină, un Vauxhall Astra SRI, şi o reputaţie formidabilă în oraş din perioada dinainte de aderarea la HT. Când am apărut, mulţi copii ştiau cine sunt.

— Tu eşti Maajid? *Acel* Maajid?

— Da, eu sunt şi m-am întors, le spuneam eu.

Datorită acestui lucru şi faptului că mă aflam într-o şcoală umanistă, pentru prima dată în viaţa mea de elev, nu eram ameninţat de nimic. Ceilalţi elevi erau inteligenţi şi studioşi, un pic cam cocoloşiţi, dar bine intenţionaţi. Dimpotrivă, eu păream probabil interesant şi periculos. În perioada în care am aderat la HT şi am fost plecat la Londra, întreaga problemă a

rasismului din Southend se redusese substanţial. O generaţie mai tânără de B-boy, fratele mai mic al lui Moe, cel al lui Chill şi alţii preluaseră controlul, iar Southend nu avea să mai fie ca înainte. În cei doi ani petrecuţi aici, aproape că nu am avut nicio experienţă rasistă.

Această linişte mi-a acordat timpul şi spaţiul de care aveam nevoie pentru a mă dezvolta intelectual. Am fost mereu destul de capabil, însă înainte nu mă străduisem deloc – mă obişnuisem cu improvizaţiile ca să răzbat, fără să fac prea mare efort. Acum, având sentimentul stabilităţii, m-am dedicat serios studiului. Am descoperit câte pot realiza dacă-mi pun mintea la lucru. Acest fapt m-a entuziasmat şi m-a inspirat.

Chiar şi azi mi-au rămas în minte profesorii de acolo. Profesorul meu de istorie era dr. White – îşi dăduse doctoratul în domeniu şi chiar ştia meserie. Unii erau speriaţi de el pentru că era exigent, însă din punct de vedere intelectual era uimitor. Combinaţia de disciplină şi ştiinţă de carte făcuse să fie extrem de respectat în şcoală. Domnii Moth şi Skelly, pe care i-am avut la orele de economie, erau şi ei doi dascăli extraordinari. Am apreciat faptul că profesorilor mei părea să le placă sincer de mine şi că mă puteam contrazice cu ei.

Domnul Moth era un tip fermecător. Era homosexual, ceea ce pe el nu-l deranja deloc, dar pentru că nu aveam ochiul format, nu mi-am dat seama de situaţie. La un moment dat, discutam cu nişte colegi despre homosexualitate. Ajunsesem să fac glume homofobe pe faţă înainte să înceapă ora de economie. În spatele glumelor se afla faptul că în HT ceream moartea homosexualilor în „califatul" nostru. Domnul Moth a intrat chiar când eram în vervă şi am continuat fără să-mi dau seama cât de tare-l răneam. Suflet plin de bunătate, el mi-a încurajat glumele copilăreşti ascunzându-se sub tablă şi prefăcându-se că

tremură în vreme ce clasa se prăpădea de râs. Abia după aceea, spre extrema mea stânjeneală, toată lumea mi-a spus: „Ştii că e homosexual, da?"

În ciuda acestui incident, domnul Moth nu doar că a continuat să mă trateze cu respect, ci chiar m-a încurajat. Pot să spun că el a fost profesorul care m-a făcut să înţeleg pentru prima dată ce aş putea realiza din punct de vedere academic. Mă gândeam să fac o facultate de drept, pentru care, înainte de a se introduce noul sistem de notare, ar fi trebuit să iau trei note bune la examenele de nivel A. Când a venit momentul să fac cerere pentru universitate, domnul Moth m-a şocat anticipând că voi primi nota maximă la economie – ceea ce însemna că puteam merge mai departe să studiez araba şi dreptul, pentru care aveam nevoie de note mari ca să pot face cerere. Îmi amintesc că l-am întrebat neîncrezător:

— Sunteţi sigur?

Iar el mi-a răspuns plin de convingere că pot s-o fac.

— Prevăd că vei ajunge foarte departe, Maajid. Vei deveni ambasador sau altceva la fel de important.

Mi-a trecut prin cap că aş putea deveni mai degrabă ambasadorul califului în Marea Britanie.

Cu toate acestea eram recunoscător că domnul Moth mă aprecia atât de mult. A fost un moment asemănător celui când Dave Gomer mi-a aruncat privirea aceea chiar înainte de crimă. Aveam sentimentul copleşitor că nu vreau să-l dezamăgesc pe domnul Moth. Faptul de a prezice o notă maximă unui fost rapper care urmase cândva o şcoală secundară obişnuită era riscant pentru domnul Moth, dar ca un mentor binevoitor şi dăruit, a dovedit că are încredere în mine, astfel că am muncit mai mult de dragul lui.

Chiar dacă mă adaptasem la Liceul Westcliff, încă nu puteam scăpa de sentimentul că sunt diferit. În programa de istorie era prevăzut şi studiul istoriei Imperiului Britanic, astfel că studiam şi India britanică. Am analizat în detaliu perioada administraţiei coloniale. Am studiat evenimente ca „Răscoala" indiană; chiar şi numele căpătat de eveniment este semnificativ. În India, evenimentul este cunoscut ca „Primul Război de Independenţă", nu ca o răscoală, care ar implica o falsă rebeliune. În timpul unei lecţii, pe când discutam despre India şi administraţia colonială, profesorul îi întrebă pe elevi:

— Câţi dintre voi sunt mândri de imperiul nostru şi de realizările acestuia? Toţi au ridicat mâna, mai puţin eu.

— Este cineva care nu e mândru? Toţi au întors capetele când am ridicat mâna. Acel moment mi-a rămas adânc întipărit în memorie. Stăteam acolo, în clasă, gândind: „Indiferent cât de bine mă înţeleg cu oamenii aceştia, indiferent cât de mult îmi ascund convingerile, vor considera mereu că aparţin unei rase pe care ei au *civilizat-o*." A fost suficient pentru a trece cu vederea amabilitatea pe care mi-o arătase domnul Moth şi a mă face să-i interpretez comportamentul ca pe o excepţie.

În general, deşi studiam economia, politologia şi istoria, materia nu intra în contradicţie cu ceea ce aflasem pe când eram în HT. Istoria Imperiului Otoman şi a musulmanilor nu era în programă, astfel că aceste chestiuni nu au fost luate în discuţie. La economie, studiam diferite teorii, cum ar fi cele ale lui Keynes şi ale clasicilor; la politologie, analizam diferite sisteme şi cum funcţionează ele, toate acestea mai degrabă consolidând ce învăţasem deja la HT. Chiar şi când discutam pe teme ca India, caz în care apăreau diferenţe fireşti de opinie între ceilalţi elevi şi mine, era în regulă. În parte, felul în care era predată istoria în şcoală (ca şi alte materii) te obliga

să analizezi argumentele pro și contra ale fiecărui punct de vedere. Astfel, faptul că eu consideram Răscoala indiană o revoltă era în regulă – important era să fii capabil să privești ambele aspecte ale conflictului înainte de a trage o concluzie.

Îmi amintesc că am avut o discuție cu profesorul meu de politologie, domnul Bergen, despre democrație și deficiențele ei. I-am argumentat că sistemul britanic a creat o situație în care, conform sistemului de vot uninominal majoritar pur, un partid care ia mai puțin de jumătate din voturi poate câștiga majoritatea locurilor în parlament. Domnul Bergen mi-a răspuns, parafrazându-l pe Winston Churchill, că democrația este cel mai rău sistem posibil de guvernare, în afara celorlalte. Am interpretat aceasta drept o victorie. Mi-am zis: „Gândești în felul ăsta doar pentru că nu știi nimic despre alternativa la democrație, despre *khilafah*." Dar nu m-am folosit de ocazie pentru a-i vorbi despre concepțiile mele formate de HT: nu aveam de ce să-mi susțin cauza și nici nu încercam să-l recrutez, eram acolo să învăț. Voiam să ajung la universitate și să pot începe din nou recrutările. Până atunci, continuam să-mi testez și să-mi șlefuiesc argumentele.

Deși lăsasem în urmă experiența de la Newham și apartamentul din Londra, precum și toate discuțiile obișnuite cu ceilalți activiști ai HT, planul meu era încă foarte concentrat în jurul grupului. Când Omar Bakri a părăsit organizația, a luat cu el nu doar tacticile cele mai agresive, ci și elementele cele mai bătăioase ale HT. Ce a rămas a fost cea mai contemplativă și mai serioasă aripă a organizației. Se punea acum accentul pe activiști care se concentrează pe studiile lor – HT nu-și dorea oameni care să fie exmatriculați sau care să-și distrugă educația. Voiau să creeze stâlpi ai societății care să creadă în ideologia noastră și care să fie de un real folos țărilor majoritar

musulmane. Amintind de dorința bunicului meu de a veni în Marea Britanie pentru ca odraselele lui să profite de sistemul educațional de aici, HT scotea mereu în evidență cât de respectat era sistemul de educație britanic peste hotare. Activiștii ar fi avut acces la cele mai bune servicii dacă s-ar fi calificat în Marea Britanie și ar fi călătorit apoi să-și caute de muncă în locuri ca Egipt, Pakistan și Iordania. Ceea ce se potrivea de minune cauzei HT: ei își doreau să controleze viața intelectuală a unei națiuni, să ajungă în poziții atât de influente, încât să poată prelua controlul armatei și să provoace o lovitură de stat. Faptul că se făceau tot mai multe recrutări în universitățile britanice le dădea ocazia să-și înfăptuiască planurile.

Nasim a continuat să aibă grijă de mine și, când încă studiam pentru examenele de absolvire, am fost avansat rapid într-un grup de elită de cinci activiști, pe care ei doreau să-i facă membri cât mai repede cu putință. O seară pe săptămână, mergeam la Londra pentru *halaqah* (cerc privat de studiu). Calitatea persoanelor prezente era ridicată – eram, din nou, cel mai tânăr din grupul nostru, iar intensitatea ședințelor de studiu a avut un rol favorabil în educația mea. De exemplu, printre lucrurile studiate erau marxismul și conceptul de materialism dialectic. Amănuntele aflate erau cu mult mai avansate decât ce învățam eu la orele de politologie, astfel că, atunci când reveneam la școală, dovedeam, în multe privințe, cunoștințe și o rigoare intelectuală mai presus de ale altor studenți. Ignoranță elaborată, așa numesc azi gândurile mele de atunci influențate de HT, un fel de pseudointelectualism suficient să facă pe un adolescent să se simtă superinteligent.

Dacă dedicam o seară pe săptămână ședințelor de studiu, sfârșitul de săptămână era destinat recrutărilor. Chiar dacă lucrurile scăpaseră de sub control la Newham, conducerea era

impresionată cât de priceput eram să stârnesc interesul pentru cauză şi să găsesc activişti. Am fost selectat să fac parte dintr-o echipă care să încerce crearea unei celule HT la Universitatea Cambridge. M-am dus într-o sâmbătă dimineaţă şi am petrecut acolo cea mai mare parte a weekendului. În echipă erau Amjad Izmeth, un student medicinist anglo-srilankez de la Barts Medical College, şi anglo-persanul Reza Pankhurst, student în informatică la King's College.

Mergeam la sala de rugăciune şi la moschee şi vorbeam cu studenţii. Ne-am împrietenit cu ei, i-am scos la masă, am purtat discuţii despre islam şi, în cele din urmă, despre islamism. Era un student pe nume Arshad, care studia araba la Cambridge şi care-şi manifestase deja interesul pentru HT. Ţinea de noi să finalizăm procesul şi să-l facem să se dedice cauzei noastre pe de-a-ntregul. În acest timp, pe lângă deplasările la Cambridge, am recrutat o celulă chiar în Southend. Comunitatea musulmană de acolo a fost plăcut surprinsă de convertirea mea şi a lui Osman şi mulţi mă dădeau exemplu fiilor lor, iar eu am profitat din plin de asta. Am speculat acea notorietate şi ne-am luat numele de „Forumul Islamic din Essex". Printre cei recrutaţi era Sajid Verda. Sajid era actor, şi încă unul de succes: a primit un rol în adaptarea pentru televiziune a lui *Adrian Mole* şi era pe cale să înfăptuiască lucruri şi mai importante până când l-am recrutat. I-am spus să renunţe la actorie şi să se concentreze pe activism, iar el s-a conformat. Sfatul nostru imatur i-a distrus probabil cariera. Am recrutat de asemenea studenţi de la cealaltă şcoală umanistă, Southend High. Deşi erau musulmani la Westcliff, am luat decizia să nu fac recrutări acolo. Nu puteam risca să fiu exmatriculat din nou şi i-am lăsat în pace; nici măcar nu le vorbeam.

În acelaşi timp, mă gândeam la opţiunea mea universitară. Voiam să studiez araba, iar tatăl meu voia să studiez dreptul. O singură universitate oferea o combinaţie a celor două şi aceea era SOAS: Şcoala de Studii Orientale şi Africane din Londra. Spre încântarea mea, am luat chiar notele anticipate de profesorii mei şi mi s-a oferit un loc la SOAS. Părinţii mei au fost extrem de încântaţi: şi mai important din punctul meu de vedere, faptul că am fost admis i-a încântat pe cei din HT. Din grupul nostru de elită, eu am fost primul selectat să devin membru plin al grupului *(hizbi)*. Nu a fost o ceremonie prea pompoasă: doar o întrevedere cu Nasim, care de-acum era unul dintre liderii grupului la nivel naţional. Am depus un jurământ de credinţă faţă de Dumnezeu şi Coran, angajându-mă că mă voi supune şi voi urma instrucţiunile primite de la conducătorul grupului *(amir)*. Am promis că voi apăra cu orice preţ credinţa şi că voi fi pregătit să mă sacrific pentru cauză. Convins de nedreptatea celor care nu aparţin islamului (*kufr*), credeam fiecare cuvânt rostit cu sinceritatea terifiantă a unui credincios adevărat.

Capitolul 13

Romantismul luptei

Dacă mi-am imaginat că, devenind membru plin al Hizb al-Tahrir, voi fi transportat într-un sanctuar lăuntric al înţelegerii, odată ajuns acolo, am trăit un şoc. În doar câteva zile de la depunerea jurământului, am fost introdus într-o lume de lupte intestine şi sciziuni ideologice. Spunând asta, sunt politicos: o sinteză aproape perfectă puteţi vedea în filmul *Viaţa lui Brian* a lui Monty Python, în care Frontul Poporului Iudeu se ceartă cu Frontul Poporului din Iudeea. Aceasta totuşi nu era o comedie, ci un episod real de viaţă, cu implicaţii periculoase neaşteptate.

Nu era vorba doar despre dezacordurile pe teme politice din cadrul secţiei britanice a HT, ci şi despre cele existente la nivelul conducerii globale. Conducerea se aflase în mâinile lui Abdul Qadeem Zalloom; acesta era din Palestina, unde gruparea îşi avea originile, şi se bucura de o susţinere imensă acolo şi printre iordanienii palestinieni. Totuşi unii dintre cei mai dogmatici şi puritani membri ai grupului nu au fost încântaţi de modul în care conducea acesta. Una dintre multele dispute, şi de aici lucrurile intră pe teritoriul *Vieţii lui Brian*, avea legătură cu introducerea culorilor în publicaţiile grupului. Cărţile editate de HT erau, în mod tradiţional, albe, iar

literele de pe copertă erau roşii: sub conducerea lui Zalloom, publicaţiile grupului au început să folosească o diversitate de culori. Pentru puritani, aceasta era o impietate: ei considerau că modul în care arătau cărţile le individualizase mereu, fiind, de aceea, uşor de recunoscut în librării. Acum, ele arătau la fel ca ale celorlalţi, ceea ce simboliza, după părerea lor, modul în care grupul pierdea, sub conducerea lui Zalloom, mesajul său specific.

O nouă aripă era condusă de Abu Rami, care fusese înainte membru al comitetului de conducere. Poziţia lui Rami a găsit susţinători în Europa şi în Extremul Orient, în vreme ce Zalloom se bucura de susţinere în Orientul Mijlociu. Marea Britanie era una dintre ţările care nu ştia ce aripă să susţină. Unii dintre membrii de vază, precum Farid Kasim, deciseseră instinctiv să-l susţină pe Abu Rami. El fusese mentorul lui Nasim, aşa cum Nasim fusese pentru mine.

Toate acestea se petreceau pe când eram primit ca membru. La câteva zile după depunerea jurământului, am primit delegaţi din Orientul Mijlociu care au încercat să convingă HT din Marea Britanie să-i susţină pe ei. Întreaga situaţie semăna cu o poveste de capă şi spadă.

Nimeni nu ştia cu siguranţă unde era conducerea globală a organizaţiei – din raţiuni de securitate, sediile nu erau cunoscute. De asemenea, nimeni nu era complet sigur de partea cui erau delegaţii. Erau de partea conducerii iniţiale sau a lui Abu Rami? Se prefăceau că erau de partea cealaltă pentru a verifica reacţia noastră? Era tipic pentru modul în care era condusă organizaţia ca nimeni să nu fie complet sigur de nimic.

Ne-am strâns vreo treizeci de membri HT din Marea Britanie în casa din sudul Londrei a unuia dintre membri, şi delegatul ne-a spus că trebuie să decidem pe cine susţinem conform

cu propria conştiinţă. Poate că eram cel mai tânăr din cameră, dar nu m-am putut abţine să vorbesc.

— Cum îndrăzniţi să veniţi aici şi să ne spuneţi să alegem! am izbucnit eu. Ştiţi prea bine că la conducere se ajunge prin intermediul colegiului electoral al *qiyadah*. Ar trebui să spuneţi că Abu Rami este un *nakith*, că şi-a încălcat jurământul adică, şi un *baghi*, un uzurpator. Nu aveţi de ales decât să-i consideraţi uzurpatori pe el şi pe toţi cei asociaţi cu el.

Delegatul a fost luat prin surprindere de agresivitatea argumentaţiei mele.

— Frate Maajid, întrebă el, de câtă vreme eşti membru al HT?

— De două zile.

— Ei bine, spuse el pe un ton superior, eu sunt membru de cincisprezece ani.

— Puţin îmi pasă, am ripostat eu, acum şi mai iritat de atitudinea lui. Adevărul, *haq*, nu se judecă după vechimea apartenenţei. Ce e drept e drept, şi cu asta basta.

În acel moment, deşi nu ne spusese nimic în această privinţă, eram sigur că încerca să ne momească să ne alăturăm grupului lui Abu Rami.

Două zile mai târziu, sosi un al doilea delegat din Orientul Mijlociu. Era algerian şi venise să susţină conducerea lui Abdul Qadeem Zalloom. Pentru cei mai mulţi dintre noi, tipul părea sincer şi eram tentaţi să-l credem. Împreună cu un alt *hizbi*, Irfan, l-am dus pe algerian înapoi la hotelul unde stătea şi am revenit la căminul meu studenţesc, simţindu-mă mult mai relaxat în legătură cu întreaga situaţie.

Cu toate acestea dimineaţa următoare, când Irfan a mers să-l ia de la hotel, nu i-a răspuns nimeni din camera acestuia. După ce a bătut insistent, fără a i se răspunde, Irfan a convins personalul hotelului să-l lase înăuntru. L-a descoperit pe

delegatul algerian zăcând mort în baie, cu pantalonii căzuţi în vine. Nu exista niciun semn de traumă sau glonţ pe corpul său.

Nu mi s-a părut, atunci când l-am adus la hotel, cu o noapte înainte, că ar fi pe punctul să moară. În acelaşi timp, nu ducea lipsă de duşmani care să-l vrea mort, şi existau metode pentru asta. Se ştia, de pildă, că israelienii folosesc otrăvuri care nu pot fi depistate. Ştiam că, din pricina faptului că încercam să răsturnăm anumite regimuri, era foarte posibil ca agenţii secreţi ai acestora să opereze împotriva noastră. De asemenea, putea fi o afacere internă: Algeria era blocată într-un război civil între liderii săi militari şi rebelii islamişti şi jihadişti. Pe de altă parte, se zvonise că scindarea HT fusese produsă de agenţi iordanieni infiltraţi în rândurile noastre; alţii spuneau că Abu Rami acţiona în numele spionajului iordanian, care l-a ucis pe delegat pentru că-l susţinea pe Zalloom. Nu am aflat niciodată adevărul şi probabil că nu-l vom afla.

Apoi muri şi Abu Rami. Din nou, a fost imposibil să aflăm cu exactitate ce s-a petrecut. Înainte de moartea lui Rami, Zalloom scrisese încrezător tuturor filialelor HT din lume, promiţând iertarea membrilor care părăsiseră organizaţia – se puteau întoarce într-un anumit interval de timp. Rami a murit pe la sfârşitul acelui interval. Zalloom a scris apoi o altă scrisoare criticându-i pe Rami şi pe cei care-l urmaseră: celor care nu reveniseră în cadrul organizaţiei înainte de moartea acestuia nu li se mai permitea să se întoarcă.

Chiar şi aşa, viaţa mea mergea înainte. Eram la SOAS, făcând ceea ce-mi doream. Eram membru plin al HT. Eram considerat drept unul dintre cei mai eficienţi recrutori ai organizaţiei. Mi se dăduse responsabilitatea de a coordona activităţile din centrul şi sudul capitalei. Doi dintre elevii mei de pe-atunci erau Adam Mohamed şi Imad Shoubaki, un palestinian al cărui

frate murise ca martir în jihadul bosniac. Cei doi vor fi arestați în cele din urmă în 2007, pe baza legii britanice împotriva terorismului, pentru că au vrut să ia urgent lecții de pilotaj, au plătit, pare-se, cu bani gheață și aveau legături cu Samir Jamaluddin, un pilot de la British Airways al cărui frate Yakoob era și el asociat cu HT. Adam, Imad și pilotul Samir au fost în cele din urmă achitați, însă Samir și-a pierdut postul de la BA, iar Adam și Imad s-au întors probabil la mișcarea islamistă.

În acești ani, am dat la un moment dat, pe treptele de la SOAS, de vechiul meu prieten Ed Husain de la Newham. Acum Ed era student la Facultatea de Istorie a Universității North London și intrase în Partidul Laburist. Ne-am salutat călduros și, în scurtă vreme, discutam despre New Labour*. Ed devenise un admirator necondiționat al lui Tony Blair.

— Cum îl poți admira pe necredinciosul ăla, pe acel *kafir*? l-am întrebat eu.

— Ce e în neregulă cu el? replică Ed ușor frustrat.

— Este dușmanul lui Allah.

— Maajid, cel care spune că Tony Blair este dușmanul lui Allah este dușmanul meu.

Eram descumpănit; Ed fusese pe vremuri cel mai bun prieten al meu, un om pe care l-am îndrăgit peste poate.

— Chiar și eu, *akhi*? l-am întrebat mai degrabă tulburat. Pentru că nu pot spune altfel, Tony Blair este dușmanul meu.

— Atunci nu mai putem fi prieteni. Și, spunând aceasta, Ed Husain a ieșit din viața mea, tăind toate legăturile existente între noi. „Amice, exagerezi", m-am gândit fără nicio umbră de ironie.

---

* Curent manifestat în Partidul Laburist între 1990 și 2000, cunoscut și ca blairism. Denumirea provine de la lozinca folosită de partid la congresul din 1994 *(New Labour, New Life for Britain)*(n. tr.).

Atunci am simţit că lipsea ceva din viaţa mea. Acel ceva era o relaţie semnificativă. Avusesem porţia mea de legături romantice, începând cu Sarah – fata pe care am părăsit-o în prima zi de şcoală secundară pentru că erau „atât de multe fete acolo”. La „Cecil Jones”, fetele ocupau mare parte din viaţa rapperilor şi asta-mi convenea de minune. Cu toate acestea, odată ce am devenit membru al HT, lucrurile s-au schimbat. Grupul dezaproba un asemenea comportament şi voia ca susţinătorii să se comporte într-un mod mai puţin promiscuu şi să se concentreze asupra studiilor. HT voia să faci lucrurile corect. Dacă o fată îţi stârnea interesul, trebuia să fie o chestiune serioasă pentru ca, apoi, să iei legătura cu familia ei în vederea căsătoriei. Dacă familia accepta, atunci te logodeai. Vi se permitea să vă vedeţi, să vă vorbiţi unul altuia, însă nu trebuia să aveţi relaţii intime. Trebuia să fii răbdător, să aştepţi să se facă aranjamentele de nuntă.

Înainte de exmatricularea mea de la Newham, am cunoscut o pakistaneză înaltă, frumoasă, care participa la unele seminarii ale mele, la vremea aceea fără a purta batic. M-am comportat cum scrie la carte şi l-am pus pe prietenul meu Ed Husain să vorbească cu ea în numele meu. Fata a fost flatată, şi-a exprimat interesul şi chiar a început să poarte batic imediat după aceea. Am discutat şi cu părinţii ei, şi cu ai mei, spunându-le că am vrea să ne logodim, pentru ca, mai apoi, să ne căsătorim odată ce ne terminăm studiile. Părinţii noştri s-au întâlnit pentru a discuta acest subiect, însă, spre dezamăgirea mea, părinţii ei s-au opus relaţiei noastre.

S-a aflat că tatăl ei îi fixase deja logodna, împotriva voinţei ei, în Pakistan. Chiar înainte să încep să studiez la universitate, ea a plecat cu părinţii în Pakistan, sub pretextul că se duc în vizită la familie. Ajunşi acolo, a fost măritată cu verişorul ei – o

căsătorie aranjată, forțată. Fata pe care o așteptasem vreme de doi ani mi-a fost luată dintr-odată fără vreun avertisment. Am fost supărat, iar fata avea inima frântă. M-a sunat la telefon și mi-a spus că era gata să fugă cu mine. Abi, încântată de ideea că o fată ar fi putut să domolească valul de furie pe care-l vedea ridicându-se în fiul ei, se oferise să o primească și să o protejeze.

Făcând mereu pe ideologul, încercând mereu să fiu virtuos, am dezamăgit-o îngrozitor. Nu am vrut să fac nimic care ar fi fost împotriva principiilor HT sau care să discrediteze organizația. Astfel că m-am purtat conform normelor și i-am spus că nu doresc să distrug familia nimănui. I-am spus că problema era acum una religioasă și că trebuie să vadă un cleric religios, un *shaikh*. Acest *shaikh*, i-am spus eu, putea să decidă cât de legitimă fusese căsătoria ei în Pakistan. El putea spune în ce măsură căsătoria era sau nu era valabilă, dat fiind că fusese încheiată prin constrângere. Dacă un *shaikh* decidea că era ilegitimă, atunci eram liberi să ne continuăm relația.

Shaikh-ul la care s-a dus fata era salafist. În inocența ei, nu era racordată la întreaga dezbatere religioasă: după ea, un musulman era un musulman. Îndată ce am auzit la cine s-a dus, am simțit că mi se întoarce stomacul pe dos. Știam deja care va fi răspunsul salafistului. Spre deosebire de ea, *shaikh*-ul salafist era foarte racordat la întreaga dezbatere. Știa exact cine sunt, și când fata i-a explicat situația, el a sărit degrabă în apărarea părinților ei. Da, i-a spus el, căsătoria ta este întru totul legală. Trebuie să abandonezi gândul de a avea o relație cu Maajid. Astfel că, m-am gândit eu, salafiștii s-au răzbunat în cele din urmă. Îi câștigasem pe oameni la Newham, dar ei s-au asigurat că-mi pierd sufletul. Și astfel, plin de amăgirile evlaviei și sacrificiului, mi-am luat rămas bun de la iubita mea din colegiu, incapabil să-i ofer ajutorul de care avea nevoie fără doar

şi poate. În sufletul meu, aveam toate motivele să spun că romantismul murise. Deşi părea mai degrabă romantismul unei cauze, al unei lupte încheiate cu o victorie decisivă împotriva romantismului iubirii.

În cele din urmă, ştiind prin ce trec, Osman, care studia pe atunci la Queen Mary and Westfield University, mi-a spus că a întâlnit o tânără pakistaneză care, credea el, mi s-ar potrivi. Am întâlnit-o în locuri publice, de pildă la cafenea, şi mi-am dat seama de îndată că era exact cum mi-o descrisese fratele meu şi, probabil cel mai important dintre toate, era una dintre liderele surorilor HT din campusul ei. Numele ei era Rabia, un nume care a ajuns popular graţie sfintei musulmane sufite Rabia al-Basriyya; numele ei înseamnă pur şi simplu „a patra". Şi după cum îi spunea numele, a patra din şapte surori, Rabia era studentă la biologie, fiind crescută la Karachi şi Londra. Era o persoană agreabilă, avea o faţă drăguţă, o voce înaltă şi liniştită. Era extrem de sensibilă şi loială.

Am trecut, din nou, prin procesul abordării părinţilor fetei în legătură cu posibilitatea căsătoriei cu fiica lor. De astă dată, primirea a fost diferită. Tatăl fetei fusese înalt funcţionar la banca pakistaneză Habib şi toate cele şapte fete ale lui erau susţinătoare ale HT, presându-l şi pe el să devină susţinătorul organizaţiei. Drept urmare a devenit tot mai credincios, ajungând să-şi părăsească serviciul cu un an înainte de a primi o indemnizaţie de pensionare de la banca lui. Ajunsese la concluzia că dobânda bancară poate fi considerată cămătărie, care e interzisă de islam. Şi-a părăsit serviciul, refuzând indemnizaţia pentru pensie şi a înfiinţat, în schimb, o librărie cu cărţi islamice în Shepherd's Bush. Acolo am discutat cu el despre fata lui.

De astă dată, tatăl a acceptat propunerea pe care o făceam pentru fiica sa. În faţa lui se afla un tânăr inteligent, student

la drept, care promitea să-i poarte de grijă fiicei lui conform tradiţiei islamice. Spre încântarea mea, Rabia Ahmed şi cu mine ne-am logodit.

Mi-am amânat al doilea an de facultate pentru a ne căsători, ceea ce am făcut plini de idealism, în luna Ramadanului în 1999. Aveam douăzeci şi unu de ani. Ne-am mutat într-un apartament cu două dormitoare în Stepney Green, în estul Londrei, acolo unde locuise mai înainte Osman. Nu a fost un început grozav – la o săptămână după ce ne-am mutat, proprietarul a revendicat apartamentul şi ne-a dat afară. Am ajuns într-o cameră mizerabilă din Whitechapel, unul dintre cele mai nenorocite locuri în care am trăit vreodată. Acolo am căpătat o alergie permanentă la praf şi de atunci am avut probleme cu respiraţia.

Nu am stat în acel loc multă vreme. Am găsit un apartament drăguţ în Wembley, pe care era gata să-l ocupăm când, din nou, am fost absorbit de activităţile HT. Rabia era pe punctul să dea ochii cu adevărata dimensiune a atracţiei mele pentru romantismul luptei. A fost transmis un comunicat din partea *qiyadah*, cerându-le membrilor pakistanezi din Marea Britanie să plece de îndată în Pakistan pentru a ajuta filiala de acolo. Visând la o lovitură de stat demnă de un calif, i-am spus Rabiei că doream să răspund acestei chemări.

Capitolul 14

Visând la un califat nuclear

În 1999, Pakistanul a testat cu succes prima sa bombă atomică. Era acum membru al unui mic grup de ţări care se puteau făli cu armele lor nucleare. Pentru cei din Hizb al--Tahrir, asta însemna că, dacă ar fi putut infiltra armata pakistaneză şi ar fi provocat o lovitură de stat reuşită, atunci califatul la care visau şi-ar fi putut începe existenţa ca un stat important pe plan mondial. Peste noapte, visul nostru la un superstat musulman părea mult mai realizabil.

Dificultatea era că HT practic nu avea reprezentanţi în ţară. Nu a pierdut nimeni timpul pe-acolo din cauza concepţiei conform căreia *califatul* va apărea într-o ţară vorbitoare de arabă. A doua problemă era că puţinii membri ai HT care fuseseră deja acolo înregistraseră un eşec colosal în încercarea lor de a atrage recruţi.

Iniţial, reacţia la ideea mea de a merge în Pakistan a fost negativă. Nasim s-a împotrivit din răsputeri să plec acolo şi considera că aş face mai bine să-mi continui studiile. Ca parte a cursului pe care-l urmam, trebuia să petrec un an în Egipt pentru a studia araba, aşa că ar fi fost mai bine dacă mergeam acolo. Părinţii mei ezitau şi ei. Le-am spus că doream să merg într-o călătorie de studii de un an pentru a-mi redescoperi rădăcinile

pakistaneze. Având în memorie Pakistanul mult mai tolerant, divers și spiritual de pe vremea copilăriei ei, Abi se gândea că această călătorie mi-ar putea diminua întru câtva fervoarea islamistă. Cu toate acestea tatăl meu a simțit că e ceva putred la mijloc. „Te voi ajuta la facultate, mi-a spus el, însă dacă mergi în Pakistan, mi-e teamă că nu te voi mai putea susține."

De acum, avea o idee ceva mai limpede despre opțiunile mele politice și nu dorea să se asocieze cu ele.

Am ascultat sfatul lui Nasim și am acceptat inițial să-mi văd de carte. Însă a venit un al doilea comunicat de la *qiyadah*, mult mai insistent ca primul. Membrii organizației erau rugați să lase deoparte totul și să meargă de îndată în Pakistan. Această a doua scrisoare a fost decisivă pentru mine. I-am spus lui Nasim că-mi doresc cu adevărat să fac asta și, de astă dată, nu a mai încercat să mă oprească. Puțin mai târziu, mi s-a transmis aprobarea de plecare.

Pe când mă pregăteam să plec, l-am întâlnit din nou pe Reza Pankhurst, unul dintre studenții care au participat alături de mine la operațiunea de recrutare de la Universitatea Cambridge. Acum se mutase în Egipt și revenise la Londra pentru a rezolva niște treburi. I-am spus ce intenționam să fac și a devenit la rându-i obsedat de ideea să se mute în Pakistan.

Rabia și cu mine ne făceam bagajele. Rabia, ca membră a HT, putea înțelege de ce vreau să plec și m-a încurajat din plin. Tata a rămas ferm pe poziție. Mâhnit de ceea ce devenisem și, acum, foarte critic la adresa HT, a refuzat să mă ajute financiar. Mi-a spus să nu-i zic lui Abi ce intenționam cu adevărat să fac, pentru a o cruța. Astfel că nu i-am spus, și pentru că m-am înscris la Universitatea Punjab pentru un an, Abi a fost fericită să mă lase să studiez și să văd cum este cu adevărat Pakistanul. De asemenea, i-am spus că vreau ca Rabia să ne cunoască

familia, ceea ce părea cumva plauzibil. Din această cauză, Abi ne-a dat nişte bani fără ca tata să ştie şi a ţinut legătura cu noi. Ajutorul venit de la o mamă preocupată să-şi vindece fiul s-a dovedit nepreţuit de vreme ce de la HT nu am primit niciun ban. Ne-au plătit avionul până în Pakistan, dar după aceea s-a considerat că suntem pe cont propriu.

Într-o seară, înainte de plecare, instinctul îmi spunea că mai am ceva de rezolvat. M-am gândit că e posibil să nu mă mai întorc şi doream să-mi repar înainte să plec greşelile făcute faţă de vechiul meu prieten Ed. Ne despărţiserăm cumva supăraţi în ziua aceea, pe treptele de la intrarea în SOAS, dar acum nu doream decât să-mi îmbrăţişez de bun rămas prietenul. Astfel că am sărit în maşină, pe atunci un Nissan Micra bej, m-am repezit până în cartierul Forest Gate, târziu, într-o seară, şi am bătut la uşa lui.

— Cine e acolo? întrebă cineva plictisit din spatele uşii închise.

— Eu, hm, *assalaamu alaykum*, aici e Maajid, am venit să-l văd pe Ed. Este acasă?

— Îmi pare rău, mi-e teamă că nu.

Şi, astfel, m-am îndreptat către Heathrow, cu destinaţia Pakistan. Îmi amintesc că Osman m-a dus la aeroport şi că a început să plângă atunci când mă îmbrăţişa, luându-şi rămas bun. El ştia ce se ascundea în spatele plecării mele. „Te rog, fii atent", îmi spuse el.

În 1999, la douăzeci şi doi de ani, plin de zel islamist, am ajuns în Lahore hotărât să ajut la declanşarea unei lovituri de stat militare în Pakistan. Deşi mai vizitasem ţara înainte, asta se petrecuse pe când eram copil şi mi-a trebuit o vreme să mă adaptez noului mediu. Pentru că lira sterlină era mai puternică decât rupia, puteai trăi în fapt extrem de confortabil cu relativ puţini bani. Puteai avea – şi oamenii chiar aveau – case

uriașe, cu piscine, jacuzzi și alte utilități. Afară însă, drumul putea fi pe jumătate stricat, dacă nu doreai cumva să plătești repararea lui. Se putea de asemenea să nu ai în permanență electricitate și să trebuiască să-ți cumperi propriul generator de curent. Acestea erau semnele tipice de eșec al statului și de proastă guvernare. Pakistan era gata de revoltă.

În ciuda stereotipiilor grosiere, Pakistan este o țară cu adevărat diversă, bogată și complexă. Nu există o etnie „pakistaneză", țara fiind mai degrabă constituită din numeroase etnii, printre care punjabi, baloch, sindhi, pashtun și kashmir și multe altele. Multe dintre aceste etnii se regăsesc și în țările vecine, motiv pentru care identitatea *pakistaneză* nu prea există. Decât să numești „Pakistan" entitatea politică pe care o vezi pe hartă, este mult mai corect să vorbești despre *Pakistane,* la plural.

Țara nu are doar o profundă diversitate etnică și lingvistică, ci și uriașe diferențe politice, de clasă, culturale și gastronomice. O moștenire a împărțirii postcoloniale este faptul că provincii întregi sunt rupte în două, jumătate fiind în Pakistan, jumătate în India. Mulți pakistanezi vârstnici au încă verișori de gradul întâi dincolo de graniță, iar în Karachi s-a impus un puternic bloc politic care vrea să-i reprezinte pe *muhajir*, adică pe cei veniți din India după împărțire.

De aceea, mai presus de orice moștenire comună, ceea ce a ținut țara unită în fruntariile ei artificiale a fost visul suferindului ei fondator, Muhammad Ali Jinnah, și teama colectivă față de ce s-ar fi putut întâmpla dacă musulmanii ar fi rămas o minoritate în India. Jinnah a dorit să creeze un adăpost sigur pentru minoritatea musulmană într-o regiune dominată de hinduși. În schimb, el și-a imaginat o țară care să salveze și alte minorități deopotrivă.

În 1947, Jinnah reuşise să-i păcălească aproape pe toţi ceilalţi câştigând independenţa pentru Pakistanul de Est şi de Vest, dar a murit la scurt timp după ce şi-a îndeplinit visul. Pierzându-şi fondatorul atât de devreme, Pakistanul a rămas blocat de atunci într-un continuu sectarism etnic, intrareligios şi lingvistic. Tensiunile au atins punctul maxim atunci când cei din Pakistanul de Est au reuşit să câştige majoritatea locurilor din parlamentul naţional şi au vrut să formeze guvernul. Vestul, dominat de punjabi, a refuzat să accepte rezultatele. Ţara a fost lovită de dezastrul războiului civil, iar bengalezii s-au desprins de Pakistanul de Vest în 1971, formând Bangladeshul de azi.

După acest război, ideea conform căreia musulmanii se pot îngriji de ei înşişi mai bine decât hinduşii părea compromisă, astfel că i-a fost lăsată armatei Pakistanului de Vest sarcina de a încuraja islamizarea Pakistanului ca motivare ideologică naţională, care să dea coeziune ţării cu ajutorul religiei politizate ca o nouă formă de identitate naţională. În 1977, generalul Zia a preluat puterea în urma unei lovituri de stat şi a făcut exact acest lucru. Pakistanul nu a mai fost la fel de atunci. Desigur, oricât de bulversant ar fi pentru alţii, în India sunt la fel de mulţi musulmani ca în Pakistan, aşa că problema identităţii Pakistanului tulbură naţiunea până în ziua de azi. Şi, în ciuda idealismului meu adolescentin de pe vremea când mergeam la Newham, când consideram că musulmanii sunt legaţi exclusiv prin islam şi prin nimic altceva, lucrurile începeau să pară mult mai complicate la faţa locului.

Ajungând în mijlocul acestei situaţii complicate în 1999 şi crezând că avem toate răspunsurile, mi-am dat seama că va trebui să învăţ cât mai repede urdu, singura limbă care poate fi înţeleasă de cei mai mulţi pakistanezi, indiferent de provincia

în care te afli. Nu am crescut vorbind urdu – vorbeam acasă engleza ca primă limbă – dar o auzisem în multe ocazii, astfel că eram familiarizat cu elementele ei de bază. Am fost întâmpinați de unchiul soției mele la aeroportul din Lahore. Doctorul Abdul Qayyum era un om rafinat, prietenos, bogat, dar generos. Venise de departe și era încântat să ne primească. Unchiul Qayyum era un vechi și respectabil medic stomatolog din orașul Raheem Yar Khan, localitate aflată chiar la jumătatea drumului dintre Karachi și Lahore. Pe atunci nu era membru al HT, dar era un salafist foarte credincios și avea o barbă uriașă, căruntă și un zâmbet călduros. După aderarea celor șapte nepoate la HT, unchiul Qayyum a început să analizeze cauza islamistă mai îndeaproape.

Pentru început, am stat în Lahore, la unul dintre prietenii săi, membru al Jamaat-e-Islami, un grup politic islamist din Pakistan asemănător în concepție Frăției Musulmane. Acest prieten, un om de afaceri, nu părea foarte credincios, însă insista ca soția lui să poarte *niqab* (văl de față). Am aflat mai târziu că felul său de a-și dovedi susținerea nu era prin evlavie, ci prin finanțare. Am descoperit în cele din urmă un loc unde să locuim în Lahore, un apartament la etajele superioare ale unui bloc din Nishter, în cartierul Allama Iqbal. Era destul de sărăcăcios, însă recent renovat și l-am echipat cu niște ventilatoare, covoare și piese de mobilier.

Motivul pentru care fusesem trimis în Lahore era că aici își avea baza Imtiaz Malik, liderul HT din Pakistan. Nu reușise să pună organizația pe picioare, iar conducerea era de părere că avea nevoie de ajutor. Am mers de îndată să-l întâlnesc. Era mai în vârstă ca mine – către patruzeci de ani – dar nu mi-a luat mult până când respectul pentru vârsta lui a dispărut. Era un personaj cu totul neinteresant și mi-am dat

imediat seama de ce nu a reuşit să recruteze oameni pentru cauza noastră. Imtiaz sugera că, în ceea ce mă priveşte, cel mai bun plan ar fi fost să recrutez oameni în departamentul islamic al Universităţii Punjab din apropiere. Acest plan nu era lipsit de logică: în Marea Britanie, una dintre cele mai eficiente metode de a atrage recruţi era să începi cu studenţii. Universitatea Punjab era cea mai mare instituţie de învăţământ superior din Pakistan şi faptul că eram eu însumi student ar fi putut face lucrurile mai uşoare pentru mine. Acest plan avea însă o fisură de care Imtiaz chiar ar fi trebuit să fie conştient. Universitatea era deja fief al Jamaat-e-Islami. Era vorba aşadar despre nişte studenţi care ştiau ce este islamul, care studiau islamul şi pe care ar fi fost dificil să-i converteşti. Oricare altă secţie din universitate ar fi fost mai bună decât aceea.

Cel mai bun loc de pornire era colegiul medical. Se afla de partea cealaltă a Şoselei Canalului, iar atmosfera era diferită. Am descoperit că aici veneau de ani buni studenţii arabi să studieze medicina: printre aceştia erau şi membri ai HT. Când am ajuns acolo, m-am intersectat cu un membru palestinian al HT care organizase aici câteva şedinţe de studiu. Tocmai pleca şi nu am putut să nu mă gândesc că acest tip din afara Pakistanului făcuse mai mult într-un timp mai scurt decât realizase Imtiaz în cinci ani.

În câteva săptămâni au sosit alte întăriri din Marea Britanie. A venit Irfan Wahid, care fusese supraveghetorul meu la Londra. Puţin după sosirea lui Irfan, a apărut şi doctorul Abdul Wajid. Abdul Wajid era unul dintre membrii HT care a coordonat efortul iniţial de recrutare din universităţile britanice. Era un vorbitor experimentat şi un bun recrutor. Irfan nu avea talentul oratoric al lui Abdul Wajid, dar era un organizator şi administrator destul de priceput. Una peste alta, părea o

echipă puternică, aproape perfectă. Eram entuziasmat de venirea lor şi mi se părea că împreună putem să realizăm cu adevărat ceva.

Am discutat cu Irfan şi i-am spus care e părerea mea despre Imtiaz, iar el m-a ascultat cu atenţie. Însă după aceea, spre groaza mea, a mers la Imtiaz şi, după cum se pare, i-a repetat toate acuzaţiile pe care i le adusesem. Nu-mi venea să cred: încercasem să-i prezint lui Irfan o imagine cât mai apropiată de realitate pentru că voiam să ajut cauza; tot ce părea să fi făcut Irfan a fost să se folosească de aceste informaţii pentru a se pune bine cu Imtiaz, scoţându-mă pe mine din joc.

Renunţasem la multe pentru a mă muta în Pakistan – nu-i anunţasem pe cei din SOAS că plec şi, în fapt, renunţasem la absolvire. Mi-am riscat cariera, iar acum eram pus în poziţia de a nu obţine nimic în schimbul acestui sacrificiu. Asta durea. Dar ce m-a afectat cu adevărat a fost un lucru mult mai profund. Am fost un activist absolut devotat HT şi credeam cu atâta pasiune în grupare, că aş fi făcut orice mi-ar fi spus conducerea că ar ajuta la promovarea noastră. Mi-am abandonat studiile şi am plecat la doar câteva luni de la căsătorie, într-atât eram de consacrat cauzei.

Cu toate acestea acţiunile lui Irfan mi-au deschis ochii. Am observat că oamenii organizaţiei, în loc să facă ceva pentru binele cauzei, păreau să fie mânaţi de instincte ordinare. Dacă înainte vedeam în Irfan un frate, de acum înainte era pentru mine un om căruia se pare că-i plăcea să facă tot soiul de jocuri pentru a avansa. Pentru un idealist ca mine, a fost dureros să recunosc acest lucru. Privind acum retrospectiv, acela a fost sfârşitul inocenţei mele politice.

Cam tot pe-atunci, în Marea Britanie, Osman s-a decis că nu mai vrea să rămână în cadrul grupului. Nu a fost niciodată

membru plin şi a rupt în cele din urmă legăturile cu gruparea. Considera că HT îl controla prea mult şi era prea inflexibilă pentru firea lui iscoditoare. Începusem să-mi însuşesc în secret modul de a gândi al lui Osman şi am decis să nu mă dăruiesc într-atât de mult, să păstrez mereu o parte din mine la care să nu renunţ. M-aş dărui cu bucurie lui Allah, dar nu celor din HT. Procesul de gândire care duce la părăsirea unor grupuri ca HT începe îndoindu-te pentru început de cineva cu autoritate, apoi punând la îndoială tactica, apoi strategia, apoi metodologia, pentru ca, în final, să te îndoieşti de însăşi ideologia grupării. Dacă aş încerca să identific în timp motivele care m-au determinat în cele din urmă să părăsesc grupul, probabil că aceasta ar fi cauza dintâi, primară, nerecunoscută.

De asemenea, aceasta a fost prima dată când am lucrat îndeaproape cu Abdul Wajid, iar omul care părea de departe un recrutor atât de capabil şi hotărât, de aproape mi s-a părut a fi bolnav de putere. Am început să-l consider drept unul dintre tipii mânaţi vizibil de dorinţa de a domina, credinţa sa intimă fiind aceea că el este cel mai capabil om dintre toţi cei de faţă. De îndată ce am ieşit din graţiile lui Imtiaz şi Irfan, Abdul Wajid spunea fără ocolişuri că mă consideră un agent secret care încearcă să producă disensiuni în sânul operaţiunii organizate de HT în Pakistan. Cu certitudine, părerea lui mă speria. Siguranţa cu care aparent decisese asta mă făcea să meditez cât de periculoasă este neasumarea responsabilităţii la nivel superior în orice organizaţie. Ce s-ar întâmpla dacă oamenii aceştia ar prelua puterea în ţară?

Singurul lucru pe care-l puteam face era să recrutez. Strategia noastră pentru ţări majoritar musulmane ca Pakistanul era una pe termen lung. Ştiam că, de la lovitura de stat dată de Zia în anii 1970, procesul de „islamizare” a instituţiilor pakistaneze

avansase destul de mult. În acest moment, grupările islamiste, dominante în multe campusuri, controlau deja mulţimea şi atrăgeau sute de mii de oameni la manifestaţiile lor. Elita intelectuală a ţării se temea de intimidările islamiştilor şi le făceau continuu concesii. Graţie modului în care grupările islamiste izbuteau să confişte viziunea lui Jinnah, graţie jihadului afgan şi politicilor ISI şi CIA, graţie ascensiunii talibanilor, graţie concesiilor istorice făcute de guvernele progresiste ale Pakistanului şi, de asemenea, graţie corupţiei şi proastei guvernări, sarcina noastră de a insufla islamismul maselor din Pakistan era, în mare măsură, înfăptuită.

Oricum, ştiam că cele două blocuri care contau cu adevărat în lupta pentru putere din Pakistan, cele două sectoare fără de care schimbarea nu se putea petrece, erau intelectualitatea şi armata. Şi astfel, în loc să ne risipim eforturile încercând să construim o mişcare de masă care, în fapt, fusese deja realizată, am început să vânăm reprezentanţii de frunte ai clasei de mijloc şi ai armatei. Aceştia formau grupul de oameni care conduceau de fapt naţiunea. Dacă puneam stăpânire pe viaţa intelectuală a naţiunii şi pe forţele armate, masele s-ar fi supus bucuroase conducerii noastre.

Exista deja o echipă specială, coordonată de britanicul de origine pakistaneză Omar Khan, membru al HT, care opera în interiorul armatei, concentrându-se pe recrutarea cadeţilor Academiei Sandhurst. Treaba noastră era să ne ocupăm de universităţile englezeşti de elită, ca de pildă Universitatea de Ştiinţe ale Administraţiei din Lahore (USAL), locuri care, înainte vreme, fuseseră bastioane ale gândirii liberale, şi am început să mergem în cafenelele de lux de pe Şoseaua Complexului Comercial şi cluburile de yuppi, să vorbim în engleza noastră

perfectă, cu studiile noastre la SOAS, la LSE, Imperial și Oxbridge, cu argumentele noastre deja bine șlefuite.

Nu mai văzuse nimeni tipi ca noi înainte. Eram islamiști, dar bărbieriți, tineri, bogați și flexibili, eram bine îmbrăcați, educați în Occident și, cu toate acestea, voiam întemeierea „*khilafah*"-ului. Am explorat în doi timpi și trei mișcări aceste locuri.

Personal, m-am îndârjit și am mers să operez în două zone – intenționam să găsesc susținători la Universitatea Punjab și să pun bazele unei organizații în Raheem Yar Khan, orașul unde locuiau rudele Rabiei. Între timp, a ajuns în Lahore un alt membru venit din Marea Britanie: Mohammed Nawaz, lector la Universitatea Sheffield. Ignorând instrucțiunile lui Imtiaz, l-am ajutat să-și găsească de lucru în cadrul Facultății de Științe Politice. Am reușit, de asemenea, să recrutez un student extrem de capabil pe nume Saleem, din cadrul grupei mele de la universitate, și l-am predat lui Nawaz pentru instruire. Saleem era hafiz, știa pe dinafară întreg Coranul și a devenit un activist foarte eficient.

În afară de Lahore, făceam adevărate incursiuni în Raheem Yar Khan. Călătoream acolo la sfârșit de săptămână și, în scurtă vreme, organizasem trei *halaqah*. Mai mult decât atât, aceste *halaqah* nu erau pline de studenți, ci de oameni mai în vârstă și mult mai influenți. Am reușit să convertesc un membru al Lashkar-e-Taiba (LeT), acum o organizație teroristă proscrisă. Era chiar și un imam de la o moschee locală salafistă care ni se alăturase. Apoi era mereu zâmbitorul unchi Qayyum, prietenosul doctor, cu uriașa lui barbă încărunțită. Barba conta în Pakistan: dovedea că este un individ serios și credincios. Și era sincer cucernic, în felul acela bun, pios. Pleca de-acasă dimineața, mergea la moschee să se roage, apoi, când își

închidea după-amiaza cabinetul stomatologic, putea fi văzut pe străzile orașului dând de mâncare celor săraci.

— Maajid *bhai* – fratele meu, Profetul nostru, *alayhi salam*, ne povățuiește să fim buni cu vecinii noștri. Iar vecin este orice om de pe strada ta, mi-a spus el odată. Acesta este motivul pentru care încerc să dau mâncare tuturor celor de pe strada mea, ca să primesc *sawab* – binecuvântări – de peste tot.

Pentru evlavia sa, era îndrăgit deopotrivă de familie, de prieteni și vecini, așa cum îl îndrăgeam eu însumi. Unchiul Qayyum și cu mine eram foarte apropiați. A devenit pivotul a tot ceea ce făceam pentru HT în Raheem Yar Khan. I-am recrutat fiul, fratele și pe mulți dintre prietenii săi. Oamenii pe care-i recrutam aveau cu toții rădăcini în comunitățile locale: erau chiar acei factori de influență pe care HT visa să-i aducă în rândurile sale. Cu ei aveai șansa de a schimba mentalitățile.

Într-o zi, am primit un telefon de la unchiul Qayyum care era extrem de entuziasmat:

— Maajid, ascultă, *bhai*, am fost abordat de un individ al cărui nume înseamnă „cel sincer". Acesta umbla prin zonă făcând *tableegh*, propagandă pentru cauza noastră, de vreo doisprezece ani, de unul singur și în fine ne-a găsit din nou! A auzit de munca ta de la niște tipi pe care a încercat să-i recruteze în Raheem Yar Khan și tocmai a sosit la cabinetul meu. Trebuie să vii să-l vezi, *jaldi ajau*, vino repede; e un dar de la Allah pentru cauza noastră!

Se răspândea vestea, desigur, iar celule noastre din Raheem Yar Khan se înmulțeau. Toate acestea au fost posibile, pur și simplu, făcând vizite la sfârșit de săptămână.

A ajutat, fără îndoială, și faptul că Rabia avea rude acolo: asta mi-a dat credibilitate. Rabia stătea deseori în casa unchiului Qayyum cu restul familiei în timpul săptămânii, întărind și

mai mult aceste legături. Chiar şi-aşa, ţinând cont de situaţia mea şi de lipsa unor cunoştinţe mai avansate de urdu, era o realizare importantă.

Dornic să mă asigur de continuitatea acestei munci, i-am cerut lui Abdul Wajid să vină la Raheem Yar Khan să vadă ce am realizat. La început, s-a împotrivit cu scepticism, însă când a venit în final, a fost în mod clar surprins. Poate că nu aveau încredere în mine, însă Imtiaz şi ceilalţi nu mai puteau să-mi nege succesul. HT a început să-mi dea bani ca să iau avionul în weekend către Raheem Yar Khan, în speranţa că îşi va crea acolo un adevărat bastion, asemănător celui cucerit de Lashkar-e-Taiba (LeT) într-un oraş numit Muridke. Pentru mine era o răzbunare. Ştiam că, dintre ceilalţi, niciunul nu obţinuse nici măcar jumătate din toate acestea şi că erau fortaţi acum să-şi înghită mândria şi să aibă de-a face direct cu recruţii mei.

Cu toate acestea mă gândeam la plecare. În toiul acestei campanii, Rabia a rămas însărcinată. Eram extrem de bucuros, mai ales ţinând cont de tot ce se întâmpla cu HT: iată că era ceva preţios de care grupul n-o să aibă parte. Ştiam că doreşte să nască în Marea Britanie şi să-i aibă aproape pe părinţii ei s-o ajute. Se apropia clipa întoarcerii noastre. Am continuat recrutările gândindu-ne însă la întoarcerea noastră în Marea Britanie. Am scris la SOAS pentru a le explica unde mă aflam şi ce făceam; era prima dată când luam legătura cu ei şi nu aveam nicio idee care ar putea fi reacţia lor. Spre uşurarea mea, am aflat că era posibil să-ţi prelungeşti întreruperea studiilor la doi ani: mă puteam întoarce să-mi continui studiile ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Privind acum înapoi, Pakistanul trecea printr-o perioadă extraordinară. Era sfârşit de secol, când guvernul democrat al lui Nawaz Sharif a fost înlăturat în urma unei lovituri de stat

militare, iar generalul Musharraf a preluat puterea. Într-un mod foarte straniu, acea perioadă de guvernare militară s-a potrivit de minune cu propriile mele încercări de a ajuta HT să infiltreze armata şi să înlocuiască o dictatură cu alta. Când am revenit în Pakistan, aproape un deceniu mai târziu, ţara era guvernată din nou în mod democratic, iar eu făceam campanie pentru a consolida cultura democratică în ţară. Istoria Pakistanului o reflecta cumva pe a mea.

Este greu să nu vezi acum acea perioadă ca fiind premergătoare atacurilor de la 11 septembrie. Nimeni nu putea să prevadă ce avea să urmeze, dar simţeam cu toţii puterea mişcării noastre: modul în care ideile despre islamism şi jihadism se răspândeau şi prindeau rădăcini. În mod clar, se părea că eram parte a unui fenomen amplu, că eram aproape să preluăm puterea. Talibanii în Afganistan, guvernul sudanez, toate acestea păreau să fie doar începutul unui perioade de care Occidentul încă nu era conştient. În acele zile, talibanii considerau că Pakistanul era deja un stat islamic şi nu aveau nicio problemă cu ţara. Îmi amintesc că m-am întâlnit cu un comandant taliban de rang înalt în Raheem Yar Khan, în efortul de a-l convinge că Pakistanul era o entitate colonială nelegitimă. Nu le-a trebuit mult talibanilor pakistanezi să adopte concepţia noastră mult mai revoluţionară.

Lashkar-e-Taiba (LeT), grupul responsabil pentru atacurile de la Mumbai din 2008, era altă organizaţie nou-apărută care, ca şi HT, se străduia să câştige sprijin. Deşi erau salafişti în credinţă şi jihadişti în metodologie, din punctul de vedere al ideologiei, puţine îi deosebeau de învăţătura promovată de HT. De fapt, atât de asemănătoare erau unele dintre ideile noastre, încât gruparea se folosea de literatura HT în activitatea de recrutare. Pentru că toate acestea erau ceva nou, autorităţile încă

nu-şi dăduseră seama de ameninţările pe care le reprezentau aceste grupuri.

După cum, înainte de crima de la Newham, nimeni nu a luat în serios avertizările venite din partea unora ca Peter Tatchell, la fel şi autorităţile pakistaneze au făcut prea puţin pentru a opri proliferarea acestor organizaţii. De exemplu, în acea perioadă de început, am participat la conferinţa naţională a LeT, *ijtima*, organizată în văzul tuturor, în oraşul Muridke, care era fieful ei. Îmi amintesc că i-am zărit pe unii dintre susţinătorii lui Omar Bakri, din organizaţia al-Muhajiroun, acum interzisă, participând şi ei la conferinţă. Cred că l-am văzut o clipă pe înflăcăratul Abdur Rahman, pe care-l ştiam din tumultuoasele zile petrecute la Newham. Abdur Rahman va ajunge mai târziu să fie condamnat conform legii antiteroriste din Marea Britanie. Edificator despre cum era percepută ameninţarea pe atunci este faptul că vorbitor principal la conferinţă a fost generalul Hamid Gul, fostul şef al ISI, temuta agenţie pakistaneză de informaţii militare.

Capitolul 15

Califi în Copenhaga

Când m-am întors în Marea Britanie, părea cumva că nu s-a schimbat nimic. Aveam locul meu la colegiu. Tatăl meu credea că mi-am dat seama de greșeală și mă întorsesem să-mi continui studiile, astfel că m-a întâmpinat bucuros. În ceea ce privește poziția mea în Hizb al-Tahrir, problemele pe care le avusesem cu Imtiaz au continuat. Ei au trimis un raport foarte dur către conducerea din Marea Britanie, în care spuneau despre mine că sunt probabil un „agent infiltrat" și că nu se poate avea încredere în mine. Pe atunci, Nasim plecase să înființeze filiala HT în Bangladesh, iar noul lider din Marea Britanie era un britanic de origine indiană pe nume Jalaluddin Patel. Spre deosebire de Nasim, Jalaluddin nu mă cunoștea; el nu fusese martor al metamorfozării acelui tânăr pasionat de rap, care purta bandană, cu mers neregulat, furios pe toate nedreptățile din lume, într-un recrutor islamist la scară globală. Jalaluddin fusese instruit și modelat de Abdul Wajid. Mi s-a dat un post la universitate, iar unul dintre foștii mei *dariseen,* pe nume Amir, a fost numit supraveghetorul meu, punându-i-se în vedere să nu aibă încredere în mine. Nu-l invidiam pe Amir; de acum, isprăvile mele, *dawah,* erau cunoscute de toți cei din HT și iată că unul dintre foștii mei ucenici era pus în poziția stânjenitoare

de a trebui să se dea drept şeful meu. Nicio problemă, mi-am spus eu, am reuşit să fac asta în Pakistan şi pot s-o fac şi aici. Amir, spre cinstea lui, era un om inteligent, care gândea cu capul lui, şi m-a tratat cu consideraţie. Nu i-a luat mult până să fie exclus din HT pentru atitudinea lui independentă.

S-a petrecut totuşi o schimbare extrem de semnificativă în viaţa mea, şi aceea a fost naşterea fiului meu, Ammar, nume care înseamnă „cel care va înfăptui lucruri măreţe". I-am dat acest nume după faimosul însoţitor al Profetului, iubit şi de suniţi, şi de şiiţi – fiu al primilor martiri ai islamului, Yasir şi Sumayyah, care au fost torturaţi până la moarte de stăpânul de sclavi Abu Jahl, din tribul păgân Quraish, care conducea pe atunci în Mecca. Fiul nostru s-a născut şi el din părinţi care voiau să sacrifice totul pentru cauză, ceea ce preconizam să facă şi el. Ammar din vechime, general al verişorului şi ginerelui Profetului, Ali, preamărită să-i fie amintirea în numele lui Allah, a fost în cele din urmă ucis în primul război civil islamic, un război împotriva forţelor rebele ale lui Mu'awiya: era perioada romantică a luptei.

Rabia, ca membră a HT, m-a urmat cu zel în Pakistan când am vrut să merg acolo. Însă când am revenit în Marea Britanie şi am început o nouă viaţă într-un apartament din Wembley, au început să apară primele fisuri în relaţia noastră. După cum ştiu toţi părinţii, experienţa îngrijirii unui nou-născut este extrem de obositoare. Nesfârşitele nopţi fără somn lasă urme chiar şi asupra celor mai solide relaţii. Era o perioadă în care Rabia voia ca eu să mă străduiesc mai mult s-o ajut. Însă abia acum percepea cu adevărat că în relaţia noastră eram de fapt trei: eu, ea şi ideologia noastră. Eram atât de devotat cauzei, încât şi un pas dacă aş fi dat înapoi pentru a o ajuta să se descurce cu creşterea copilului nostru, aş fi simţit că dezertez de la datorie. La drept vorbind, pentru a înlătura tentaţia de

a sta acasă prins de calda îmbrățișare a soției mele și a fiului nostru nou-născut, m-am implicat și mai mult în campanie în această perioadă.

E mult mai ușor să înfăptuiești lucruri crude, egoiste când ești orbit de ipocrizie, fie ea religioasă sau politică. I-am distrus visele acelei femei aspirând la înfăptuirea unui „*khilafah*" amăgitor. După ce i-am refuzat luna de miere, îi refuzam acum sprijinul în cea mai dificilă perioadă a vieții ei. Însă eram amândoi incredibil de tineri, abia trecuți de douăzeci de ani și încă plini de încredere de sine și certitudini ideologice. În vreme ce ea voia să se dedice mai mult vieții de familie, eu consideram că am fost mereu sincer cu ea. Știa cine sunt atunci când m-am căsătorit cu ea și ce voiam să fac cu viața mea. Dacă devin persoana care-mi ceri tu să devin, susțineam eu, atunci nici nu m-ai mai iubi de fapt. Nu ți-ai fi dorit niciodată să te măriți cu acea persoană, așa că nu-mi cere să devin acea persoană acum. Și cu aceste vorbe părăseam adesea casa, îndoindu-mă de convingerea că o simplă legătură ideologică era suficientă pentru ca o căsătorie să dureze.

Activitatea mea părea mai importantă ca oricând: deși 2001 a fost momentul în care salafism-jihadismul a ieșit în evidență la nivel internațional prin atentatele de la 11 septembrie, momentul de vârf al mișcării, dacă e să ne referim la susținere și dezvoltare, s-a înregistrat cu mai bine de douăsprezece luni înainte. La drept vorbind, în 2001, acest avânt începuse să se domolească într-o oarecare măsură. Am făcut tot ce puteam pentru a profita de valul de interes față de islamism. Revenit la SOAS, am găsit alt frate cu care să fac echipă: Ashraf ul-Haque a devenit partenerul meu, așa cum Ed Husain fusese la Colegiul Newham. Ashraf mi-a spus că a refuzat o ofertă de la Oxford pentru a se înscrie la SOAS fiindcă voia să-mi calce pe

urme. După ce Ashraf a rostit jurământul de credință și a devenit membru HT, am recreat împreună gloria acelor zile de început chiar acolo, la SOAS, și am reușit să organizez trei *halaqah* cu noii adepți. Călăuzindu-l și protejându-l împotriva celor din organizație, am devenit de nedespărțit, uniți de dezamăgirea pe care ne-o producea orice lider incompetent din HT. Deși nu susțineam jihadismul în expunerile noastre, procesul de politizare pe care-l începusem îi determinase pe unii ucenici s-o apuce pe această cale. Unul dintre recruții mei din acel an a fost Zeeshan Siddiqui, care a fost ulterior arestat și închis în Afganistan de armata Statelor Unite fiindcă se dusese acolo pentru a se alătura „jihadului". După ce a fost repatriat în Marea Britanie, Zeeshan s-a aflat sub control judiciar, de care reușea din când în când să scape.

Mi s-a dat de asemenea ocazia să ajut la recrutarea soldaților pakistanezi. Era un grup de ofițeri care veniseră cu bursă să se instruiască la Sandhurst. Pentru HT erau aur curat: după cum am spus, metoda lor de a prelua controlul asupra unei țări era să infiltreze armata și să provoace o lovitură de stat. S-a dovedit că unul dintre acești militari avea legături cu HT prin rudele sale. Cineva din familia lui avea un garaj în Stepney Green, unde-mi țineam mașina. Proprietarul garajului avea un fiu, Aftab, care era un *daris* HT și, cu toate că nu avea stofă de recrutor, reușise să stârnească interesul acestui militar. Ofițerii erau pe punctul să se întoarcă în Pakistan, astfel că am fost adus pentru a face o prezentare, fiindcă mă pricepeam la recrutări, dar și fiindcă, în ciuda eforturilor lui Imtiaz, munca mea din Pakistan mă făcuse cunoscut. Dorința mea era să le dau un impuls final și să le spun cum ar putea face recrutări în armata pakistaneză.

I-am întâlnit într-unul dintre apartamentele lui Aftab din Forest Gate, le-am vorbit despre HT și le-am explicat că ar

putea deveni esenţiali în planurile noastre de a prelua controlul asupra unei ţări. Le-am spus că, în loc să devină membri ai HT pe faţă, responsabilitatea lor era să se întoarcă în Pakistan, să susţină gruparea clandestin şi să înceapă să organizeze celule în interiorul armatei. După aceea, trebuia să aştepte şi să se pregătească pentru a participa la o lovitură de stat militară.

Era un plan cu miză mare şi cu consecinţe drastice în cazul în care nu reuşea. În 2003, jurnalistul pakistanez Ahmed Rashid scria în ziarul londonez *Telegraph* că generalul Musharraf a efectuat o epurare în armata Pakistanului, extirpând ceea ce el descria ca fiind celule care simpatizau cu al-Qaeda. Avea dreptate în privinţa celulelor, însă greşea în privinţa apartenenţei lor: fuseseră formate de susţinătorii HT pe care-i întâlnisem în apartamentul acela murdar din Londra şi-i făcusem să se revolte. Când am auzit ştirile, am fost foarte afectat: pe atunci eram în plin „Război împotriva Terorismului", şi puţine erau tipurile de tortură la care nu s-ar fi recurs pentru a-i interoga pe acei militari. Câţiva ani mai târziu, l-am întâlnit la Londra pe instructorul lor de celulă, britanicul de origine pakistaneză Omar Khan. Omar mi-a confirmat. El fusese militarul care ţinuse în secret legătura dintre HT şi aceşti soldaţi şi fusese arestat laolaltă cu ei. Fusese bătut şi i se pusese o armă la cap în timpul interogatoriului înainte de a fi deportat înapoi în Marea Britanie. Soldaţii care rămăseseră în Pakistan nu fuseseră la fel de norocoşi.

Munca de recrutare (*da'wah*) îmi dăduse bătăi de cap o mare parte din an, trebuind să mă ocup şi de absolvire, şi de fiul nou-născut. Dar aceasta a fost doar o parte a activităţii desfăşurate pentru cauză în anul 2000. HT organiza regulat întruniri, iar eu am devenit în scurtă vreme unul dintre vorbitorii principali la aceste evenimente. Am organizat evenimente

în fața ambasadei Statelor Unite și în Trafalgar Square, marșuri pe Edgware Road, conferințe în Hyde Park. Nu erau fleacuri: la mitinguri veneau de obicei circa trei mii de participanți. Era altceva față de munca de analiză atentă pe care o presupunea conducerea unui *halaqah* (cerc de studii), însă mie îmi plăcea. Unii oameni se emoționează când trebuie să vorbească în public, mie însă îmi plăcea să însuflețesc mulțimea și mă bucuram de acel prilej pentru a transmite mesajul nostru unei mulțimi atât de numeroase. Faptul că adunările erau atât de mari nu făcea decât să ne întărească părerea că mișcarea era în pragul unei realizări importante.

În plus, am răspuns chemării de a pune pe picioare filiala pakistanezo-daneză a HT din Danemarca. Era o versiune de lux a ceea ce făcusem în Raheem Yar Khan din Pakistan. Petreceam zilele de lucru la Londra, studiind la SOAS ziua și organizând *halaqah* seara. Apoi, vineri seara, luam avionul până la Copenhaga și petreceam weekendul în Danemarca. În felul acesta, munca mea pentru HT îmi ocupa toată săptămâna, supunându-mi căsătoria unor presiuni și mai mari.

Danemarca era considerată de *qiyadah* drept o zonă care avea urgentă nevoie de dezvoltare, pentru a ajuta astfel HT să prindă rădăcini pe continent. Din varii motive, filialele europene nu se dezvoltaseră așa cum ar fi trebuit. Filiala inițială a HT din Danemarca fusese pusă sub autoritatea conducerii europene aflate în Germania și urmase o strategie de recrutări concentrată pe imigranți din prima generație, care veniseră în țară din motive economice. Rezultatul a fost că filialele europene erau formate aproape în întregime din nord-africani și turci. În Marea Britanie, dimpotrivă, recrutările se concentrau întotdeauna pe cei născuți și crescuți acolo, pe tânăra generație furioasă: studenții din universități și tinerii rebeli. Strategia

germană nu avusese în vedere niciodată asemenea oameni: îi considerau nişte pierde-vară, în vreme ce experienţa britanică dovedise că asemenea indivizi erau primii vizaţi pentru recrutare. Fraţii noştri din Danemarca se hotărâseră acum să aplice modelul britanic, iar HT se extindea cu rapiditate acolo. Nu se observa însă deocamdată pătrunderea lor în comunitatea tinerilor danezi de origine pakistaneză, care ar fi oferit organizaţiei o altă punte de legătură cu Pakistanul, precum cea realizată de noi în Marea Britanie.

Date fiind educaţia şi experienţa mea atât în mediul universitar, cât şi peste hotare, s-a considerat că sunt persoana ideală pentru a schimba această situaţie. M-am obişnuit repede cu ideea că, la sfârşitul săptămânii, trebuia să iau avionul şi să mă întâlnesc pe aeroport cu Khalid Amin, un danez palestinian care mă însoţea în următoarele 48 de ore de-a lungul unui program dens de întâlniri şi discuţii. Din nou, am avut scurte întâlniri cu membrii comunităţii. Am pus pe picioare cercuri de studiu şi chiar am întâlnit câţiva recruţi pentru armata pakistaneză: nu erau ofiţeri ca aceia de la Sandhurst, dar erau soldaţi, pregătiţi şi dornici să susţină cauza.

Erau izbitoare în Danemarca diferenţele faţă de Marea Britanie în privinţa rasismului, şi nu în sens pozitiv. Din anumite puncte de vedere, mi se părea că mă întorsesem în timp, în anii de adolescenţă din Essex: asta-mi evoca atmosfera de acolo şi atât de departe era Danemarca faţă de Marea Britanie în ceea ce priveşte relaţiile rasiale. În Marea Britanie, această chestiune a dispărut în mare măsură şi societatea a mers mai departe, în vreme ce, peste tot în Danemarca, oamenii se plângeau de rasism. Liniile de demarcaţie erau trasate altfel pe continent. Pe atunci, turcii din cea de-a treia generaţie, născuţi şi crescuţi în Germania, mai erau consideraţi musafiri primiţi să

muncească. Acest tip de politică a generat o atmosferă cu totul diferită din punct de vedere identitar.

Reacția față de rasism a comunităților minoritare din Danemarca a fost similară celei pe care am avut-o eu însumi în Southend: violența. Potențialii recruți pe care i-am întâlnit aveau cu toții un trecut plin de activități criminale: erau foști gangsteri, foști traficanți de droguri. În vreme ce, în Southend, era folosit cu predilecție cuțitul, aici crescuseră cu toții înconjurați de arme. Am auzit multe povești despre schimburi de focuri cu poliția, tentative de jaf armat și, nu doar o dată, oamenii și-au ridicat cămașa pentru a-mi arăta o cicatrice de glonț.

Grație trecutului meu, puteam să stabilesc o legătură cu acești recruți într-un fel care nu le fusese la îndemână celorlalți recrutori. Potențialii recruți erau interesați de traseul pe care-l urmasem și voiau să știe cum ajunsesem să mă dedic islamismului revoluționar. Am fost norocos, bănuiesc, să călătoresc în Danemarca la apogeul fervorii islamiste: nivelul acela de interes cu siguranță a făcut recrutarea mai simplă. Am reușit să contribui la dezvoltarea activității filialei daneze și mă simțeam mândru că răspândisem mesajul în Marea Britanie, Pakistan și, acum, în Europa continentală. E întristător faptul că filiala HT din Danemarca este cunoscută azi drept una dintre cele mai extremiste filiale ale organizației. În cele din urmă, guvernul german a interzis activitățile HT, iar în 2006, purtătorul de cuvânt al filialei daneze, Fadi Abdul Latif, a fost condamnat pentru instigare la ură și incitare la violență.

Dată fiind toată această dăruire față de HT, probabil că nu e surprinzător faptul că studiile mele au avut de suferit. Când am primit rezultatul la examene, am descoperit că l-am trecut pe cel de drept, însă l-am picat pe cel de gramatică arabă, mult mai greu decât cel de drept, dacă sunteți curioși. Trebuia

să trec examenul de arabă ca să mă calific pentru partea următoare a cursului: să studiez un an araba la Alexandria, frumosul oraş egiptean. Spre frustrarea Rabiei, în loc să am ceva timp liber peste vară, a trebuit să-mi petrec vacanţa recapitulând materia pentru reexaminare.

M-am angajat ca agent de pază la Londra, la Royal Festival Hall. Trebuia să manevrez bariera care lăsa maşinile să intre. Stăteam într-o cabină şi recapitulam araba în fiecare zi de la nouă la cinci, întrerupându-mă când şi când ca să las maşinile să intre. Celorlalţi agenţi de securitate nu le venea să creadă ce noroc aveau – cine ar fi vrut să stea în cutia aia toată ziua? Însă plin de visul reactivării HT în Egipt, mă concentram pe studiile mele. Eram atât de absorbit de studiu, încât, odată, am reuşit să mă lovesc cu bariera peste deget. Am avut o rană adâncă, iar cicatricea este şi azi vizibilă.

Strădania mea a dat totuşi roade. Am susţinut din nou examenul la arabă la începutul lui septembrie 2001 şi, de astă dată, l-am trecut. Puteam să-mi ocup locul la Universitatea din Alexandria, la Centrul de studiu al limbii arabe pentru străini din cadrul Colegiului de Literatură. Din nou, Rabia şi cu mine am făcut bagajele, foarte decepţionaţi de relaţia noastră; ea mă urma din nou într-o altă ţară. Când am decolat, privind Londra cum dispărea în urma avionului nostru, ţinându-l pe Ammar în braţe, gândeam: „Douăsprezece luni şi mă întorc aici, trebuie neapărat să mă ocup de căsătoria mea, de dragul lui Ammar." Habar nu aveam că vor trece mai mulţi ani până să pun piciorul din nou pe pământ britanic, ca om ireversibil schimbat. Sau că, atunci când vom ajunge la Alexandria, evenimente petrecute de partea cealaltă a Atlanticului, cu patru avioane de pasageri şi două turnuri, vor schimba lumea în mod iremediabil.

Capitolul 16

Diatriba

Aruncați bombe asupra poporului meu, știind preabine că numărul victimelor „colaterale" – noi le spunem musulmani nevinovați – va depăși cu mult pagubele produse asupra „țintelor legitime". Pentru voi, omorârea în masă a copiilor noștri – cărora continuați să le spuneți victime colaterale – este o consecință inevitabilă a aplicării politicii voastre pe pământul nostru. Pentru noi, ei sunt pur și simplu copii. Nu vă gândiți că și noi plângem de ani de zile cum plângeți voi acum? Credeți că nu ne doare când ne răpiți și ne jefuiți pământurile și ne bombardați orașele? Ce pământuri, ce orașe? întrebați voi. Aroganța voastră este întrecută doar de ignoranța voastră. Uitați-vă la Irak. Pentru a-l da jos pe Saddam Hussein, după războiul din Kuweit, ați omorât peste jumătate de milion de copii pentru că ați putut. Pentru că ați putut! Și pentru că poporul meu era, de asemenea, prea confuz, prea demoralizat pentru a putea să se pună în calea voastră. Aceștia sunt copiii noștri. Plângem după ei chiar dacă voi nu simțiți absolut nimic. Ce spuneți despre întrebarea pusă de Lesley Stahl în emisiunea „60 de minute" *secretarului de stat Madeleine Albright:*

— Am auzit că au murit jumătate de milion de copii – adică sunt mai mulți copii decât cei care au murit la Hiroshima și, mă întreb, a meritat acest preț?

Răspunsul dur al lui Albright a rămas întipărit în memoria noastră, murdărindu-ne inocența cu veninul ei:

— Cred că este o alegere foarte grea, însă considerăm că merită acest preț.

Și vă întrebați de ce suntem atât de furioși? Vă întrebați chiar și acum de ce, după toți acești ani, în timp ce schimbăm vorbele acestea, suntem cuprinși de furie? Prețul omorârii a jumătate de milion de copii cu bombele voastre cu uraniu sărăcit merită plătit, dar vai nouă dacă ripostăm! În lumea voastră, interviul lui Albright abia dacă a fost pomenit: o căutare a surselor principale de știri, efectuată după atac pe internet, a dat doar o referință la interviu într-un ziar din Orange County. Dar în lumea noastră, în iadul în care trăim, a fost o știre importantă. Nu ne vom uita morții doar pentru că voi nu aveți sentimente.

Este justificată uciderea civililor doar pentru interesele voastre de politică externă? Pretindeți că, spre deosebire de noi, nu vizați civili, că intențiile voastre sunt nobile, că sunteți mânați doar de omenie. După câți civili morți „nevizați" de tirurile voastre suntem îndreptățiți să ripostăm? După cinci, zece, o sută, jumătate de milion? Sunt trei mii de morți suficienți pentru a vă face să simțiți durerea fiecărei mame pe care „nu ați vizat-o" cu uraniu sărăcit? Dacă nu, atunci să știți că și intențiile noastre de a vă aduce moartea pot fi nobile, căci și noi ascundem distrugerea sub vălul grijii pline de omenie. Nu dețineți voi monopolul cultivării distrugerii invocând bunele intenții și să nu îndrăzniți să pretindeți așa ceva, monștri aroganți ce sunteți. Voi puteți susține, finanța și antrena pe pământurile noastre dictatori care ne torturează frații și ne violează de decenii surorile în închisorile lor și tot voi ne invadați țările, pretinzând că ne aduceți democrație? Și invocați legi internaționale, deși ignorați cu bună știință ocuparea Palestinei de către Israel, așa cum a definit-o ONU? Nu vom uita nicicând prietenia voastră cu Mubarak și Assad, sprijinul vostru necondiționat

acordat Israelului invadator, modul în care ne-ați folosit ca mujahedini în Afganistan doar pentru a vă întoarce împotriva noastră odată ce ați obținut ce ați vrut. Ați ales de ce parte sunteți, și noi la fel.

Am ajuns să ne dăm seama că nu vă va impresiona nicio pledoarie, oricât de civilizată, că nu va avea efect niciun apel la compasiunea voastră, la mila voastră, că nu contează dacă jucăm după regulile voastre în jocul vostru, nimic din toate acestea nu vă va impresiona. Stați amețiți într-un ignorant extaz, în vreme ce noi sângerăm și secretăm puroi prin toate orificiile. Există un singur lucru pe care oamenii voștri îl țin la mare preț și-l apreciază, și acela este propria voastră viață, fericirea voastră și ignoranța voastră egoistă. Dacă provocarea chiar și a unei părți infinitezimale din durerea pe care ne-ați provocat-o vă deșteaptă din apatie și vă forțează să ne ascultați strigătele în timp ce noi ne scufundăm, atunci mi-e teamă că am decis în cele din urmă că, deși este „o alegere foarte grea, considerăm că merită acest preț".

A fost un material elocvent, însă diatriba mea – o reflectare a reacției pe care am avut-o imediat după atentatele din 11 septembrie – era doar jumătate de adevăr. Ce ușor este ca o victimă să construiască un discurs justificativ din jumătăți de adevăr și să influențeze mii de oameni în numele unei indignări îndreptățite. Dar cealaltă parte vedea, la rându-i, și ea doar jumătate de adevăr, și asta era problema.

A înțelege cum am ajuns la o asemenea poziție detașată este de importanță fundamentală pentru a înțelege mentalitatea unui islamist, care-și trăiește viața sub spectrul violenței. Eram un ideolog. Aceasta era prisma prin care vedeam lumea. Era dificil pentru un auditoriu nemusulman să înțeleagă cu adevărat de unde provenea această indignare musulmană, însă ea era evidentă, era palpabilă, iar după 11 septembrie,

invadarea Afganistanului şi a Irakului de către trupele conduse de americani nu a făcut decât să întărească şi mai mult aceste puncte de vedere. Dacă America putea bombarda şi invada ca reacţie la faptul că a fost bombardată, de ce n-ar putea şi jihadiştii bombarda şi invada ca reacţie la propriii morţi? Iar dacă hotărâtor era faptul că de o parte se afla un stat, în vreme ce de cealaltă parte se afla o grupare scăpată de sub control, nu cumva statul ar trebui să fie mai responsabil?

Chiar dacă noi, cei din Hizb al-Tahrir, nu eram de acord cu metodele folosite de al-Qaeda, mulţi dintre noi împărtăşeau dorinţa acesteia de răzbunare. În mod curios, după cum rezultă şi din diatriba de mai sus, poziţia mea nu era cu totul detaşată de grija pentru oameni. Mai degrabă, era prea legată – şi motivată – de grija faţă de soarta musulmanilor, în detrimentul „celorlalţi". Dacă pot face acum ceva, este să contribui la înţelegerea mentalităţii care-i poate înfuria pe oameni atât de mult, încât să-şi piardă cu totul compasiunea pentru ceilalţi. Să-i umanizez chiar şi pe cei care-i dezumanizează pe alţii, astfel încât procesul de vindecare să poată începe.

S-ar putea ca textul meu polemic de mai sus să fie o lectură incomodă pentru mulţi dintre voi, în special pentru prietenii mei care au supravieţuit atacurilor de la 11 septembrie, şi-mi cer iertare pentru asta. Realitatea este – şi ne va fi de ajutor să nu pretindem altceva – că mai sunt încă mulţi care gândesc în felul acesta, că ne place sau nu.

Am vizitat de atunci cu diverse ocazii Ground Zero şi am fost onorat să vorbesc acolo, invitat fiind de comitetul de conducere al 9/11 Memorial Trust. A fost un exerciţiu de smerenie şi aş fi fost un om ciudat dacă nu m-ar fi impresionat profund vizita în acel loc. Stalin a spus odată cu cinism că o moarte este o tragedie, un milion de morţi este statistică.

Asta a fost reacţia mea la atentatele din 11 septembrie. Nu era vorba despre indivizi, era vorba despre tabloul general şi, în acel moment, eram atât de afectat de suferinţele „poporului meu", încât nu-mi mai rămăsese niciun pic de compasiune pentru suferinţa celor pe care-i acuzam că le produseseră. Este aici o lecţie, cred, şi pentru elementele cele mai militante ale societăţii occidentale.

Deşi reacţia mea iniţială la atentatele din 11 septembrie putea fi şocantă pentru Occident, în ţări ca Egipt şi Pakistan, opinii de acest fel erau relativ comune. Într-o sinistră replică pe dos a cererii profesorului meu de istorie de la Westcliff să ridicăm mâna pentru a ne arăta solidaritatea, îmi amintesc un curs de arabă la care am participat după două săptămâni de la evenimente. Profesoara egipteană ne-a întrebat pe toţi ce credem despre evenimentele din America. Sala de curs era plină de studenţi de la SOAS şi de la alte universităţi străine, iar mulţi s-au declarat dezgustaţi de ceea ce se întâmplase. Cu toate acestea, profesoara egipteană avea un alt punct de vedere: ea le-a spus celor prezenţi cât de fericiţi erau egiptenii obişnuiţi de ceea ce se petrecuse. A adăugat că era momentul ca americanilor să li se plătească cu aceeaşi monedă. Mulţi studenţi străini au fost şocaţi, însă în lumea arabă şi în majoritatea societăţilor musulmane, acesta era un răspuns cu totul normal.

Făcându-se ecoul faimoasei ziceri a lui Malcom X, mulţi credeau că „situaţia se întoarce acum împotriva" Americii.

Pe când încercam să înţeleg evenimentele de la 11 septembrie, grija mea cea mai mare nu era pentru victime şi familiile lor, ci pentru faptul că toate acestea vor avea efecte negative asupra HT şi asupra islamismului. Nu eram convins de eficienţa în plan intelectual a atacurilor, dar obiecţiile mele aveau prea puţin de-a face cu costurile umane implicate. Pe

vremea când eram la Colegiul Newham, conducerea centrală a HT îl criticase aspru pe Omar Bakri, spunând că politicile sale agresive atrag o atenţie nedorită asupra grupării. Aceea fusese reacţia la o singură crimă – în cazul de faţă era vorba despre asasinarea a mii de oameni în inima New York-ului, pentru a nu mai vorbi despre copleşitoarea semnificaţie a distrugerii emblematicelor turnuri gemene. Presiunile la care urma să fie supus islamismul erau exponenţiale: nu se vor răsfrânge doar asupra lui bin Laden şi al-Qaeda, ci şi asupra noastră, a tuturor, timp de mulţi ani.

Eram de asemenea preocupaţi în mod special de modul în care va afecta reacţia occidentală proiectele la care HT ţinea foarte mult. Devenind clar că Afganistanul va suporta greul reacţiei Statelor Unite, HT era pe punctul să piardă ceea ce considera a fi o verigă-cheie din lanţul întemeierii „*khilafah*"-ului. De când intrasem în organizaţie, cu câţiva ani mai devreme, HT începuse să prindă serios rădăcini în Pakistan. Era valabil şi în Uzbekistan, unde organizaţia noastră forma cel mai mare grup al opoziţiei de acolo, având sute de mii de susţinători. HT era considerat o ameninţare atât de mare, încât preşedintele uzbek, Islam Karimov, a recurs la cele mai crunte torturi pentru a-i opri expansiunea: Craig Murray, viitor ambasador britanic în Uzbekistan, va demisiona în cele din urmă, spunând că preşedintele Karimov îi fierbea pe fraţii noştri de vii pentru a distruge gruparea.

Visul HT era să ajungă la putere în Afganistan, Pakistan sau Uzbekistan, după care talibanii urmau să contribuie la întemeierea primului mare stat islamist modern, înarmat nuclear. În 1999, HT a trimis chiar o delegaţie de arabi palestineni din conducere pentru a le propune talibanilor un asemenea parteneriat pentru un viitor „*khilafah* nuclear". Pe

atunci, talibanii încă nu ajunseseră să creadă că Pakistanul era un stat *kufr*, neislamic, şi au refuzat politicos cooperarea cu HT. *Da'wah* nu a avut nevoie de prea mult timp pentru a schimba viziunea talibanilor asupra Pakistanului şi, în 2009, aceştia au preluat controlul asupra unor teritorii importante din nordul ţării. Ce au făcut atentatele din 11 septembrie, prin precipitarea ocupării Afganistanului de către trupele NATO, a fost să distrugă dintr-o lovitură visul la acest califat al Asiei Centrale. Am fost mereu critici faţă de jihadism pentru că adoptase o strategie greşită pe calea către întemeierea unui „stat islamic", iar evenimentele din acea dimineaţă păreau să confirme că jihadismul îşi făcuse lui însuşi rău.

La câteva săptămâni după ce mă stabilisem în Alexandria şi-mi începusem cursurile, am luat legătura cu HT din Egipt. La fel ca în Pakistan, Egiptul asistase în anii 1970 la ascensiunea islamismului finanţat de stat, aşa cum, în deceniul dinainte, asistase la ascensiunea socialismului în ambele ţări. Preşedintele Sadat a eliberat din închisori mii de islamişti arestaţi de predecesorul său, Gemal Abdel Nasser, în încercarea de a câştiga sprijin pentru noul său regim în lupta cu socialiştii „fără Dumnezeu". Şi-a creat chiar un titlu de nobleţe, spunându-şi *Ra'is al-Muslimeen*, Preşedinte al Credincioşilor. Dar viaţa îi va da o lecţie cruntă lui Sadat, dovedindu-i că islamismul nu e o fiară uşor de supus.

Fondată chiar alături, în Palestina, HT opera în Egipt şi în afara acestuia încă de la sfârşitul anilor 1960. Profitând de politica de islamizare a lui Sadat, HT a reuşit să atingă masa critică şi a pus la cale o lovitură de stat în Egipt încă în 1974. Acest atentat eşuat a ajuns să fie cunoscut sub numele de Cazul Academiei Tehnice Militare sau *Qadiyyat al-Fanniyya al-Askariyya*, iar cel care l-a inspirat a fost un membru palestinian

al HT pe nume Saleh al-Sirriyya. Atentatul a dus la pierderea multor vieţi omeneşti şi, practic, la anihilarea celulelor HT din Egipt. Însă HT nu a renunţat şi, către sfârşitul anilor 1970, un membru iordanian al grupării, Salim al-Rahhal, şi-a asumat sarcina de a o reactiva la Alexandria. Din cauza incidentului de la Academia Militară, HT era de-acum în vizorul serviciilor de securitate egiptene, astfel că, în 1977, al-Rahhal a pus pe picioare o nouă organizaţie, căreia i-a spus Tanzim al-Jihad, sau Organizaţia Jihadului. Toţi sunt de părere că al-Rahhal era un tip extrem de capabil şi de periculos. Aproximativ optzeci dintre susţinătorii lui înarmaţi au fost descoperiţi către sfârşitul acelui an în urma raziilor din Alexandria. În cele din urmă, considerat prea periculos pentru a mai rămâne în ţară, Salim al-Rahhal a fost expulzat din Egipt. Însă, după cum eram învăţaţi de HT, ideile sunt mult mai periculoase ca oamenii, iar al-Rahhal şi-a lăsat ucenicul, pe Kamal Habib, la conducere în Alexandria, în vreme ce un individ pe nume Abdus-Salam Faraj a început să extindă aripa din Cairo a Tanzim al-Jihad prin 1979.

Concentraţi în continuare pe strategia militară, Kamal şi Faraj au reuşit să-l găsească pe Abbud al-Zummar, un agent al serviciului de informaţii al armatei care a aderat la Tanzim al-Jihad în 1980. Acest nucleu de activişti aflat la cârma Tanzim al-Jihad, fondat de membrul HT al-Rahhal, va organiza asasinarea lui Anwar Sadat în 1981. Ecou parcă al scindării survenite între bolşevici şi menşevici înainte de revoluţia lui Lenin, Tanzim al-Jihad s-a dezmembrat, formând mai ampla şi mai eficienta mişcare al-Gama'a al-Islamiyya şi o grupare mai restrânsă, dar mai sinistră, Jihad al-Islami, condusă de Ayman al-Zawahiri. Ulterior, gruparea condusă de Zawahiri a fuzionat cu cea a lui bin Laden, formând al-Qaeda, iar restul, după

cum se spune, este istorie. Astfel urma de melc devine evidentă: efectul detectabil pe care Hizb al-Tahrir l-a avut asupra lumii islamismului aşa cum o ştim azi.

Revenind la Egiptul anului 2001, sarcina noastră era să readucem la viaţă organizaţia HT din acea ţară. Contactele au început cu un număr de telefon primit printr-un e-mail. Am ieşit şi am sunat dintr-o cabină telefonică. Vocea de la celălalt capăt mi-a spus să merg în oraşul Kafr el-Sheikh, unde am întâlnit un bărbat pe nume Hisham şi am început studiul într-un *halaqah* în cel mai mare secret. După o vreme, mi-au aranjat o întâlnire cu Alaa' el-Zenati, şeful HT din Egipt. L-am întâlnit pe Zenati şi i-am vorbit despre experienţele mele anterioare din Pakistan, Danemarca şi Marea Britanie. A fost suficient de impresionat pentru a mă însărcina de îndată cu activităţile HT din Alexandria.

Faptul că mi se dădea atât de repede un rol central şi că Zenati era înconjurat de atmosfera aceea de clandestinitate spunea multe despre modul în care arăta societatea egipteană şi cât de puţin extinsă era HT pe atunci. Amintirea incidentului de la Academia Militară şi extraordinarul impact produs de grupul asasinilor lui Sadat ţineau în continuare în alertă serviciile secrete egiptene şi orice indiciu referitor la prezenţa HT în Egipt era considerat o urgenţă extremă. Statul egiptean, atât de dependent de armată, era extrem de vigilent, fiind vorba despre o grupare al cărei obiectiv era să infiltreze armata, pentru a-i face pe militari să se întoarcă împotriva propriilor camarazi. Într-atât de departe era dispus statul să meargă cu măsurile de anihilare a organizaţiei noastre, încât simţeai nevoia să te opreşti la un moment dat şi să faci o pauză.

De la asasinarea lui Sadat în 1981, Legea privind starea de necesitate era aplicată cu autoritate de Mubarak, succesorul lui

Sadat. Aceste legi au fost aplicate până la răsturnarea președintelui Mubarak în timpul revoltelor arabe din 2011 și le-au conferit autorităților puteri nelimitate pentru a aresta civili și a-i ține în detenție pe termen nelimitat. Ele reprezentau o flagrantă încălcare a drepturilor omului îngăduită de Statele Unite și de aliații lor în schimbul promisiunii de a asigura stabilitatea în regiune. Teoretic vorbind, HT nu era o organizație interzisă în Egipt. Dar aceasta doar pentru că Legea privind starea de necesitate acționa tocmai invers: nu exista dreptul firesc la asociere, astfel că orice grup avea nevoie de aprobarea statului pentru a se organiza. În vreme ce unele partide politice puteau funcționa, HT nu a primit niciodată aprobare. În Alexandria, mai erau doi membri ai HT veniți din Marea Britanie. Pe Reza Pankhurst îl știam deja de câțiva ani, căci făcuserăm recrutări împreună la Universitatea Cambridge și l-am încurajat să călătorească în Pakistan pentru a răspândi mesajul organizației. Reza era la Cairo împreună cu Ian Nisbet. Ian intrase în HT când era student la Universitatea Westminster. Ne înțelegeam de minune și, împreună cu Rabia, mergeam regulat la Cairo pentru a ne întâlni cu ei și cu familiile lor.

Între timp, imitându-l pe Salim al-Rahhal, care activase în Alexandria cu mulți ani înainte de nașterea mea, am început procesul de recrutare. Totul era făcut în deplină clandestinitate din pricina Securității Statului din Egipt, foarte temuta Aman al-Dawlah. Nu vorbeam despre HT la telefon ca nu cumva să fim ascultați. Dacă eram contactat prin e-mail, scriam cel mai neinteresant mesaj, de pildă: „Am să vin să cinăm împreună." Mă întâlneam cu oamenii în locuri prestabilite și eram de la bun început foarte prudent înainte de a vorbi despre HT. Eu urmăream în primul rând să mă împrietenesc și să-i cunosc pe oameni, pentru a-mi da seama care sunt opiniile lor.

Unul dintre ei era Ahmed Eid, student medicinist la Universitatea din Alexandria. Ahmed era extrem de inteligent, avea o memorie aproape fotografică şi era un foarte convins salafist. Ignorând tactica noastră verificată de a recruta oameni care au un trecut secular, experienţele mele din Pakistan m-au făcut să cred că era la fel de posibil să recrutezi salafişti. Ce am trecut eu cu vederea a fost că Egiptul nu era Pakistan; în vreme ce Pakistanul tocmai începuse să accepte islamismul, Egiptul pierduse deja un preşedinte din cauza ideologiei noastre.

Lucrurile au început să se agraveze cam prin decembrie 2001. La cursul meu mai era un student anglo-pakistanez pe nume Hassan Rizvi, cu care mă împrietenisem de asemenea. Hassan era un tânăr versat, care venea de la Universitatea Exeter. Ca mulţi tineri musulmani britanici din acele zile, Hassan se identifica cu islamismul, deşi nu aderase la niciun grup. În acea zi, ne plimbam prin Alexandria – încercam frecvent să ne amestecăm printre egipteni pentru a ne îmbunătăţi araba. Hassan fusese într-o moschee să se roage şi, când ne-am întâlnit afară, mi-am dat seama de îndată că era ceva care-l tulbura.

— Frate Hassan, ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu.

— Cel mai ciudat lucru, omule, cineva mi-a dat un mesaj pentru tine, spuse el cu o figură perplexă. Eram în moschee, după ce-mi terminasem rugăciunile, când a apărut cineva lângă mine şi m-a întrebat dacă sunt fratele Maajid. Mi-a spus că este un prieten al lui Ahmed Eid şi că trebuie să vorbească urgent cu Maajid. Spunea că eşti în pericol, frate.

Acum eram şi eu neliniştit şi mă uitam în jur să văd dacă ne urmăreşte cineva.

— Voia să-l aduc la tine, spuse Hassan.

Deşi Hassan nu era un recrut ca mine, era suficient de inteligent ca să ştie cum stau lucrurile.

— I-am spus că nici vorbă, frăţioare, l-am refuzat. Vreau să spun că putea fi de la Aman al-Dawlah. I-am zis că trebuie să vorbesc mai întâi cu tine. Dacă vrei să vorbeşti cu el, am stabilit o oră şi un loc unde putem merge împreună, mâine. Dar vin cu tine, frate, ca să ştii că ai spatele asigurat.

În vreme ce Hassan îmi spunea aceste lucruri, toate au început să capete înţeles. Putea fi doar o coincidenţă, însă nu-l mai văzusem pe Ahmed de câteva zile. Puteau exista multe alte motive pentru aceasta, însă nu-mi aminteam să-l fi întâlnit. Fusese săltat de serviciile secrete? Era singura persoană din Alexandria cu care discutasem despre HT, însă discuţiile acelea fuseseră doar între noi doi. M-am gândit mult la asta şi am hotărât că era puţin probabil ca omul care vorbise cu Hassan să fi fost agent al poliţiei secrete: dacă voiau să mă găsească, n-ar fi avut nicio problemă.

Ziua următoare m-am înfăţişat la locul stabilit cu Hassan. Nu trebuia să vină, însă am fost bucuros de sprijinul lui. Stăteam acolo aşteptând, când, lângă noi, a oprit o maşină şi am fost invitaţi să ne urcăm în ea. Ne-am învârtit o veşnicie prin Alexandria. Apoi, maşina a oprit în spatele alteia şi ni s-a spus să coborâm şi să urcăm în cealaltă maşină. Plimbaţi din nou prin tot oraşul, am mai schimbat o dată maşina. În cele din urmă, am ajuns într-un taxi care ne-a dus undeva la marginea oraşului.

Ceva mai târziu, taxiul a oprit şi am putut coborî. Prietenul lui Ahmed ne aştepta şi-şi ceru scuze că ne-a ameţit atât plimbându-ne prin tot oraşul.

— A trebuit să fim prudenţi, spuse el. A trebuit să ne asigurăm că nu sunteţi urmăriţi.

Simţeam cum mi se urcă sângele la cap.

— Ce se întâmplă? am întrebat eu cu stângăcie în arabă. Unde este Ahmed? Este în regulă?

— Este bine acum, spuse prietenul. A fost arestat și torturat. Abia a fost eliberat și a vrut să te avertizez.

— *Subhan Allah*, preamărit fie Allah! Ce?... De ce? întrebam eu cu inima bătându-mi tot mai repede și cu fruntea plină de sudori reci. De ce a fost arestat? întrebai bănuind răspunsul.

Prietenul lui Ahmed se uită la mine serios. Văzuse probabil ce-i făcuseră agenții Aman al-Dawlah prietenului său și știa, cum știam și eu, că de vină era asocierea lui cu mine.

— Ahmed a vrut să-ți spun că cei din Aman al-Dawlah știu totul despre tine. Știu că ești membru al HT, îți cunosc biografia. Știu că ai făcut recrutări în Pakistan și că vrei să întemeiezi un *khilafah* aici, în Egipt. Trebuie să știi că ei consideră Hizb al-Tahrir cea mai periculoasă organizație din Egipt. Vă urăsc mai mult decât îi urăsc pe jihadiști.

Cuvântul „Pakistan" a fost cel care m-a luat prin surprindere. Da, discutasem despre HT cu Ahmed, însă nu ajunsesem să-i spun despre șederea mea în Pakistan. Informația aceea nu putea veni decât de la Aman al-Dawlah. Cum oare știau despre asta?

— Ahmed a vrut să-ți spun, a continuat prietenul acestuia, că pregătesc un caz consistent împotriva ta; te vor aresta și te vor aduce în fața tribunalului. De aceea a fost torturat, ca să adune informații pentru dosarul tău. A încercat să te apere cât de bine a putut, *akhi*. Prietenul lui Ahmed sublinie ideea că mi se pregătește un proces: Nu vorbesc despre deportarea ta, ci despre închiderea ta. *Akhi* Maajid, ești din Marea Britanie, închisorile voastre nu seamănă nici pe departe cu ale noastre. Înțelegi ce înseamnă asta? *Wallahi* – pe Allah, Maajid, știi ce s-ar putea întâmpla dacă te găsesc vinovat?

Am dat din cap aprobator. În momentul acela, mintea mi se întunecă, cum se întâmplă omului când simte un pericol iminent.

— Apropo, unde suntem? m-am auzit murmurând.

— Suntem în Abu Keer, la periferia Alexandriei; este un sat vechi, faimos pentru peştele de aici. Dar să revenim, Ahmed a vrut să-ţi spun, ca prieten, că ar trebui să părăseşti Egiptul de îndată. Ar trebui să pleci cât mai ai posibilitatea. *Allahu ma'ak* – Allah fie cu tine.

Riscurile asumate de Ahmed pentru a-mi transmite acest mesaj sunt ceea ce se numeşte în Egipt *Gad'ana*, un gest extrem de cavaleresc, care m-a mişcat profund şi pe care îl apreciez şi azi când mă gândesc la curajul care i-a trebuit pentru a mă avertiza. Iată un om care a fost torturat pentru a-i fi stoarse informaţii despre mine şi, cu toate acestea, el îşi riscă în continuare viaţa, pe cea a prietenilor şi a familiei, pentru a mă avertiza în legătură cu ceea ce mi se pregătea. Dacă aţi cunoaşte Aman al-Dawlah cum îl cunosc eu acum, aţi lua în serios aceste rânduri. Ce făcuse Ahmed ar fi putut compromite siguranţa tuturor celor din familia lui, a mamei, a surorii, a fratelui lui, care puteau fi supuşi, în semn de represalii, la tortură, viol şi chiar la moarte. Greu mai găseşti asemenea loialitate, asemenea sentiment de frăţietate. În asemenea momente, islamismul părea să fie singura legătură care putea inspira sufletele oamenilor la un cavalerism ca acesta. I-ar fi fost mult mai simplu dacă mă turna sau, dacă nu reuşea, pur şi simplu să nu mai aibă niciodată de-a face cu mine. Le-am fost recunoscător şi prietenilor lui, pentru că practic s-au pus în pericol venind să vorbească cu mine.

Am întors pe toate părţile ce mi-au spus prietenii lui Ahmed, iar tâmplele îmi zvâcneau într-un ritm de necrezut. Situaţia era gravă. După toţi acei ani de pregătire, venise în fine timpul romantismului luptei şi acum era rândul meu să lupt. Ştiam de asemenea că nu puteam pur şi simplu să ridic telefonul şi să-l sun pe Nasim acasă la Londra pentru a-i cere sfatul sau să

încerc să contactez alți membri ai HT din Egipt. Foarte probabil că telefonul meu era ascultat: auzeam mereu pârâituri pe linie de când am sosit în Alexandria. Foarte probabil că eram urmărit și i-aș fi putut conduce pe agenții Aman al-Dalwah la locul în care se aflau alți activiști. Indiferent ce decideam să fac, nu mă puteam baza decât pe Allah, *Allahu Musta'an.*

M-am gândit mult dacă să părăsesc țara. Dar dacă eram urmărit, așa cum îmi sugerase Ahmed, cum aș fi putut trece de forțele de securitate de pe aeroport? Cu certitudine m-ar fi oprit la frontieră. Norocul făcea ca Rabia și Ammar să fie deja în afara țării, plecați în Marea Britanie pentru a-și vedea familia. M-am gândit că era prea periculos să se întoarcă și le-am transmis un mesaj, fără a intra în amănunte, că ar trebui să rămână în Marea Britanie până la o nouă înștiințare. Rabia înțelese imediat despre ce era vorba; repetaserăm de multe ori acest moment și petrecuse săptămâni rugându-se pentru siguranța mea. În ceea ce mă privește, am decis că cel mai bine era să mă dau la fund. Am încetat de îndată și fără explicații orice activitate legată de HT. Am evitat să mă duc la apartamentul meu, hotărând să stau pe ici, pe colo, la prieteni, până când totul se va fi calmat.

În următoarele câteva săptămâni am trăit cu nervii întinși la maximum. Faptul că înnoptam la prieteni nu mă ajuta defel – mă trezeam la fiecare scârțâitură a parchetului. Dar după ce trecură zile și apoi săptămâni, am început să mă liniștesc. Era perioada sărbătorilor de Crăciun: nu aveam cursuri la facultate; Rabia și Ammar erau plecați și nu puteam să fac nimic pentru HT. Putea părea un context ciudat pentru o pauză, însă, pentru prima dată după multă vreme, exact asta am făcut. Am ieșit cu Hassan și cu un student japonez din anul nostru, Hiroshi Ito, care se convertise la islam sub numele de

Abdul Azeem. Hiroshi nu ştia englezeşte, astfel că trebuia să ne înţelegem în araba clasică. Simţeam, în fine, că-mi fac din nou prieteni în loc să mă aproprii de oameni doar pentru a-i recruta.

Către finalul sărbătorilor, cam la o lună după întâlnirea cu prietenii lui Ahmed, m-am simțit suficient de stăpân pe situaţie pentru a încerca marea cu degetul. M-am decis să încerc să părăsesc ţara şi să văd ce se întâmplă. Astfel că Hassan, Hiroshi şi cu mine ne-am suit într-un autobuz de la Alexandria la Cairo şi am mers să luăm feribotul. Securitatea de acolo, m-am gândit eu, ar trebui să fie mai puţin riguroasă ca la aeroport. Spre imensa mea uşurare, am trecut fără probleme de securitatea de la graniţă. Am luat feribotul, traversând Marea Roşie la Aqaba şi apoi ne-am dus la Amman. De aici, am traversat podul Allenby cu un taxi, ajungând la Ierusalim, unde am stat în Oraşul Vechi pentru o noapte. Porniserăm într-o aventură.

Să fii în Ierusalim, sau al-Quds, este ca şi cum te-ai plimba printr-o carte de istorie antică. Sunt uluit de majestatea desăvârşită a locului. Îmi amintesc că am luat-o pe drumul străbătut de Iisus, *alayhi salam*, prin oraşul vechi, cu ochii înlăcrimaţi de veneraţie. Îmi amintesc că eram plin de umilinţă fiindcă mergeam pe urmele profeţilor. Am văzut moscheea lui Omar, însoţitorul Profetului şi al doilea calif al islamului, construită pe treptele unei biserici pentru că Omar a refuzat să intre în biserică să se roage de teamă că susţinătorii săi ar fi transformat-o mai târziu într-o moschee. Astfel că ei au construit oricum moscheea pe acele trepte.

Când am intrat în complexul Al-Aqsa, în al treilea loc sfânt al islamului, pentru rugăciunile de vineri, am fost cuprins de emoţie. Simpla semnificaţie a locului unde mă aflam, puritatea lui şi faptul că fiecare cărămidă, fiecare piatră suferea acum

din pricina conflictului m-au copleşit. Puteam vedea găurile făcute de gloanţe în acele ziduri sacre. Ne-am rugat acolo, *salat al-Jumu'ah* – am făcut rugăciunile noastre de vineri, chiar acolo, sub domul verde al moscheii; chiar acolo unde sigiliul Profetului lui Allah, Mahomed, *alayhi salam*, i-a adus pe toţi ceilalţi profeţi pentru rugăciune în acea noapte cunoscută ca *Israa*. Atunci, Profetul Mahomed, *alayhi salam*, a urcat în *Jannah*, paradis, de pe stânca aflată sub domul de aur al Qubbat al-Sakhra, chiar acolo, unde m-am lăsat în genunchi şi am sărutat pământul rugându-l pe Allah să-mi ierte greşelile făcute faţă de El, faţă de soţia mea şi copil, în caz că nu-i mai vedeam din nou. Gruparea din care făceam parte, Hizb al-Tahrir, fusese fondată chiar în această moschee în 1953. Plin de un neţărmurit sentiment de respect, din acea zi, mi-am dăruit sufletul pământurilor Palestinei.

Era atât de bine să fiu departe de Egipt. În acele câteva zile, mi se părea că lăsasem deoparte povara suspiciunii şi a temerii că sunt urmărit. Este dificil să descrii experienţa vieţii într-un stat poliţienesc dacă nu ai trăit niciodată în unul, dar pentru că poţi fi urmărit sau ascultat, pentru că nu poţi fi niciodată sigur de nimic, eşti mereu tensionat, neştiind încotro o va lua viaţa ta. Doar când părăseşti acea ţară şi simţi această tensiune dispărând, îţi dai seama în ce stare de tensiune ai trăit. Este o situaţie înşelătoare: e greu să nu te stăpâneşti sau să nu te simţi paranoic, chiar dacă nu faci nimic rău. În mod ironic, m-am simţit mult mai relaxat în Ierusalimul controlat de israelieni decât în Egipt.

Pe când mă aflam încă în al-Quds, am profitat de ocazie să reiau legătura cu HT şi să-i întâlnesc pe membrii organizaţiei după rugăciunile de vineri din moscheea Al-Aqsa. M-am prezentat lui Issam Amireh, membru de frunte al organizaţiei. I-am vorbit despre trecutul meu, despre studiile din Egipt şi

despre activitatea desfăşurată în cadrul HT din Marea Britanie, Pakistan şi Danemarca. El mi-a sugerat să mă întorc în al-Quds după ce termin anul universitar în Alexandria, să studiez cu el pentru o vreme. Ar fi fost o onoare uriaşă şi am acceptat fără ezitare. Am discutat despre situaţia din Egipt, dar nu în detaliu – nu putea face mai nimic să mă ajute cu Aman al-Dawlah. În acele zile minunate, am putut vedea desfăşurându-se înaintea privirilor mele cariera în HT: studii la Ierusalim, revenirea în Palestina pentru recrutări şi consolidarea locului meu în istoria islamică ajutând la întemeierea „*khilafah*"-ului.

M-am întors în Egipt pe acelaşi traseu. Din nou, nu am avut nicio problemă la frontieră. Privind retrospectiv şi gândindu-mă la ceea ce se va întâmpla în continuare, pare ciudat că am ieşit şi am intrat în ţară atât de uşor. S-ar putea ca ei să fi dedus din biletul meu dus-întors şi din faptul că nu luasem niciun bagaj că plănuiam să revin pentru a-mi continua studiile. Însă se prea poate să fi fost o scăpare din partea lor. Doar pentru că agenţii Aman al-Dawlah acţionau fără milă nu însemna şi că erau competenţi în ceea ce făceau. Pare-se că, atunci când îi urmăreau pe oameni, arestau la nimereală mai multe persoane.

O altă explicaţie ar fi că securitatea s-a înăsprit după venirea mea. La urma urmei, toate acestea se petreceau imediat după 11 septembrie, iar situaţia politică era încă destul de instabilă. Până atunci, niciun cetăţean britanic nu fusese torturat într-o ţară străină în cadrul Războiului împotriva Terorismului. Eram membru al unui grup perfect legal în Marea Britanie şi părea neîndoios faptul că aş fi fost susţinut oficial dacă eram arestat.

Cu toate acestea lucrurile începuseră să se schimbe. Cât de departe şi de profund s-a ajuns cu schimbul de informaţii secrete

între țări după 11 septembrie este greu de apreciat. Însă faptul că Aman al-Dawlah știa totul despre mine lăsa să se înțeleagă că acest schimb se petrecea. Cronologia este importantă în acest caz: la începutul lui 2002, talibanii fuseseră deja înfrânți și accentul nu se mai punea pe operațiunile militare, ci pe interogarea prizonierilor capturați. Pentru prima dată, cetățenia ta nu mai conta. Nici lucrurile frumoase prevăzute de Convenția de la Geneva. N-a fost nimic oficial și multe afirmații ale mele se bazează în mare parte pe presupuneri, dar se prea poate ca, în acele săptămâni după revenirea din al-Quds, eu să fi devenit o țintă legitimă pentru autorități. Poate că aflaseră că guvernul britanic nu va interveni. Singurul mod de a afla ce s-a întâmplat ar fi să punem mâna pe dosarele Aman al-Dawlah: când Mubarak a fost înlăturat de la putere, în 2011, sediul instituției a fost prădat și documentele furate. Cel care a luat acele dosare are răspunsul: poate că într-o zi îl voi afla și eu.

Oricare ar fi adevărul, m-am întors în Egipt mai puțin îngrijorat decât fusesem cu o lună înainte. Eram atât de liniștit în legătură cu situația mea, încât le-am transmis Rabiei și lui Ammar că pot reveni în țară. Eram încă preocupat să mențin distanța față de ceilalți membri HT – nu am fost să-l văd pe Reza, de pildă, și nici nu am continuat recrutările. Era de parcă lucrurile ar fi revenit la normal. Habar n-aveam că era liniștea dinaintea furtunii.

Capitolul 17

Bun venit în Egipt, aici facem ce vrem noi

Au început să-mi bubuie în uşă la ora trei, în dimineaţa zilei de întâi aprilie. Eram treaz, după cum sunt sigur că ştiau şi ei. Analizând totul mai târziu, m-am gândit că probabil mă urmăriseră toată seara. Petrecusem ultima noapte de libertate cu Hassan, distrându-ne în cafenelele Alexandriei. Este un oraş minunat, mai frumos decât Cairo, poate din pricina amplasării sale pe coastă. Alexandria are noaptea o caracteristică inconfundabilă, ameţitoarea aromă a cafelelor şi a fumului de shisha combinându-se cu prospeţimea răcoroasă a aerului de mare. Eram norocos cumva că am hoinărit sub cerul înstelat al acelei nopţi: acest lucru îmi va oferi fărâma de civilizaţie pe care mi-o voi aminti în lunile şi anii care vor urma.

Probabil că erau deja pe poziţie când i-am spus noapte bună lui Hassan şi m-am întors în apartament. Se poate chiar să fi trecut printre ei, iar ei să-şi făcut semne şi să fi transmis prin radio că am sosit acasă. M-or fi simţit când am trecut pe vârfuri prin apartamentul întunecos şi somnoros, atent să nu îl trezesc pe fiul meu, pe soţia mea sau pe prietena ei Zahra, care stătea cu noi? M-or fi văzut când am ieşit pe balcon, ca să mă desfăt cu o ultimă privire către profilul strălucitor al oraşului înainte să mă duc la culcare? L-or fi auzit pe băiatul meu de

un an frământându-se înaintea mea, neliniştea şi bâiguiala lui transformându-se apoi în ţipete care îmi cerşeau afecţiunea? M-am dus în vârful degetelor la pătuţul lui Ammar şi l-am luat în braţe, ţinându-l la piept şi legănându-l încet. Pe atunci îşi strângea mânuţa în jurul degetului meu arătător când îl potoleam cu Ayat al-Kursi, rugăciunea sacră musulmană, *Allahu La ilaaha illa huwa al-Hayyu al-Qayyum*...

Un renumit poet a scris cândva că lumea se va sfârşi nu cu un bubuit, ci cu un scâncet. Lumea mea s-a sfârşit cu amândouă: scâncetul fiului meu şi bubuitul de la uşă. Era genul de zgomot care răsună mai tare în suflet decât în urechi; cizma de poliţist lovea mereu în uşă, iar zăvorul dublu pe care îl pusesem opunea ceva rezistenţă. Înainte chiar de a-i vedea pe soldaţi, ştiam instinctiv ce se întâmpla. Înainte ca micuțul Ammar să înceapă să plângă, prinzându-se de mâinile mele înspăimântat, ştiam ce se întâmpla. Şi apoi... uşa; mi-a dat prin cap că trebuie să salvez uşa. M-am dus calm la uşă, năuc, şi am deschis-o înainte ca ei s-o doboare. La urma urmei, nici nu aveam unde fugi în acest bloc în care locuiam. Nu mă puteam ascunde niciunde. Când soldaţii au năvălit în apartament îmbrăcaţi în echipament complet, cu veste de protecţie, având la ei grenade şi mitraliere, m-am întors grăbit să-i ascund lui Ammar această îngrozitoare privelişte. Pentru început, au asigurat zona, cercetând să vadă dacă vor întâmpina rezistenţă, apoi m-au reperat, îndreptând toate armele spre tată şi fiu, în vreme ce răcneau ordine în arabă către acest tată de 24 de ani, care încerca să-şi protejeze de ţevile mitralierelor fiul care plângea. Stăteam îngenuncheat fără să mă mişc, rugându-mă doar să-i treacă lui Ammar frica, psalmodiindu-i ritmic numele Domnului încetişor la ureche, *Allahu Allahu Allahu Allah*. În fundal, îi auzeam apropiindu-se de dormitoare. Vor

năvăli în camera unde dormea soţia mea, mă gândii eu. Nu-mi pasă ce vor face, nu-i voi lăsa s-o trezească pe Rabia cu armele lor. M-am ridicat greu, de parcă aveam plumb în picioare şi am început să mă mişc.

— Maagid Nawaz, unde te duci? m-a somat o voce vorbind o engleză stricată, în care *j* era pronunţat *g* ca în egipteană.

În faţa mea, falanga de mitraliere lasă să treacă un bărbat elegant cu un costum şic. Era tânăr, abia trecut de treizeci de ani, proaspăt ras. Părul său negru era dat pe spate. Am ştiut instantaneu că el este cel de care trebuie să mă tem. Era *zaabit* (ofiţer) în Aman al-Dawlah şi nu avea nevoie de o mitralieră pentru a-şi impune autoritatea.

— Tu eşti Maagid Nawaz? mă întrebă el.

— Eu sunt, i-am răspuns.

Zaabit-ul dădu din cap aprobator. Ştia deja.

— Trebuie să vii cu noi. Modul în care a spus „trebuie" m-a făcut să tresar.

— Uite, am deschis uşa, v-am lăsat să intraţi, nu am nimic de ascuns. Pot, vă rog, să o trezesc pe soţia mea? Puteţi veni cu mine dacă doriţi, am spus eu încercând să-l calmez pe Ammar.

— Bine, să mergem.

Şi m-a urmat până la uşa dormitorului, iar eu am intrat şi am deşteptat-o pe Rabia cu voce joasă şi tremurândă.

— Rabia, trezeşte-te, sunt eu.

Nu a trebuit să insist, s-a trezit de îndată, întrebându-se de ce plângea Ammar.

— Trebuie să te trezeşti, e timpul, au venit. Înţelegând pe dată ce voiam să spun, Rabia se dezmetici, îşi aruncă pe ea lungul ei jilbab (capot) şi se acoperi repede cu hijabul.

— Ce, chiar sunt aici?

— Da, sunt la uşă, mai bine ai trezi-o pe sora Zahra. Fii tare, pentru numele lui Allah. Mi-e teamă că va trebui să te părăsesc curând.

Încercam să-mi păstrez calmul, auzind cum se izbeau sertarele şi uşile dulapurilor. Percheziţionau casa. Rabia s-a grăbit să-şi trezească prietena, care dormea în camera de oaspeţi, în vreme ce eu m-am întors în camera de zi. Cum Ammar stătea încă agăţat de mine înfricoşat, i-am cerut ofiţerului o ultimă favoare.

— Pot lua acest mic Coran cu mine? l-am întrebat eu calm.

— Sigur, îmi răspunse el ferm.

Mă temeam nu de ce ar putea găsi – nu aveam arme de niciun fel – ci de ceea ce puteau „găsi", adică de plantarea unor probe compromiţătoare.

— Aşteaptă aici, spuse agentul şi mă lăsă în paza soldaţilor. Prin uşile deschise vedeam aruncându-mi cărţile în saci de gunoi. În casă aveam multă literatură de propagandă: suficient pentru a convinge pe oricine de apartenenţa mea la HT. Aceşti soldaţi însă luau la întâmplare braţe de cărţi de pe poliţe şi multe dintre acestea erau cărţi obişnuite, tomuri foarte accesibile despre islam şi alte subiecte. Acest fapt mi-a dat, pentru puţin timp, o scânteie de speranţă că soldaţii nu ştiau ce trebuie să caute şi poate că vor trece pe lângă textele cele mai incriminatoare. Transportau afară sac după sac.

— Acum trebuie să vii cu noi, Maagid Nawaz, spuse tăios *zaabit*-ul.

*

Să călătoreşti în Egipt ca membru al Hizb al-Tahrir şi să participi activ la recrutări a fost mereu o activitate extrem de riscantă. Era o altă situaţie faţă de cea din Marea Britanie sau

Danemarca și chiar față de Pakistan, unde organizația nu a fost interzisă până în 2003, după ce Musharraf i-a îndepărtat pe prietenii mei din armată. Înainte să merg la Alexandria, mă pregătisem psihologic pentru ce s-ar fi putut întâmpla. Am discutat cu conducerea britanică posibilitatea să fiu arestat și torturat și care ar trebui să fie reacția mea.

Politica HT era clară. Trebuia să-mi dau numele și să recunosc că sunt membru al organizației. Era important să declari aceste lucruri, să arăți că ai curaj și principii: a-ți nega apartenența la organizație, chiar și pentru a-ți salva pielea, era un afront față de propriile convingeri, un semn de lașitate în fața tiraniei. Acestea erau însă singurele informații pe care trebuia să le dai celor care te interogau: indiferent ce-ți făceau, nu trebuia să le dezvălui alte detalii referitoare la activitatea grupului. Aceasta a rămas, din câte știu, politica grupării, chiar dacă este una profund nerealistă. Să-i oferi unui anchetator o informație atât de tentantă – să stai acolo și să spui „sunt din HT, dar nu vreau să-ți spun nimic despre asta" – înseamnă să o cauți cu lumânarea. Când vine vorba despre tortură, toată lumea are un prag, astfel că strategia organizației este pur și simplu imposibil de aplicat. Ar fi fost mai bine să nu admiți că ești membru și să speri că interogatoriul nu va merge mai departe.

Merită să adaug de asemenea că politica HT era deosebit de absurdă dată fiind reacția grupării atunci când cineva era arestat. În vreme ce membrilor li se cerea să țină fruntea sus, politica activă a grupării este să nu-i susțină pe cei considerați soldați căzuți în luptă. Pe când cel arestat este interogat și torturat, colegii din HT trebuie să se poarte ca și cum nu mai au nicio responsabilitate față de acea persoană. Desigur, grupul va face tapaj pe seama membrilor căzuți la datorie, însă nu va exista un ajutor oficial al grupării față de familii. Astfel

că, în vreme ce membrului HT i se ordona să nu repudieze organizația, aceasta practic îl repudia pe acel membru.

Eram dispus să mă pun într-o poziție atât de periculoasă din cauza învățăturilor HT. În cadrul numeroaselor cercuri de studiu la care participasem de-a lungul anilor, ne-a fost inculcată importanța sacrificiului. Se spuneau la nesfârșit povești despre profeți, însoțitori și martiri care au renunțat la totul pentru cauza islamului. Eram învățați să credem că lupta noastră era atât de importantă, încât nu ne puteam aștepta să învingem fără să curgă sânge. Dacă acel sacrificiu urma să fie al meu, știam că Allah mă va recompensa după aceea. Am luat în considerare posibilitatea martiriului, *shahadah,* și m-am împăcat fără doar și poate cu această idee. Nefiind un om al jumătăților de măsură, dacă mi-era sortit să mor ca martir, nu ar fi fost doar voința lui Allah, ci și onoarea mea.

Partea finală a pregătirii mele a fost să discut cu Rabia ce se va întâmpla dacă voi fi arestat. De vreme ce Rabia era membră a HT, înțelegea de ce făceam ceea ce făceam. Am discutat toate consecințele posibilității de a fi arestat, pentru că Aman al-Dawlah nu lasă nicio piatră neîntoarsă când vine vorba despre obținerea de informații. Circulau relatări despre soții și copii aduși în fața soților arestați pentru ca ei să vadă cum sunt torturați.

Singurul avantaj pe care îl aveau Rabia și Ammar într-o astfel de situație era, în mod ironic pentru mine ca islamist, că aveau pașapoarte britanice. Am stabilit un plan de acțiune pe care să-l urmeze în cazul în care eu eram arestat: Rabia trebuia să se ducă fără întârziere la ambasada britanică și să părăsească țara cu prima ocazie. Arestarea mea prevestea un viitor incert pentru Rabia și Ammar – după cum spuneam, Rabia nu ar fi primit niciun sprijin de la HT cât timp eu eram

încarcerat. Sacrificiul meu avea să fie în aceeaşi măsură şi al ei. Şi, dintr-un anumit punct de vedere, nu ştiu încă sigur cine a suferit mai mult.

Acum, când eram pe punctul să fiu luat de agenţii secreţi, am vorbit cu Rabia pentru ultima oară, în şoaptă şi repede, în vreme ce ei începuseră să mă tragă de mâini.

— Fă cum ne-am înţeles, am spus eu, privind-o disperat în ochi. Înţelegi?

Rabia m-a privit pentru ultimă oară, zdrobită de durere şi a încuviinţat. Ştiam că a înţeles. Ştia că trebuie să ajungă la consulul din Alexandria; apoi ea şi Ammar trebuiau să părăsească ţara cât mai repede.

— Unde îl duceţi? întrebă Rabia dintr-odată. Când îl aduceţi înapoi?

Agentul păru puţin surprins de faptul că-i punea aceste întrebări, dar îşi păstră calmul.

— Peste trei zile, spuse el impasibil.

— Şi cum iau legătura cu dumneavoastră? întrebă ea. Cine sunteţi de fapt?

Agentul îi zâmbi cam arogant soţiei mele. „De parcă aş purta ecuson", păru el să spună. Scrise un număr şi i-l dădu.

— Mulţumesc, spuse ea.

Micul ei triumf însă va fi de scurtă durată. Numărul, când a încercat mai târziu să sune, s-a dovedit a fi inventat. Ea nu ştia nici că priza telefonului nostru fusese smulsă din perete. Un număr greşit la care să sune de pe un telefon pe care ea nu-l putea utiliza. Am aflat mai târziu că a ieşit pe stradă la patru dimineaţa, fără să ştie boabă de arabă, implorându-i pe oameni s-o lase să folosească un telefon ca să-l poată suna pe consul.

Întrebările Rabiei mi-au dat însă şi mie apă la moară.

— Asta este ridicol, am spus eu. Nu poţi veni pur şi simplu aici în mijlocul nopţii în felul ăsta. Nu mi-ai spus de ce sunt arestat. Nu mi-ai spus care sunt drepturile mele. Nu am văzut niciun act de identitate. Aveţi mandat să-mi percheziţionaţi apartamentul?

Agentul mi-a ascultat diatriba cu o privire uşor amuzată. Când am terminat, a început să râdă şi să dea din cap dezaprobator, ca şi cum eu nu aş fi înţeles situaţia.

— Bun venit în Egipt, Maagid. Aici facem ce vrem noi, spuse el dispreţuitor.

Până la urmă, calmul lui începuse să dispară.

Plânsul interminabil al lui Ammar a fost picătura care a umplut paharul. Din doi paşi, a fost lângă mine şi mi l-a smuls pe Ammar din braţe. A fost o izbucnire temperamentală, cu atât mai brutală cu cât s-a răsfrânt în mare măsură asupra unui băieţel. Faptul că Ammar mi-a fost smuls din braţe în aceste momente finale a fost cel mai dureros lucru. Mă privea în ochi, strigând, cu mâinile întinse, în vreme ce ofiţerul i-l îndesa Rabiei în braţe. Această imagine mă chinuie şi acum. Avea să fie amintirea pe care o voi avea despre despărţire – ultima dată când l-am văzut pe el sau pe mama lui pentru multă, multă vreme.

Zaabit-ul mă înşfăcă apoi de braţ, strângându-mă foarte tare. Îmi amintesc că mă gândeam că, după ce poliţia a năvălit în casă, aceasta era prima dată când mă atinge cineva.

— Bun, se răsti el. Să mergem.

Nu am avut nicio posibilitate să-mi iau rămas bun, nici să îi privesc pentru ultima dată, pentru că el m-a împins afară pe uşă, silindu-mă să merg cu braţele strânse la spate până la duba poliţiei din faţa blocului.

Rabia nu ştia încă, însă, în acea noapte, îşi pierduse soţul pentru totdeauna.

Capitolul 18

Ghimamah *nu are reguli*

Aerul rece al nopţii mă lovi cu putere peste faţă. Am putut vedea că întreaga zonă fusese izolată: în faţa blocului se aflau alţi poliţişti înarmaţi până în dinţi, iar mai departe, dubele şi maşinile de poliţie blocaseră drumul. Ofiţerul dădu câteva ordine în arabă unui *shaweesh*, un recrut din poliţie.

„*Kalbishuh*", încătuşează-l, spuse el, iar mâinile mi-au fost strânse zdravăn la spate. Puteam simţi metalul tăios rănindu-mi încheieturile atunci când am fost înghesuit în dubă. O mână grea m-a împins de la ceafă şi a trebuit să depun un efort serios să-mi păstrez echilibrul ca să nu mă împiedic când am urcat. Pe laturile maşinii era o banchetă în formă de potcoavă.

„*U'ad*", şezi, răcni cineva. M-am aşezat la mijloc, în vreme ce restul băncii a fost ocupat de *shaweeshiya*, duba clătinându-se de fiecare dată când săreau unul câte unul înăuntru.

Ofiţerul urlă alt ordin, iar uşile din spate ale dubei se închiseră cu zgomot – „*ihna mashiyeen, ghammimooh*". Nu am înţeles ce spunea, însă am aflat în scurtă vreme. *Shaweesh*-ul de lângă mine scoase o zdreanţă, o cârpă neagră, murdară, pătată, şi mi-a făcut semn să mă aplec. Era o legătură pentru ochi, şi acum, pentru prima dată, în vreme ce darul vederii îmi era furat, am împietrit îngrozit de moarte, un sentiment dintre

cele care nu pot fi descrise, ci doar simţite. Mi-a legat cârpa strâns în jurul capului, înnodând-o la ceafă. Puteam simţi cârpa apăsându-mi ochii, neplăcutul miros al acesteia amestecându-se cu aroma persistentă a pudrei de talc a lui Ammar's.

În primul rând, era o beznă de nepătruns atunci când şoferul a pornit motorul şi maşina s-a pus în mişcare. Acum mi-a devenit limpede faptul că, în spatele acelei dube, cu o trupă de *shaweeshiya* înarmaţi în jurul meu, eram incapabil să-mi folosesc mâinile pentru a-i opri dacă mă atacau şi nici nu-i puteam vedea. Aceasta era neajutorarea. Încercam, cu simţurile pe care le mai aveam, să-mi dau seama încotro o luăm după mişcările maşinii. Scânteia de încredere pe care o simţisem în apartament părea acum din altă lume. Eram cu totul la mila lor şi ştiam asta.

Ghimamah, adică legătura de la ochi, răspundea întrebării pe care o ignorase *zaabit*-ul. Ştiam acum că eram în mâinile celor de la Aman al-Dawlah. Dacă ar fi fost doar poliţia, aş fi urmat calea jurisdicţiei civile. Aş fi fost prelucrat şi deportat, cetăţenia britanică garantându-mi o aparenţă de respect. Egiptul era însă o ţară cu două sisteme judiciare paralele: al doilea, cel al legislaţiei specifice stării de necesitate, nu se supunea niciunei reguli. *Ghimamah* îmi spunea asta. Nu acoperi ochii cuiva dacă nu-l duci într-o închisoare secretă.

Mintea mea începu să analizeze realitatea în profunzime. *Ghimamah*. Este o cârpă mizerabilă, uzată; nu este de fapt o legătură pentru ochi. Asta mă jignea. Merit mai mult decât o zdreanţă. Apoi... mă întreb la cine a mai fost. Mă întreb câte alte suflete împietrite avuseseră parte de această bucată de pânză. Sudoarea lor şi a mea vor avea de acum un duşman comun. Apoi... în realitate, tocmai faptul că este o cârpă mă înspăimântă. Cârpele au ceva neoficial, nu li se ţine socoteala.

Adevăratele legături pentru ochi trebuie cumpărate și sunt însoțite de chitanțe emise la lumina zilei. Cârpele nu au reguli. Și acum corpul meu începu să tremure incontrolabil. De parcă duhoarea acelei legături ar fi covârșit în cele din urmă ultimul lucru cu care mă proteja Ammar, parfumul pudrei sale de talc de pe gâtul meu, iar duhoarea mi-ar fi atacat creierul, sistemul nervos. Sunt într-o mare belea. *Subhan Allah!* Sunt într-o foarte mare belea. Începând să bată tobele războiului, inima mea nu voia să cedeze înaintea acelei cârpe. Pregătindu-mă să-mi apăr trupul de ceea ce urma să mi se întâmple, am început să respir adânc, în încercarea de a mă liniști.

M-am gândit la viața mea. Cât de ciudați fuseseră cei douăzeci și patru de ani de viață. Essex, Newcastle, Londra, Lahore, Raheem Yar Khan, Copenhaga, Cairo, Alexandria, Amman și al-Quds, toate îmi trecută într-o clipă prin fața ochilor. M-am gândit la *Tai Ammi* și la poveștile ei, la Patrick și la neașteptata traiectorie pe care l-a plasat micul său act de rasism pe băiatul acela speriat și însingurat. M-am gândit cum plângea prima mea prietenă, Sarah, în acea primă zi la „Cecil Jones", după ce i-am spus că erau acolo multe fetițe noi dintre care să aleg. M-am gândit la N.W.A. și la „Fuck tha Police" și mi s-a întors stomacul pe dos când mi-am dat seama că doar cei cărora li se dă voie să vorbească își pot permite să fie atât de sfidători și să se mai și îmbogățească din asta. M-am gândit la prietenii mei albi pe care i-am abandonat, la camaraderia cu Sav și Marc, cu Dan, care a fost înjunghiat pentru noi; m-am gândit la gașca mea, la Chill, Ricky, Ade și Paul, și la vremurile acelea nebune prin care am trecut, când toate fetele voiau să vină alături de noi. Chiar fusesem vreodată rapperul ăla adolescent, care dansa în cluburile din Southend? Apoi am văzut-o pe Abi lovindu-se peste burtă, implorându-mă să nu plec, să

nu plec şi am început să tânjesc după surâsul lui Abi. Mi-am amintit de Osman şi de Yasser, mi-am amintit cât de mândri erau de activismul meu. M-am gândit la Ed Husain de la Newham, la unchiul Qayyum din Raheem Yar Khan, la Ash de la SOAS – oare ce mai fac? Iar apoi m-am întrebat dacă Rabia reuşise să sune la acel număr şi mi-am dat seama instinctiv că nu mă voi întoarce peste „trei zile". Şi astfel, mă rugam, mă rugam şi mă simţeam aproape de Allah în singurătatea mea, când Îl rugam să mă protejeze de aceşti *zalimun,* tirani: *Allahumm Inni aj'aluka fi nufurihim...*

Ne-am oprit. Presupuneam că suntem încă în Alexandria, dar nu aveam nici cea mai mică idee. Era în toiul nopţii. O linişte înfricoşătoare. Am presupus apoi că am ajuns la clădirea Aman al-Dawlah. Dar am fi putut opri foarte bine oriunde altundeva: o fabrică dezafectată, un depozit părăsit. Mintea mea, acum înfrântă de mirosul greu al acelei cârpe, era gata să sugereze, disperată, nenumărate alte scenarii de coşmar.

Imediat, am fost scos din dubă şi dus în clădire. Am urcat, împiedicându-mă de câteva scări, pentru că era imposibil să te descurci fără să vezi pe unde calci. În faţa mea se deschise o uşă şi, din nou, răcoarea nopţii mă izbi în faţă. În câteva clipe, am înţeles că eram probabil pe acoperişul unei clădiri. De ce, de ce mă urcaseră aici? După ce m-au împins mai departe, am fost adus până la ceea ce părea să fie marginea clădirii: vântul bătea cu putere din faţă, iar picioarele au simţit o margine pe care nu am îndrăznit s-o încerc. Apoi, cu şi mai multă grijă ca până atunci, am fost pus într-un loc şi mi s-a spus să stau absolut nemişcat. *Ya Allah*, gândul mă cuprinse la fel de repede ca vântul care trecea vijelios prin părul meu. Vor să mă arunce de pe clădire.

Agenţii îşi băteau joc de mine: mai făcuseră asta înainte; ştiau exact ce gândeam. Probabil că-mi vedeau genunchii tremurând, pe când mă străduiam să stau nemişcat...

— Nu mişca, spuse dispreţuitor un *shaweesh*. Sunt convins că nu ai vrea să te mişti.

După aceea am simţit că se îndepărtează, paşii lui auzindu-se tot mai încet în timp ce călca apăsat pietrişul din spatele meu. Nu îndrăzneam să mişc un muşchi. Nu îndrăzneam să simt ceva. Nu îndrăzneam nici măcar să gândesc. Concentrează-te şi stai nemişcat. Concentrează-te şi stai nemişcat. Nu există nimic altceva. Îmi doream ca timpul să se scurgă mai repede, îmi doream ca această clipă să treacă, indiferent ce urma să se petreacă, de parcă momentul lui a spune „cine eşti tu să-mi pui întrebări" se prelungea nepermis de mult. Mi se părea că stăteam acolo de cincisprezece, douăzeci de minute, dar puteau fi doar două sau cinci.

În cele din urmă, am auzit din nou pietrişul scrâşnind în spatele meu. M-am încordat, împietrit, îngrijorat că urma să fiu îmbrâncit de acolo. Cu toate acestea *shaweesh* mă apucă de braţ şi mă trase înapoi. Am încercat să nu mă încovoi când a făcut asta, căci sentimentul de uşurare îmi înmuiase picioarele. Nu că acel sentiment ar fi durat prea mult. Când nu există proceduri, habar nu ai ce se poate întâmpla în continuare. Vor să mă înmoaie, m-am gândit eu, pe când eram târât pe acoperiş, aproape incapabil să merg din pricina tremurului care-mi cuprinsese picioarele. Despre asta este vorba. Vor să mă impresioneze, vor să mă facă mai influenţabil, să mă slăbească. Hai, Maajid! Nu eşti slab, nu ai fost niciodată slab! *Ya Allah*, dă-mi putere!

Am mai urcat câteva trepte şi am intrat iar în clădire. Prin întunericul creat de *ghimamah*, am întrezărit strălucirea unei lămpi.

Stând în fața a ceea ce eu am presupus că este un birou, un *zaabit* începu să-mi vorbească. Bănuiesc că era același *zaabit* care coordonase descinderea de la apartamentul meu, însă de astă dată vorbea în arabă și, oricum, erau atâtea lucruri de care nu mai eram sigur, încât aproape că nici nu mai conta. Totul era îndoielnic: unde mă aflam, cu cine vorbeam, ce se va întâmpla în continuare.

Misterul începea să se destrame.

— Maagid Nawaz, spuse anchetatorul meu.

— Da, i-am răspuns eu în engleză. Acesta este numele meu.

Mă întrebam dacă își dădea seama că încercam să par puternic și încrezător.

Araba mea nu era proastă. Stând în Egipt vreme de șapte luni, am deprins elementele de bază, dar acum mă chinuiam să înțeleg toate cuvintele pe care le rostea anchetatorul meu.

— Știm totul despre tine, Maagid. Știm că ești membru al Hizb al-Tahrir. Știm de încercările tale de a reactiva această grupare interzisă în Egipt. Știm că ai încercat să recrutezi oameni aici, că vrei să răstorni statul egiptean.

Rostea fiecare frază de parcă și-ar fi îndepărtat mizeria de pe haină.

— Știm despre activitatea ta din Pakistan, Maagid. Se pare că te crezi important.

Spuse cuvântul „important" cu dispreț.

— Știi ce cred eu, Maagid? Cred că-mi vei spune tot ce știi. În felul ăsta, totul va fi puțin mai ușor pentru tine.

Făcu o pauză, de parcă aștepta ca vorbele lui să-și facă efectul. Dacă nu ar fi fost avertismentul lui Ahmed cu câteva luni înainte, aș fi fost șocat și înspăimântat că pomenea de Pakistan. Asta voia să simt, senzația aceea care-ți răscolește stomacul, că există informații despre mine: Aman al-Dawlah, ISI, MI6,

iar mai departe trebuia să spun eu. Dar mulţumită lui Ahmed, ştiam deja că au aceste informaţii, aşa că nu am fost surprins. „Îţi mulţumesc, Ahmed", mi-am spus eu, „pentru că ai riscat totul pentru a mă avertiza, eşti un frate adevărat. Uite, vezi, deja mi-e de ajutor." Faptul că fusesem avertizat în prealabil mi-a dat un avantaj neînsemnat, suficient însă pentru a mă învârtoşa şi a răspunde:

— Mă numesc Maajid Nawaz, am spus în engleză, urmând instrucţiunile primite de la HT. Sunt membru al Hizb al-Tahrir din Marea Britanie. Am venit în Egipt la studii.

Răspunsul meu îl făcu să dea cu pumnul în masă. Bubuitura răsună aproape de mine.

— Să nu îndrăzneşti să te joci cu noi, Maagid! se răsti el în arabă. Ştiu că poţi vorbi în arabă.

Această izbucnire temperamentală îmi dădu curaj. Am simţit că am reuşit cumva să-l irit peste poate. Dacă trebuie să fiu sfidător, înseamnă că trebuie să fiu pregătit pentru consecinţe. *Ya Rabb*, Domnul meu, ajută-l pe umilul tău slujitor.

— Numele meu este Maajid Nawaz, am repetat eu în engleză. Sunt membru al Hizb al-Tahrir din Marea Britanie. Am venit din Marea Britanie în Egipt să studiez. Nu mai am nimic de declarat.

Foloseam engleza în mod deliberat. O făceam pentru a sublinia de unde veneam. Voiam să-i amintesc anchetatorului în orice moment că eram cetăţean britanic. Nu aveam atu mai puternic pentru a-i arăta că nu mă poate trata ca pe alţi egipteni. Sau cel puţin asta speram.

— Vorbeşte-mi despre Pakistan! strigă el în arabă. Spune-mi ce ai făcut acolo.

— Da, am fost în Pakistan, am recunoscut eu în engleză. Am rude acolo. Este perfect normal ca pakistanezii din Marea Britanie să viziteze ţara ca să-şi vadă rudele.

— Rude, scuipă el. Ce rude?

— Mătuşi, unchi, veri... Am fost atent să nu pomenesc familia soţiei mele. Nu voiam să le dau nici cel mai mic motiv s-o aresteze şi pe ea.

— Da, da, da, mi-o reteză agasat anchetatorul. Nu de membrii familiei sunt interesat, ci de membrii Hizb al-Tahrir.

Privind retrospectiv, era în mod ciudat interesat de Pakistan, ţinând cont de faptul că n-avea nicio legătură cu Egiptul. Ulterior, când am avut vreme să mă gândesc mai bine la toate acestea, am ajuns să mă întreb cine punea de fapt aceste întrebări şi pentru cine. În vreme ce el se răstea şi ţipa la mine, eu am continuat să aplic aceeaşi strategie. Am continuat să răspund în engleză, politicos şi ferm, subliniind faptul că eram cetăţean britanic.

— Spune-mi despre Hizb al-Tahrir din Egipt, schimbă foaia anchetatorul.

— Am venit în Egipt să studiez. Sunt aici, la Alexandria, pentru studierea limbii arabe, în cadrul cursurilor universitare.

Acum anchetatorul răsuflă cu zgomot; acestui gest i se spune *shakheer* şi este considerat extrem de nepoliticos. La egipteni, asta arată că nu mai ai nicio pretenţie cu privire la etichetă.

— Pe cine ai recrutat? întrebă el. Cu cine eşti în contact? Cine mai este implicat?

— Sunt membru al Hizb al-Tahrir din Marea Britanie, am repetat eu. Nu am nimic de-a face cu organizaţia din Egipt.

— Asta vom vedea, Maagid, spuse anchetatorul. Vom vedea.

Oftă.

— Dacă aşa vrei să continui.

Am auzit un foşnet în spatele meu, unde probabil că stătea un alt *shaweesh*.

— Ţi-am spus că ai şansa de a-ţi uşura situaţia.

Am simţit cum mâna *shaweesh*-ului mă înşfacă de braţ.

— Dar nu te mai pot ajuta acum, spuse el în vreme ce eu eram scos din cameră.

Coborând câteva rânduri de trepte metalice de pe una dintre laturile clădirii, am început să mă întreb dacă eram pe punctul de a fi transferat în altă parte. Însă am intrat din nou în clădire, am mai coborât nişte trepte, ajungând în ceea ce, cred eu, era un subsol. Am auzit un clinchet de chei în spatele meu: mi-au fost scoase cătuşele. Apoi, o bufnitură mai puternică produsă de deschiderea unei uşi. Am fost îmbrâncit în faţă, iar uşa se închise cu zgomot în spatele meu. Încet, cu grijă, cu ochii încă acoperiţi, m-am folosit de vârful degetelor pentru a cerceta noile împrejurimi. Am simţit în toate părţile nişte bare reci şi mi-am dat seama că sunt într-o celulă. Când în sfârşit m-am aşezat jos, pentru că picioarele mele tânjeau dureros după un pic de odihnă, am început să-mi frec încheieturile acolo unde fuseseră cătuşele.

Am fost ţinut în celula aceea ore în şir. Repet, nu puteam fi complet sigur de trecerea timpului: percepţia timpului dispare în asemenea circumstanţe. Apoi am auzit pe cineva strigând, mai degrabă chemând şi cerând să fie dus la toaletă. Într-o arabă stâlcită. Chinuit de un sentiment tot mai acut de vinovăţie, mi-am dat seama că era Hassan. Mai târziu, aud pe altcineva: de astă dată era Hiroshi. Apoi am auzit vocea lui Yusuf el-Qadi, un egiptean, prieten de-ai noştri şi activist al Frăţiei Musulmane. Vocile prietenilor mei m-au îndurerat într-un fel în care întrebările anchetatorului nu reuşiseră s-o facă. Mi-au arestat prietenii. Mi-au arestat prietenii din cauza mea. Niciunul dintre ei nu avea de-a face cu asta. Nu am discutat cu niciunul dintre ei despre HT. Stăteam acolo, prea speriat

să strig la ei şi mă întrebam ce ar gândi despre mine dacă ar şti adevărul.

În cele din urmă, ni s-a dat ceva de mâncare: o felie de pâine şi un pic de brânză albă, foarte sărată. Apoi au trecut de la o celulă la alta o sticlă de apă din care ni se permitea să luăm o înghiţitură. După ceea ce trebuie să fi fost restul nopţii, gardienii au devenit dintr-odată foarte activi: uşilele celulelor bubuiau deschizându-se şi, unul după altul, puteam auzi mersul târşâit al oamenilor care erau duşi afară. A venit rândul meu, iar gardianul a strigat la mine să întind mâinele în faţă. Îmi puse din nou cătuşele şi am fost scos afară, la lumina zilei.

Răcoarea aerului nopţii era o amintire îndepărtată şi am fost învăluit imediat de dogoarea soarelui. Am fost îmbrâncit în spatele unei dube, care, de astă dată, nu mai avea bănci, doar o podea de metal pe care am fost înghesuit alături de Hassan, Hiroshi şi Yusuf. Pereţii dubei erau în întregime de metal, mai puţin câteva ferestre mici, acoperite cu plasă metalică. Uşa se închise cu zgomot şi duba porni.

Cum în spatele dubei nu era niciun *shaweesh*, am putut în fine să vorbim. Ne-am scos cu atenţie legăturile de la ochi, ţinându-le în jurul gâtului.

— *Subhan Allah*, vă simţiţi bine?

— Ce v-au făcut?

— Ce au spus?

Era Yusuf, care a început să se scuze. Era egiptean, iar noi eram străini, şi ceea ce ni se întâmpla îl afecta profund.

— Nu pot să cred că vă tratează în felul ăsta, spuse el în timp ce duba începu să gonească pe un drum neştiut către o destinaţie necunoscută.

— Îmi pare atât de rău.

Yusuf presupusese desigur că apartenența lui la Frăția Musulmană era de vină pentru toată tărășenia.

Nu am spus nimic. Insistența cu care afirma că el era de vină nu făcea decât să mă simt și mai vinovat. Mi-am dat seama din întrebări că era un caz legat de HT și că ei erau acolo din cauza mea. Dar tot ce le-aș fi spus ar fi fost folosit inevitabil împotriva lor, iar ei ar fi mărturisit în urma torturilor. Dacă prietenii mei ar fi spus că știau că eu făceam parte din HT, nu ar fi făcut decât să-și înrăutățească situația. Întrebările ar fi venit una după alta: așadar el ți-a vorbit despre asta? Ai intrat și tu în HT? *Maagid* te-a recrutat pentru cauza lui, nu-i așa? Cel mai bine era ca ei să rămână în ignoranța lor binecuvântată și să n-aibă habar de convingerile mele. Anchetatorii, speram eu, își vor da seama în scurtă vreme că nu știau nimic și pur și simplu îi vor elibera. Astfel mi-am înăbușit sentimentul de vinovăție și dorința copleșitoare de a mă scuza, pentru ca ei să fie în siguranță.

Zumzetul mașnilor din Alexandria începu să se stingă. A devenit clar că eram duși în afara orașului, prin deșert. Știam că aici îi execută pe oameni. Îi duceau în mijlocul pustietății, de unde nu se mai întorceau. Aerul din dubă se încălzea între timp tot mai mult. Soarele deșertului era arzător și transformase partea din spate a dubei într-un cuptor. Hainele noastre erau pline de transpirație, le simțeam lipindu-se de mine din pricina umezelii. Căldură și transpirație, căldură și transpirație. Brânza sărată pe care o mâncaserăm și faptul că transpiram atât de abundent ne-au făcut să vrem cu disperare să urinăm. Durerea pe care o simțeam atingea proporții periculoase, dar unde să te duci și cum? Imediat am simțit că duba trage la marginea drumului. Însă pentru șofer, nu pentru noi.

Duba porni din nou. Yusuf lovi peretele care ne despărţea de şofer.

— Trebuie să mergem, spuse el. Trebuie să mergem la toaletă noi, ăştia din spate.

— Faceţi în spate, strigă *shaweesh* la noi. Nu vom opri pentru voi.

Duba merse înainte. Eram în maşină de patru, poate cinci ore şi, în căldura aceea, nu te-ai fi putut abţine cu niciun chip. Era un cauciuc de rezervă la capătul celălalt, lângă uşi, şi ne-am hotărât să ne ducem cu rândul şi să ne facem acolo nevoile. Urina s-a împrăştiat peste tot: pe podeaua de oţel a maşinii, acolo unde stăteam. Duba puţea din pricina căldurii şi a mirosului de transpiraţie şi urină. Înjosiţi, nu puteam face nimic.

Pentru că drumul continua, am ajuns la concluzia că eram duşi la Cairo. Ţinând cont de distanţa străbătută, părea cea mai probabilă destinaţie. Yusuf continua să-şi ceară iertare, făcând situaţia şi mai grea. În atmosfera încinsă din dubă, simţindu-mă vinovat de scuzele interminabile ale lui Yusuf, am păstrat tăcerea şi am încercat să mă rog. *Ya Allah, Ya Rabb al-'arsh al'-azeem*, Stăpâne al măreţului tron, dă-mi tăria să trec această încercare a Ta. Mi-am amintit de lecţiile primite la Londra, de faptul că lupta noastră nu se va încheia fără vărsare de sânge. Sacrificiul era o onoare sortită puţinilor aleşi. Sunt recunoscător lui Allah pentru şansa de a fi încercat şi de a fi socotit unul dintre slujitorii Săi adevăraţi, pentru prilejul de a demonstra cât de profundă este credinţa mea, *eeman*. Allah nu mă va părăsi niciodată. În schimb, nici eu nu trebuie să-l părăsesc.

Se auzea acum zgomotul unui oraş. Duba oprea şi pornea în forfota străzilor aglomerate.

— Cairo. Am ajuns, mă gândeam eu. Şoferul opri maşina; am înghiţit greu auzind cum se deschide uşa dubei.

— Unde suntem? întrebă Yusuf.

— Chiar nu ştii? râse *shaweesh*, în vreme ce ne scotea din maşină. Suntem la al-Gihaz.

Al-Gihaz. Numele m-a făcut să tremur. Sediul Aman al-Dawlah din Cairo – „Aparatul".

— Fraţii mei, rugaţi-vă ca Allah să vină în ajutorul vostru, se luptă Yusuf să vorbească, în vreme ce se îngălbeni la faţă. Locul ăsta este un centru de tortură.

Un murmur. Un geamăt. Sunt înşfăcat de mâini de un gardian, iar cătuşele sunt scoase cu brutalitate. Peste ochii mei este strânsă din nou o *ghimamah*, apoi, fără nicio reţinere, mâinile îmi sunt răsucite la spate şi legate din nou cu un alt petic de pânză. Altă cârpă. Alt loc al fărădelegii. Tresării pentru că pânza îmi ardea încheieturile. Procedurile oficiale, ca de pildă folosirea cătuşelor, erau date uitării la intrare. Coborârăm împinşi de gardieni câteva trepte, departe de lumina soarelui, în bezna adâncului, apoi am ajuns în celulele din subsolul închisorii al-Gihaz, aşteptând să-mi aflu soarta.

Capitolul 19

Numărul patruzeci și doi

Nu voi uita niciodată al-Gihaz. E genul acela de loc care-ți rămâne întipărit în memorie pe vecie. Acel gen de loc pe care, chiar și după un deceniu, mi-l pot aminti cu o claritate tulburătoare când mă trezește noaptea, strecurându-se insidios în visurile mele. Grămada de trupuri. Căldura și frigul. Strigătele de îndurare din camera de tortură de la capătul coridorului. Așteptarea. Este genul de loc unde, când intri, nu poți crede că există. Ceva dintr-un film. Doar că este real. Dacă măcar mintea mea ar putea ajunge să creadă că nu era real. *Itnain wa arba'een*. Numărul patruzeci și doi. Asta devenisem eu. Ultima rămășiță a identității și demnității îmi fusese luată atunci când am fost îmbrâncit pe scările acelea. Auzeam tot mai îngrozit cum camarazii mei erau chemați și duși pe coridor, auzeam pârâitul electricității. Auzeam cum erau târâți înapoi deținuții, sunetul produs atunci când trupurile lor, aproape fără viață, erau trase înapoi în celule, scâncetul lor, murmurul lor în timp ce zăceau acolo și-și veneau în fire.

Eram doar un număr. Era singura ordine în locul ăsta mizerabil, modul în care numerele erau strigate tot mai strident, tot mai aproape de celula mea. Fiecare ședință de tortură varia ca durată, dar trebuie să fi ținut între jumătate de oră și o oră. Am așteptat să ne vină rândul o zi și o noapte, vlăguiți, lipsiți de

somn. Măcar de asta sunt sigur, pentru că puteam auzi chemarea la rugăciune, *azan*-ul, venind de afară: cea de dimineață este mai lungă, are un verset suplimentar – *al-salatu khayrun min al-nawm*, rugăciunea e mai bună ca somnul. Când am auzit aceste cuvinte, i-am mulțumit lui Allah că mi-a îngăduit să trăiesc încă o noapte, că îmi este alături, că nu mă lasă să-mi pierd mințile. Am auzit acea chemare de două ori de când ajunsesem aici, astfel că știam că eram în a treia zi de detenție. Chiar și în abisul acelei clădiri, credința îmi dădea răspunsuri, mă ajuta să mă țin tare.

Pârâitul electricității se apropia. La fel și bătăile. Numerele erau strigate zi și noapte, iar cei care nu răspundeau sau își uitau numărul erau bătuți pe loc. Cu cât erau aduși înapoi de la interogatoriu mai mulți oameni, cu atât era mai mare acest număr. Sunetul produs de bătaia unui om neajutorat, care plânge este înnebunitor. Alții erau obligați să stea în picioare ore în șir pentru faptul de a nu fi răspuns când era strigat numărul lor. Dacă nu stăteau nemișcați sau dacă le cedau picioarele, erau pedepsiți din nou. Unii deținuți, încă legați cu mâinile la spate, erau ridicați de mâini și spânzurați de marginea ușii cu o frânghie prinsă de încheieturile lor, până când voința sau corpul lor ceda, iar brațele se dislocau din încheieturi.

Într-o celulă din spatele meu, l-am auzit pe un gardian intrând și ordonându-i unui deținut să stea în capul oaselor. Avea loc o bătaie.

— Dacă îți spun să faci asta, faci asta, spunea batjocoritor gardianul.

— Te rog, îl implora deținutul. Nu asta, te rog!

— Am spus eu că ai voie să vorbești? se răsti gardianul. Prizonierul scâncea acum. Și, cu un hohot de râs, *shakheer*, gardianul, răcni:

— Bag-o în gură...

„Numărul patruzeci!" Rândul meu se apropia, iar eu mă străduiam să-mi amintesc rugăciunile. Însă încercările mele fură întrerupte de fratele de lângă mine, fratele de care mă sprijineam, care începu să plângă încet.

— Frate, şopti el către mine, *akhi*, eu sunt următorul. Eu, eu nu ştiu ce să fac.

— Sst, am spus eu încet, încercând să-mi dau seama dacă nu cumva era vreun gardian prin apropiere. Dacă ne auzea vreunul că vorbim, am fi fost bătuţi amândoi.

— Ajută-mă, *akhi*, scânci deţinutul. Mă vor tortura, ştiu că o vor face şi numărul meu este următorul. Ajută-mă în numele lui Allah.

Dar ce i-aş fi putut spune acestui frate ca să-i uşurez durerea, de vreme ce nici nu găseam o cale ca să-mi liniştesc sufletul? Bietul om, el este următorul; cel puţin, mai am câteva minute pentru mine însumi. Să încerc să-l ajut.

— Linişteşte-te, fratele meu, i-am şoptit eu cu blândeţe. Trebuie să fii puternic acum. Aminteşte-ţi că eşti aici *fee sabeelillah*. Vei fi răsplătit cum trebuie pentru sacrificiul pe care eşti pe cale să-l faci.

Prizonierul, numărul patruzeci şi unu, continuă:

— Dar nu ştiu dacă pot face asta. Nu ştiu dacă voi putea să trec prin aşa ceva.

Era dureros, sfâşietor să auzi un om mândru umilindu-se în felul acesta. Suspinele sale erau ale cuiva aflat sub efectul magiei perverse a închisorii al-Gihaz. Era o epavă. Singurul lucru pe care mă puteam gândi să-l fac era să-i recit un pasaj din Coran, în speranţa că îi va da curajul de care avea disperată nevoie. Rar şi încet, atât de încet, încât doar el şi cu mine puteam auzi, aşa mi-am dorit să rostească vocea mea cuvintele

lui Allah. Era riscant, ştiam prea bine, mai ales că urma ca noi să fim cei strigaţi. Dacă eram prinşi vorbind, am fi fost acuzaţi de conspiraţie, iar pedeapsa pe care urma să ne-o aplice ar fi fost mult, mult mai aspră.

Ce i-am recitat atunci, în ziua torturii, înainte să fie chemat pentru a se sacrifica, este un pasaj numit *al-Burooj*: o poveste străveche despre un băiat şi un rege. Se potriveşte mai ales celor a căror credinţă este pusă la încercare. Regele cere ca toată lumea din sat să i se închine. Însă un băiat, care a ajuns să creadă într-un singur Dumnezeu, l-a refuzat. Băiatul îşi apără credinţa şi este persecutat de rege pentru aceasta. Ca şi alţi oameni din localitate care i se alătură apărând singura credinţă adevărată, este aruncat într-o groapă şi ars de viu. A fost nevoie să mă folosesc de toată energia pentru ca vocea mea să se facă auzită când rosteam:

> „Jur pe cerul cu faze,
> Şi pe Ziua făgăduită,
> Şi pe martor, şi pe ceea ce este văzut,
> Blestemaţi fie cei care au săpat şanţul adânc,
> Cel cu focul aprins de vreascuri,
> În vreme ce stăteau aşezaţi lângă el
> Şi ei erau martori la ceea ce le-au făcut credincioşilor,
> Pe care nu s-au răzbunat decât pentru că ei au crezut
> în Allah cel puternic şi vrednic de laudă,
> A cărui este împărăţia cerurilor şi a pământului,
> Iar Allah este martor peste toate..."*

I-am recitat întreg acest pasaj în arabă, păstrând tonul jos şi ritmic al recitării, *qira'ah*, oprindu-mă după fiecare verset

* *Coranul, Surat Al-Buruj* (85), versetele 85, 1 ş.u., Editura Islam, ediţia a V-a, p. 683 (n. tr.).

pentru a-mi trage sufletul, a-mi controla bătăile inimii şi a-mi domoli frica, dorind, sperând mai presus de speranţă că vorbele mele îi vor aduna pe înşişi îngerii Domnului nostru, care vor coborî pe pământ la comanda Sa, cu îndreptăţită furie, ca să ne protejeze de aceste animale. Ca unui copil, încet, încet, lacrimile lui s-au oprit, suspinele au devenit tot mai rare în timp ce asculta concentrat vocea mea, cuvintele lui Allah. Frumuseţea fiecărui *ayah*, a fiecărui verset, mi se părea că străluceşte şi mai mult în durerea şi mizeria acestei puşcării.

— Allah să te răsplătească, *akhi*, îmi spuse deţinutul de îndată ce am terminat. Nu ştiu cine eşti, dar eşti un om bun. *Wallahi*, eşti un om bun.

— Numărul patruzeci şi unu! strigă gardianul.

— Aşa eşti şi tu, am şoptit eu. Şi, în vreme ce zăceam acolo, cu *ghimamah* absorbindu-mi lacrimile şi iritându-mi ochii, fratele fu ridicat în picioare şi dus la tortură.

Acum eram singur. Când numerele fuseseră mai mici, mă întrebasem dacă va da cineva un telefon înainte să mă ia pe mine.

Poate, absurdă speranţă, consulul britanic a aflat unde eram. Gardienilor li s-a spus, poate, să-l scoată pe numărul patruzeci şi doi din celulă şi din închisoare, înainte de a se fi întâmplat ceva. Dar pe măsură ce numerele deveneau tot mai mari, am ştiut că nu era nicio speranţă de scăpare.

Aveam încă credinţă. Ajutându-l pe numărul patruzeci şi unu – pentru că nu i-am aflat numele şi nici nu l-am mai văzut vreodată – am căpătat curaj. Acest lucru mi-a dovedit că, în ciuda fricii mele, aveam încă în sufletul meu putere. Nu fusesem încă înfrânt. Nu boceam şi nici nu-l imploram pe numărul patruzeci şi trei să mă ajute. În plus, aveam un plan. Pentru că, în vreme ce zăceam acolo, mâinile mele nu stătuseră degeaba. Încetul cu încetul, am reuşit să scap de cârpa care-mi ţinea

mâinile legate la spate. Era desfăcută acum. Țineam nodul cu pumnul, altminteri, mâinile mele ar fi fost libere.

Toată viața m-am aflat în situații în care oamenii au fost înjunghiați și atacați, însă niciodată nu am fost eu cel bătut. Nu am fost pus niciodată în situația umilitoare în care să nu am de ales și să fiu bătut. S-a întâmplat în fața mea, desigur, dar niciodată mie. Am hotărât că nu voi lăsa să mi se întâmple asta acum. Undeva, în apropiere, îl puteam auzi urlând din cauza torturii pe numărul... fratele patruzeci și unu. Dacă vor încerca asta cu mine, mi-am spus eu, vor trebui să mă omoare din pricina furiei pe care vreau s-o dezlănțui asupra lor. Or avea ei arme și aparate de tortură, însă eu am de partea mea surpriza.

Mâinile mele sunt libere. M-am pregătit, decizând că, în momentul în care voi fi torturat, voi sări la anchetatorul meu. Voi sări la el și îl voi mușca de gât, voi mușca din nou și din nou, până când vor fi nevoiți să mă împuște ca să mă facă să mă opresc. Voiam să mor luptând, fără dureri, fără suferințe, glorios.

Sună bizar. Dar al-Gihaz este un loc bizar, iar ascultarea, vreme de patruzeci și opt de ore, a strigătelor unor bărbați care se roagă să nu mai fie torturați poate avea efecte bizare asupra minții unui om. Parcă lumea exterioară, regulile normale nu ar mai fi existat. Natura dezumanizantă a regimului făcea ca și cele mai raționale minți să se coboare la instinctele lor animalice.

Ca un tigru încolțit, mă pregăteam serios să lupt cu sălbăticie, fără milă – să-mi sacrific viața mai degrabă decât să suport umilințele prin care treceau ceilalți deținuți.

Dintr-odată, strigătele se opriră. I-am auzit pe gardieni trăgându-l înapoi pe fratele numărul patruzeci și unu, cu corpul moale ca un sac de cartofi, și aruncându-l lângă mine. Liniște. Venise vremea. Urmam eu. M-am îmbărbătat, pregătindu-mă să-mi aud numărul strigat. Neliniștea din acel moment este

ceva ce nu le-aş dori vreodată să aibă nici măcar celor mai mari duşmani. Secundele se transformară în minute, iar minutele deveniră irelevante, căci timpul ieşea încet pe fereastră, iar mintea mea se depărta în grabă de situaţia inumană în care mă aflam. Tobele de război ale inimii începură să bată din ce în ce mai repede; mă pregăteam pentru ultimele clipe ale vieţii mele. Fii tare, Maajid, Allah este cu tine, fii tare şi acceptă-ţi martiriul.

Itnain wa arba'een!

Asta era. Numărul patruzeci şi doi. Fără nicio exagerare, tremuram din tot corpul. Era rândul meu. Numărul patruzeci şi doi. Ciudat, gândeam eu, în timp ce mintea mea se pierdea în cotloanele atât de familiare ale acelui loc al hazardului. Patruzeci şi doi este vârsta mea, douăzeci şi patru, însă pe dos. Ce ciudat. Mă întreb dacă voi atinge vârsta de patruzeci şi doi de ani. Mi-am adunat puterea să vorbesc. Vocea mea se făcu auzită mai slab decât aş fi vrut:

— *Na'am*, da.

Apoi m-am ridicat în picioare.

Capitolul 20

Assalaamu alaykum, *tocmai ai ieşit din iad*

Să ţi se ceară să mergi de bunăvoie către locul unde vei fi torturat este lucrul cel mai crud. De ce nu mă iau cu forţa pur şi simplu? Fiecare pas este o trădare personală. Trupul meu tremură revoltat împotriva comenzilor pe care i le dau. Instinctul strigă în mine din răsputeri să mă întorc din drum, însă eu trebuie să merg înainte. Încearcă să stai în mijlocul unei şosele privind fără să clipeşti un autobuz care vine spre tine; e greu. Acum încearcă să mergi de bunăvoie *către* acel autobuz în loc să te fereşti din calea lui: e imposibil. Picioarele mele cedează la fiece pas, însă le forţez să mi se supună şi merg înainte. Gardianul, mâna care mă însoţeşte ajutându-mă să merg orbeşte spre locul torturii mele, crede în mod paradoxal că este milos cu mine; căci cum aş fi putut să nu calc pe fraţii mei de pe coridor dacă nu ar fi fost mâna lui? Vai, fără vedere, nu pot decât să mă simt îngrozitor de dependent de tine. Acum îmi este greu să respir. Luptându-se să rămână ascunsă adânc în mine, chiar şi respiraţia mea se teme să iasă pentru a-l înfrunta pe torţionarul meu. Inima încearcă să scape din cuşca pieptului, iar mintea începe să nu mai funcţioneze. Sunt în stare de şoc. *Ya Allah,* am nevoie de tine chiar în această clipă. Dacă mila pe care am arătat-o vreodată cuiva a avut vreun preţ în ochii

tăi, trimite-mi atunci îngerii tăi să mă apere de aceşti monştri. Încerc să fiu curajos pentru tine, Dumnezeul meu, dar adevărul este că sunt speriat. Ajută-mă, Dumnezeul meu, pentru că sunt foarte speriat.

Camera interogatoriului. Pot să-l aud pe anchetator în faţa mea. Aparatul pe care-l foloseşte pentru electrocutarea deţinuţilor pârâie prevestind ceva rău. Întreaga mea viaţă de adult am petrecut-o pregătindu-mă pentru acest moment de agonie, învăţându-mi sufletul să accepte ceea ce trupul nu poate. Acum sunt atât de agitat şi tensionat, încât fălcile încep să mă doară. Ce se va întâmpla după aceea? Mă va călca în picioare ca să mă înviorează? Mă va ataca fără să mă avertizeze, ca să arate că e tare? Dacă aş fi în locul lui, dacă mi-aş fi vândut sufletul diavolului în felul acesta, dacă ar trebui să fac lucruri de nedescris unor victime neajutorate, aşa aş face: într-un fel teribil, imprevizibil, pervers. La ce bun să-ţi vinzi sufletul dacă nu poţi fi diabolic? Mintea îmi merge repede. Sunt prea multe posibilităţi. Haide! Fă-o cum scrie la carte, omule! Nu mai pot suporta aşteptarea, treci la treabă. Dar am aşteptat, am aşteptat şi nu s-a întâmplat nimic. În schimb, am auzit târşâitul picioarelor şi uşa închizându-se.

Crezusem că pur şi simplu te electrocutează imediat. Ulterior am aflat de la alţi deţinuţi că era un adevărat protocol al electrocutării. Îi dezbrăcau pe fraţi, îi aruncau la podea, îi imobilizau cu un scaun pus deasupra lor şi, în timp ce un torţionar stătea pe el pentru a-i ţine la pământ, îi electrocutau fie prin dinţi, fie prin organele genitale, fie pe ambele căi. La acea vreme însă, habar n-aveam de toate acestea, altminteri aş fi ştiut că nu urma să fiu electrocutat. Dar nu ştiam, astfel că stăteam acolo, aşteptând şocul, pregătit să-mi eliberez

mâinile, pregătit să-mi lovesc anchetatorul în gât şi să-l muşc până când muream.

Am auzit scârţâitul unui scaun în care se aşeza cineva.

— Maagid Nawaz? Era alt individ decât cel care mă interogase anterior în Alexandria.

— Da, am spus eu. Efortul de a-mi face auzită vocea a fost o bătălie în sine. În acel moment, mă consideram viteaz doar pentru că puteam vorbi fără să cedez nervos.

— Deci spune-mi, Maagid. Spune-mi despre Hizb al-Tahrir din Egipt.

Am înghiţit cu greutate. Într-un fel stătuseră lucrurile în Alexandria, când îi sfidasem înainte să aud, vreme de patruzeci şi opt de ore, strigătele fraţilor torturaţi, altfel stăteau acum, când văzusem, auzisem, ştiam de ce erau capabili. Maajid, îţi vei găsi locul printre *Sahabah*, Însoţitorii Profetului, nu da înapoi acum. *Shaheed* (martirul) nu va muri. Ca pasărea verde zburând pe sub *arsh* (Tronul Atotputernicului Allah), vei trăi în umbra Sa. Vei fi din nou băieţelul acela fericit. Nu renunţa.

— Numele meu este Maajid Nawaz, i-am replicat eu în engleză, vorbind cât de tare puteam, adică probabil nu prea tare. Îmi aminteam ce trebuia să spun, însă doar atât. Sunt membru al Hizb al-Tahrir din Marea Britanie. Sunt în...

Am făcut o pauză ca să-mi trag sufletul.

— ... în Egipt ca să studiez.

Puteam auzi cum îmi suna vocea: deşi vorbele pe care le rosteam erau sfidătoare, le spuneam într-un fel rugător. M-am dojenit aspru: fii bărbat, ce se întâmplă cu tine, în felul acesta s-au purtat Yasir şi Sumayyah, după care ţi-ai numit copilul? Fii tare, omule!

Anchetatorul nu zise nimic. Lăsă ca tăcerea să mă neliniştească. Apoi, rosti în arabă:

— Bine, Maagid. Cred că ar trebui să asculţi asta. Anchetatorul meu se ridică şi deschise uşa. În acel moment, dintr-o cameră de alături, se auziră ţipete. Deşi am încercat să nu ascult, am recunoscut îngrozit vocea. Persoana torturată se ruga în engleză.

— *Kallim Arabi!* striga la el anchetatorul. Vorbeşte în arabă!

— Încerc, răspunse bietul om chinuit, străduindu-se să rostească, printre strigăte, propoziţii fragmentate, greu de înţeles.

Dumnezeule, gândii eu. Pare să fie Reza. Îl tortureaza pe Reza Pankhurst.

Subhan Allah! Ultimul meu atu, cetăţenia britanică, nu înseamnă de fapt nimic pentru ticăloşii ăştia. Dacă-l tortureaza pe Reza, atunci nu există niciun motiv să nu mă tortureze şi pe mine. Bietul Reza, cum naiba poate un om să vorbească în orice limbă, cu atât mai puţin într-o limbă străină, electrocutat fiind?

Uşa camerei interogatoriului se închise cu zgomot. Anchetatorul a simţit din reacţia mea că ştiu cine era torturat. Acum era chiar lângă mine, rostind cu voce joasă, pe un ton ameninţător:

— Ai auzit, Maagid? Ai auzit ce-i facem fratelui tău? Să nu crezi că nu-ţi putem face acelaşi lucru şi ţie. Dacă ţii la tine, încetează jocul ăsta şi vorbeşte în arabă.

Deja striga la mine.

— Începe să-mi spui despre Hizb al-Tahrir... Când rosti numele grupări, scuipă cu dezgust. Totul! Vreau să ştiu totul despre gruparea ta din Egipt!

Următorul lucru pe care-l ştiu este că mi-a dat un pumn în burtă. O lovitură teribilă, puternică; a trebuit să-mi adun toate puterile ca să nu cad la pământ. Mintea mea se întunecă şi m-am căznit să respir în timp ce aerul era aruncat afară din plămâni. Undeva, în memoria mea profundă, cândva, într-o

vreme în care eram mai inocent, mi-am amintit că veneam dintr-un loc unde un tip pe nume Patrick mi-a făcut același lucru. Însă am supraviețuit, am trăit ca să spun povestea și să-l văd pe Patrick chircit de frică în fața mea, mulți ani mai târziu. Acea amintire m-a readus la realitate plin de putere, cu o credință renăscută. Allah este cu mine. Îmi dau seama de asta. Acesta este semnul Lui! Allah nu m-a abandonat niciodată. A fost alături de mine tot timpul. Știam acum ce urma să-i spun dușmanului meu.

— Nu mai am nimic să-ți spun. Fă ce vrei să faci.

Mi-am eliberat mâinile pregătindu-mă de atac. Până astăzi, îmi vine greu să cred că am stat acolo și i-am spus asta. Sunt multe momente în viața mea, și în această istorie, pe care mi-e rușine să le povestesc. Dar amintirea faptului că am rostit în acea zi această singură, neînsemnată frază mă umple de mândrie.

Cu siguranță, într-o bună zi, Ammar va fi cândva destul de mare ca să citească aceste cuvinte și va ști că tatăl său a încercat din răsputeri să fie un om nobil, onorabil. Pentru că a fost numit *Abu Ammar*, primise numele martirilor. Iar restul, judece lumea cum o vrea. Dușmanul meu a făcut o pauză. Îl puteam auzi cum se plimbă prin încăpere. Apoi, spre surprinderea și aproape spre dezamăgirea mea, care acceptasem inevitabilul, mi-a spus supărat:

— Te trimit înapoi în celulă. Ai douăsprezece ore să te gândești la ce mi-ai spus acum. Și dacă, după aceste douăsprezece ore, nu-mi spui adevărul, să nu te îndoiești o clipă că te voi tortura cum nu ți-ai imaginat vreodată că e posibil. Clar?

Nu am spus nimic. Anchetatorul se apropie de mine, suficient de mult ca să-i simt răsuflarea. În spatele meu auzii ușa deschizându-se, apoi pașii mai multor oameni intrând în cameră.

— Ştii, ai o faţă atât de drăgălaşă, Maagid, îmi şuieră el la ureche. Ar fi păcat s-o distrug.

Acestea fiind zise, am fost înşfăcat şi împins pe coridor. Gardianul râdea.

— O faţă atât de drăgălaşă, repetă el. Îi place de tine. Ştii ce le facem celor de care ne place, nu?

Era limpede ce vrea să spună. Mă aruncă pe podea ca pe-o cârpă şi mă lăsă cu acel gând, să mă macine şi să putrezească în cotloanele imaginaţiei mele.

Bătăile au continuat. Au continuat să strige numere tot mai mari, ajungând la sute. Am reluat în minte iar şi iar comentariile pe care le făcuse anchetatorul. *O faţă atât de drăgălaşă.* Mi-am amintit de rugăminţile deţinutului care era violat în celula vecină. Ce se întâmpla? De ce nu m-a torturat pur şi simplu ca să scap odată? De ce am fost cruţat? Am început să mă simt vinovat, de parcă aş fi scăpat în mod nedrept, pe când ceilalţi, chiar şi fraţii mei din Marea Britanie, erau maltrataţi cu sălbăticie.

Mai fusesem înainte în situaţii din care am scăpat ca prin urechile acului. În locul lui Matt, înjunghiat în Southend de huliganii din Combat 18, ar fi trebuit să fiu eu. A fost aproape să fiu condamnat pentru crima comisă în Newham. Cumva, am reuşit mereu să scap ca prin minune. Mă salva Allah pentru că avea alte planuri cu mine?

Pe măsură ce noaptea trecea, străpunsă de ţipetele puternice şi de sunetul electricităţii care sfâşiau sufletele oamenilor, mi-era însă tot mai greu să mă agăţ de această speranţă.

Obosit fiind, atât mintal, cât şi fizic, am intrat într-o stare de confuzie din cauza lipsei somnului. Eram în pericol să-mi pierd cunoştinţa. Apelul regulat ne împiedica să dormim şi probabil că trecuseră deja vreo trei zile şi jumătate de când

fusesem arestat în Alexandria. Alexandria, Rabia, Ammar, cât de îndepărtate păreau toate acestea. Cât de multe se schimbaseră în atât de puţine zile. Ştiam deja că nu voi mai fi niciodată acelaşi, că Rabia l-a pierdut pe Maajid care a trezit-o cu blândeţe din somn pentru a o scuti de supliciul de a fi trezită de arme. Atunci s-a petrecut minunea. Sună telefonul. Parcă civilizaţia suna să afle ce se întâmplă cu locuitorii acelei lumi subterane. Ca prin vis, am auzit sunând pe coridor, estompat şi neclar prima dată. Dar când l-am auzit pe gardian începând să vorbească, m-am concentrat să înţeleg ce spunea.

— *Aywa effandim,* da, domnule, spunea el pe un ton aspru, oficial. Aşa e, îi avem pe toţi cinci aici... *Aywa,* aşa am să fac, domnule, chiar acum.

Pe toţi cinci. Am redevenit vigilent. Această posibilitate îmi dădea aripi. Cei cinci – probabil că vorbea despre străini. Ştiam că suntem eu, Reza, Hassan şi Hiroshi aici. Mi-am imaginat că, dacă Reza era aici, atunci Ian Nisbet era probabil şi el. El era al cincilea! Inima mea tresăltă la gândul că noi am putea fi cei cinci. Probabil că Rabia vorbise cu consulul.

„Itnain wa arba'een."

Numărul meu fu strigat din nou. Dus înapoi în camera interogatoriului, am fost pus să stau în acelaşi loc ca înainte. Sosi şi anchetatorul. Cu toate acestea acum nu mai părea la fel de agresiv ca înainte. Era dezamăgit, poate.

— Maagid, măi, măi, *hazzak sa'eed* – eşti un om foarte norocos.

Este singurul lucru pe care l-a spus. Am fost îmbrâncit din nou afară din cameră şi apoi, spre încântarea mea, escortat în direcţia opusă. Auzeam cum ţipetele din camerele de tortură care rămâneau în urma mea deveneau tot mai slabe şi îndepărtate. În faţă se deschise o uşă. Mulţumesc, Uşă, eşti calea mea

către viață, către civilizație. Îți sunt profund îndatorat, Ușă. Iartă-mă că trec prin tine în felul acesta. Ar trebui, în schimb, să te împodobesc sărbătorește, ca pe eroina mea. Apoi, acel miros dulce, gustul aerului proaspăt al nopții. Lumea reală. Viața. Civilizația.

Din nou în duba poliției. Noul gardian era tot un *shaweesh* obișnuit, și nu un agent al securității statului, *zaabit*. Îmi spuse cu blândețe „*assalaamu alaykum*, tocmai ai ieșit din iad", când mă ajuta să urc în dubă. Nu era nimic amenințător în ceea ce spunea. Mi-a trebuit o secundă să recunosc tonul vocii sale. Apoi mi-am dat seama. Era pur și simplu prietenos.

Capitolul 21

Luxul unei audiențe

După cum bănuiam, cei scoşi din puşcărie au fost deținuții străini: eu, Hassan, Hiroshi, Ian şi Reza. Imediat ce maşina s-a pus în mişcare, am spart tăcerea şi am început să mă interesez de ceilalţi. Uşurarea pe care o simțeam acum, abia scăpaţi din iad, ne copleşea. Fiecare dintre noi începu să-i mulţumească lui Allah pentru că era în viaţă şi să-i felicite pe ceilalţi pentru că au scăpat.

Am aflat imediat că, în afară de Reza, ceilalţi străini scăpaseră şi ei de electrocutare. Reza era într-un loc diferit de al nostru, şi acolo va rămâne pe tot parcursul perioadei în care am ţinut legătura cu el. În cele din urmă, cu legăturile de la ochi şi de la mâini îndepărtate, am ajuns la sediul Procuraturii. A vedea din nou, după atâtea zile, era o nouă experienţă eliberatoare. M-am trezit privind realitatea cu multă atenţie. Ce frumoasă devenea lumea după ce putinţa de a o contempla îţi fusese răpită. În plus, ni s-a dat de mâncare – ceva comestibil, care nu era o bucată tare de brânză sărată. Am primit lipie arăbească umplută cu *ful*, mâncarea de bob a egiptenilor; am înfulecat totul, recunoscători pentru asemenea mici plăceri.

Fiecare dintre noi fusese repartizat unui procuror. Al meu era o persoană cu totul diferită de anchetatorii anteriori. Una

dintre fabulele lui Esop este despre soare şi vânt, cele două elemente ale naturii întrecându-se între ele pentru a vedea care îl va convinge pe un om să-şi scoată haina: vântul se foloseşte de forţa brută pentru a o smulge de pe el şi nu reuşeşte, soarele îl face pe om să se simtă încălzit şi relaxat, astfel că acesta îşi scoate haina. Cu cât urlau mai mult anchetatorii la mine, cu atât mă îndârjeam mai tare, pregătindu-mă de luptă. În felul acesta am crescut în Essex; aşa am supravieţuit atunci. Dar la căldură şi în acel birou civilizat, m-am simţit bine vorbind cu procurorul. Numele lui era Walid Minshawi, un om educat, bine îmbrăcat şi cam gras. Minshawi mi-a povestit că a vizitat Londra de mai multe ori şi că sora lui locuia acolo. Şi-a jucat rolul de „poliţist bun" aproape perfect.

— Ştii ce ne-au făcut acolo unde am fost închişi? Acolo torturează oameni! am exclamat eu.

— Ce păcat, spuse Minshawi, dar dacă nu cooperezi cu mine, te vom trimite înapoi. Tu hotărăşti. Dacă refuzi să cooperezi, nu prea am de ales.

— Vreau un avocat.

— O, nu va fi necesar.

— Dar consulul britanic? am întrebat eu. Când voi putea să-l văd?

— Ei ştiu că eşti aici, spuse el.

Consulului ar trebui să i se permită să ia legătura cu cetăţenii săi într-un interval de patruzeci şi opt de ore. În cel mai bun caz, egiptenii fuseseră incompetenţi, în cel mai rău, nesinceri revenind asupra cererii lor. Dar în căldura biroului şi din pricina felului aparent civilizat – dacă-l comparai cu tortura – în care se purta Minshawi, am început să vorbesc. I-am răspuns amănunţit, în arabă, la întrebări. I-am explicat de ce eram în Egipt, am vorbit despre cursurile pe care le urmam la

Alexandria şi am subliniat că, pur şi simplu, nu venisem aici să fac propagandă pentru HT. Minshawi mă asculta atent, apoi se uita la secretar şi-i spunea ce să scrie.

— Dar nu asta am spus, protestam eu.

— E în regulă, scriem doar ceea ce spui, nu te îngrijora.

Corectam în permanenţă ceea ce se consemna pe hârtie, spunându-i secretarului ce ar trebui să scrie. Însă Minshawi râdea în felul lui vesel, răsunător şi trecea mai departe. După patru ore de interogatoriu, probabil în zori, toţi procurorii îşi terminaseră treaba. Fără să avem posibilitatea să ne spunem la revedere, Hiroshi, însoţitorul meu la al-Quds, fu eliberat pe străzile din Cairo chiar în acea dimineaţă. Probabil că procurorii şi-au dat seama că avusese ghinionul de a se împrieteni cu mine. Nu l-am mai văzut niciodată.

Pentru mine, Reza, Ian şi Hassan, situaţia era cumva diferită. Am fost încătuşaţi, cu cătuşe din metal, nu legaţi cu cârpe – e ciudat cum detalii de felul ăsta te pot face să te simţi uşurat – şi transportaţi cu duba poliţiei la ceea ce am aflat mai târziu că era închisoarea Mazrah Tora. Acolo am fost băgaţi la *habs infiradi* (carceră), în afara blocului central al închisorii.

După întoarcerea din iadul plin de trupuri rupte în bătaie, uşurarea sufletească de a avea din nou micul meu spaţiu era copleşitoare. Aceste celule erau goale. Nu aveau pat, nici pătură, nici lumină, nici toaletă, nici instalaţii sanitare, însă acesta era locul meu, unde stăteam singur, unde nu mă mai ancheta nimeni, un loc fără ţipete şi electrocutări, un loc în care îmi puteam rezema capul greu fără să-mi fie teamă că voi fi bătut fiindcă nu am auzit în somn apelul, un loc care, în clipa aceea, era casa mea. Fusesem treaz cea mai mare parte a celor patru sau cinci zile şi trecusem prin încercări psihologice extreme. Purtam încă hainele din noaptea în care mă plimbasem

prin cafenelele Alexandriei şi eram terminat. Mi-am scos pantofii folosindu-i ca pernă şi am adormit pur şi simplu pe pardoseala de ciment.

Pe măsură ce treceau zilele săptămânii, făcând drumuri între biroul procurorului şi carceră, am început să-mi dau seama în ce condiţii trăiam. Pentru că nu exista toaletă, trebuia să mă duc într-un colţ al celulei. Am văzut gândacii care acopereau pardoseala. Şi cât de tare era pardoseala de beton fără nimic pe ea. Muşcând pământul şi insectele din mâncare nu o dată, cât de fără gust era terciul pe care-l primeam în fiecare zi prin uşa celulei. Şi cât de părăsit mă simţeam stând singur în acea carceră. La sfârşitul acestor şapte zile, procurorul mi-a dat să semnez o declaraţie. Cât de mult corespundea ea răspunsurilor pe care i le dădusem nu aveam nicio idee. Era scrisă de mână, într-o arabă impenetrabilă şi nu puteam înţelege nimic. Nu aveam practic nicio idee pe ce îmi pun numele. Dar gândul că aş putea fi trimis înapoi la al-Gihaz era prea înfricoşător pentru a lua în calcul refuzul semnăturii. Walid Minshawi a făcut cum a vrut. Iar eu am semnat.

Doar după ce s-a terminat ancheta ni s-a permis să-l vedem pe consulul britanic. Gordon Brown era un funcţionar de stat care se apropia de cincizeci de ani, bine intenţionat şi înţelegător, dar era probabil greu să-şi ofenseze gazdele fără a produce consecinţe diplomatice. Eram primii prizonieri politici străini deţinuţi în Egipt, cel puţin primii britanici, şi nimeni nu prea ştia ce reguli se aplicau în acest caz. În special după 11 septembrie, nu era clar ce este şi ce nu este permis. În urma acelei prime întrevederi, a devenit limpede faptul că dosarul nostru era de un calibru diferit de al celor care poposeau de obicei pe biroul lui.

Brown şi-a cerut scuze că i-a luat atât de mult timp să ajungă să ne vadă.

— Pur şi simplu nu aveam nicio idee unde sunteţi deţinuţi, mi-a spus el. S-a dovedit că aceasta nu era singura informaţie pe care consulul nu o primise: Brown nu avea nicio idee de ce fuseserăm arestaţi şi care erau acuzaţiile împotriva noastră. Era la fel de derutat şi de confuz ca şi noi, iar acest lucru era extrem de descuranjant.

— Ce se întâmplă cu familiile noastre? am întrebat eu. Măcar în acest caz ni s-au dat nişte veşti bune. Brown îmi spuse că Rabia şi Ammar ajunseseră în siguranţă în Marea Britanie. Însă acesta a fost singurul răspuns concret pe care l-am primit. Cooperarea dintre serviciile de informaţii britanice, americane şi egiptene continua cu certitudine după 11 septembrie. De mai multe ori în timpul anchetei, Minshawi adusese în discuţie amănunte ca „am înţeles de la britanici că..." sau „surse americane ne-au spus...". Aşa că, chiar dacă Gordon Brown voia să ne ajute la nivel personal, poziţia primită de la Londra era probabil să nu supere un important aliat în Războiul împotriva Terorismului.

În noaptea de după vizita lui Gordon Brown, am fost scoşi din celule şi ni s-au pus din nou legături la ochi şi cătuşe. Vrând parcă să ne reamintească în ce situaţie ne aflam, am fost târâţi în birourile închisorii şi interogaţi din nou de Aman al-Dawlah. Mi-am dat seama imediat că anchetatorul era cel din Alexandria.

— Vreau doar să mă asigur că ne spui adevărul, mi-a spus *zaabit*.

L-am întrebat cât urma să stăm în închisoare.

— O săptămână sau două, spuse el.

— Atât de mult? am întrebat eu înspăimântat.

Zaabit şi colegii săi izbucniră în râs. Ştiau probabil că o săptămână era nimic între zidurile închisorii Mazrah Tora. Unii deţinuţi erau închişi de ani de zile, chiar de decenii, ca urmare a aplicării Legii privind starea de necesitate, fără ca măcar să fi fost puşi sub acuzare. Aceştia erau *mu'taqaleen*. În momentul arestării mele, 25 000 de *mu'taqaleen* populau sistemul penitenciar egiptean, cu toţii fiind deţinuţi politici. Mi-am dat seama mult mai târziu, abia după ce m-am împrietenit cu unii dintre aceşti *mu'taqaleen* în Mazrah Tora, cât de necopt îi voi fi părut *zaabit*-ului când mi-am făcut griji pentru o săptămână de puşcărie.

Am fost ţinuţi în carcere, în condiţiile acelea sordide, fără nimic înăuntru, mai mult de trei luni până să fim puşi sub acuzare. În căldura pârjolitoare a verii, era greu să nu fiu copleşit de cât de neajutorat eram. Cei din Aman al-Dawlah erau cum nu se poate mai răi: brutali, dar şi incredibil de incompetenţi. Eram chinuit de combinaţia aceasta perversă de frică şi plictiseală, care se învârteji în mine până se transformă în furie pură.

Dacă faptul de a fi mers la casa acelui student african în noaptea asasinării lui Ayotunde a fost cel mai josnic moment al existenţei mele, acesta a fost cel mai întunecos: Neavând pe nimeni cu care să vorbesc sau să comunic, neavând ce să fac, mintea mea începu s-o ia razna. Celula mea nu avea lumină, aşadar, atunci când era întuneric, era întuneric. Încercând să dorm noaptea pe pardoseala aceea de beton, tresăream şi mă încovoiam ca să mă apăr de gândaci. Mi-era dor de Rabia, mi-era dor de Ammar, a început să-mi fie dor de Southend, iar viaţa de rapper părea acum un vis îndepărtat.

Aveam eu doar douăzeci şi patru de ani, însă de acum înainte mă voi simţi mereu de patruzeci şi doi.

Mintea mea căuta disperată o preocupare, rugându-mă să-i acord atenţie, aşa cum făcea Ammar. Plictiseala era pe punctul

să mă învingă. Mă uitam în jur, căutând ceva care să mă țină ocupat, dar tot ce aveam erau pietricelele din pardoseală. *Tai Ammi!* Ce făcea *Tai Ammi* atunci când nu puteam dormi, în zilele acelea care păreau acum atât de îndepărtate? Asta era. Inventa povești. Acele povești care-mi trimiteau imaginația în aventuri pe tărâmurile magice ale frumoaselor prințese și ale nobililor eroi. Hei, pietricico, ce faci? Pe tine te va chema Freddie-Fred, iar pe tine, pietricică, te va chema Johnny-John, știți, ca pe vremuri, ca Flavor Flav de la Public Enemy. Grozav! Freddie-Fred, poți să-l învingi pe Johnny-John dacă vă luați la întrecere? Ia să vedem. Pe locuri, fiți gata... start! Și, cu un bobârnac, proiectam cele două pietricele, iar și iar, pe pardoseala celulei, să văd care câștiga cele mai multe curse.

De multe ori, în celula aceasta murdară, în cele mai întunecate ceasuri, când singurul zgomot în liniștea nopții era cel făcut de greieri undeva, departe, printre trestii, mintea mea punea la cale răzbunarea. Voiam să mă răzbun sincer pe cei din Aman al-Dawlah. „Numele meu este Maagid Nawaz, sunt membru al Hizb al-Tahrir!" Prostii! Oare asta i-a împiedicat să-l electrocuteze pe Alaa la dinți și testicule săptămâni și luni la rând până când l-am auzit rugându-se și smiorcăindu-se ca un copil? Oare asta i-a împiedicat să-l spânzure pe Hisham din Kafr al-Shaikh de mâini până când i-au cedat încheieturile și a cerșit mila, în vreme ce torționarii săi grohăiau, *shakheer*, la el ca animalele, ca porcii? Oare asta a împiedicat violurile și electrocutarea soțiilor prizonierilor chiar în fața acestora? Oare asta l-a ajutat pe Reza în timp ce era torturat doar pentru că nu putea răspunde în arabă? Iar eu de ce nu am fost torturat? De ce am fost scutit de această durere? Se joacă cu mintea mea? Se juca oare Combat 18 cu mintea mea? Unde era Matt acum?

Ai fost înjunghiat pentru mine. Ca să mă aperi. Eu ce am făcut pentru tine?

Nonviolenţă? Nonviolenţa este doar pentru cei care se bucuă de luxul unei audienţe! Vezi tu, o audienţă este ceva uimitor. Dacă oamenii se tem de ce ai putea face, dacă se tem de masele pe care le-ai putea stârni, te vor asculta ca nu cumva să faci asta. Ce respectă ei cel mai mult este predispoziţia ta de a-i răni. Cu cât îi poţi răni mai mult, cu atât mai mult te vor respecta. Dar dacă oamenii râd de durerea ta şi îşi bat joc de suferinţa ta, şi te întărâtă şi te îmboldesc ştiind că nu poţi face nimic, decât să stai şi să spui „numele meu este Maagid Nawaz, Maagid, Maagid, Maagid Nawaz, sunt membru al Hizb al-Tahrir"... Maagid! Maagid! Atunci ce ne mai rămâne de făcut? Propriul guvern nu dă nici măcar o ceapă degerată pe noi. *La'anatullahi 'alaykum,* blestemaţi să fiţi de Allah!

Predicaţi nonviolenţa în vreme ce-l finanţaţi pe Mubarak şi-i vindeţi arme. Îi antrenaţi oamenii şi îi strângeţi mâna cu palmele voastre pătate cu sânge? Ei bine, acum refuz să mai joc după vreo regulă. Lasă să muncească Nasim pentru *khilafah,* nu are nevoie de mine. Dar, Walid Minshawi, pe tine trebuie să mă răzbun. Şi gândul de a mă răzbuna chiar acum pe tine şi pe cei de teapa ta este ceea ce-mi dă putere. Câţi ani crezi că mă poţi ţine? Sunt tânăr şi încă plin de energie, îţi vor trebui mulţi ani să mă înfrângi. Ai subestimat flacăra care arde în mine. Şi chiar dacă mă prinzi şi mă îngenunchezi, voi omorî cât mai mulţi inşi ca tine înainte să pui mâna pe mine. Şi vei afla cum am înnebunit, din pricina otrăvii cu care propriile-ți mâini m-au hrănit.

În acea carceră, toate acestea păreau perfect logice.

Capitolul 22

Pinguinul lovit cu papuci

Când am fost în fine acuzați, am aflat știrea de la altcineva. Unii dintre prizonieri ascultau la radio postul BBC în limba arabă și au auzit anunțul. Imediat, au strigat peste zid știrea, iar cel care păzea celulele noastre ne-a spus ce se întâmplase. Câteva zile mai târziu, am primit o altă vizită a lui Gordon Brown, care ne-a confirmat în detaliu capetele de acuzare. Am aflat că Hassan nu a fost condamnat. A fost eliberat nu mult după aceea și trimis înapoi la Londra. Eu, Reza și Ian am fost acuzați de două lucruri: în primul rând, de propagarea în scris și orală a ideilor promovate de o organizație interzisă, numită Hizb al-Tahrir; în al doilea rând, de faptul că posedam publicații ale aceleiași organizații. În plus, împotriva lui Reza a fost pronunțat un al treilea capăt de acuzare: deținea o imprimantă. Cel puțin Hassan, al doilea însoțitor al meu la al-Quds, care nu fusese implicat în nimic, putea pleca în sfârșit acasă.

Dacă situația noastră nu ar fi fost așa de gravă, acuzațiile ar fi fost rizibile. Reza era amenințat cu închisoarea pentru că avea o imprimantă. Niciunul dintre noi nu fusese acuzat de ceva care ar fi putut avea o noimă: pentru că eram membri ai unei organizații interzise, lucru pe care noi, la anchetă, îl recunoscuserăm în mod sfidător. Acuzațiile, în schimb, erau cumva

mai perfide: ele aveau legătură cu dezbaterea ideilor și cititul cărților, adică cu dreptul la liberă exprimare. Nu aveau legătură cu HT sau cu islamismul, ci era ceva mult mai important. Era ceva legat de libertate, unul dintre principiile pe care se presupune că se bazează societatea civilizată. Judecați-ne pe baza islamului nostru, iar noi vă vom judeca pe baza libertăților voastre.

Acuzațiile trădau caracterul autoritar al statului egiptean și, implicit, al Legii privind starea de necesitate promulgate de președintele Mubarak. Egiptul era o republică bananieră. Știam deja că șansele noastre de a scăpa erau nule. Puteau să spună despre noi ce voiau. Ne așteptam la ani buni în pușcărie. Faptul că ne acuzau în felul acesta îi lipsea de orice autoritate morală. Deveniserăm niște prizonieri de conștiință, ceea ce a făcut ca Amnesty International să se ocupe de cauza noastră. Iar în ceea ce îi privește pe liderii occidentali, această situație ridica întrebări incomode în legătură cu întreaga lor strategie din Orientul Mijlociu: ei susțineau un regim care tortura și arunca în închisoare cetățeni britanici pentru că „vorbeau și scriau".

Ca să fiu sincer, Gordon Brown părea stânjenit când discuta acuzațiile cu noi. Mi-am dat seama că era un funcționar de stat aflat într-o situație imposibilă, bărbatul din conducerea statului britanic care vedea cu ochii lui efectele în plan uman ale „prețului care merită să fie plătit". Se desfășura un război, Războiul împotriva Terorismului. Prima victimă, după cum spune proverbul, este adevărul. L-am privit în ochi și am văzut că știe ceea ce și noi știam: Egiptul lui Mubarak nu era un mare prieten sau aliat. Era un stat construit pe principii contrare celor pe care Occidentul le prețuia cel mai mult.

Procesul, dacă acestor evenimente li se poate da o brumă de legitimitate, a durat aproape doi ani. Se desfășura o săptămână sau două, apoi era suspendat câteva luni, înainte de

convocarea unei noi şedinţe. Erau douăzeci şi şase de inculpaţi, toţi fiind judecaţi în acelaşi timp. În sala de judecată, toţi fiind îmbrăcaţi în alb pentru că nu fuseserăm condamnaţi încă, eram ţinuţi într-o cuşcă din colţ, ca nişte animale. Cuşca era atât de strâmtă, încât trebuia să stăm cu rândul pe cele câteva băncuţe puse la dispoziţie, în vreme ce restul stăteau pe vine.

Grupul nostru era dus la tribunal în fiecare zi de un convoi de dube albastre de poliţie. Ceilalţi inculpaţi, cu toţii egipteni, erau deţinuţi amestecaţi cu alţi prizonieri. Pe drumul de la închisoare la tribunal, fiecare dintre noi avea mâna încătuşată de a unui gardian. Însă în loc să fim tăcuţi, voiam să-i arătăm lui Mubarak şi acoliţilor săi că nu ne îngenuncheaseră. Nu mergeam în tăcere, voiam ca lumea să ne vadă, iar lumea ne privea. De fiecare dată când ne duceam la tribunal sau plecam de acolo, ne vărsam furia scandând, chemându-i pe oameni şi strigând lozinci. Televiziunile, BBC, al-Jazeera şi altele, admirau spectacolul pe care îl dădeam.

„Usqut, usqut Mubarak” – „Jos, jos Mubarak”!

„Laa nakhafu lawmata laa'im, al-Khailafatu fardun da'im” – „Nu ne e frică de cei care ne acuză, califatul va fi mereu o îndatorire sfântă”.

Strigam aceste lozinci în arabă pe străzile din Cairo, leoarcă de sudoare, fiind transportaţi în acele dube albastre ale poliţiei, în atmosfera toridă a verii. Pe atunci, să vorbeşti făţiş împotriva lui Mubarak în timp ce te afli în arest era un lucru şocant pentru egipteni. Mulţi stăteau cu gura căscată de mirare când treceam, unii ridicând chiar pumnul în semn de salut. Alţii izbucneau în lacrimi chiar acolo, în mijlocul străzii. Cei care au zărit coloana noastră de maşini pe străzile din Cairo în 2002 îşi amintesc haosul pe care îl produceam. După înfrângerea totală a jihadiştilor, în 1999, nimeni nu îndrăznea să-l denunţe

pe Mubarak în public, în felul în care o făceam noi. Cu câțiva ani înainte ca egiptenii să capete încredere pentru a manifesta în Piața Tahrir, noi speram să le insuflăm curajul și tăria care le trebuiau pentru a face exact acest lucru. Doream ca oamenii de pe stradă să-și spună: „Dacă ei pot face asta în dubele închisorii, o putem face și noi în stradă."

Vă amintiți de acel Coran miniatural din apartamentul meu, ultimul lucru pe care l-am luat înainte de a-i părăsi pe Amar și Rabia? Ei bine, l-am avut cumva asupra mea în toată perioada în care am fost torturat. Îl ridicam și îl agitam să-l vadă toți când strigam lozinci. Îmi dădea putere și îmi întărea credința. Nu eram criminali, eram niște prizonieri politici și ne mândream cu asta. Luptam pentru Allah și pentru trimisul Lui pe pământ, luptam pentru dreptate împotriva tiraniei și eram binecuvântați de Allah, care ne-a ales ca ambasadori ai credinței. Bineînțeles că isprăvile noastre au ajuns în mass-media internațională – la televiziune, la radio, în paginile ziarelor și pe internet, aflat abia la începuturile sale. Toată lumea vorbea despre prizonierii politici britanici care susțineau că fuseseră torturați în beciurile lui Mubarak.

Sala de tribunal era aglomerată. Era pentru prima dată când niște cetățeni străini erau judecați într-un dosar legat de tortură. Acest fapt a creat o isterie mediatică și, aici, în sala de judecată, am descoperit cât de rău fuseseră tratați o parte dintre ceilalți frați. Unul dintre ei, Ahmed, povestea că soția lui fusese dezbrăcată și torturată în fața lui pentru a-l determina să mărturisească. Povestea lui, din nefericire, era departe de a fi fost unică. Ne-am folosit îndată de momentele petrecute în cușcă pentru a spune lumii cum fuseserăm tratați. Ziariștii au ajuns să fie fascinați de cazul nostru: liberali, islamiști, socialiști, toți începuseră să ne compătimească pentru ceea ce

ni se întâmplase, iar ştiri despre suferinţele noastre se răspândeau peste tot.

Toţi cei din cuşcă se considerau nevinovaţi de acuzaţiile care li se aduceau, dar, spre deosebire de fraţii noştri egipteni, noi, cei trei britanici, am recunoscut şi că suntem membri ai Hizb al-Tahir din Marea Britanie. De vreme ce HT era legal la noi în ţară, ne-am gândit că nu avem nimic de ascuns. La una dintre şedinţele de judecată, ni s-a transmis o scrisoare din partea lui Jalaluddin Patel, tânărul şef al HT din Marea Britanie, care încercase să mă marginalizeze după întoarcerea mea din Pakistan. Scrisoarea mi s-a părut atunci o critică ruptă de realitate a modului în care ne comportaserăm. După opinia lui, ar fi trebuit să ne considerăm vinovaţi, ne cerea să ne opunem mai mult autorităţilor şi susţinea că membrii egipteni nu ar fi trebuit să nege afilierea la HT. Eram dezgustaţi. De la Londra, Jalaluddin avea tupeul să le spună acestor oameni cum să se poarte? I-am răspuns imediat. Nu mai eşti conducătorul nostru. Ne aflăm sub comanda HT din Egipt. Liderul acestei organizaţii se află chiar în cuşcă cu noi şi a fost torturat permanent, vreme de trei luni şi jumătate. Aceşti fraţi şi-au văzut nevestele torturate în faţa lor. Nu ai dreptul moral să ne spui ce trebuie să facem, iar făcând asta îţi permiţi să ne compromiţi canalele de comunicare. Nu ne mai scrie. Din fericire, nu am mai auzit de individ de atunci.

Imediat ne-am putut da seama că sistemul era pornit împotriva noastră. Judecătorul, al cărui nume era Ashmawi, stătea cel mai sus, iar lângă el se afla procurorul, Walid Minshawi. Cum dosarul nostru urma să fie judecat conform Legii privind starea de necesitate, atât judecătorul, cât şi procurorul erau desemnaţi de Aman al-Dawlah. Avocaţii apărării stăteau la celălalt capăt al sălii de judecată, alături de acuzaţi.

Noi, cei trei, aleseserăm ca avocat un om curajos pe nume Ahmed Saif. Vederile politice ale lui Saif erau cu totul diferite de ale noastre. Saif era comunist, ceea ce, în circumstanțe normale, ar fi fost un păcat de moarte pentru islamismul nostru, dar îl respectam. Saif fusese închis de multe ori în timpul regimului Mubarak și, cu toate acestea, continua să spună lucrurilor pe nume fără teamă. Aveam noi vederi politice diferite, dar Saif era la fel de pornit împotriva regimului ca și noi. Câțiva ani mai târziu, Ahmed Saif va deveni unul dintre fondatorii importanți ai mișcării Kifayah („De-ajuns!"). Kifayah era un grup liberal care a decis să încalce tabuurile și să sfideze public autoritatea lui Mubarak. După cum am spus mai devreme, e greu de imaginat azi, însă în acele zile, în Egipt, aceasta era o linie roșie de netrecut. Ulterior, în timp ce îmi executam sentința, citeam mereu despre curajoasele proteste ale grupului Kifayah împotriva lui Mubarak. Se adunau pe străzile orașelor, doar zece-douăzeci de oameni curajoși, înconjurați de sute de polițiști din trupele speciale, și mulți râdeau de iluzia lor că ar putea schimba ceva. Însă Kifayah a devenit organizația care, în cele din urmă, a aprins scânteia revoltei din Egipt, condusă de tineretul liberal, în 2011. Istoria, după cum se va dovedi, era de partea lui Ahmed Saif.

La aproape doi ani după arestarea noastră, cu o zi înainte de a fi condamnați, s-a întâmplat ca ministrul egiptean de externe, Ahmed Maher, să facă o vizită de stat la Ierusalim. Maher era un bărbat scund, gras, cu cap mare, chelios și cu un nas ascuțit. Semăna cu Pinguinul, eroul negativ din filmele cu Batman, iar această imagine ne binedispunea. În timpul vizitei la al-Quds, Maher a fost să se roage în Al-Aqsa, aceeași moschee unde fusesem cu câțiva ani înainte cu Hassan și Hiroshi, unde i-am întâlnit pe toți frații din HT, unde am convenit cu

Issam Amireh că, într-o zi, mă voi întoarce şi unde mi-a rămas inima. HT a fost fondat în al-Quds, iar în Palestina aveam o organizaţie puternică. Când Maher a intrat în moschee, spre consternarea lui absolută şi spre deliciul cameramanilor, a întâlnit un grup mare de protestatari ai HT, întâmpinându-l cu un baraj de pantofi şi papuci aruncaţi către el fără nicio jenă.

— Ieşi afară, *kha'in*, trădătorule! îi strigau în timp ce papucii cădeau asupra lui.

— *Zalim*, despotule! Agent al Americii! Îi torturezi pe fraţii noştri din Egipt şi crezi că poţi veni în moscheea noastră să te rogi? *La ahlan wa la sahlan* – nu eşti binevenit în moscheea aceasta, ieşi!

În închisoarea noastră, când radioul a transmis umilinţa la care a fost supus intangibilul Ahmed Maher, fraţii, tineri şi bătrâni, islamişti, jihadişti, liberali, toţi strigau şi se bucurau, sărbătorind în mod spontan evenimentul. *Allahu akbar!* Gustă o bucăţică din umilinţa pe care ne-ai făcut s-o simţim şi vezi dacă-ţi place! Ziua următoare, ziarele naţionale egiptene erau pline de imaginile Pinguinului lovit cu papuci. Pentru noi a fost cu adevărat o zi a victoriei. Statul egiptean nu a ignorat însă cele întâmplate şi, bineînţeles, s-a răzbunat. După atac, momentul în care trebuia să ni se comunice sentinţa a fost amânat încă trei luni. Când am fost duşi în cele din urmă la tribunal, judecătorul a anunţat că a renunţat la toate acuzaţiile iniţiale împotriva noastră, înlocuindu-le cu una nouă: *intimaa* – apartenenţa la o organizaţie interzisă. După un proces extrem de lung, care a durat doi ani, de astă dată nu vor mai fi noi depoziţii şi nici noi pledoarii ale apărării. Am fost din nou puşi sub acuzare, judecaţi şi condamnaţi în aceeaşi şedinţă de judecată, în aceeaşi zi.

„*Intimaa*" era o acuzaţie mult mai gravă. Eu, Reza şi Ian am fost condamnaţi la cinci ani de puşcărie. Ceilalţi inculpaţi au primit de la cinci la zece ani pentru apartenenţa la HT. Când sentinţele au fost citite la tribunal, familiile au început să plângă, jurnaliştii se îmbulzeau să transmită ştirea, iar noi ne-am ridicat sfidători. Ca nişte lei care răcnesc plini de mândrie, sala de tribunal a luat foc când am început să scandăm şi să strigăm lozinci.

„*Allahu akbar! Allahu akbar!* Nu cedăm, nu cedăm!"

Am început să ne felicităm, să ne îmbrăţişăm în cuşca în care ne aflam, să scandăm, să ne rugăm şi să facem mătănii de mulţumire lui Allah pentru prilejul care ni se dădea să ne sacrificăm pentru cauza Lui. Judecătorul Ashmawi, odată treaba terminată, s-a grăbit să părăsească înfricoşat sala de judecată, iar Walid Minshawi contempla spectacolul absolut contrariat. Ce puteau ei sărbători? Dacă aş fi fost în locul lui, aş fi început să plâng. Şi chiar am plâns, lacrimi de credinţă pentru Allah, lacrimi de iubire, lacrimi de evlavie, romantismul luptei; ştiam că vom rămâne în istorie, iar oamenii se vor uita la noi şi se vor însufleţi.

După doi ani, odată verdictul dat, pe lângă frecventele scrisori, am început să primim ocazional şi vizitele familiei. Cum aş putea uita, Ammar, ziua aceea în care ai venit pentru prima dată clătinându-te pe propriile picioare? Aveai deja trei ani, nu-l cunoşteai pe *Abu* al tău, pe care nu l-ai văzut decât în lanţuri, la televizor.

Trecuseră doi ani şi jumătate, fiul meu. Doi ani şi jumătate de când acei *zalimun* te-au smuls din braţele mele. Ai venit îmbrăcat în pantalonaşi, cu cămaşă şi cravată, şi mi-ai întins mâna salutându-mă „*assalaamu alaykum, Abu*", neştiind cât de ceremonios trebuia să fii cu mine. Şi te-am luat în braţe,

nedorind să vezi cum îmi dau lacrimile, şi te-am ţinut strâns cât pentru toţi anii în care nu am putut să te ţin în braţe, pentru zilele când mă gândeam că s-ar putea să nu te mai văd vreodată. Am fost atât de mândru de mama ta, care a păstrat vie amintirea mea.

Mama ta s-a apropiat de mine în acea zi, cu chipul ei ce radia de fericire, atât de mândră şi zâmbitoare, văzându-l pe bărbatul ei, care şi-a dovedit dăruirea pentru cauza lui Allah. Dintr-odată, pur şi simplu, ţinând-o în braţe pentru prima oară după ce am fost arestat, toată durerea mea s-a topit şi nimic altceva n-a mai contat. Vălul de întuneric de pe ochii mei se ridicase şi tot ce puteam vedea era strălucirea aprobării tale. Cât de fericit am fost în ziua aceea.

Când Ash, devotatul meu protejat de la HT, din zilele când frecventam SOAS, a venit să mă viziteze la Mazrah Tora, am fost, fireşte, foarte tulburat.

— Ash, ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu.

— Nu ştiu cum să-ţi spun, mi-a răspuns el, dar am părăsit gruparea. Am părăsit HT.

— De ce, ce s-a întâmplat? am întrebat eu cu amărăciune.

— Nu mai am încredere în organizaţie, a răspuns el. Şi apoi, în felul lui ireverenţios, continuă: Este un rahat, frăţicule, toată chestia aia afurisită... Tipii ăia sunt o grămadă de proşti, nişte idioţi fără margini, sunt o ruşine pentru islam şi musulmani.

Ash vorbi mai departe despre dezastruoasa campanie naţională de distribuire de autocolante decisă de şeful HT din Marea Britanie, Jalaluddin Patel, împotriva războiului cu Irakul. În loc să folosească o frază care să se opună războiului, Jalaluddin s-a gândit că e o mare şmecherie să scrie pe autocolante, cu caractere îngroşate, cuvintele „Nu opriţi războiul" şi apoi, cu litere mărunte, dedesubt, „decât cu politici islamice".

Aceasta fusese stângacea încercare doctrinară a lui Jalaluddin de a-i convinge pe musulmanii din Marea Britanie să nu se alieze cu necredincioşii în cadrul Coaliţiei „Opriţi Războiul". Nici nu trebuie să mai spun că această campanie a fost un eşec absolut.

Ash îmi mai spuse că a fost deziluzionat de unii membri ai HT, apoi de grupare în întregime şi, în cele din urmă, de ideologie. Era acum interesat de misticismul sufit.

— Eşti un om inteligent, Maajid, mi-a spus el. Ştiu cu certitudine că te vei gândi la toate acestea şi vei ajunge la aceleaşi concluzii ca mine.

Reacţia mea a fost să râd cu gura până la urechi.

Cu toate acestea Ash insista.

— În sufism, ai un şeic, o călăuză spirituală, continuă el. Şeicul meu mi-a spus înainte să vin aici că a avut un vis despre tine. Mi-a spus nu doar că vei părăsi Hizb al-Tahrir, dar că vei deveni un conducător important pentru musulmani.

— *Subhan Allah* – te auzi ce spui, frăţioare? am zis eu râzând.

— E adevărul adevărat, spuse Ash dând din cap aprobator. Asta am venit să-ţi spun şi ăsta e motivul pentru care am venit.

Am respins linguşelile lui Ash considerând că vin de la un prieten copleşit de emoţie la vederea în puşcărie a celui care i-a fost cândva mentor în HT. Dar chiar şi aşa, m-a frapat tonul încrezător al lui Ash.

Viaţa nu stă în loc doar pentru că tu eşti la închisoare. În toţi aceşti ani, relaţia părinţilor mei s-a înrăutăţit şi, în cele din urmă, au divorţat. Pe vremea când a venit să mă vadă, Abi cunoscuse un prieten, care o însoţit-o în Egipt când a venit să mă vadă la închisoare. Era englez, nemusulman şi nu erau căsătoriţi. Pentru prima dată de la încarcerarea mea, educaţia mea liberală era expusă public în faţa celor mai importante

figuri jihadiste ale Egiptului, iar eu eram cu inima îndoită: nu sunt căsătoriţi, el este un *kafir*, ăsta e *haram*, interzis. Dar bătuse tot drumul acesta pentru a o proteja pe Abi şi aştepta în afara închisorii, în arşiţa deşertului, de frică să nu mă ofenseze. Era un bărbat mărinimos, ca Dave Gomer, ca domnul Moth. Astfel că am găsit o soluţie.

— Pot săvârşi un ritual islamic, ceremonia *nikah*, pentru a oficializa relaţia voastră în faţa lui Allah? Sunt doar câteva rugăciuni în faţa a doi martori, i-am zis eu lui Abi.

— Dacă asta te face fericit...

— Dar trebuie să adopte islamul - să rostească *shahadah*, mărturia credinţei. Îl pot învăţa cum s-o spună, am spus eu.

— Nu vreau decât să fii fericit.

În felul acesta, chiar acolo, în sala de vizite a închisorii Mazrah Tora, am consfinţit convertirea şi am săvârşit ceremonia islamică *nikah* pentru Abi şi partenerul ei. Le-am cerut să repete după mine: „*Laa ilaaha illa Allah*... Nu există alt Dumnezeu decât Unul Dumnezeu, *Muhammad ar-rasool Allah*... şi Mahomed este Trimisul lui Dumnezeu." Ca martori, am chemat pe doi dintre prietenii mei din închisoare, pe Omar, un musulman din Daghestan, şi Hisham, un jihadist olandez de origine egipteană, faimos pentru exploziile sale de furie împotriva autorităţilor închisorii. Nu cred că Abi sau partenerul ei a înţeles întru totul de ce erau la închisoare cei doi martori. La fel, nu cred că Omar şi Hisham au înţeles prea bine concepţiile lui Abi şi ale partenerului ei. În ceea ce-i priveşte pe prietenii mei jihadişti, tocmai convertisem nişte persoane la cauza islamistă. Erau extrem de bucuroşi şi au împărţit dulciuri la vorbitor.

„Mama lui Maajid şi partenerul ei au trecut chiar acum la islam", le spuneau ei cu zâmbete calde celor prezenţi în sală. Aceasta însemna, desigur, că, în virtutea acestei relaţii, Abi nu

mai era musulmană. Hisham, jihadistul olandezo-egiptean, l-a îmbrățișat îndelung și puternic pe partenerul lui Abi. Privindu-l în ochi, Hisham i-a explicat apoi cu sinceritate că nu trebuie să-și abandoneze noua credință, că trebuie să fie tare mereu și să-și amintească să lupte cu dușmanii lui Allah oriunde îi găsește. Englezul a dat din cap încuviințând cu sinceritate, iar Hisham l-a îmbrățișat din nou, crezând, pare-se, că tocmai a asistat la nașterea unui nou martir pentru islam.

Capitolul 23

„Monocrația"

Mazrah Tora, unde am efectuat tot restul pedepsei, nu era o închisoare obișnuită. Construită inițial de britanici pentru deținuții politici, pe vremea protectoratului, ea și-a păstrat destinația inițială. Peste ani, la Mazrah Tora au fost închiși câțiva dintre cei mai cunoscuți ideologi ai islamismului. A fost penitenciarul în care a fost închis Sayyid Qutb, părintele ideologic al jihadismului modern. La Mazrah Tora a scris Qutb fundamentala sa operă *Ma'alim fi al-Tariq* sau *Pietre de hotar*, și tot aici a fost executat în 1966, transformându-se instantaneu într-o făclie care a luminat cerul pentru mii de viitori islamiști.

Manuscrisul *Pietrelor de hotar* a fost scos pe furiș din această închisoare de un tânăr devotat lui Qutb, un membru al celei mai mari organizații islamiste egiptene, Frăția Musulmană, Mohammed al-Badei. Când am ajuns la Mazrah Tora, dr. Badei era din nou întemnițat alături de mulți lideri ai Frăției în cazul cunoscut sub numele de „Profesorii", *Qadiyat al-Asaatiza*. Acum era membru în conducerea Frăției, activând în cadrul Biroului de consiliere, *Maktab al-Irshad*. Am devenit apropiați, el povestindu-mi multe despre prietenia sa cu Qutb.

Îmi amintesc că doctorului Badei îi plăcea să interpreteze sensul intim, mistic al visurilor, cunoscut ca *ru'ya*. Un vis

anume mi-a rămas în memorie. I-am spus că m-am văzut printre Însoţitorii Profetului, cu toţii îmbrăcaţi în robe albe, stând într-o adunare în paradis. Toţi aveau bărbi dese şi negre, râdeau şi se bucurau de compania celorlalţi. Intră în mijlocul adunării Profetul, *alayhi salam*, şi ne ridicarăm cu toţii de îndată în semn de respect. Era vremea rugăciunii şi noi strânserăm rândurile aşteptându-l pe Profet să conducă rugăciunea. Profetul m-a privit şi a făcut semn către mine să conduc eu rugăciunea. Inima îmi bătea cu putere. Înspăimântat foarte, am protestat: „Cum aş putea să-l conduc pe Profetul lui Allah în rugăciune? *Ya rasul Allah* – o, Trimis al lui Allah, nu aş putea face niciodată aşa ceva." Profetul, *alayhi salam*, s-a întors pur şi simplu către mine şi a zâmbit. „Nu te teme, zise el, fă cum îţi spun." Am făcut cum mi se ceruse, dar pe când mă dădeam un pas înapoi, uluit din cale afară, şi începeam să spun rugăciunea, m-am trezit înainte de a începe. Dr. Badei a considerat că acest vis era un semn important.

— Doar primul calif al islamului, Abu Bakr, a fost desemnat de Profet, *alayhi salam*, să conducă rugăciunile în prezenţa sa. *Ya* Maajid, *Bashhir*, veşti minunate! Visul său înseamnă că, într-o zi, vei deveni un mare lider pentru musulmani. Apoi, vezi tu, după cum ţi-a spus în acelaşi vis, nu trebuia să te temi să-l conduci în rugăciune pe Profet. De fapt, te-ai trezit înainte de a-l conduce.

Ulterior, Badei a devenit *Murshid al-'aam*, liderul suprem al Frăţiei Musulmane. După înlăturarea lui Mubarak în 2011, noul Egipt este, practic, condus de gruparea lui. Printre alţi deţinuţi din Frăţia Musulmană se aflau dr. Essam el-Aryan, purtătorul de cuvânt de pe vremea aceea, şi Abdul Monim Abul Fatouh, un potenţial candidat islamist la preşedinţie. Cei din Frăţie nu erau islamişti revoluţionari sau militanţi, astfel

că membrii organizației primeau de obicei pedepse mai scurte, de regulă doi sau trei ani.

De asemenea, erau acolo mulți membri ai grupării al-Gama'a al-Islamiyya, care, până la armistițiul din 1999, fusese cea mai mare organizație teroristă din Egipt. Aceasta era facțiunea cea mai mare care se desprinsese din Tanzim al-Jihad, organizația lui Salim al-Rahhal, după asasinarea președintelui Sadat. După armistițiu, cei mai mulți membri ai Gama'a și-au pus semnătura pe ceea ce a ajuns să fie cunoscut ca *murajaʾaat* sau „revizuiri", renunțând de fapt la activismul lor. Cu toate acestea ei au rămas salafiști din punct de vedere doctrinar și islamiști neviolenți în ideologie. Dintre ei, s-a aflat cu noi în întreaga lună sfântă a Ramadanului unul dintre fondatori, șeicul Salah Hashim.

Încă mai erau la Mazrah Tora deținuți care fuseseră implicați în asasinarea lui Sadat în 1981. Principalii asasini fuseseră executați, dar printre cei implicați în complot și încă încarcerați se afla fostul ofițer de informații militare, locotenentul-colonel Aboud al-Zommor, vărul lui, Tareq al-Zommor, deținuți în altă clădire a complexului nostru penitenciar, și, în blocul nostru, dr. Tariq și Salah Bayoumi.

Unii dintre cei executați în acest caz fuseseră trimiși la moarte în 1982 de un procuror pe nume Maher el-Guindi. Pe măsură ce anii au trecut, el-Guindi a ajuns guvernator al provinciei Gizeh. Într-o zi, închisoarea fu cuprinsă de agitație.

„Ce e, ce se întâmplă?" am întrebat. Maher el-Guindi fusese condamnat pentru luare de mită și corupție, mi s-a spus. Ni se va alătura aici, la Mazrah Tora, să trăiască lângă restul condamnaților din cazul Sadat, cei care mai erau în viață după ce el le-a trimis colegii la spânzurătoare.

Apoi s-a petrecut ceva extrem de straniu în acea săptămână la Mazrah, când unii dintre asasinii lui Sadat au stat de vorbă

cu procurorul implicat în cazul care le-a adus condamnarea cu vreo douăzeci şi doi de ani în urmă.

„Omul era un copoi, supraveghea interogatoriile la care se folosea tortura şi nu am încetat rugăciunile mele, *du'a*, ca, într-o bună zi, să fie adus şi el în faţa justiţiei cum am fost noi", mi-a spus în acea zi Salah Bayoumi. Allah nu înalţă niciodată pe nimeni decât dacă vrea să-l coboare din nou. Fii atent, Maagid, într-o bună zi, Domnul meu îl va aduce şi pe Mubarak aici, *bi iznillah*, cu voia lui Dumnezeu."

Erau şi alţi jihadişti, cum ar fi cei acuzaţi că susţineau gruparea lui Ayman Zawahiri, Jihadul Islamic, de pildă un britanic de origine egipteană pe nume Akram, cu care ne-am împrietenit şi pe care l-am ajutat să ia legătura cu consulatul după ce ne-a spus cum a fost torturat cu sălbăticie. Curând după aceea, au început să fie aduşi noi deţinuţi străini. Fuseseră cu toţii condamnaţi în cazul *Qadiyat al-wa'ad*. Aceşti străini aparţineau noii generaţii de jihadişti globali, formaţi de organizaţia al-Qaeda a lui bin Laden. Internaţionalişti, radicali, bine antrenaţi şi periculoşi, erau o apariţie intimidantă. Printre ei se aflau doi musulmani din Daghestan, bine făcuţi ca nişte urşi ruseşti, unul dintre ei fiind Omar Hajiyev, martorul de la ceremonia *nikah* a lui Abi, iar celălalt Ahmed. Omar era specializat în fabricarea bombelor. Deprinzând meşteşugul în Cecenia şi Afganistan, s-a îndreptat către Gaza în dorinţa de a-i învăţa pe cei din Hamas să facă ce ştia el. Fusese condamnat la şaptesprezece ani de puşcărie, iar după revoltele din închisori, petrecute în timpul revoluţiei din Egipt, m-am întrebat adesea ce se întâmplase cu el.

În fine, la celălalt capăt al spectrului politic erau importanţi deţinuţi politici liberali, chiar şi cei acuzaţi de homosexualitate în scandalosul caz „Queen Boat". Cel mai cunoscut acuzat

în acel caz era un egiptean prosper, cu ochi albaştri, pe nume Sharif. Închişi în acelaşi bloc al închisorii, imaginaţi-vă ce relaţie exista între jihadişti şi cei din cazul „Queen Boat". Doi dintre cei mai cunoscuţi rivali liberali ai preşedintelui Mubarak erau liderul Partidului Mâine, candidatul prezidenţial Ayman Nour, şi lectorul în sociologie Sa'ad el-Din Ibrahim. Nour candidase la preşedinţie împotriva lui Mubarak în 2005, încheind pe locul doi; altfel spus, a câştigat. Ca răsplată, a fost acuzat imediat că ar fi adunat fraudulos semnături pentru a-şi înregistra partidul, adică toate cele o sută de semnături, şi a fost condamnat la şapte ani de puşcărie. Din cauza condamnării penale, nu mai putea candida la preşedinţie din nou.

Dr. Ibrahim a scris un articol în care dezvăluia planurile lui Mubarak de a-şi pregăti fiul, Gemal, ca succesor la conducerea Egiptului. În articol, Ibrahim susţinea că Egiptul nu trebuia să devină o „monocraţie", *jumlukia*, termen compus din cuvântul arab *jumhouriya* (republică) şi *mulkiyya* (monarhie). Articolul lui Ibrahim a fost extrem de important, schimbând modul de a gândi al liberalilor care acum se împotriveau ideii ca Gemal Mubarak să preia frâiele puterii după tatăl său. Asta l-a înfuriat pe Hosni Mubarak. Condamnarea lui Ibrahim pentru faptul de a fi „pătat reputaţia internaţională a Egiptului" a şocat lumea, în special pe americani, fiind elementul crucial pentru schimbarea politicii Statelor Unite, care au început să preseze Egiptul să adopte mai repede reforme. Împreună cu Ayman Nour, nedreptatea căreia îi căzuse victimă Ibrahim a alimentat crescânda nemulţumire liberală, ducând în cele din urmă la revoltele din Egipt, iar Sa'ad el-Din Ibrahim a ajuns să fie considerat unul dintre intelectualii liberali iniţiatori ai acestei revolte.

Mulţi ani mai târziu, vorbind la conferinţa organizată de George Bush la Dallas, l-am reîntâlnit pe Sa'ad el-Din printr-o legătură video şi, în prezenţa auditoriului, am vorbit pentru prima dată despre zilele petrecute împreună la Mazrah Tora.

Toate aceste persoane erau închise, ca şi mine, într-o secţiune a închisorii Mazrah Tora. Aşa cum Egiptul avea un sistem judiciar paralel – cel oficial şi cel patronat de Aman al-Dawlah – tot aşa şi închisoarea era împărţită la mijloc. De partea cealaltă era blocul criminalilor, de care ne despărţeau gardienii. Personalitatea scindată a închisorii era accentuată de dubla comandă a ei: pe lângă guvernatorul închisorii, de partea noastră era desemnat un *zaabit* de la Aman al-Dawlah. Numele lui, probabil fals, era Mohammed Ashwawi.

Din când în când, Aman al-Dawlah lansa acţiuni de eradicare a Frăţiei Musulmane şi, pentru că erau atât de mulţi membri ai acestei organizaţii, blocul de criminali din partea cealaltă a închisorii trebuia eliberat. Eram înghesuiţi apoi cu toţii în aceste celule comune pentru a crea spaţiu, treizeci sau mai mulţi oameni deodată: erau rânduri peste rânduri de paturi cu doar câţiva centimetri distanţă între ele. Aceste represalii durau luni în şir, iar în cursul lor, toate privilegiile obţinute cu mare greutate dispăreau.

Cu cât înghesuiau mai mulţi oameni în acele celule, cu atât tensiunea era mai mare. Doi sau trei deţinuţi muriseră recent în faţa noastră; unul fusese vecin de celulă cu mine, un bărbat pe nume Hisham. Indiferent ce se petrecuse, noi, deţinuţii, am început să batem toată noaptea în uşile celulelor, în semn de doliu. Era un spectacol macabru şi înfricoşător: puternicul zgomot metalic care stârnea ecouri în toată închisoarea era punctat când şi când de vaiete şi urlete de jale, temperate de murmurul rugăciunilor disperate. Acum, când atmosfera

era încărcată de mânia aceasta abia înăbuşită, iar celulele erau ticsite, Aman al-Dawlah ne anunţă că vor sosi şi mai mulţi deţinuţi. Spiritele erau încinse la maximum. Înghesuiţi şi frustraţi, am ieşit cu toţii din celule cuprinşi de furie şi, ca o provocare directă la adresa Aman al-Dawlah, am refuzat să intrăm înapoi. Autorităţile au trimis forţele speciale de intervenţie. Fraţii, care ştiau să organizeze revoltele din închisoare şi se pricepeau să provoace agitaţie, i-au făcut pe toţi să li se alăture cu râvnă. Eram chiar acolo, în mijlocul tumultului, întărâtat şi decis să nu mai accept. Odată sosiţi, poliţiştii din forţele speciale erau o imagine descurajantă. Purtând tot echipamentul de protecţie, băteau în scuturi cu bastoanele, mergând în şiruri către noi.

Concentrat asupra bastoanelor şi scuturilor care se tot apropiau, decis să-mi apăr poziţia, eram prea înfuriat pentru a mă întoarce să văd ce se întâmpla în spatele meu.

— De-ajuns! *Kifayah!* Ne-am săturat! Nu suntem animale, nu mai puteţi înghesui alţi oameni în celule! strigam eu din toţi rărunchii.

Însă întorcându-mă, am văzut că toţi deţinuţii egipteni se retrăseseră în celule! Fervoarea lor nu fusese decât o vorbă în vânt. Sau poate că o făceau din experienţă: nu mai voiau să treacă prin ce trecuseră înainte. Iar acum, rămas singur afară, înfuriat, disperat şi pur şi simplu obosit, am lăsat bastoanele şi scuturile care se apropiau tot mai mult şi am început să strig la deţinuţi.

— Trădătorilor, laşilor! Unde aţi fugit? Veniţi să luptaţi, laşilor!

Fraţii se uitară la mine cu milă. În loc să vadă în mine un om temut de forţele de poliţie, ei mă vedeau exact cum eram: un tânăr disperat şi obosit, care nu voia altceva decât să meargă

acasă. Unii dintre prietenii mei ieşiră atunci şi, cu blândeţe, mă ţinură strâns în braţe pentru a mă calma şi mă duseră înapoi în celula mea, înainte de a fi umplut de vânătăi.

— *Akhi* Maagid, nu are sens. Nu obţii nimic, trebuie să avem răbdare, *sabr*. Nu poţi învinge Aman al-Dawlah în felul acesta.

În afara situaţiilor în care le-am forţat mâna, nu prea am beneficiat de intervenţia guvernului britanic în acea închisoare. De fapt, „eliberarea" Irakului părea mai importantă pentru politicienii britanici decât eliberarea prizonierilor britanici torturaţi în închisorile egiptene. În Marea Britanie, parlamentarii noştri, David Amess şi Stephen Timms, au menţinut problema în atenţia parlamentului, iar avocatul nostru, parlamentarul Sadiq Khan, a făcut tot ce a putut, vizitându-ne chiar odată la Mazrah Tora, dar dezaprobările elegante şi relatările prea severe nu dădeau bine peste ocean. Acei ani reprezentau apogeul războiului iniţiat de Bush împotriva terorismului: Războiul din Irak se desfăşura în timpul detenţiei mele, iar Occidentul avea nevoie de susţinerea lui Mubarak. Adevărul e că prim-ministrul Tony Blair acceptase mai multe invitaţii făcute de Mubarak, petrecându-şi concediile gratuit în exclusivista staţiune Sharm el-Sheikh, în timp ce noi, cetăţeni britanici, eram torturaţi în închisorile lui Mubarak. (Blair a afirmat ulterior că a făcut o donaţie egală cu costul acelor sejururi.)

Dar când şi când, mânaţi de disperare, puteam influenţa mersul evenimentelor. Odată, Ian a început să se certe cu un gardian. Acesta s-a plâns directorului, iar Ian a fost dus de îndată la carceră. Pentru că eram omul de legătură dintre noi trei şi director, am fost să-l văd, în încercarea de a media în numele lui Ian.

— Dacă spun că Ian va sta la carceră, atunci va sta la carceră, mârâi directorul. Şi-ţi sugerez să te retragi imediat, Maagid. Dacă nu, te voi transfera în altă închisoare. Poţi să-ţi înscenez ceva, să fac să fii ucis de alt deţinut şi nimeni nu va şti niciodată. Nimic mai simplu.

Mă ameninţi că mă omori? Mă ameninţi că îmi vei face ceea ce Combat 18 n-a făcut niciodată, ceea ce Aman al-Dawlah n-a ajuns să facă niciodată? Tu, un director de la închisoarea Mazrah Tora, mă ameninţi că mă vei ucide? Cu siguranţă nu-l cunoşti pe Domnul meu, Creatorul universului, Stăpânul cerului şi pământului, căci el m-a protejat în cele mai cumplite bătălii, chiar şi când sorţii de izbândă erau cu totul potrivnici, şi m-aş arăta profund nerecunoscător faţă de El dacă m-aş face mic din cauza ameninţării tale. Astfel că-ţi voi ţine piept, cum le-am ţinut piept tuturor celor care, înaintea ta, au încercat să mă doboare, şi voi învinge. Uniţi, vom rezista împotriva voastră *bi iznillah* şi ne vom lupta cu voi din toate puterile, iar Domnul nostru va avea grijă să vă prăbuşiţi. Domnule director, timpul dumitale a trecut.

Imediat, Ian, Reza şi cu mine am intrat în greva foamei.

Vreme de unsprezece zile şi nopţi nu am mâncat, cerând ca directorul să fie anchetat şi acuzat de ameninţare cu moartea la adresa mea. În vreme ce atenţia mass-mediei s-a intensificat, închisoarea a fost cuprinsă de agitaţie. În a şaptea zi, din cauza tensiunii arteriale extrem de mici, nu m-am mai putut ridica în picioare. Însă, spre deosebire de „revolta-care-n-a-mai-fost", de astă dată eram doar noi trei implicaţi şi eram decişi să nu cedăm. Sunt mirat adesea că oamenii cu autoritate subestimează de multe ori dârzenia celor disperaţi. Există o veche tradiţie atribuită Profetului Mahomed, *alayhi salam*, „Rugăciunea celui asuprit nu este niciodată respinsă", potrivit căreia

fie prin intervenţie divină, fie prin pură determinare, în cele din urmă, cel oprimat reuşeşte mereu să întoarcă roata norocului, şi asta o spun din proprie experienţă. În a unsprezecea zi, autorităţile au cedat. Ambasadorul britanic în Egipt a venit în persoană la închisoare şi ne-a spus că cererile noastre au fost îndeplinite. (Directorul a fost cercetat şi, în cele din urmă, înlăturat.) A fost o victorie dulce şi fără precedent în anii aceia grei. Dar, pe atunci, lucrul pe care-l ceream cel mai des în rugăciune împreună cu alte mii de deţinuţi era să trăim momentul în care Hosni Mubarak va fi adus în faţa justiţiei. Iar Domnul meu nu m-a lăsat de izbelişte.

Partea a treia

MILITANT RADICAL

Începe un proiect imens, nebunesc, ca Noe... Nu contează deloc ce cred oamenii despre tine.

Jalaluddin Rumi

Capitolul 24

Mintea poarte merge încotro o duce inima

Dintr-un anumit punct de vedere, cea mai interesantă poveste din zilele petrecute la Mazrah Tora a fost cea care se desfăşura în mintea mea. Mulţi deţinuţi politici, dar şi criminali îşi întăresc credinţa şi îşi perfecționează abilităţile în puşcărie, ieşind de acolo mai hotărâţi ca oricând. Pentru mine, cu amestecul ei de deţinuţi, de la asasinii lui Sadat până la liberali şi chiar homosexuali, Mazrah Tora devenise un loc de educaţie socială şi politică prin excelenţă. Studiile, discuţiile şi experienţele trăite la Mazrah Tora se vor dovedi, peste luni şi ani, esenţiale în renunţarea mea la devotamentul dogmatic faţă de ideologia islamistă. Intrasem la închisoare ca tânăr idealist de douăzeci şi patru de ani, plin de furia împotriva societăţii acumulată de-a lungul a patru ani, şi neavând pentru prima dată în viaţă altceva de făcut decât să studiez, am ajuns să reevaluez toate lucrurile pe care le susţineam.

Este important să înţelegeţi că viziunea mea nu s-a schimbat peste noapte. Dogma ideologică nu e ca un robinet pe care poţi pur şi simplu să-l închizi când vrei. Atât de adânc era înrădăcinată cauza HT în fiinţa mea, încât a fost nevoie de un efort de mai mulţi ani pentru a reuşi s-o elimin. În primul rând emoţional, apoi intelectual, apoi politic şi, în cele din urmă, social, până

când, încetul cu încetul, a trebuit să-mi reconstruiesc întreaga personalitate din interior spre exterior. Nu e lucru ușor. Deși începusem acest proces încă de când am părăsit închisoarea, m-am întors în Marea Britanie tot ca membru al HT. Va mai trece un an până să-mi anunț demisia de la conducerea grupului meu și încă și mai mult până să scap în fine de resturile bagajului meu islamist. În următorii cinci ani, m-am străduit să scap de convingerile ideologice care m-au definit vreme de peste un deceniu. Ele erau prisma, mentalitatea cu ajutorul căreia am interpretat lumea: din momentul în care am început s-o demontez în sens invers până am ajuns să pun la îndoială convingerile fundamentale religioase, sociale și politice nu s-a petrecut nici mai mult, nici mai puțin decât o schimbare de paradigmă, iar în acele zile nu era nimeni să mă călăuzească.

Punctul de început al renunțării mele apăruse probabil pe vremea când eram în Pakistan. Modul în care am fost tratat acolo mi-a dat răgazul să mă gândesc la HT: nu la idei în sine, ci la oamenii care erau la conducerea organizației. Un moment similar am trăit la proces, când am primit „ordinul suprem" al lui Jalaluddin de a fi mai „sfidători". Am avut foarte mult timp să mă gândesc la aceste evenimente, zăcând treaz în celula mea. De fiecare dată, eu am fost cel care a mers înainte, sacrificând totul pentru cauză, în Pakistan examenele și viitorul meu universitar, iar în Egipt trupul meu. Cu toate acestea de fiecare dată descopeream răpitori leneși care-mi dădeau târcoale din cauza propriei nesiguranțe. Acest fapt nu mi-a slăbit credința în islam sau, inițial, în ideologia islamistă, dar m-a făcut să pun sub semnul întrebării capacitatea, tacticile și strategia acestor personaje. Acesta, cred eu, este începutul procesului de abandonare a unei mișcări ideologice, pentru cei suficient de curajoși să-și ducă gândul până la concluzia sa logică. Ca

la o ceapă, trebuie să continui să dai la o parte fiecare foaie şi să ajungi la următoarea, indiferent cât de dureros ar putea fi acest proces. Dezamăgirea pe care mi-au produs-o liderii HT şi tacticile lor a făcut ca, atunci când am fost condamnat, să fiu pregătit să mă gândesc mai serios la ideologia mea.

Cu toate acestea comportamentul membrilor HT nu a fost singurul factor care m-a împins în această direcţie. Cred că mintea poate merge încotro o duce inima. După condamnarea noastră, Amnesty International ne-a adoptat ca „prizonieri de conştiinţă" şi a început o campanie susţinută în favoarea eliberării noastre. Acest lucru a fost posibil prin munca neobosită a lui John Cornwall, membru al filialei Buckingham a organizaţiei. John este cel care a insistat pe lângă cei de la Amnesty pentru a-i convinge că dosarul nostru merită sprijinul organizaţiei. Fiind băgaţi la puşcărie doar din cauza convingerilor noastre, fie ele şi discutabile, meritam să fim adoptaţi oficial ca prizonieri de conştiinţă.

John, un creştin plăpând de peste optzeci de ani, pe care nici nu-l cunoşteam, ne-a susţinut cauza cu o pasiune pe care nu o vezi la tineri de douăzeci de ani, iar povestea noastră a devenit ulterior subiectul unui film realizat de Amnesty şi difuzat la televiziune.

Nu toţi cei de la Amnesty erau de acord cu faptul că trebuie să organizeze o campanie pentru noi. După cum am aflat mai târziu, în interiorul grupului s-a discutat aprins dacă să ne sprijine sau nu. Contraargumentul a fost că, deşi nu comisesem nicio crimă noi înşine, ideologia pe care o propovăduiam susţinea o încălcare gravă a drepturilor omului: odată întemeiat „*khilafah*"-ul, aşa cum ni-l imaginam noi, urma să susţinem adoptarea unei politici agresive de invazie şi expansiune, pedeapsa cu moartea pentru apostaţi, „rebeli" şi

homosexuali şi un cod vestimentar obligatoriu pentru femei. Hoţii ar fi fost pedepsiţi prin tăierea mâinilor, iar femeile adultere ar fi fost omorâte prin lapidare. De ce ar face campanie Amnesty pentru drepturile omului în cazul nostru, când, dacă ni s-ar da ocazia, i-am priva pe alţii de ale lor?

Nu era uşor să dai răspuns la această întrebare. Ce-ar fi fost dacă, înainte de a ajunge la putere, Adolf Hitler ar fi fost aruncat în puşcărie pentru convingerile naţional-socialiste, care nu erau încă violente? Sau ce-ar fi fost dacă, mai aproape de propria mea poveste, Mubarak ar fi fost torturat cum a fost Gaddafi? Extensia logică a susţinerii cazului nostru era aceea că, ipotetic, Amnesty trebuia să fie pregătită să organizeze o campanie şi în sprijinul lui Hitler, dacă el ar fi fost încarcerat doar pentru că a scris *Mein Kampf*. Amnesty a soluţionat această controversă în maniera lui Voltaire, rezumată în modul cel mai fericit de Evelyn Beatrice Hall: „Nu sunt de acord cu ceea ce spui, însă voi apăra până la moarte dreptul tău să o spui."

Lăsând deoparte prejudecăţile, acesta este singurul răspuns posibil la care am ajuns. Orice altă atitudine este o bătaie de joc la adresa universalităţii drepturilor omului. Chiar şi acum, când îmi trăiesc viaţa şi-mi cheltuiesc energia făcând campanii împotriva extremismului, aş dori în continuare ca Amnesty să-i apere pe deţinuţii aflaţi într-o situaţie similară celei în care mă aflam eu. Şi voi apăra dreptul oamenilor de a citi *Mein Kampf* sau *Pietrele de hotar* ale lui Qutb, chiar dacă mă împotrivesc atât fasciştilor de extremă dreapta, cât şi islamiştilor. Însă diavolul stă în detalii. Aspectul în privinţa căruia nu sunt de acord nu doar cu Amnesty, ci cu multe alte grupuri care apără drepturile omului este incapacitatea lor de

a face o distincţie clară între o victimă a încălcării drepturilor omului şi un luptător pentru cauza drepturilor omului.

Orice prizonier închis doar pentru exprimarea neviolentă a convingerilor sale, indiferent cât de neliberale ar fi ele, are dreptul automat şi necondiţionat la sprijinul nostru ca fiinţă umană. Cu toate acestea nu orice fost deţinut, odată eliberat, trebuie elogiat automat ca un luptător pentru drepturile omului şi folosit ca purtător de cuvânt pentru cauza apărării acestor drepturi. Păstrând analogia cu Hitler, aş face campanie împotriva oricui ar vrea să-l tortureze pe Mubarak, pentru că el rămâne o fiinţă umană, însă nu aş oferi niciunui om al regimului Mubarak posibilitatea de a se adresa unei mulţimi de voluntari tineri şi impresionabili de parcă ar fi acum cine ştie ce campion al drepturilor omului numai pentru că (ipotetic vorbind) se poate să fi fost maltratat în timpul revoltelor din Egipt. O tribună a drepturilor omului trebuie să aibă un prag mai strict de toleranţă, în virtutea a ceea ce este.

Din nefericire, multe grupări care luptă pentru drepturile omului nesocotesc această distincţie când e vorba să-i susţină pe islamiştii şi jihadiştii care vorbesc de la tribuna lor. Viaţa e mult mai complicată. Islamul, islamismul şi jihadiştii sunt lucruri mult mai complicate. Aşa cum lumea nu este o structură binară de tipul musulmani împotriva tuturor, nu este nici o structură binară de tipul America împotriva tuturor. Credibilitatea pe termen lung a cauzei drepturilor omului se bazează pe percepţia de principiu, o percepţie deteriorată în situaţia în care cauzele populiste se reduc la campanii binare, fie în timpul Războiului împotriva Terorismului, fie, mai târziu, în timpul revoltelor arabe. Din acest punct de vedere, sunt cu totul de acord cu critica principială adusă Gitei Sahgal de oameni din secretariatul internaţional al Amnesty. Ea a folosit

argumentul de mai sus fiind suspendată pentru aceasta din calitatea de membră a organizației.

Ca fost prizonier de conștiință al Amnesty și ca unul îndatorat pentru totdeauna acestei organizații, sfatul meu discret vine de la cineva care a descoperit principiile Amnesty după mari încercări. Sprijinul acordat de Amnesty a fost o parte fundamentală a călătoriei mele politice. Sunt, parțial, persoana de azi datorită deciziei organizației de a face campanie pentru mine ca prizonier de conștiință. Și tocmai din pricina faptului că intervenția ei a însemnat atât de mult pentru mine, nu vreau să văd nimic din ceea ce ar putea dilua acel mesaj; activitatea ei în domeniul drepturilor omului este prea importantă.

Sprijinul primit de la Amnesty m-a uluit. Caracterul lui necondiționat m-a făcut să mă simt umil: ești o ființă umană, deci meriți sprijinul nostru. Era ceva foarte impresionant și foarte pur în această premisă. Ca multe alte ideologii, islamismul își trage o parte din puterea sa din dezumanizarea „celuilalt". Este mai ușor să-i marginalizezi și să-i persecuți pe „ceilalți" dacă îi consideri nedemni: naziștii și evreii, jihadiștii și necredincioșii. Pe tot parcursul adolescenței și maturizării mele, am fost dezumanizat și mi-am pierdut sensibilitatea la violență. După ce am fost absorbit de ideologia islamistă, am început la rându-mi să-i dezumanizez pe alții.

Sprijinul dat de Amnesty era o sfidare a tuturor acestor lucruri: în locul dezumanizării oamenilor, îi reumaniza. Mă gândeam acum la Sav și Marc, la Matt și Dan – înjunghiați pentru că avuseseră o legătură cu mine, la Dave Gomer și domnul Moth, la partenerul mamei; toate acestea erau legături cu nemusulmani cărora le-a păsat cu adevărat de mine. Și, în loc să fiu fascinat de viața de apoi și de moarte, pentru prima dată după mulți ani, am început să refac legătura cu viața și umanitatea. Nu este

un lucru care se predă de la catedră, este un lucru pe care trebuie să-l trăieşti şi să-l simţi. Mintea poate merge încotro o duce inima.

Am început de asemenea să văd acţiunile oamenilor din jur cu alţi ochi. La 8.50, în ziua de 7 iulie 2005, trei bombe au explodat în trenurile metroului londonez, în urma unui atac terorist coordonat. O oră mai târziu, a patra bombă a fost detonată într-un autobuz etajat din Tavistock Square, chiar lângă universitatea mea, SOAS. Au fost ucise, în total, cincizeci şi două de persoane şi alte câteva sute au fost rănite. Saeed Nur se multiplicase. Jihadismul lovise în cele din urmă Londra. Din închisoarea Mazrah Tora, unde mă aflam atunci, mi-a venit rău când am auzit ştirile. Spre deosebire de reacţia avută după atentatele din 11 septembrie şi fiind deja pornit pe calea reumanizării lumii graţie lui John Cornwall şi altora, m-am gândit de îndată la costurile umane implicate. Acrobaţiile mele ideologice şi justificările machiavellice se duseseră de mult. Vedeam de astă dată pur şi simplu moartea nevinovaţilor.

Nu toţi deţinuţii din închisoare gândeau la fel. Mulţi, inclusiv Omar Hajiyev, prietenul meu daghestanez fabricant de bombe şi martor la ceremonia *nikah* a lui Abi, a fost mândru la început de acţiunile teroriştilor. Omar era încă în război şi Londra era o ţintă legitimă. Marea Britanie participase la invadarea şi ocuparea Irakului. Acolo, britanicii bombardaseră şi uciseseră mii de cetăţeni „de-ai noştri" şi ocupaseră pământul „nostru". Guvernul care decisese acea acţiune fusese votat de alegători. Omar era convins, politic şi ideologic, că tactica „ochi pentru ochi" era corectă şi potrivită pentru a-i descuraja pe aceşti necredincioşi, *kuffar*. La urma urmei, treaba lui era să-i înveţe pe tinerii jihadişti să facă exact aşa ceva. Omar era satisfăcut că noi, musulmanii, eram în fine pregătiţi şi capabili

să ripostăm. Iată un om în stare să pregătească asemenea atacuri el însuşi.

Dacă, înainte, fie aş fi ignorat fără probleme suferinţa necredincioşilor, considerând că nu este problema mea, fie m-aş fi conformat concepţiei machiavellice a HT care spune că asemenea acte sunt pur şi simplu o abatere de la adevăratul nostru ţel, de această dată, efectiv am simţit costul uman implicat. Am încercat acum un sentiment de compasiune într-o situaţie în care, înainte, aş fi simţit doar furie. Astfel că m-am întors către Omar şi l-am întrebat: „Ştii unde au avut loc cele mai mari demonstraţii împotriva Războiului din Irak?" În decupajele mele din ziare mai vechi, i-am arătat imagini cu milioanele de participanţi la marşul care avusese loc pe 15 februarie 2003 la Londra. Faptul că cea mai mare demonstraţie împotriva Războiului din Irak avusese loc nu în Egipt, Arabia Saudită sau Pakistan, ci în Marea Britanie mă impresionase. Aceştia erau oameni din Londra manifestând pentru alţi oameni din Irak. Reumanizare. Mintea poate merge încotro o duce inima.

Doar pentru că un guvern porneşte la război nu înseamnă că toată lumea îl susţine, i-am explicat eu lui Omar. Democraţia nu este acelaşi lucru cu un referendum, şi nu a existat un referendum asupra Irakului. Şi chiar dacă ar fi fost, oamenii nu ar fi sprijinit uciderea voluntară a civililor irakieni. Conform argumentului tău, am continuat eu, ar trebui să arunci în aer Turcia înainte să detonezi o bombă la Londra. Turcia este membră a NATO şi, de asemenea, susţine războiul. Şi Turcia este o democraţie, iar protestele de acolo nici nu s-au comparat ca dimensiune cu cele de la Londra, aşadar, cu siguranţă, conform logicii tale, turcii susţin cu mai multă fervoare războiul ca britanicii. Omar a dat din cap dezaprobator: dar turcii sunt musulmani, nu-i putem ucide pe ai noştri.

Deci, am continuat eu să-l presez, pe cine omori nu prea are legătură cu principiile, ci mai degrabă cu oportunitatea? Pentru tine, viața omului are legătură cu marcarea unor puncte politice? Atunci cum este mai bun lucrul pentru care lupți decât cel împotriva căruia lupți? Cum te poți preface dezgustat de jocurile războinice ale lui Bush când acesta este și pentru tine doar un joc? Nu înțelegi? Dacă populația turcă nu este o țintă legitimă, atunci nici britanicii nu sunt. Uite – i-am arătat pancartele purtate la marș – aici sunt grupări creștine, grupări musulmane, grupări politice, studenți, pensionari vârstnici, oameni pur și simplu. *Ittaqillah, akhi*, teme-te de judecata lui Allah.

Și am continuat în felul acesta întreaga zi, discutând despre teologie, politică și război, până când Omar a început să-și treacă mâna prin păr și să pară extrem de stânjenit. Atunci am încetat să-l mai presez. Pentru un moment, m-am gândit că ar putea sări la mine. L-am văzut luptându-se în curtea închisorii cu celălalt prieten din Daghestan, Ahmed, și, dacă ar fi vrut, ar fi rezolvat discuția noastră într-o clipă. Însă Omar nu era prost, cu siguranță nu era lipsit de inteligență și era foarte legat de mine. Câteva zile mai târziu, am auzit o bătaie în ușa celulei. Omar se întorsese. „Maajid, m-am gândit la ce mi-ai spus. Am ajuns la concluzia că ai dreptate. Sunt de acord. Cetățenii britanici nu sunt o țintă legitimă."

În ziua aceea, am simțit că am salvat multe vieți din mâinile acestui prieten fabricant de bombe (care, după revolta din Egipt, se crede că hoinărește liber cine știe pe unde). Am fost mândru, mândru de mine însumi, fiindcă am realizat un lucru mic, dar bun, mândru de el, fiindcă a fost într-atât de umil, încât a avut puterea să se răzgândească, și mândru de poporul britanic, care, chiar dacă nu a reușit „să oprească războiul", nici nu a renunțat. Campaniile, energia și presiunile oamenilor se prea

poate să nu fi avut ecou, dar nu aici, nu în închisoarea Mazrah Tora și nu cu Omar; pentru că aici a meritat prețul plătit.

Reumanizarea, la a cărei declanșare a pus umărul Amnesty International, a fost încurajată și de alți deținuți. Ayman Nour era probabil unul dintre deținuții de la Mazrah Tora ale cărui concepții erau cele mai îndepărtate de ale mele la acea vreme. Era un personaj extrem de interesant și merita să-ți petreci timpul în închisoare cu el, ambiția și curajul fiind cele mai impresionante trăsături ale lui. Nour fusese pregătit să riște orice pentru ideile sale și, de fapt, îl provocase pe Mubarak în alegerile prezidențiale, atunci când a face așa ceva era considerat un păcat capital. Acest fapt în sine era demn de respect, în ciuda altor controverse politice.

Nour și cu mine petreceam mult timp plimbându-ne prin curtea închisorii, eu întrebându-l despre gândurile, scopurile și visele lui. Voiam să înțeleg ce-i determina pe oameni să se sacrifice pentru altă cauză decât islamismul. Asta mă intriga peste poate. Pe mine, islamismul m-a ajutat să-l înfrunt în cele din urmă pe Mickey, m-a ajutat să-i provoc pe studenții africani de la Newham și să-i înfrunt neclintit pe torționari. Nour și Sa'ad el-Din Ibrahim erau însă pregătiți să facă închisoare pentru liberalism, o cauză păgână, potrivnică religiei.

Dar Nour recunoștea în mine ceva din sine însuși. Nour, după cum am aflat, nu a împărtășit mereu asemenea concepții liberale. Spre surprinderea mea și încântarea lui, Nour mi-a povestit că, pe când era tânăr, fusese și el susținător al HT. Drumurile noastre chiar se întretăiaseră la Londra, el fiind unul dintre participanții la conferința *Khilafah* de pe Wembley Arena, care a zguduit țara cu acele strigăte de *Allahu akbar!*

— Ce? Dar... *subhan Allah!* Și de ce ai părăsit cauza? l-am întrebat eu, sincer interesat.

© Guliver / Getty Images

Membri ai comunității musulmane din New Delhi (India), protestând, în 2015, cu prilejul comemorării a 23 de ani de la demolarea, de către activiști hinduși, a străvechii moschei Babri Masjid. În India, data de 6 decembrie 1992 este considerată de musulmani drept „ziua durerii", iar de hinduși, „ziua victoriei".

Cărturarul și politicianul pakistanez Tahir-ul-Qadri la Conferința „Pace pentru Omenire", organizată în 2011 pe Wembley Arena. Cei 12 000 de participanți au adoptat o declarație care denunță rasismul, intoleranța religioasă, extremismul și terorismul.

Celulă în subsolul sediului din Cairo al Securității Statului egiptean.

© EPO

Demonstrație a membrilor Hizb ut-Tahrir la Copenhaga, în iulie 2006.
Autorul a făcut parte din această organizație timp de peste 13 ani.

© Eugene Regis

Maajid Nawaz vorbind în 2015 la un eveniment organizat
de Partidul Liberal-Democrat din Marea Britanie.

Abdullah Quilliam (1856–1932). Pe numele său de botez William Henry Quilliam, s-a convertit la islam în 1887, după o călătorie în Maroc din motive medicale. În 1889, a înființat prima moschee și primul centru islamic din Anglia.

Refugiați indieni luând cu asalt trenurile în urma creării, în 1947, a două state independente, India și Pakistan. Musulmanii fug în Pakistan, iar hindușii, în India, în ceea ce avea să fie unul dintre cele mai mari transferuri de populație din istorie.

Președintele American George W. Bush și președintele egiptean Mohammed Hosni Mubarak adresându-se reprezentanților mass-mediei la Casa Albă, pe 5 martie 2002.

Kansas City, iunie 1989: grupul de rap N.W.A. alături de rapperii The D.O.C. și Laylaw din grupul Above The Law (de la stânga la dreapta, sus: Laylaw, DJ Yella, Dr. Dre și The D.O.C.; jos: Ice Cube, Eazy-E și MC Ren), în timpul turneului de promovare a albumului „Straight Outta Compton".

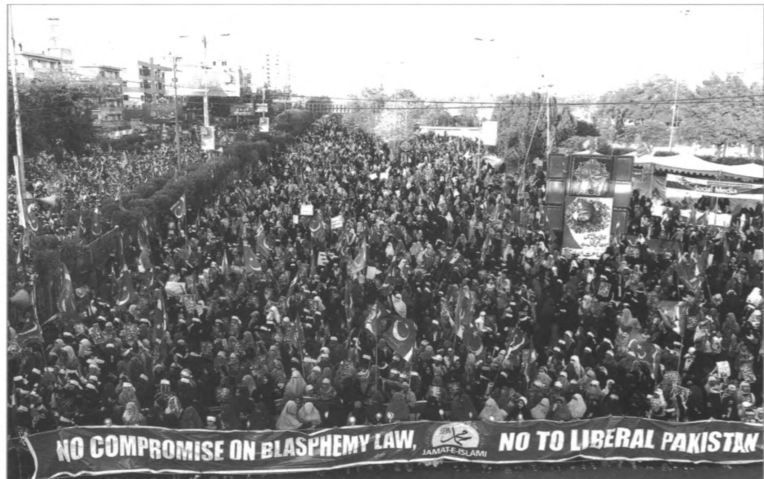
Liderul islamist Omar Bakri în 2013. Organizația condusă de acesta, al-Muhajiroun, a fost interzisă de autoritățile britanice după apariția unor informații cu privire la implicarea membrilor acesteia în atentatele cu bombă din 7 iulie 2005 de la Londra.

Foști luptători talibani predând armele în fața reprezentanților Guvernului Republicii Islamice Afganistan, în timpul unei ceremonii desfășurate în provincia Ghor, în 2012.
(Sursa: U.S. Department of Defense photograph by Lt. j. g. Joe Painter.)

Imagine din Piața Tahrir (Cairo), din timpul protestelor care au dus în 2011 la demisia președintelui egiptean Hosni Mubarak.

© Guliver / Agence France Presse

Susținători ai partidului islamist Jamaat-e-Islami din Pakistan, protestând, în martie 2016, împotriva execuției lui Mumtaz Qadri, care, în 2011, l-a ucis pe guvernatorul liberal al provinciei Punjab, adept al reformei legislației cu privire la blasfemie.

© John Englart

Melbourne, 4 februarie 2011: protest de solidarizare cu manifestanții care cereau în Egipt demisia președintelui Mubarak. Pe fotografia din mijloc este scris: „Regimul de tortură al lui Mubarak trebuie să ia sfârșit."

Plimbându-ne prin nisipul deşertic din curtea închisorii Mazrah Tora, Nour mă privi şi-mi spuse simplu:

— M-am maturizat.

Felul în care mi-a spus acest lucru m-a luat pe nepregătite. M-am maturizat. Vorbele acestea m-au amuţit. Mă aşteptam la o lungă justificare pseudoteologică prin care să-şi explice plecarea, însă Nour nu a încercat aşa ceva. Era conştient că, dacă ar fi încercat, ar fi pierdut, ştiind că eu, cu pregătirea mea, i-aş fi făcut praf argumentele. Era prea inteligent să cadă în capcana asta. A lăsat în schimb acele vorbe să plutească în aer, dându-mi timp să mă gândesc la ele. Ceea ce am şi făcut.

În vreme ce inima îmi spunea încotro s-o apuc, prin legăturile cu oameni ca John Cornwall de la Amnesty, Ayman Nour şi Sa'ad el-Din Ibrahim, am decis să-mi hrănesc şi mintea. M-am folosit astfel de timpul petrecut în închisoare pentru a studia tot ce puteam despre islam, credinţa care, consideram eu, forma baza ideologiei mele islamiste. Şi, în semn de consideraţie faţă de calea pe care mă îndrumase Abi în copilărie, am decis să citesc cât mai multă literatură engleză.

Am devenit bun prieten cu un frate pe nume Mahmud. Mahmud fusese condamnat la cincisprezece ani de închisoare pentru că era liderul filialei din Cairo al organizaţiei al-Gama'a al-Islamiyya, deşi se dezisese între timp de convingerile sale. Mahmud studiase araba la Dar ul-Uloom, cel mai prestigios colegiu arab al Egiptului. Ca tactică a războiului psihologic, pe lângă brutalitatea torturii, Aman al-Dawlah a forţat-o pe soţia lui Mahmud să divorţeze. Am petrecut multe zile perfecţionându-mi gramatica, morfologia şi vocabularul arab în celula lui Mahmud, încercând, în schimb, să-l învăţ ceva engleză. Una dintre dificultăţile pe care le au arabii care vorbesc engleza este că araba nu are litera „p" şi, nu se ştie din ce

motiv, scurtează sunetul vocalei duble „ii" la un singur „i". De aceea, în loc de *please* („te rog"), pronunță de cele mai multe ori *bliss* („fericire", „extaz"). Încercam într-o zi să-l învăț pe Mahmud diferențele de pronunție dintre *peach* („piersică"), *beach* („plajă") și *pitch* („aruncare"). Am rostit cuvintele rar, pronunțându-le foarte apăsat: *peach... beach... pitch*. Mahmud a ascultat cu atenție, apoi, cu toată sinceritatea de care era capabil un fost jihadist bărbos, a repetat mândru, cu voce tare vorbele mele: *bitch, bitch, bitch!* M-a privit confuz când am izbucnit în hohote de râs.

Am găsit și alți profesori pentru studiile mele. M-am împrietenit cu un membru pocăit al Jihadului Islamic, Momin, și cu Abdul Hameed – închis abuziv pentru cinci ani – care era absolvent al celei mai prestigioase universități teologice a islamului sunit, al-Azhar – ca și cu un foarte inteligent și receptiv teolog pe nume Sheikh Nidal, închis și el abuziv pentru vreo trei ani. Toți trei m-au instruit în vechea jurisprudență islamică. Poate să pară ciudat, ținând cont de faptul că eram atât de devotat ideologiei islamiste, dar nu studiasem niciodată în profunzime islamul sau Coranul. Islamismul era o mișcare politică înainte de a deveni una religioasă, iar mulți dintre susținătorii lui proveneau dintr-un mediu profan. Salafiștii ne-au blamat mereu din acest motiv. Desigur, citisem fragmente de-a lungul anilor, discutasem anumite pasaje în cercurile de studiu ale HT, unde textul sfânt trebuia să ne susțină argumentele. Dar nu am încercat niciodată să studiez de unul singur Coranul cum se cuvine.

Astfel că aici, în Mazrah Tora, m-am străduit să învăț jumătate din Coran cu ajutorul altui membru pocăit al Jihadului Islamic, Ali Fiqih – condamnat la doisprezece ani de pușcărie – care avea un *ijazah*, o calificare în arta *qiraah* (a recitării) dobândită

cu ajutorul unui maestru. Pentru a aprecia deplin străvechiul text al Coranului, e nevoie de exegeză, iar înţelegerea densului jargon teologic al acestor exegeţi este un efort titanic în sine. Este ceea ce m-au ajutat diverşii mei profesori să fac. Am început să capăt o mai profundă şi deplină preţuire pentru islam decât avusesem înainte. Gândurile din perioada aceea neagră de carceră, când îmi jurasem să devin atentator sinucigaş, păreau acum ale unui nebun de pe altă lume.

În timpul încarcerării mele, al-Gama'a al-Islamiyya, care fusese înainte cea mai mare grupare teroristă din Egipt, s-a îngrijit să publice revizuirile *(murajaʼaat)* concepţiei jihadiste. Aceste revizuiri reinterpretau ideologia violentă a jihadismului folosindu-se de teologia tradiţională. Extrem de important, ele erau scrise şi publicate chiar de conducerea Gama'a. Pentru prima dată, o întreagă organizaţie jihadistă recunoştea că a înţeles totul greşit. Carte după carte, am devorat aceste revizuiri. Deşi nu am fost niciodată jihadist, nu mi-a fost greu să încep să înţeleg că argumentele de bază folosite aici s-ar putea extinde chiar la ideologia islamismului. Şi mintea mea a început să unească punctele pe care nici măcar Gama'a nu a îndrăznit să le lege între ele.

Lectura literaturii clasice engleze a făcut pentru mine ceea ce teologia islamică nu ar fi putut; m-a obligat să mă confrunt cu dilemele morale. La cererea mea, consulul britanic îmi trimitea regulat cărţi de la biblioteca ambasadei. I-am devorat pe clasici, dar, pe deasupra, m-am concentrat pe trilogia *Stăpânul inelelor* a lui Tolkien, citind-o de două ori. Nu puteam pricepe paradoxul moral pe care-l întrupa Gollum-Smeagol. Gollum era o fiinţă rea, gata să facă orice pentru a-şi recăpăta inelul. Însă când povestea se apropie de punctul cuminant, nu Frodo este cel care distruge inelul. La fel ca „maleficul" Gollum

înaintea lui, Frodo cedează şi el în cele din urmă ispitei inelului, făcând o tentativă disperată să-l păstreze. Gollum este cel care, de fapt, se repede la inel, înşfăcându-l cu dinţii de pe degetul lui Frodo, înainte să moară căzând accidental în lava Muntelui Osândei, distrugând astfel şi inelul. Un personaj malefic făcuse în acest fel, fără să vrea, binele pe care eroul poveştii nu reuşise să-l facă şi salvase lumea. Această complicaţie morală începuse să mă fascineze.

Am citit şi recitit de asemenea *Ferma animalelor* a lui Orwell şi *Împăratul muştelor* al lui Golding. *Ferma animalelor* m-a făcut să meditez la viaţa într-un *khilafah* condus de indivizi ca Imtiaz, Irfan, Abdul Wajid, Jalaluddin şi alţii de aceeaşi teapă. *Împăratul muştelor* al lui Golding a servit ca un puternic avertisment la adresa tiraniei căreia îi puteau da naştere cei mai nevinovaţi oameni, cu cele mai bune intenţii. Nici chiar inocenţa copiilor nu era o garanţie suficientă împotriva nedreptăţii. Cu toate acestea iată-ne străduindu-ne să instituim un sistem care le controla viaţa, cârmuit de inşi ca Abdul Wajid sau Jalaluddin şi pretinzând că-i conducem pe oameni în numele lui Dumnezeu.

Această combinaţie de reumanizare, studiu al islamului şi confruntare cu complicaţiile morale prin intermediul operelor literare m-a influenţat profund. Peste ani, am început să reexaminez ceea ce ştiam, toate acele principii pentru care eram gata să mor. Deşi pusesem întemeierea „Statului Islamic" şi „aplicarea" *shari'ah* ca lege mai presus chiar decât cel mai religios ritual, nu am putut să nu observ că, în Coran, cuvintele „lege", „stat" şi „constituţie" nu erau menţionate nici măcar o dată. Când m-am gândit mai mult la aceasta, mi-am dat seama că există o explicaţie istorică. Coranul era un text vechi, în vreme ce idei precum „sistem juridic unitar", „legislaţie codificată",

„statalitate" și „constituție" sunt concepte politice moderne, care nu existau pe vremea când a fost scris Coranul.

Am început să examinez ce considerau islamiștii a fi ultimul exemplu de adevărat guvern legitim: Califatul Turc sau Imperiul Otoman. Din nou, istoria îmi spunea o poveste diferită de cea a HT. Acest califat nu a avut niciodată sistemul juridic codificat unitar pe care își propunea HT să-l introducă odată cu legea *shari'ah*. Legea era aplicată, în schimb, prin intermediul așa-numitului sistem Millet – o structură juridică pluralistă, în care interpretarea legii era încredințată tribunalelor comunităților locale. Acestea puteau examina probele și interpreta *shari'ah* așa cum li se părea potrivit. Nu existau legi care să-i oblige pe oameni să meargă la acele tribunale – aceasta era o decizie voluntară. Otomanii dădeau edicte generale în probleme administrative, dar acestea nu puteau fi încadrate în niciun fel de sistem juridic.

Ideea unui sistem juridic unificat, codificat, a unui corp judiciar subordonat acelui sistem juridic, a unei constituții care să reprezinte osatura acestui sistem juridic și a unui stat care să apere acea constituție prin monopolizarea utilizării forței a apărut odată cu nașterea statului național european. Erau constructe moderne, occidentale. Califatul Otoman, luptându-se să se alinieze acestora, a inițiat chiar un proces de reformă, așa-numitele reforme *Tanzimat*, încercând să-și dea seama cum să încorporeze aceste idei europene în propriul imperiu.

Aproape în toată istoria islamului nu a fost adoptată și aplicată în societate nicio interpretare a legii ca un sistem juridic codificat. De fapt, spre deosebire de echivalentul în limba română, „legea sharia", în care *shari'ah* este folosit ca adjectiv pe lângă substantivul „lege", în originalul arab, *shari'ah* este pur și simplu substantiv. „Adoptarea" anume a unei interpretări a *shari'ah*

ca lege de către un conducător nu a fost o obligaţie religioasă şi nu s-a petrecut de-a lungul istoriei. Sistemele juridice unitare au fost o idee europeană şi, mai mult decât atât, dorinţa de a contopi legea cu canoanele religioase era o idee catolică de dinainte de Reformă. Această revelaţie a avut profunde implicaţii asupra convingerilor mele. În loc ca justiţia – în sensul de consecvență juridică – să fi derivat din islamism, islamismul îşi baza ascensiunea pe ideile occidentale cu privire la justiţie. Mi-am ascuns faţa în mâini când mi-am dat seama treptat că noi, islamiştii, suntem bastarzii colonialismului.

Mă gândeam acum la oameni ca avocatul meu de la proces, Ahmed Saif. El nu era islamist; era comunist. Cu toate acestea făcea fără teamă campanie ca membru fondator al Kifaya – prima platformă organizată pe principii neislamiste din Egiptul modern care i se împotrivea pe faţă lui Mubarak. Ayman Nour şi Sa'ad el-Din Ibrahim erau liberali, din partea cealaltă a spectrului politic, însă doreau şi ei cu înverşunare ca Mubarak să plece. M-am gândit de asemenea la Amnesty International şi la campaniile acesteia pentru prizonieri de conştiinţă ca mine. În fiecare dintre aceste situații, oamenii erau conduşi de aceleaşi principiu cu al meu când am aderat la HT: lupta pentru dreptate. Totuşi cauzele şi credinţele lor nu aveau nimic de-a face cu islamismul.

Fusesem învăţat mereu – şi am crezut cu pasiune – că prezenţa islamismului însemna dreptate, iar absenţa lui ducea la nedreptate. Însă începusem să văd altfel lucrurile acum. Cauzele pentru care militau Ahmed Saif şi Ayman Nour, cu viziunile lor diferite, erau fără doar şi poate juste: petrecând atât de mult timp ca deţinut după bunul plac al preşedintelui, nu am niciun dubiu în legătură cu aceasta. Am învățat pe propria-mi piele că libertăţile pentru care se luptă Amnesty International

sunt în mod limpede juste. Cu toate acestea niciuna nu se regăsea în islamism.

În timpul studiilor mele, am descoperit o tradiţie legată de Najashi, regele creştin din Habasha, care-i protejase pe Însoţitorii Profetului, oferindu-le adăpost când au plecat de la păgânii Quraish. *Malikun 'adlun la yuzlamu 'indahu ahad* („un rege drept sub care nimeni nu era asuprit"), spunea Profetul, *alayhi salam*. Dreptate, de la un rege creştin, susţinut de Profet în persoană.

Când am început să separ în mintea mea ideea de justiţie de islamism, dispărut încet, încet şi credinţa mea în islamism. Dacă dreptatea şi islamismul erau separate, atunci nu doar că era posibilă existenţa lor separată, ci, mai mult, existau situaţii în care cele două ar putea intra în conflict. Am aderat la HT doar pentru că eram animat de dorinţa de dreptate. A fost o recunoaştere stânjenitoare şi nu s-a produs imediat. I-am evitat implicaţiile o lungă perioadă de timp, retrăgându-mă în comoditatea credinţei mele islamiste. Dar oricât de mult încercam să le ascund de mine însumi, nu puteam să mă opun gândurilor sâcâitoare care-mi treceau prin minte. Iar mintea poarte merge încotro o duce inima.

Capitolul 25

N-ai dreptul să taci

Ca un scorpion din deşert, Aman al-Dawlah avea să ne mai dea o lovitură mortală înainte de a ni se permite să părăsim Egiptul. Sistemul penitenciar egiptean ar trebui să elibereze deţinuţii după executarea a trei sferturi din pedeapsă. Data eliberării noastre – după trei ani şi nouă luni de la începutul detenţiei – a venit şi a trecut. Scriptologie, ni s-a spus. Birocraţie. În Egipt, nu putea fi nimeni sigur că e vorba despre incompetenţă sau de ceva mult mai sinistru. Era suficient să te uiţi la zecile de mii de deţinuţi îmbrăcaţi în alb, închişi abuziv, *mu'taqaleen*, pentru a-ţi da seama de elasticitatea sistemului egiptean de justiţie.

Apoi, într-o bună zi, din senin, un *shaweesh* năvăli în celula mea:

— Maagid, au sosit! Au venit! Împachetează-ţi lucrurile, *inta murawweh* – te întorci acasă!

Dar oare părăseşte cineva vreodată închisorile Egiptului? De pildă, prietenul meu, Ashraf al-Nahri, care a terminat de executat o condamnare de zece ani, pentru ca, după aceea, să fie dus pe o cale ocolită la al-Gihaz şi să fie închis din nou. Încă îmi amintesc profunda mâhnire de pe chipul lui. Aţi văzut cum arată mâhnirea profundă? Şi-a dat jos uniforma albastră a

celor condamnaţi, doar pentru a fi trecut din nou prin obişnuita procedură şi readus în hainele albe ale unui *mu'taqal*, arestat abuziv. Am mers atunci la el să-i fac o cană cu ceai şi să-i spun câteva cuvinte de consolare, poate să jucăm un şah, pentru că al-Nahri era maestru la şah şi fusese mereu bun cu mine.

Să lăsăm deoparte cruzimea, să lăsăm deoparte violenţa, ba chiar şi crima pentru un moment şi să discutăm despre dreptate. Dreptatea, dacă înseamnă ceva, trebuie să însemne aderarea la principiile pe care ţi le-ai asumat. Dacă pretinzi că aperi domnia legii şi democraţia, atunci ţine-te de ceea ce pretinzi că aperi şi vei fi judecat ca atare. Dacă pretinzi că eşti de partea morţii, a revoluţiei violente şi a luptei armate, atunci ţine-te de ceea ce pretinzi că aperi şi vei fi judecat ca atare. Aceşti oameni au rămas fideli ideologiei lor, au luptat şi, în unele cazuri, au ucis pentru cauza lor şi au fost judecaţi ca atare. Ucişi, torturaţi sau zăvorâţi în închisori. Acum, s-au lepădat de credinţa lor. Nu doar că şi-au ispăşit condamnarea, dar au renunţat la trecutul lor, pentru că au crezut în „domnia legii" propovăduită de tine. Deci vei fi judecat acum după principiile tale? Sau ce altceva ne mai rămâne decât o întoarcere la anarhie şi răfuieli justiţiare? Astfel, nici nu îndrăzneam să sper că mă voi întoarce acasă. La urma urmei, aici era Egiptul, ţara lui „facem cum vrem noi".

Cum se dusese vorba în închisoare că plecam, veniră mulţi să-şi ia rămas bun şi abia atunci mi-am dat seama cât de mulţi prieteni îmi făcusem în timpul şederii mele acolo. Salah Bayoumi, condamnat pentru asasinarea preşedintelui Sadat, aflat în închisoare de când eu aveam patru ani, mi-a dat un cadou în semn de bun rămas – un exemplar al Coranului cu o dedicaţie de la el pe prima pagină. A început să plângă, îmbrăţişându-mă şi urându-mi rămas bun. Ochii lui trădau povara sufletului său

chinuit, tulburat de propriul trecut şi neîncrezător în propriul viitor. Cât mi-a fost cu putinţă, am încercat să-mi stăpânesc emoţiile din respect pentru cei mulţi care-şi ispăşiseră condamnarea, dar fuseseră închişi din nou ca *mu'taqaleen*.

Aveam mult mai puţin respect pentru autorităţile închisorii. Am fost duşi la directorul închisorii, cel care ameninţase că mă va ucide. Nu fusese încă transferat, dar era clar îngrijorat de ceea ce urma să se întâmple cu el. Ne-a cerut nouă, celor trei prizonieri străini, să semnăm o declaraţie pregătită dinainte despre şederea noastră în închisoare. Am citit tot documentul. O farsă de la primul la ultimul cuvânt. Intra în detalii caraghioase despre cât de bine arătam după şederea noastră acolo. Am refuzat să-l semnăm. I-am dat guvernatorului stiloul înapoi. Dacă vrei să ştii ce credem despre Marzah Tora, i-am spus noi, va trebui să urmăreşti al-Jazeera împreună cu toţi ceilalţi.

Au venit să ne ia dubele albastru-metalizat ale poliţiei. Ne aşteptam să primim un ordin de deportare, să fim escortaţi direct la aeroport, puşi într-un avion şi predaţi odată ce acesta ateriza la Heathrow. Însă până să pun piciorul pe pământ britanic, am refuzat să mă las îmbătat de speranţa că mergem cu adevărat acasă. S-a dovedit că Aman al-Dawlah nu avea de gând să ne lase să plecăm fără să-şi ia rămas bun de la noi într-un mod mai special. Când uşile dubei s-au deschis, am putut vedea un gardian ţinând în mână vechiul meu duşman de moarte, o *ghimamah*, o cârpă cu care mă legă la ochi. Cele mai crunte aşteptări se împliniră. De astă dată, am fost duşi la Lazughli, singurul sediu al Aman al-Dawlah care rivaliza în notorietate cu sediul de la al-Gihaz. Am încercat să protestăm. I-am explicat gardianului că avem documente, am cerut să vedem un reprezentant britanic, dar el ne-a râs în nas.

— Niciun britanic pe-aici, zise el. Doar Egipt. Acum, tăcere!

Legaţi din nou la ochi şi ţinuţi într-un alt centru de tortură, ziua se transformă în noapte şi visurile mele în întuneric, în vreme ce terifiantul fundal al sufletelor torturate se prelungea fără încetare. Vaiete peste vaiete începură să se audă în toată clădirea. Trecuseră patru ani de la supliciile noastre de la al-Gihaz, dar Aman al-Dawlah rămăsese la fel. Agenţii foloseau sistematic tortura ca principală metodă de interogare. Doar că, de data aceasta, torturii i se dăduse o nuanţă revoltătoare, macabră. Amestecat cu sălbaticele ţipete de agonie, se auzea sunetul clar, scandat al unei recitări înregistrate a Coranului, pe care o ascultau gardienii în timp ce-i torturau pe oameni.

Acest spectacol flagrant profanator putea fi, pe de altă parte, o stratagemă psihologică bolnavă – deţinuţilor islamişti li se spunea de fapt „credinţa voastră nu vă va salva de astă dată". Sau poate, ca nişte sociopaţi, ei considerau că făceau voia Domnului.

Nu voi şti niciodată, probabil. Dar ultima variantă nu este chiar atât de deplasată pe cât ar putea părea. Mubarak era dornic să se asigure că deţine şi un control religios asupra ţării sale, pe lângă cel politic. Universitatea din al-Azhar fusese multă vreme cel mai mare centru de învăţământ teologic al musulmanilor suniţi. Sub conducerea sa, Mubarak a decretat că rectorul acesteia nu va mai fi ales de colegi, ci numit politic. Un teolog maleabil, Shaikh Tantawi, a fost selectat să joace acest rol. În schimb, Tantawi aducea complicate justificări teologice pentru modul în care conducea Mubarak ţara, fără îndoială bine documentate şi argumentate. Toţi cei care se opuneau regimului Mubarak, a ordonat Tantawi, vor fi consideraţi „*khariji*" – în esenţă, o referire la primii nelegiuiţi eretici, care s-au revoltat împotriva celui de-al patrulea calif al islamului. Astfel catalogaţi, uciderea şi arestarea lor ca rebeli erau justificate de fatwa emisă de Tantawi.

De la subordonarea universității al-Azhar regimului lui Mubarak, aceasta s-a luptat să-şi păstreze respectul şi prestigiul de care se bucurase odinioară în lumea sunită. Am învățat chiar în timpul studiilor mele de *shari'ah* în închisoare că unii clericii se bazau pe o decizie juridică străveche, aparținând şcolii *Maliki*, care justifică utilizarea violenței în timpul interogatoriilor. Chiar acolo, în Lazughli, ascultând cum vorbele lui Allah devin fundalul torturării oamenilor, deşi eram dezgustat cu totul, mintea mea zăbovi asupra unora dintre digresiunile sale obişnuite. Oare „ai noştri" nu ridică şi ei în slăvi moartea şi uciderea nevinovaţilor, abuzând de cuvintele lui Allah? Nu se foloseau oare „ai noştri" de înregistrări care îl preamăreau pe Dumnezeu, ca fundal la filmele care înfăţişau decapitări şi masacre? Dacă aceşti gardieni credeau cu sinceritate că, împotrivindu-ne conducătorului lor, noi eram nişte eretici, *kharijis*, şi că, luptându-se cu noi, împlinesc vrerea Domnului, atunci de ce să nu ceară binecuvântarea Domnului în timp ce fac toate acestea? Acestea erau pericolele folosirii religiei ca justificare a unei atitudini politice, chiar dacă în partea „seculară" a dezbaterii. Şi-mi amintesc că mă gândeam: noi de ce să nu ne susţinem cazul? Dacă am dreptate, mi se recunoaşte meritul, dacă nu am, îmi asum oprobriul. Să scutim islamul de abuzul oamenilor însetaţi de putere, care vor să-şi justifice ambiţiile lor politice.

După câteva ore, am cerut să merg la toaletă. Un gardian m-a luat şi m-a escortat prin clădire. Mintea îmi juca feste. *Numele meu este Maagid Nawaz, sunt membru al Hizb al-Tahrir*. Este în regulă, mi-am spus eu, încercând să ţin departe coşmarurile de la al-Gihaz, calmează-te, Allah este cu tine. Vei scăpa de aici.

Ieşind de la toaletă, am auzit pe cineva suspinând în zona chiuvetelor şi mi-am dat seama că vorbesc cu un tânăr care-şi îngrijea rănile.

— *Akhi*, ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu fără să-l pot vedea, pentru că aveam *ghimamah* la ochi.

— Nu, nu, nu pot sta în picioare, plângea omul. Durerea. Picioarele mele, le simt de parcă ar fi luat foc.

— Ce ţi-au făcut?

— Electricitate, veni cu greu răspunsul lui.

— Allah te-a ales spre a-ţi încerca credinţa în el. Fii mândru de tine, nu plânge, *akhi*, eşti bărbat acum. Te vei alătura şirului de eroi şi martiri din vechime.

Atunci se întoarse gardianul.

— Nu mai vorbiţi! Te avertizez, putem să-ţi facem şi ţie asta! urlă el.

— Îmi pare rău, îmi pare rău, doar îl întrebam pe fratele acesta unde ai plecat.

În cele din urmă, am auzit rugăciunea de dimineaţă. Am stat aşadar în Lazughli toată noaptea, şaisprezece ore înainte de a ni se întocmi documentele. De astă dată, duba albastră nu mai făcu nicio oprire neprogramată. Oficialii britanici ne aşteptau la Aeroportul Internaţional din Cairo, cu paşapoartele şi documentele de călătorie pregătite. Un *zaabit* din Aman al-Dawlah trebuia să ne escorteze până pe Heathrow în avionul British Airways.

— Dacă îmi faceţi vreo problemă, se aplecă acesta către noi, vă încătuşez din nou imediat.

A fost ultima ameninţare adresată de autorităţile egiptene. Era gratuită şi fără sens. Eram atât de obosit după oribila noapte de nesomn petrecută în Lazughli, că, îndată ce avionul

a decolat, am căzut într-un somn adânc, care a durat aproape tot drumul.

Egipt – aşadar, în această zi de 1 martie 2006, după ce m-am aflat cinci ani în grija ta, dintre care patru pe socoteala ta, îţi urez rămas bun. Şi în ciuda a tot ce a fost, în ciuda întregii dureri pe care am împărtăşit-o, nu te pot uita. Cum aş putea? Sângele, sudoarea şi lacrimile nu sunt uşor de şters din sufletele fragile. Am venit la tine pe când eram băiat, cu atâţia ani în urmă, plin de vise, de pasiune, de furie şi idealuri măreţe, sufletul meu fiind împăcat cu Dumnezeu, ideile mele luptându-se cu oamenii. Te părăsesc acum cu părul cărunt, plin de confuzie, întrebări şi îndoieli, cu sufletul luptându-se cu Dumnezeu, cu ideile mele împăcate cu oamenii. Nu plânge, dragostea mea, *habibti*, pentru că, deşi am fost aruncaţi împreună pe o pardoseală goală în chinuri, deşi am spus împreună „nu" nebuniei, acceptând durerea, Domnul nostru ne va ajuta, cum a făcut-o mereu. Iar primăvara pe care ai sădit-o în pieptul meu îşi va croi calea ei, unduind pe străzile tale nu peste multă vreme; ca un râu ce rupe malurile îi va umple pe tinerii tăi de speranţă. Aşa că pregăteşte-te să te ridici din nou, pentru că tu eşti *Misr*, pământul celor viteji, *Ard al-Kinanah*.

De îndată ce am aterizat şi agentul de la Aman al-Dawlah a dispărut de parcă nici nu ar fi existat vreodată, am fost întâmpinaţi la avion de agenţi din Divizia specială SO15 a poliţiei londoneze.

— Nu aveţi de gând să-mi citiţi drepturile? i-am întrebat eu istovit, pe când stăteam într-o cameră specială de anchetă pe aeroport. Abia venit dintr-un stat poliţienesc, voiam să mă asigur că avionul nu mă dusese în altul.

— Ştiţi, dreptul meu de a tăcea şi toate celelalte?

Agentul îmi zâmbi discret.

— Nu aici, domnule Nawaz, spuse el. Dacă refuzaţi să-mi răspundeţi la întrebări, săvârşiţi un delict.

— Poftim? Îmi pare rău, cum e posibil aşa ceva? Să nu-mi spuneţi că aţi renunţat la dreptul de a tăcea?

— Domnule Nawaz, legea din Marea Britanie nu vă mai dă dreptul de a tăcea în niciun punct de intrare sau de ieşire din ţară. Mi-e teamă că am nevoie de o mostră de ADN şi că va trebui să răspundeţi întrebărilor mele. Dacă n-o veţi face, va trebui să vă acuz de încălcarea legii.

— Atunci vreau să vorbesc cu un avocat, sau şi asta este o încălcare a legii?

Din fericire, ne aştepta un avocat de partea cealaltă a porţii de intrare în ţară. Stephen Jackobi, de la organizaţia Fair Trials Abroad, fusese foarte activ în campania de eliberare a noastră şi aştepta acum să ne întoarcem acasă, la familiile noastre. Jackobi era prietenos, dar fără echivoc în legătură cu legea.

— Mi-e teamă că poliţistul are dreptate, îmi spuse el. După 11 septembrie, regulile s-au schimbat, în orice loc de ieşire sau de intrare în Marea Britanie, nu ai dreptul să taci. Asta e motivul pentru care vor să te interogheze acum, nu de partea cealaltă a barierei.

— Aşadar ce ar trebui să fac?

— Sfatul meu este să cooperezi deocamdată, spuse Jackobi. Trebuie să le răspunzi la întrebări.

— Şi dacă nu?

Jackobi oftă.

— Te vor aresta. Mi-e teamă că nu pot face nimic în legătură cu asta.

Astfel că începu interogatoriul, iar eu, de vreme ce legea mă obliga s-o fac, le-am răspuns la întrebări scurt și succint, dornic să ajung odată acasă.

— Dacă auziți ceva sau primiți vreo informație care ar putea fi utilă, ați vrea să ne informați? spuse agentul în final.

— Nu, am replicat eu. Nu am nici cea mai mică intenție să fac așa ceva.

După patru ore de interogatoriu, am fost în fine eliberați. Stephen Jackobi rămăsese acolo, să ne ajute și să ne consilieze. Nu doar în legătură cu partea legală a lucrurilor. Se mai ocupase înainte de prizonieri întorși acasă din străinătate și, în scurtul timp pe care l-a avut la dispoziție, a vrut să ne informeze cât mai bine cu putință.

— Vreau să vă avertizez, spuse el. O să fie greu. Să nu credeți nicio clipă că, odată trecuți de poarta aia, toate acestea se vor fi terminat. Readaptarea la o viață normală, după toate prin câte ați trecut, va fi cu adevărat dificilă. Trebuie să înțelegeți că vă va pune la grea încercare relațiile. Am văzut atât de mulți oameni întorși acasă ale căror căsătorii s-au destrămat. Statisticile arată că cei mai mulți oameni de felul vostru sfârșesc prin a divorța sau a-și abuza soțiile.

— Nu vreau să i se întâmple așa ceva niciunuia dintre voi, dar trebuie să fiți conștienți că veți fi nevoiți să vă dați toată silința pentru a păstra relațiile cu cei dragi. Altfel, vi se va întâmpla și vouă același lucru.

Și cum stăteam la poarta aeroportului, plini de nerăbdare, plini de viață și atenți la toate, gata să ne reîntâlnim familiile, m-am întors către Stephen Jackobi cu un zâmbet larg și cald pe față și i-am spus cu o sinceritate neprefăcută:

— Nu-ţi face griji în privinţa mea, Stephen. Sunt căsătorit cu o soţie fidelă, lângă care mă întorc din tot sufletul. Este mama copilului meu şi ea m-a ţinut în viaţă în închisoare.

Apoi, cu paşi sprinteni, am trecut de acea poartă, nedându-mi seama de forţele pe cale să-mi sfâşie inima.

Capitolul 26

Câţi ani ai pierdut?

Te văd, Londra. Heathrow, imun la schimbare în lungile perioade de absenţă, nepăsător la distanţa dintre iubiţi, pari să mă primeşti cu braţele deschise, cu aceeaşi căldură ca atunci când am plecat. Te văd, Londra. Cât te-am dispreţuit şi te-am iubit! Cât de mult am urât tot ceea ce reprezentai, şi totuşi, când am fost lipsit de imaginea ta familiară, de sinceritatea ta, cât de mult ţi-am simţit lipsa. Deopotrivă, cap al şarpelui colonial care mi-a otrăvit poporul şi mi-a cotropit pământurile, dar şi bastion al dreptăţii, al domniei legii şi al fair play-ului. Chiar şi acum, când mă grăbesc să te îmbrăţişez din nou, bocancii tăi îmi calcă în picioare poporul din Irak şi Afganistan, dar ştiu că bocancii mei nu sunt nicăieri mai siguri decât în parcurile tale înverzite. De ce mă tulburi în felul acesta, lovindu-mă cu o mână şi ştergându-mi lacrimile cu cealaltă? Cât am încercat, vreme de treisprezece ani, să te smulg din sufletul meu, să te contest, să te îngrop în uitare. Dar cât de mult am tânjit să mă scoţi din infernul din care abia m-am întors. Londra, te văd!

Interesul mediatic stârnit de întoarcerea noastră a fost uriaş. Am fost întâmpinaţi de bliţuri şi de strigătele jurnaliştilor din toate direcţiile. Am privit în jur, dar tot ce puteam vedea era o mulţime de oameni – unde să mă duc, unde este familia

mea? Apoi am auzit vocea familiară a tatălui meu acoperind vacarmul şi strigând „Maajid”! Instantaneu, mintea mea s-a întors în vremurile când eram copil şi-i făceam tatălui meu acele mici daruri din resturile de material găsite în garajul lui, aşteptându-l să se întoarcă din Libia în fiecare lună. Cât de lungă părea o lună pe atunci. Iar tata intra în casă cu pălăria pe cap, cu blugi, centură şi cizme în picioare şi mă striga: „Maajid!” Apoi îmi sălta trupul micuţ, strângându-mă în braţe asemenea unui urs uriaş. Instinctiv, fără să mă gândesc chiar, m-am îndreptat către vocea pe care o auzeam, până am ajuns să-l îmbrăţişez fericit pe tatăl meu.

Lângă el am văzut-o pe Rabia. Plângea.

Apoi am zărit-o pe Abi, pântecul care m-a purtat, cea pe care am rănit-o atât de mult de-a lungul anilor. Am vrut să-i spun totul despre furtuna care se dezlănţuise în sufletul meu, despre cât de mult mi-am dorit să mă schimb, s-o fac din nou mândră de mine, despre toate cărţile pe care le citisem, însă nu aveam timp. Apoi, era acolo cel mai bun prieten al copilăriei mele, protectorul şi fratele meu, Osman. Te-am făcut mândru, am apărat lucrurile în care credeam amândoi, am luptat pentru ele tot timpul, nu am făcut un pas înapoi, întocmai cum m-ai învăţat. Şi Sorraiya! Dumnezeule! Cât ai crescut de la nouă la paisprezece ani, ce diferenţă! Sora mea, îmi pare rău că a trebuit să creşti auzind vorbindu-se despre torturi, închisori şi furie. Niciun copil nu merită asta. Voi încerca să-ţi arăt acum o cale mai bună. Să ne vindecăm sufletele împreună. Iată-l şi pe John Cornwall, prietenul meu de la care am învăţat să fiu om. Deşi îl vedeam pentru prima oară, mi se părea că-l cunosc foarte bine.

Dar la poarta aeroportului nu erau doar prietenii şi rudele noastre. Dând din coate şi împingându-se ca să-şi facă loc, erau şi mulţi membri ai Hizb al-Tahrir. Nu mai eram soldaţii

căzuți care „nu fuseseră destul de sfidători". Dintr-o dată, ne întorceam eroi, iar conducerea voia să culeagă laurii în fața presei care era interesată de noi. Iată-l și pe Jallaludin! Omul care mă admonestase de pe canapeaua comodă pe care stătea, îmi ura bun venit acasă, de parcă mi-ar fi fost cel mai bun prieten. „Sunteți eroii noștri, fraților!" proclama el în timp ce-mi strângea mâna și-mi oferea tot ajutorul de care aș fi avut nevoie pentru a reveni în grup.

Doream cu disperare să-l văd pe Ammar, care mă aștepta în casa rudelor mele prin alianță. Așadar, cât de repede am putut, mi-am salutat familia, prietenii și colegii și m-am suit într-o mașină alături de Rabia. Îmi amintesc că o țineam de mână în acea mașină, așa cum o făcusem în călătoria spre casă din ziua în care ne-am căsătorit. Iar ea îmi zâmbea acum, așa cum îmi zâmbise atunci. Și am pornit împreună să ne vedem fiul.

Ammar avea acum șase ani și, înainte să intrăm, alerga și pierdea vremea prin casă. De îndată ce am deschis ușa și m-a văzut, s-a oprit. Expresia feței îi înghețase complet: era un șoc extraordinar pentru el să mă vadă acolo. O clipă, așa cum a fost și prima dată când l-am văzut în închisoare, am fost îngrijorat de reacția lui. Dar, ca în închisoare, nu aveam de ce să-mi fac griji. A făcut o mică săritură și a alergat la mine să mă îmbrățișeze. L-am strâns în brațe și l-am ridicat în aer cu o dragoste profundă și pură. Am luat o masă sărbătorească, apoi ne-am întors la apartamentul Rabiei, apartamentul nostru pe care ea l-a aranjat și l-a decorat cu grijă, în mod special pentru întoarcerea mea. Și, în acea noapte, după ce l-am culcat pe Ammar, am adormit și eu cu greu, tulburat și confuz, fără să știu cum să-i spun Rabiei ce furtună aveam în suflet.

— Sst, dormi acum, spuse ea. Nu e nevoie să vorbești. Avem suficient timp să vorbim.

În foarte scurt timp, cei din Hizb al-Tahrir au încercat să mă atragă în conducerea grupării din Marea Britanie. Frații organizaseră o conferință de presă în ziua următoare. Mintea mea era bântuită de gândul la toți frații pe care îi lăsasem în urmă, la Akram și la atât de mulți egipteni care zăceau de ani buni în închisori după ce își ispășiseră condamnările. Le eram dator, eram dator lumii să-mi descarc sufletul și să vorbesc despre atrocitățile pe care regimul Mubarak le comitea în numele stabilității. În ziua aceea, am vorbit la al-Jazeera, al-Arabiya și BBC. După cum i-am promis directorului, am povestit lumii despre închisoarea Mazrah Tora și despre abuzurile săvârșite de Aman al-Dawlah. Mai târziu, în aceeași săptămână, am fost chiar intervievat de Sarah Montague pentru emisiunea BBC *HARDTalk*, respectând indicațiile conducerii și jucând la perfecție rolul de purtător de cuvânt al HT, încercând cu disperare să mă agăț de orice lucru familiar din trecutul meu pentru a-mi reaminti cine am fost. În această perioadă, am vorbit mult în numele HT la manifestații la care au participat mii de oameni și chiar am împărțit tribuna de două ori cu un membru al formației Outlawz, fosta trupă a rapperului decedat Tupac. Omul își spunea Napoleon și, după moartea lui Tupac, devenise un salafist înrăit și spunea cui voia să audă că Tupac ardea acum în flăcările iadului. În toată această perioadă, Rabia a avut aceeași privire rănită, în vreme ce eu mă concentram pe singurul lucru pe care știam să-l fac: să mobilizez și să îndemn oamenii.

În săptămânile și lunile care au urmat, am evaluat situația, iar părerea bună pe care o aveam despre mine a început să dispară. Aveam acum douăzeci și opt de ani, eram cu studiile universitare neterminate, nu aveam nicio garanție că mi s-ar permite să-mi reiau studiile la facultate, cu un copil de șase

ani pe care trebuia să-l întreţin, fără o slujbă şi cu patru ani de puşcărie ca deţinut politic islamist; în plus, eram după 11 septembrie. Am intrat în panică, pentru prima dată în viaţă începeam să mă simt bătrân. Nu bătrân în sensul convenţional al cuvântului, aveam totuşi douăzeci şi opt de ani, ci bătrân în sufletul meu şi în adâncurile ochilor mei. Povara a ceea ce ştiam şi a ceea ce-mi spunea conştiinţa despre islamism atârna greu în mintea mea. Îndoielile mele continuau să crească, dar cu cât voiau să-mi acapareze mai mult atenția, cu atât încercam să le resping mai mult. Este singurul lucru pe care l-am ştiut în toată viaţa mea de adult: „Numele meu e Maagid Nawaz. Sunt membru al Hizb al-Tahrir." Ce eram eu dacă nu asta? Astfel că mi-am stabilit câteva obiective – dacă îmi puteam găsi un ţel, atunci poate că acesta m-ar fi ajutat să ies din groapa asta.

Punctul de pornire a fost diploma universitară. M-am întors la SOAS pentru a vedea dacă puteam să-mi continui studiile de drept şi limba arabă. Ei îmi puteau spune foarte uşor unde să merg. Făcusem primul an şi întrerupsesem doi ani. Am făcut al doilea an, apoi am fost închis patru, la jumătatea studiilor din străinătate. Cu toate acestea Abi, Dumnezeu s-o binecuvânteze, a insistat şi i-a convins pe cei de la universitate să-mi păstreze locul. Spre uşurarea mea, doi dintre vechii mei profesori de arabă, Muaz Salih şi Muhhamad Saeed, erau încă la universitate şi păstraseră uşile deschise pentru mine. Cei de la SOAS m-au lăsat să revin. Fusesem arestat cu câteva luni înainte de examenele finale din al treilea an de arabă, astfel că decanul facultăţii mele mi-a spus că trebuie să le trec pe acelea dacă vreau să mă întorc în facultate. De vreme ce stagiul meu în Egipt se prelungise cu câţiva ani, cunoaşterea limbii arabe nu era o problemă. Am luat examenul, obţinând 97%.

Dacă m-aş fi mulţumit să-mi văd de treabă şi să-mi iau diploma, totul ar fi fost în regulă. Însă cei din HT mi-au cerut să intru în conducere. Erau două comitete de conducere în acel moment. După atacurile teroriste din 7 iulie, de la Londra, prim-ministrul Tony Blair ameninţase că va interzice gruparea noastră. Drept răspuns, HT a creat o conducere de faţadă şi un comitet secret de conducere. „Comitetul executiv" era conducerea cunoscută publicului, dar adevărata putere se afla în culise, în mâinile unui comitet, *„wilayah"*. Acest comitet de conducere era prezidat tot de Nasim. Proaspăt revenit după organizarea HT în Bangladesh, a fost rugat de şeful suprem să-l înlocuiască pe Jallaludin, din cauza lipsei de discernământ a acestuia. Nu e de mirare că Jallaludin mă întâmpinase atât de afectuos la aeroport, m-am gândit eu. Cu siguranţă i se mai tăiase din nas. Graţie profilului meu mediatic, am primit un loc în comitetul de faţadă; iar pentru că Nasim mă cunoştea bine şi avea încredere deplină în mine, m-a desemnat şi în comitetul secret de conducere, *wilayah*.

Pentru început, doream să găsesc o cale să-mi adaptez punctele de vedere în plină schimbare la cele din interiorul HT. Am considerat că, pentru a merge înainte, trebuia să-mi cizelez argumentele şi să-i conving şi pe alţi membri să se ralieze poziţiei mele revizuite. În acel interviu dat la BBC *HARDTalk*, Sarah Montague mă întrebase ce cauză susţineam, iar eu am răspuns că HT susţinea fondarea unui „califat reprezentativ". Această sintagmă a produs discuţii acerbe în interiorul grupării. Ce am vrut să spun prin „califat reprezentativ"? Califatul era Califatul. Nu ar fi trebuit să existe discuţii: aceasta cere islamul societăţii.

Văzusem însă cât de mult se pot schimba oamenii în închisoare. Am văzut cum certitudinile unuia se pot schimba

spre a deveni regret şi durere faţă de vieţile pierdute. Am văzut cum aproape toate aspectele ideologiei noastre se bazau pe filosofia politică europeană modernă şi că orice legitimitate islamică ar avea aceasta, ea reprezenta, în cel mai bun caz, doar un punct de vedere. Văzusem cum putea fi folosit în mod abuziv islamul pentru a justifica orice poziţie politică, inclusiv tortura. Îmi aminteam defectele de caracter ale tuturor islamiştilor pe care îi cunoscusem în HT, dar şi ale altora. Îmi dădeam seama că era un lucru fantezist să-mi imaginez că, doar pentru că cineva era un islamist convins, el ar duce lucrurile pe calea cea bună. Această constatare m-a determinat să separ din nou în mintea mea islamul de ideea de dreptate. Era nevoie de responsabilitate, încorporată nu doar în sistem, ci în însăşi structura ideologiei noastre în sine, care era, până la urmă, o creaţie umană.

Nasim de fapt începuse să mă aprecieze. Mă aplauda pentru noile mele idei şi pentru capacitatea de a gândi într-o manieră neconvenţională. În felul acesta, le spunea el celorlalţi, vom duce organizaţia înainte. Însă pe măsură ce trecea timpul şi discuţiile continuau, am devenit tot mai deziluzionat de reacţia greoaie la problemele pe care le ridicam. Întrebările mele pătrundeau adânc, vizând însăşi legitimitatea impunerii oricărei interpretări a *shari'ah* ca lege. După ce am citit şi am aflat că acest lucru nu mai fusese făcut şi nici nu fusese ordonat, am început să consider că acest obiectiv nu are legătură cu islamismul. Cum puteam rămâne într-o organizaţie care, credeam eu, năzuia la un ideal contrar chiar spiritului islamului?

Pe măsură ce îndoielile mele creşteau, am început să consider că fraţii din HT sunt ignoranţi în materie de islam, politică şi istorie. Îmi simţeam mintea de parcă era în pragul imploziei. Un cuvânt nepotrivit, şi aş fi putut fi suspendat fără reţinere

din grupare ca deviaţionist. Atunci, ar fi dispărut orice legitimitate pentru a aduce argumente în favoarea reformei. Trebuia să vorbesc cu cineva. Am recurs la Rabia, căreia puteam să-i încredinţez secretele mele. Dar cu toate că Rabia era cea mai moderată persoană dintre toţi cei cu care am vorbit, ea era încă membră a HT. Realitatea m-a lovit atunci crunt, ca un baros în ceafă: era posibil să fi devenit un străin pentru soţia mea.

Pe cine păcăleam? Petrecusem o mare parte din viaţă recrutând oameni din familia ei, eram responsabil de recrutarea unchiului ei, Abdul Rauf, fratele mai tânăr al doctorului Qayyum, care fusese torturat în închisorile din Pakistan. Vărul Rabiei, care intrase în HT în urma eforturilor mele de a-l recruta, fusese arestat şi el în Pakistan, iar mama lui murise în timp ce el era încă închis. Adoptasem o poziţie intransigentă în faţa familiei ei, neaducându-le altceva decât necazuri. Şi iată-mă acum, după ce ea mă aşteptase cinci ani în numele acestei cauze, încercând s-o conving că noile mele idei erau de fapt cele corecte. Aşa cum ne sfătuia Profetul, *alayhi salam*: „În vorbirea elocventă este, într-adevăr, un soi de magie." Ea avea dreptate. De ce m-ar fi ascultat acum?

— Aveai dreptate atunci şi ai dreptate acum, mă dojenea ea, nimeni nu poate discuta cu tine, Maajid. Tu ai mereu dreptate. Aşa că ce sens ar avea să purtăm discuţia asta?

Spre exasperarea mea, ea nu era pregătită nici măcar să aibă acea discuţie. În felul acesta, nefericit şi singur, am început să caut alinare printre noile feţe de la SOAS, prea dornic să-mi fac prieteni, prea încrezător în vreme ce căutam frenetic o urmă de „normalitate". Lauren, Sergio, Maryam, Jeremy, Amira, căutam disperat oameni care să-mi aducă aminte cum să iau viaţa de la capăt, fără să mă intereseze recrutarea, ci pur şi simplu ca să-mi fac nişte prieteni pe care să-i consider a mei. Şi atunci

s-a întâmplat, în sala comună a bobocilor de la SOAS, s-o cunosc pe ea.

Fatima Mullick era opusul a tot ceea ce susţineam eu. Sau poate că era tot ceea ce susţinea Abi? Fiind o pakistaneză mândră, o femeie mândră, răspunsul ei la vălul de faţă era să-şi poarte frumuseţea cu îndrăzneală, răspunsul ei la lapidarea soţilor adulteri era să recite „Lăsaşi-i pe iubiţi să trăiască" a lui Rumi, replica ei la Qutb era Khayyam, înţeleptul mistic persan. Îmbrăţişase viaţa în toată splendoarea ei atunci când eu ajunsesem să îmbrățişez viaţa de apoi în toată austeritatea ei, şi dispreţuia nebunia bărbaţilor cărora le păsa mai mult dacă poziţia lor în timpul rugăciunii era corectă decât dacă vărsau sânge nevinovat.

Făcea studii postuniversitare de politologie şi m-a abordat într-o zi, întrebându-mă:

— Aşadar eşti doctorand? Probabil că s-a uitat la părul meu încărunţit sau poate că mi-a citit vârsta în privire.

— Nu, sunt student.

— O, chiar aşa? Și câţi ani ai pierdut? îi ieşi ei porumbelul, râzând.

Mândria mea fu rănită.

— Niciunul. M-au arestat în Egipt după 11 septembrie. Am stat închis patru ani. Abia m-am întors.

Faţa ei se schimbă.

— Îmi... îmi pare rău, nu am vrut să... de unde eşti din Pakistan?

— Din Gujrat, i-am răspuns, făcându-mă să surâd din cauza vorbăriei ei.

— O, vrei să spui Gujarat în India? mă întrebă ea, prea deranjată de gândul de a nu mă fi supărat pentru a mai gândi cum trebuie.

— Nu, există un alt Gujrat, în Pakistan. Şi, după ce am făcut-o să se simtă şi mai ruşinată, ba chiar bucurându-mă de asta, am decis să mă împrietenesc cu această foarte indiscretă masterandă în politologie din Pakistan.

Adevărat, am încercat s-o recrutez pe Fatima. Ca spasmele morţii într-un organism muribund, am încercat să-mi proiectez asupra ei toate îndoielile legate de criza mea existenţială. I-am arătat interviul din emisiunea *HARDtalk* de la BBC şi i-am spus cât era de important ca noi, musulmanii, să ne cunoaştem cum se cuvine identitatea.

Iar Fatima m-a privit direct în ochi, spunându-mi:

— S-ar putea să nu fiu capabilă să contraargumentez sau să-ţi răspund la întrebări, dar ştiu că ceea ce spui este pur şi simplu o aiureală. Şi ştii ce, Maajid? Şi tu eşti!

Asta a fost. După aceste vorbe, mi-a picat fisa. Gura mi-a îngheţat, în timp ce eu mă luptam să vorbesc. Fatima habar nu avea că tocmai se transformare în proverbialul fluture care a declanşat o furtună. Şi că tocmai îmi găsisem cel mai bun prieten, piatra mea de sprijin în confuzia care domnea în viaţa mea după ce am părăsit HT.

În cele din urmă, am luat această decizie forţat de împrejurări. Pe când eram în închisoare, Nasim fusese în Bangladesh, punând bazele organizaţiei HT de acolo. Trebuia să se întoarcă pentru a-şi relua munca, ceea ce însemna că – după inevitabila cădere în dizgraţie a lui Jalaluddin – HT din Marea Britanie ar fi avut nevoie de un nou lider. Eu eram cunoscut de mass-media, aveam experienţă internaţională, studiasem limba arabă şi literatura islamului, căpătasem experienţă pe propria-mi piele şi aveam capacitatea intelectuală necesară. Pentru Nasim, eram candidatul ideal.

Până aici. Nu puteam merge mai departe. Una era să mă lupt pentru ideile mele în interiorul organizației, altceva era să conduc o grupare de a cărei ideologie eram tot mai îndepărtat. Momentul nu putea fi mai prost. Eram în mijlocul recapitulărilor pentru examenele finale de la universitate, însă trebuia să iau o decizie înainte ca situația să se oficializeze. I-am dat un telefon lui Nasim, ca de la prieten la prieten, ca de la mentor la protejat, și l-am rugat să vină singur la o cafenea din Brick Lane, în Londra.

A fost una dintre cele mai agitate conversații din viața mea. Eram membru al Hizb al-Tahrir de peste un deceniu. Îl cunoșteam pe Nasim de când aveam cincisprezece ani și, de-a lungul acestei perioade, îmi fusese prieten și mentor la bine și la rău. Trebuia să-i spun ce decizie am luat, față în față.

— Știu că mă pregătești să preiau conducerea grupării, dar e ceva care mă face să refuz. De fapt, eu... eu nu mai cred în HT și trebuie să părăsesc gruparea imediat. Te rog, consideră că aceasta este demisia mea! Nasim era complet stupefiat.

— Putem găsi o soluție, spuse el. Ai atâtea de oferit. Vino în Bangladesh cu mine, avem mari șanse să ajungem la putere acolo, adăugă el. Putem conduce țara împreună, tu și cu mine.

Am stat în cafenea întorcând lucrurile pe toate fețele. Nu ne-am înfierbântat. Eram triști, plini de regrete și resemnare. Nasim știa că nu ajunsesem la această decizie cu ușurință. Știa că mă gândisem la toate consecințele și că era improbabil să ne mai vedem vreodată. În cele din urmă, făcându-i o favoare, am acceptat să amân anunțarea demisiei cu două săptămâni. Poate pentru a-i da ocazia să o anunțe celorlalți el însuși sau fiindcă voia să câștige ceva timp pentru a mai încerca odată să mă convingă să renunț. Dacă acesta-i era gândul, nu i-am dat

nicio şansă s-o facă. Mi-am închis telefonul pe toată perioada celor două săptămâni.

După scurgerea acelei perioade, am trimis un mesaj către presă, nelăsând gruparea să anunţe şi să răstălmăcească motivele plecării mele. *„În numele lui Dumnezeu, cel iertător şi milostiv"*, începeam eu. *„Assalaamu alaykum."*

Am încercat ca textul demisiei mele să fie cât mai scurt şi mai demn cu putinţă:

> *Consider necesar să anunţ că, după ce am făcut parte din Hizb al-Tahrir doisprezece ani, adică de la vârsta de şaptesprezece ani, am decis să părăsesc organizaţia şi să demisionez imediat din calitatea de membru. Vă solicit umil să nu-mi cereţi să discut acum motivele deciziei mele şi vă rog să fiu lăsat să-mi termin examenele finale de la facultate, atât de mult timp amânate. Iertaţi-mă pentru neplăcerile produse.*

În momentul în care am apăsat pe „trimite", au luat sfârşit doisprezece ani din viaţa mea.

L-am sunat pe Osman. Nu ştia, însă a fost prima persoană căreia i-am spus. Simţeam cumva că aveam nevoie de sprijinul lui. Acum atâţia ani porniserăm pe acest drum împreună; el părăsise HT cu mult înainte s-o fac şi eu, simţeam că merită să afle ce am decis. „Bun, a spus el, nu te îngrijora, islamul este mult mai important ca HT." Încă nu ştia că tocmai interpretarea *politizată* modernă a islamului era de fapt cea cu care aveam o problemă, dar nu mă lăsa inima să-i spun.

Imediat după aceea, am sunat-o pe Abi. Când i-am spus la telefon, a izbucnit în plâns de bucurie. „În fine, în fine, fiul meu, ştiam eu că vei lua decizia cea bună. Intuisem eu că asta se întâmpla cu tine. Sunt atât de mândră de tine, mulţumesc lui Dumnezeu, mulţumesc lui Dumnezeu! striga ea. Toţi aceşti

ani am aşteptat să te aud spunându-mi asta, ştiam eu că, în cele din urmă, vei vedea adevărul. Cum să nu-l vezi? Eşti fiul meu, te-am purtat în pântece, sunt atât de mândră de tine!"

Dar relaţia cu Rabia se deteriora de la o zi la alta. Doream cu disperare să găsesc locul în care să aflu cine sunt, să mă regăsesc încetul cu încetul. De fiecare dată când mă ruga să petrec mai mult timp acasă, mă simţeam sufocat, căci încercam să mă îndepărtez de orice asociere cu HT şi cu ideologia organizaţiei. Era o situaţie teribilă. Sentimentul de vinovăţie mă măcina; mă simţeam la fel de crud, dacă nu mai crud ca Aman al-Dawlah. Dar trebuia să mă redefinesc, înainte să las pe cineva să intre în sufletul meu.

Oricât de mult s-a străduit Rabia să-l redescopere pe Maajid cel care fusese luat brusc de lângă ea în acel apartament din Alexandria, pentru mine nu mai era cale de întoarcere. Văzusem prea multe, aflasem prea multe pentru a mai fi vreodată acelaşi Maajid cu care se căsătorise. Cred că, din multe puncte de vedere, pe vremuri eram o persoană mai simpatică şi, ca atâtea persoane simpatice care vor să preia puterea, voiam să-i oblig pe toţi ceilalţi să fie simpatici. Asta se numeşte totalitarism. Acum mă consideram o persoană îngrozitoare, plină de vinovăţie faţă de ceea ce vedeam că se petrece cu căsătoria mea. Cu toate acestea nu-mi mai doream ca lumea să fie simpatică. Doream doar ca toată lumea să lase în pace pe toată lumea. Doream doar să fiu lăsat în pace. Şi am început să stau acasă din ce în ce mai puţin. Voiam cu disperare să scap de claustrofobia islamismului, de noua mea închisoare.

Însă nu aveam unde mă duce, unde dormi. Astfel, am început să dorm învelit cu o pătură pe bancheta din spate a rablagitei mele maşini de student, un Renault Clio, parcat în faţa universităţii mele, în Russell Square, în vreme ce

examenele finale băteau la uşă. Dacă ultimele zile de la Newham au fost cele mai degradante din viaţa mea, iar cele petrecute în carceră cele mai negre, atunci acestea au fost zilele în care m-am simţit cel mai stingher. Încă păstrez pătura aceea în spatele maşinii, pentru orice eventualitate. Trist, însingurat, confuz şi neîncrezător, aveam nevoie de ajutor pentru a mă regăsi, însă nu mă puteam bizui pe nimeni, pentru că singurii oameni care cunoşteau iadul din sufletul meu mă considerau acum un trădător. Aveam nevoie de Abi, voiam acasă. În timp ce dormeam în acea maşină, am căpătat certitudinea că nu mă voi putea elibera de islamism trăind alături de Rabia.

Nu mă lăsa sufletul să-i spun în faţă că o părăsesc, aşa cum făcusem cu Nasim. Ştiam că aceasta nu va duce decât la alte certuri inutile. În schimb, i-am lăsat o scrisoare în care-i anunţam decizia mea şi, pur şi simplu, am plecat. După unul dintre examenele mele finale, Rabia a apărut la SOAS cu rudele ei: cele două surori ale ei şi cumnatul mă căutau încercând să ne împace cât mai repede. Dar nu am vorbit cu ei. Nu mai ştiam cine sunt, cum aş fi putut vorbi cu ei? Mi-a trebuit toată voinţa de care eram capabil ca să mă întorc şi să fug de ea în ziua aceea.

Şi chiar am fugit. Lăsându-i maşina mea acasă, am luat maşina unui prieten şi, demarând, am văzut-o pe Rabia alergând după mine pe mijlocul drumului, strigându-mi numele, implorându-mă să mă opresc. Accelerând, am văzut privirea ei îndurerată. M-am dispreţuit pentru ce a trebuit să fac în ziua aceea.

Capitolul 27

Intimidare civico-democratică

Am petrecut treisprezece ani din viață ca membru Hizb al-Tahrir. Treisprezece ani ca ideolog islamist profund devotat, total pregătit de sacrificiul suprem pentru cauza mea. Drumul străbătut de la ieșirea din închisoare până la părăsirea organizației nu a fost unul ușor. La urma urmei, erau multe motivele pentru care nu ar fi trebuit să demisionez și foarte puține pentru care ar fi trebuit. Încă nu înțeleg cum am trecut prin această perioadă, căci multe mă trăgeau înapoi. Furia era un factor important care-mi întuneca judecata. Efortul de a alunga furia gândindu-mă la ce ni s-a întâmplat în pușcărie mă istovea psihic. Eram prizonieri de conștiință adoptați de Amnesty International – cum își putea petrece Tony Blair vacanțele în Egipt, plătit de statul egiptean, în vreme ce niște britanici erau torturați acolo? Cum putea protesta lumea față de atrocitățile teroriștilor, câtă vreme guvernele se purtau în același fel? Soțiile erau dezbrăcate la piele și torturate în fața soților. Copiii erau electrocutați. Uneori, oamenii cădeau din picioare și mureau în închisoare din pricina rănilor provocate de torturi. Pe parcursul a cincisprezece ani, mii de oameni au fost închiși fără a fi puși sub acuzare. Dintre cei închiși, unii se stropiseră din disperare cu petrol lampant și își dăduseră foc.

Am fost martor la toate acestea. Totuşi Egiptul era al doilea mare beneficiar al ajutorului american, un aliat.

Astfel, discursul justificativ islamist despre ciocnirea civilizaţiilor – *kuffar* împotriva musulmanilor – rezona şi mai puternic în mintea mea. Acesta era un război fără reguli. Neoconservatorii spuseseră în mod răspicat acest lucru. Singura voce care s-a auzit a fost vocea puterii, un motiv cu atât mai întemeiat pentru islamişti să preia frâiele unei asemenea puteri. Să abandonez islamismul? Şi să mă alătur cui? Exista un discurs alternativ? Ca islamist, m-am bucurat de susţinerea a mii de oameni îndârjiţi, dintre care mulţi muriseră pentru cauza mea. Unde erau martirii musulmani ai pluralismului? De ce fuseseră ridiculizaţi sau ignoraţi cei puţini care vorbiseră răspicat?

Mă căsătorisem cu o soţie islamistă, toţi prietenii mei şi mulţi membri ai familiei erau islamişti. Părăseam o mişcare mondială, fiind eroul ei, pentru a devenit un renegat. Ce să-i spun Rabiei? Ce să-i spun unchiului ei, Abdul Rauf, căruia, după ce l-am recrutat pentru Hizb al-Tahrir, i-au dizlocat şira spinării în închisorile Pakistanului? Cum să dau ochii cu verişorul ei, a cărui mamă a murit din cauză că el nu era eliberat din închisoare, deşi îşi ispăşise condamnarea? Ar fi trebuit să mă uit în ochii acestor oameni şi să le spun: totul a fost o greşeală. Am greşit atât de mult.

Şi ce dacă? De ce ar trebui ca eu să fiu singurul care-şi recunoaşte greşelile? Nu e mai importantă câştigarea războiului decât adevărul? La această maximă ştiam că au subscris şi unii de la stânga, stânga retrogradă. Pentru ei, victoria împotriva capitalismului era cu mult mai importantă decât cei pe care şi-i alegeau ca aliaţi. Astfel am observat cum ideologia noastră câştiga teren în vreme ce ni se oferea timp de emisie în

calitate de comentatori politici musulmani. Am observat cum eram răsfățați din ignoranță de liberali bine intenționați și de stângiștii motivați ideologic; cât mai râdeam noi, islamiștii, de naivitatea lor. Extrem de apreciatul film *Persepolis* surprinde cu multă acuitate eșecul stângii în Iranul prerevoluționar. Acolo, stânga s-a alăturat susținătorilor lui Khomeini, crezând în promisiunile lui cu privire la un viitor mai luminos, pentru a fi epurați sistematic după revoluție. Islamiștii sunt deciși să refacă o asemenea alianță tactică pentru crearea unei lumi sunite. De ce să renunți la islamism dacă, făcând aceasta, ar însemna să fii denunțat ca un neoconservator de criticii „neutri" nemusulmani, care dau legitimitate retoricii ciocnirii civilizațiilor, inspirată de islamiști?

În ciuda tuturor acestor argumente, singurul motiv pe care nu-l puteam ignora, singurul motiv care a crescut în mine până m-a umplut de sentimentul vinovăției era faptul de a fi înțeles că abuzasem de credința mea pentru un proiect politic. După ce am învățat în închisoare că islamismul nu însemna religia islamului, ci mai degrabă era o ideologie politică îmbrăcată în haine islamice, nu mă mai simțeam vinovat doar pentru că criticam un sistem politic inspirat de concepte moderne europene, justificate prin norme din secolul al VII-lea. În ciuda tuturor lucrurilor care mă trăgeau înapoi și despre care am scris mai sus, dorința mea de dreptate mă îmboldea să merg înainte. Încă de când eram copil, am considerat intolerabile necinstea, nedreptatea și oprimarea. Iar acum, uitându-mă înapoi, la anii care trecuseră, am văzut mai clar ca oricând că ne folosiserăm de aceste nedreptăți pentru a înfăptui propriile nedreptăți, nu doar împotriva nemusulmanilor, ci și, mai grav, împotriva altor musulmani.

Cât de mult uzasem, ba chiar abuzasem de nemulţumirile oamenilor pentru a le face să se potrivească agendei noastre ideologice! Ce aveau de-a face invadarea şi ocuparea unor teritorii cu impunerea codului vestimentar asupra musulmanilor? De ce ar trebui ca soluţia la problema dictatorilor arabi seculari să fie dictatorii arabi islamişti? Ce însemna intervenţia străină de era nevoie să reducem la tăcere gândirea critică şi dezbaterile libere, etichetându-le drept erezie şi blasfemie? Ca reacţie la propria nesiguranţă legată de identitatea şi poziţia noastră în lume, noi, nu altcineva, noi am devenit adevăratul obstacol în calea progresului alor noştri.

Dar ce problemă ridica islamismul câtă vreme rămânea paşnic? Nu era dreptul musulmanilor să adopte orice ideologie vor? Desigur, era dreptul musulmanilor să creadă că o versiune a islamului trebuie impusă ca lege în societăţile lor, aşa cum este dreptul rasiştilor să creadă că toţi cei care nu au pielea albă ar trebui deportaţi din Europa. Dar răspândirea acestor idei nu ar duce decât la divizarea şi balcanizarea societăţilor. Dacă pericolele rasismului sunt evidente, chiar şi într-o formă neviolentă, acelaşi lucru este valabil şi pentru islamism. Politicile identitare comunaliste, autosegregarea şi gândirea de grup sunt cu mult mai dăunătoare societăţilor pe termen lung decât bombele care explodează ici, colo, pentru că acesta este mediul care dă naştere celor care fac bombe. E ciudat că Hizb al-Tahrir înseamnă în limba arabă Partidul Eliberării. Am confiscat minţile maselor musulmane, în vreme ce acele minţi aveau nevoie să fie eliberate.

Astfel, încet şi singur, am început să analizez ultimii mei treisprezece ani de îndoctrinare, concept cu concept. Idei pe care le considerasem cândva sacrosancte îmi apăreau acum ca nişte grosolane înşelătorii politice. Întregul meu caracter

trebuia să se schimbe. Trebuia să-mi reevaluez în întregime criteriile morale. Nu contestam doar terorismul jihadist, așa cum făcuseră cei din Gama'a în „revizuirile" lor. Era prea simplu. Nimeni nu merită să i se mulțumească pentru că nu te ucide din întâmplare. Nu, trebuia să merg mai departe. Trebuia să pun sub semnul întrebării însăși baza ideologiei. Ideea că o interpretare a islamului trebuie impusă ca lege de stat mi se părea acum neislamică, contraproductivă și contrară a ceea ce era în mod fundamental just.

Această sufocantă, totalitară ideologie a victimizării și-a asumat responsabilitatea unei reforme rupte de oamenii noștri, găsind satisfacție în blamarea celorlalți pentru propriile noastre boli. Nemulțumirile mele politice erau încă prezente, dar înțelegeam acum că nu mai aveam nevoie de islamism pentru a face campanie împotriva lor. Islamismul devenise de fapt una dintre nedreptățile care trebuiau înfruntate. Atunci când am început să formulez această idee, am fost șocat de mulțimea lucrurilor pe care trebuia să le facem. Până atunci, guvernele occidentale, guvernele țărilor cu majorități musulmane, mass-media și sute de mii de tineri musulmani de pe tot globul ajunseseră să considere că islamismul este islam. A părăsi islamismul era un lucru, dar a-l contesta fățiș era altceva. Cine putea ști însă mai bine acest lucru decât cineva care cunoștea ideologia la perfecție?

Îmi simțeam capul greu când mi-am dat seama de misiunea uriașă care mă aștepta. Cei mai mulți musulmani nu sunt islamiști, însă discursul era dominat de minoritatea organizată. Islamismul se strecurase în sufletul musulmanilor de optzeci de ani, și puține s-au făcut pentru a-l contesta. Da, unele asociații musulmane au insistat asupra necesității unui islam tolerant, dar nu era suficient. Bunul islamist va prelua pur și

simplu acest mesaj în ideologia sa politică, aşa cum o făcuserăm şi noi. Noi toleram diferite curente ideologice musulmane şi eram bine organizaţi atunci când ne confruntam cu nemusulmanii. Ţelul nostru era ca, făcând astfel, să atragem pe toată lumea în realizarea obiectivului nostru politic, neţinând cont de îngustele interese sectare.

Dacă nu vor sta unite toate comunităţile, în special cele musulmane, în demersul de recuperare a credinţei, nu vom avea nicio şansă să contestăm această ideologie care a crescut printre noi. Aceasta însemna, de asemenea, că unii stângişti şi liberali bine intenţionaţi trebuiau să nu mai promoveze un proiect global totalitar, teologico-politic. Şi mai ales însemna că musulmanii normali ar trebui să ia atitudine, închizând uşa islamismului.

Cel mai important este ca liderii şi teologii musulmani să fie fermi în faţa acestui atac ideologic împotriva credinţei noastre. Şi, în vreme ce teologii sunt în special responsabili de conducerea rezistenţei musulmane împotriva islamismului, nu trebuie să se aştepte nimeni ca musulmanii să facă asta dacă sora geamănă a islamismului, islamofobia, nu va fi şi ea combătută. Şi cu toate că nu orice critică a islamului este islamofobie, există mulţi oameni care au o iraţională frică de islam. Islamofobii şi islamiştii au un singur lucru în comun: ambele categorii insistă asupra faptului că islamul este o ideologie politică totalitară în dezacord cu democraţia liberală şi că ciocnirea celor două sisteme va fi inevitabilă. O extremă cere interzicerea Coranului, cealaltă vrea să interzică tot, mai puţin Coranul. Împreună, ele formează negativul şi pozitivul unui detonator de bombe. Până când nu se va pune în practică tot ce spuneam mai sus, sunt puţine şanse ca acest discurs alternativ să apară.

Aceste idealuri şi acest discurs alternativ – respectarea drepturilor fundamentale ale omului, pluralismului, libertăţilor individuale, credinţei şi democraţiei – trebuie reconciliate cu islamul nu în turnul de fildeş al lumii academice, ci afară, în inimile oamenilor. Pentru a realiza acest deziderat, trebuie să pătrundem în toate elementele societăţii cu discursul nostru alternativ, cu acest discurs: în politică, mass-media, arte, social media, mediul academic şi opinia publică. Ne trebuie susţinerea statelor, partidelor, coaliţiilor şi mişcărilor; avem nevoie de idei, discursuri argumentative, lideri şi simboluri, exact aşa cum face islamismul încă din anii 1920.

De decenii, cadrele islamiste fac propagandă ideologiei lor în rândul maselor, în societăţile vizate de ei, în vreme ce liberalii musulmani fie se izolează în vilele lor, fie se amestecă în politica viciată a regimurilor lor. Ca islamişti, consideram aceste elite musulmane liberale rupte de realitate şi de sentimentele oamenilor obişnuiţi.

Se mai miră atunci cineva că islamismul a devenit cel mai eficient fenomen social printre musulmanii de pe tot globul, în dictaturi şi deopotrivă în democraţii? Dictatorii vor încerca fie să şi-i asocieze, fie să-i suprime cu brutalitate. Ambele tactici au contribuit inevitabil la dezvoltarea sa. În democraţii, politicile electorale nu pot reacţiona decât la voturi, iar dacă cel mai organizat bloc este cel islamist, acesta va avea calea deschisă, intimidând guvern după guvern cu utilizarea oportunistă a islamului pentru a influenţa politica. De ce sunt oare speriate guvernele de pretutindeni să nu supere gigantul adormit al islamismului? De ce au cedat treptat în faţa islamizării societăţilor lor? De ce nu se tem de un lobby democratic intern similar? Unde a fost intimidarea democratică? Îmi dădeam seama acum de necesitatea unei noi mişcări sociale

radicale, echivalente Frăţiei Musulmane, mai presus de obiectivele partinice pe termen scurt, care să pledeze în favoarea culturii democratice în comunitatea musulmană: o intimidare civico-democratică în vederea democratizării.

Stând izolat în casa lui Abi din Southend, mi-am dat seama că acea căutare a dreptăţii începută acolo era departe de a se fi încheiat. Ştiam acum ce trebuie făcut şi ce costuri presupunea aceasta.

Capitolul 28

Scuze după un deceniu

Organizaţia noastră de combatere a extremismului, denumită Quilliam, a fost înfiinţată în locul în care s-au petrecut atacurile din 7 iulie 2005. La doi ani după atentatele cu bombă, viaţa Londrei îşi continuase cursul şi, în afara plăcii comemorative din Tavistock Square, revenise în mare parte la normal. Autobuzul londonez cu acoperişul distrus fusese luat de multă vreme din zonă, iar imaginea sa era de-acum filă de istorie. O altă maşină de pe linia 30 continua călătoria pe care ar fi trebuit s-o încheie acel autobuz, trecând pe lângă un Renault Clio rablagit, parcat acolo. Înăuntru, un student epuizat încearcă să doarmă, încovrigat sub o păturică pe bancheta din spate.

După ce i-am scris Rabiei un bilet de despărţire şi m-am mutat înapoi la Abi, mi-am lăsat maşina la ea. Dar în perioada dinainte, în săptămânile de după demisia mea din HT şi în timpul înstrăinării mele de ea, maşina devenise casa mea. Aveam de susţinut examenele finale şi trebuia să stau mai degrabă la Londra decât la Abi, în Southend. Când am părăsit HT, mi-am părăsit şi prietenii. Viaţa mea se contopise atât de mult cu cea a organizaţiei, încât întregul meu cerc social a dispărut odată cu aceasta. Nu aveam serviciu şi nici bani, astfel că maşina a

devenit locul în care mă întorceam la sfârşitul zilei. Mă învârteam puţin prin zonă până găseam un spaţiu pe una dintre străzile de lângă SOAS – Tavistock Square, Russell Square, de regulă – şi acela era locul în care-mi petreceam noaptea.

Dar nu a fost chiar rău. Ceremonia finală de absolvire, petrecută la zece ani după ce m-am înscris la facultate, a fost un spectacol memorabil. Din cauza numărului prea mare de absolvenţi, SOAS nu mai avea locuri în aula centrală. Administraţia a decis în mod arbitrar ca unii dintre noi, în ordine alfabetică, să-şi primească diplomele şi apoi să meargă într-o încăpere alăturată pentru a urmări ceremonia de absolvire prin intermediul unei legături video. Am aşteptat zece ani acest moment, familia mea stătea mândră în aulă, aşteptându-mă fără să ştie că nu voi sta lângă ei. SOAS alungase pe cine nu trebuia de la propria lui ceremonie de absolvire. Imediat i-am strâns şi i-am organizat pe studenţii care erau de-acum foarte supăraţi. Eram indignaţi şi am transmis că voi refuza diploma dacă nu ne fac loc tuturor în aulă. Cei mai mulţi studenţi mi-au urmat exemplul, iar cei care voiau pur şi simplu ca ceremonia să continue nu prea aveau argumente împotriva raţionamentului meu: dacă închisoarea nu m-a putut opri să termin facultatea, ar fi fost culmea să mă oprească acest lucru. Am anunţat că refuzăm să cooperăm şi am protestat ocupând sala în care ne aflam. Administraţia n-a avut încotro şi a trebuit să cedeze. În cele din urmă, s-a propus un compromis de ultim moment: ni s-a spus că putem sta pe scările din aulă şi am fost imediat de acord.

Un capriciu al sorţii a făcut ca, în aceeaşi zi, Irene Khan, pe atunci secretar general al Amnesty International, să primească titlul de doctor honoris causa din partea SOAS. Irene era pe scenă şi a asistat la ceea ce s-a întâmplat după aceea. Când

a fost rostit numele meu, m-am grăbit către scenă şi, copleşit de bucurie, am îmbrăţişat-o pe doamna rector al universităţii şi am ridicat mâinile, salutând momentul. Spre surprinderea mea, studenţii au început să-mi scandeze numele şi m-au ovaţionat în picioare. Când o îmbrăţişam, doamna rector m-a întrebat:

— De ce eşti ovaţionat în picioare?

— O, nu cred că vreţi să ştiţi, am răspuns eu râzând.

Draga mea prietenă Amira Harb aştepta să-i vină rândul după mine. Din acea zi, Amira nu a încetat să-mi spună în glumă că apariţia ei pe scenă după mica mea reprezentaţie a provocat o imensă dezamăgire.

În anul respectiv, înainte de absolvire, am avut unul dintre acele momente în care totul pare să fie în favoarea ta. Chiar atunci când toţi prietenii mei din HT au început să mă atace cu răutate – Trădătorule! Vândutule! Agentule! – am dat peste cineva pe care-l cunoscusem odinioară.

— Maajid! *Subhan Allah! Habib* – dragă prietene, te-ai întors din Egipt. Am văzut ştirile la televizor. Cum te simţi?

Pe treptele SOAS, exact unde-l lăsasem, purtând încă haina aceea care devenise semnul lui distinctiv, era nimeni altul decât Ed Husain, care studia acum pentru doctorat.

Uneori, în viaţă, poţi avea norocul nesperat să descoperi o prietenie care supravieţuieşte în ciuda unei lungi despărţiri, în ciuda tramei care a întrerupt-o. Trecuseră zece ani, dar legătura dintre noi rămăsese la fel de solidă ca întotdeauna. Am uitat amândoi repede acel incident petrecut chiar pe treptele unde ne aflam acum, când Tony Blair ajunsese subiect de dispută între noi, şi am început în schimb să vorbim despre lucruri mai vechi sau mai noi. Ed scria la cartea lui foarte apreciată, intitulată *The Islamist,* care va fi publicată cam în

aceeaşi săptămână în care eu am părăsit HT. Simţind că modul meu de a gândi se schimbase considerabil, m-a rugat să mă uit peste carte şi să-i spun ce cred despre capitolele referitoare la Newham, ceea ce a servit ca un memento, dacă aveam nevoie de unul, al drumului lung pe care-l străbătusem. De acum ştiam că urma să părăsesc HT, dar nu informasem pe nimeni încă. De fapt, prima versiune a cărţii *The Islamist* se încheie cu o speculaţie: ce direcţie va urma HT, direcţia moderată a lui Maajid Nawaz sau cea intransigentă a lui Jalaluddin Patel?

Conversaţiile şi dezbaterile pe care le-am avut pe bancheta din spatele maşinii mele în timpul acelor deprimante zile au fost esenţiale pentru stabilirea unei direcţii comune în anii ce au urmat. Acel rablagit Renault Clio albastru ne-a fost de mare folos şi nouă, şi lumii. Amândoi consideram că nu era suficient să părăsim pur şi simplu HT.

— Trebuie să reformăm modul în care noi, musulmanii, înţelegem politica şi să revigorăm cunoaşterea jurisprudenţei noastre tradiţionale pe calea sufită, sugera Ed.

— Nu, *habib*, ai încredere în mine, totul, absolut totul trebuie reformat, şi asta include tradiţionala... ceea ce eu numesc medievala noastră jurisprudenţă. Pur şi simplu, nu are nicio legătură cu problemele lumii contemporane.

— Dar asta... asta nu e altceva decât o revizuire completă a credinţei, exclamă Ed.

— Exact. Vorbesc despre respectarea cu sfinţenie a libertăţilor absolute, a drepturilor omului, despre respectul pentru libertatea individuală, despre drepturi pentru femei şi punerea de acord a datelor ştiinţei moderne cu interpretarea islamică. Şi nu mă refer la simandicoasele cercuri academice sau teologice, asta s-a mai făcut, ci la lumea reală, exact cum am făcut pentru islamism odinioară.

— Da, putem începe să facem misiune pentru promovarea acestor valori, cum făceam pe vremuri la Newham pentru HT. Scânteia din ochii lui Ed începu să-i trădeze entuziasmul.

— Aşa e! Misiune pentru un spaţiu neutru din punct de vedere religios în sfera publică, *dhormo niropekhota*, cred că aşa i se spune în bengaleză. Ştii, e atât de rău că în limba urdu nu există un cuvânt potrivit pentru secularism. Ei folosesc *laadeeniyat*, care înseamnă „fără religie". Cu o asemenea traducere, evident că islamismul va avea un avantaj serios.

— Îţi dai seama, avem de muncit serios, Maajid, vom fi atacaţi din toate părţile, spuse Ed pe un ton cam prea nerăbdător. Dar ştiu clar cum trebuie să pornim. Hai să pornim totul cu un grup de specialişti, să împrăştiem seminţele acestei idei în toată lumea şi să-l numim după englezul care a deschis prima moschee în Anglia, ca să fie clar că islamul nu a intrat mereu în coliziune cu societatea. Numele lui era William Quilliam!

Şi uite aşa s-a născut, într-un vechi Renault Clio, parcat undeva în Russell Square, în Londra, ideea ca noua organizaţie, Quilliam, să fie începutul acestei noi şi radicale direcţii de gândire.

În Europa, islamiştii n-au făcut altceva decât să întoarcă în timp cu o generaţie comunităţile musulmane. Au creat o agendă separatistă, care a început parcă să se împlinească de la sine. Din dorinţa de a protesta împotriva discriminării, tot ce au realizat ei a fost să accentueze segregarea, iar creşterea imobilismului social a intensificat discriminarea, nu a redus-o. Când Omar Bakri Mohammed a părăsit HT, a fondat organizaţia al-Muhajiroun, care a protestat în Wootton Bassett faţă de aducerea în ţară a trupurilor soldaţilor morţi în Afganistan. Ca răspuns la aceasta, a fost înfiinţată Liga Engleză a Apărării. Islamismul, cu alte cuvinte, risca să facă situaţia şi mai rea, în loc s-o îmbunătăţească, ducând la perpetuarea

ciclului rasism, extremism islamist, rasism intensificat, extremism islamist intensificat şi aşa mai departe. Nu e de mirare atunci că propria fiică a lui Omar Bakri, Yasmin Fostok, a devenit atât de dezamăgită de retorica tatălui ei, încât, într-un monumental act de sfidare, a părăsit casa şi s-a angajat la un club de striptis, declarându-şi profesiunea cu multă mândrie în presa de scandal.

Situaţia a fost exacerbată de lipsa de înţelegere cu privire la esenţa islamismului. Guvernele permiteau ca islamiştii să conducă dezbaterea şi luau de bună afirmaţia lor că ei sunt vocea majorităţii musulmane. Acest fapt era pur şi simplu neadevărat: islamismul era un fenomen politic modern, cu opinii la fel de ofensatoare precum cele susţinute de organizaţiile de extremă dreapta – de pildă antisemitismul şi homofobia. Dar guvernul şi societatea s-au împotrivit instinctiv punerii în discuţie a islamismului de teamă să nu se spună că dau dovadă de rasism.

Politica oficială era o formă de orientalism. Aceasta îi considera în mod paternalist pe toţi musulmanii ca „o comunitate", aşa-numitul „vot musulman"; ea avea nevoie de un „şef nativ" care să vorbească în numele său. În loc să fie reprezentaţi de membrii lor în parlament, ca toţi ceilalţi, musulmanii au fost încurajaţi să caute o reprezentare separată, printr-o organizaţie politică exclusiv musulmană. În concepţia „bieţilor băştinaşi", se pornea de la presupunerea arogantă că islamismul era adevărata expresie a autenticităţii noastre, chiar dacă aşa-numiţii moderaţi încercau să se distanţeze de el. Într-un fel de rasism de-a-ndoaselea, valorile liberale trebuiau să fie promovate de albii civilizaţi, iar musulmanii cei cu piele măslinie nu trebuiau judecaţi după aceleaşi standarde, ci după cultura lor „autentică". Aceasta era „o sărăcie colonială a aşteptărilor", care duce inevitabil la segregare, lipsa de aspiraţii, aşteptări privind

o atitudine condescendentă şi plafonare profesională pe criterii culturale, blocând practic mobilitatea socială şi progresul musulmanilor din Europa.

Ed şi cu mine voiam să vorbim despre toate acestea. Voiam mai puţină separare a comunităţilor şi mai multă implicare a musulmanilor în fiecare aspect al vieţii sociale: aceştia să se concentreze mai puţin pe diferenţe şi mai mult pe similitudinile culturale. Societatea majoritară, nu doar musulmanii, avea marea responsabilitate de a face ca toate acestea să se întâmple. Statul s-ar putea implica, însă nu ar putea niciodată coordona procesul: să impui idei ca democraţia şi drepturile omului ar stârni împotriviri. Schimbarea ar trebui să vină chiar din interiorul comunităţilor – înflorirea mai multor idei liberale prin dezbateri şi discuţii civice. Pentru a avea succes, iniţiativa noastră trebuia să fie exact opusul neoconservatorismului, un proces pornit de jos în sus, şi nu impus de sus în jos.

Fasonarea acestor idei în ceea ce a devenit mai târziu organizaţia Quilliam nu s-a petrecut peste noapte. Ed şi cu mine am avut multe discuţii, ba uneori eram şi în dezacord, în timp ce ne zbăteam să decidem unde şi cum să începem. Nu eram primii oameni care doreau să schimbe lumea. Să găsim ideile era, dintr-un anumit punct de vedere, partea uşoară. Partea dificilă era cum să le ducem mai departe: cum să transformăm discuţiile noastre însufleţite în acţiune. Ce ar presupune de fapt acest proces? De unde ar putea să vină banii pentru a finanţa organizaţia? Şi de unde să începem?

Ceea ce ne-a încurajat chiar de la început a fost reacţia oamenilor la ideile noastre. Acestea erau cea mai evidentă şi mai credibilă perspectivă din interiorul organizaţiilor islamiştilor şi din închisorile în care aceştia erau ţinuţi de care a beneficiat vreodată societatea majoritară. Odată publicată, cartea lui Ed a

stârnit atenţia presei şi discuţii în mass-media. În urma publicării ei, când mi-am anunţat în fine demisia din HT, am mers să-l întâlnim pe Peter Barron, pe atunci redactor la *Newsnight*, cea mai importantă emisiune de ştiri de la BBC, care a acceptat să facă un material mai lung despre plecarea mea din HT. La sfârşitul lui 2007, povestea mea a fost „vedeta" programului de ştiri, iar producătoarea, Sara Afshar, a reuşit să aloce peste şaptesprezece minute pentru acel film: erau atât de dornici să le vorbesc, încât mi-au permis să-mi spun povestea direct în faţa camerei, şi nu intervievat de un jurnalist.

Însă nu doar jurnaliştii erau interesaţi de povestea mea, ci şi guvernul. În ziua în care urma să fie transmis materialul în cadrul emisiunii *Newsnight*, Ed şi cu mine am fost invitaţi la Departamentul comunităţilor şi administraţiilor locale din cadrul Ministerului de Interne pentru a-i informa în legătură cu islamismul. Pe când intram în sală, mi-am dat seama cât de importantă era întâlnirea: pe lângă Hazel Blears, pe atunci ministru al comunităţilor, erau prezenţi ministrul de externe David Miliband, ministrul de interne Jacqui Smith şi Charles Farr, director general al Biroului de Securitate şi Combatere a Terorismului.

Ultima dată când fusesem întrebat de un oficial care sunt convingerile mele politice, am fost amprentat şi mi s-a luat ADN-ul în camera de interogatoriu a aeroportului Heathrow. Iată-ne aici, spunându-ne opiniile în faţa a trei dintre cei mai importanţi membri ai guvernului britanic. Mai târziu, în aceeaşi săptămână, după ce materialul a fost transmis la *Newsnight*, am primit un telefon de la Abi, care era destul de amuzată. „Nu vei ghici niciodată cine a venit să mă vadă după ce povestea ta a fost transmisă la *Newsnight*", îmi spuse ea printre hohote de râs.

„Cei de la poliţia din Essex. Au venit să-şi ceară scuze că te-au arestat sub ameninţarea armei când aveai cincisprezece ani. Au văzut povestea la televizor şi s-au simţit cu musca pe căciulă." Am izbucnit şi eu în râs. Acesta era momentul „rucsacului verde" pentru mine în relaţia cu poliţia. Mesajul meu ajungea la oameni, însă, de astă dată, era un mesaj democratic, ceea ce mi-a dat curaj.

Aşa s-a născut Quilliam: ideea noastră era să creăm primul centru de combatere a extremismului la nivel mondial. Cream o tribună de la care puteam pune în discuţie discursul dominant al islamismului. Puteam vorbi, dezbate, face lobby, informa, mobiliza, scrie, publica şi ne puteam organiza pentru a răspândi un discurs alternativ la cel islamist, sperând ca demersul nostru să contribuie la proliferarea ideilor noastre.

Problema era finanţarea. Să pui pe picioare aşa ceva nu costa puţin: erau cheltuielile de funcţionare a unui birou şi de angajare a personalului, costul deplasărilor la conferinţe în Marea Britanie şi în alte ţări cu scopul de a ne răspândi mesajul. Am călătorit prin ţară, întâlnind personalităţi religioase, foşti islamişti şi oficiali guvernamentali, în încercarea de a crea o bază pentru organizaţia noastră. Am abordat musulmani de pe scena politică neislamistă, oameni ca ferventul meu susţinător Iqbal Wahhab şi prieteni ca Nadeem şi Tariq Shah, pentru sfaturi şi îndrumare. Voiam să aducem suficienţi oameni alături de noi pentru a crea o masă critică. Dar nu aveam nicio idee de unde ne-ar putea veni banii. Eram încă studenţi amândoi. Ed lucra în continuare la teza de doctorat de la SOAS; eu, terminându-mi studiile de drept la SOAS, mă înscrisesem la un masterat în teorie politică la London School of Economics. Şi astfel, pentru început, Ed şi cu mine ne-am folosit cărţile de credit şi descoperitul de cont pentru a plăti tot, o cale sigură de

a acumula mii de lire datorii. Dar aceasta era creaţia noastră şi ne doream cu disperare ca ea să aibă succes.

În cele din urmă, cartea lui Ed ne-a deschis calea. Cineva care citise *The Islamist* şi fusese impresionat de ideile noastre ne-a prezentat unei organizaţii din Kuweit numite Fundaţia Babtain. Ne-am întâlnit cu reprezentanţii lor la Londra şi le-am explicat viziunea noastră în legătură cu Quilliam. Spre încântarea noastră, ei au acceptat, în cele din urmă, să ne dea banii de început pentru a pune organizaţia pe picioare. Drept rezultat, am putut înfiinţa un birou şi am angajat doi foşti islamişti, Dawud şi Rashad, care ni s-au alăturat pentru a forma împreună prima echipă a biroului Quilliam.

În ianuarie 2008, chiar în spatele Russell Square, la British Museum, cu multă publicitate şi mari aşteptări din partea publicului, Ed Husain şi cu mine am lansat Quilliam, prima organizaţie de combatere a extremismului pe plan mondial. Sunt încă uluit de cât de repede am reuşit să punem lucrurile la punct – n-a fost de ici, de colo să ajungem, în mai puţin de un an, de la o discuţie purtată pe bancheta din spate a unui Renault Clio la o organizaţie de sine stătătoare, în timp ce studiam pentru masterat. Au vorbit în acea zi în favoarea demersului nostru lordul Paddy Ashdown, Jemima Khan şi alţii. Dar am fost impresionat de discursul ţinut de Rachel North, supravieţuitoare a atentatelor din 7 iulie, care a emoţionat asistenţa până la lacrimi povestind despre supliciul de a fi fost martor ocular la atentatele cu bombă de la Londra şi despre încercările sale de a se împăca cu sine însăşi şi de a împăca comunităţile.

Cu toate acestea nu toţi membrii comunităţilor musulmane au vrut să ne felicite pentru munca noastră. Deşi părăsise de multă vreme HT şi nu era de acord cu organizaţia respectivă din multe puncte de vedere, fratele meu, Osman, prietenul şi

protectorul meu din copilărie, nu era deloc de acord cu lupta noastră împotriva islamismului. La fel şi verişorul meu Yasser, care, în acel moment, părăsise şi el HT; acesta adoptase punctul de vedere al lui Osman, conform căruia, punând la îndoială ideologia în sine, mergeam mult prea departe. Inevitabil, relaţia noastră a suferit.

Dintre toţi prietenii mei foarte apropiaţi din copilărie, care mai înainte mă respectau pentru abnegaţia mea faţă de islamism, foarte puţini erau acum de acord cu activitatea mea. Din partea acestor vechi prieteni, mi se părea că atacurile cele mai înveninate aparţineau grecului Nas. Îmi amintesc sentimentul pe care l-am avut când Nas a început ceea ce părea a fi campania lui personală împotriva mea, desfăşurată on-line, în moscheea întemeiată de bunicul meu şi în comunitatea locală. Singurul care m-a apărat dintre vechii convertiţi la cauza noastră şi care m-a încurajat discret în acele zile de început a fost prietenul nostru de origine kenyană Moe, care fusese atacat cu ani buni înainte de skinhead cu un ciocan. Un moment deosebit de emoţionant a fost când, conduşi de Sav, prietenii mei de şcoală nemusulmani, printre care Marc, Jamie, Katrina şi alţii, au organizat pentru mine o petrecere de bun venit acasă, în Southend. În ciuda a tot ceea ce făcusem în perioada mea islamistă şi a distanţei pe care am încercat s-o stabilesc între noi, încă le păsa de mine. Adevărul e că Sav a continuat să-mi scrie în închisoare, oferindu-mi sprijinul său moral. O asemenea loialitate mă îmboldea să merg mai departe şi, în faţa unei asemenea dovezi de prietenie, ştiam că fac ceea ce trebuie.

În comunităţile musulmane din Marea Britanie, numele meu era târât în noroi. Ed şi cu mine eram amândoi vizaţi de campanii de compromitere foarte bine organizate. Unde pe vremuri rapperii islamişti foloseau în cântecele lor vocea

mea, susţinătorii lor mă declaraseră acum apostat. Asemenea declaraţii sunt un preludiu necesar pentru ca orice atentat la viaţa unui musulman să fie „legal". Echipe islamiste de agitatori umpleau ţara cu informaţii referitoare la motivele pentru care eu şi colegii mei eram eretici.

În vreme ce toate acestea erau în plină desfăşurare, eu eram în continuare căsătorit cu Rabia (cu toate că stăteam separat de ea). Orice posibilitate de a ne împăca a fost distrusă de fondarea organizaţiei Quilliam. În ceea ce mă priveşte, am părăsit casa ei ca un fost deţinut, confuz şi vulnerabil din punct de vedere emoţional, care trecea printr-o fundamentală criză de identitate în cea de-a doua etapă a vieţii sale. Am părăsit-o pentru că voiam să redescopăr cine eram şi aveam nevoie de claritatea în gândire pe care numai însingurarea mi-o putea da. După ce am pornit în dureroasa călătorie a refacerii mele psihice şi emoţionale, am considerat că eram gata ca, împreună cu Rabia, să încerc să ne refacem relaţia.

Rabia se căsătorise cu un islamist înflăcărat, devotat şi extrem de pasionat, iar acum primea în schimb un musulman liberal, modelat după principiile lui Abi. Mai mult, acest liberal era decis să pună la îndoială tot ceea ce-i spusese cândva că este sacrosanct. În ciuda eforturilor depuse şi multelor bătăi de cap şi de-o parte, şi de alta, nu am mai putut reface relaţia.

Rabia, dacă plecarea mea te-a rănit, să ştii că ea s-a născut din durerea care a sfârtecat întreaga mea fiinţă. Când te-am respins, nu am respins altceva decât propriul meu suflet. Te-am abandonat, însă deja mă abandonasem pe mine însumi. Nu mai ştiam defel cine este Maajid. Dacă gândurile mele te-au derutat, aceea a fost doar o părticică din confuzia care m-a stăpânit pe mine.

Acum am ales ceva mult mai concret, ceva solid, ceva bun şi m-am întors să-ţi arăt ce am realizat şi urmează să realizez în noua mea misiune, cu noul meu mesaj. M-am întors cu totul la tine, ştiind din nou ce vreau să fiu. A mă văduvi de aceasta m-ar distruge o dată în plus. Sunt un nimeni dacă nu mă lupt să realizez ceva. Aşa sunt eu făcut. Este modul în care Dumnezeu m-a creat şi, cu toate că am fost făcut cu această înclinaţie, am ajuns să consider deopotrivă că acesta este blestemul meu, pentru că mi-a produs o inimaginabilă nefericire. Probabil că doar timpul va spune unde va duce orgoliul meu, dacă va duce undeva. Dar tot timpul ar fi putut spune ce s-ar fi putut repara în relaţia noastră, dacă s-ar fi putut repara ceva. Iar acum este mult prea târziu.

După divorţ, mai confuz şi nefericit ca niciodată, am avut de luptat şi cu buna mea prietenă Fatima, care plănuia să se întoarcă în Pakistan. Acum Fatima absolvise şi era decisă să se întoarcă acasă, aşa cum dorise mereu să facă. Dar, cu un eşec proaspăt într-o relaţie esenţială pentru mine, nu voiam să-i permit celei mai apropiate prietene să dispară pur şi simplu din viaţa mea. Întorcând subiectul pe toate feţele, am ajuns să discutăm şi despre viitorul prieteniei noastre şi, frustrat la maximum, m-am trezit izbind cu pumnul în peretele dormitorului meu. S-a auzit un sunet puternic, însoţit de senzaţia de căldură şi de sângele care năvălea în degete. Mi-am dat seama pe dată că îmi rupsesem oasele mâinii. Fatima a încercat să aline durerea cu apă rece şi gheaţă, după care m-a pus cu blândeţe în pat să dorm.

Reacţia Rabiei faţă de activitatea mea nu a fost una atipică. Nu ni-i făcuserăm duşmani doar pe cei din HT, ci şi cea mai mare parte a organizaţiilor islamiste de toate felurile. Ed şi cu mine eram acuzaţi de apostazie, erezie şi alte lucruri mult mai rele.

În aceste zile, la doar câțiva ani după întemeierea organizației Quilliam, o asemenea reacție este mai greu de imaginat.

Odată cu proliferarea inițiativelor de combatere a extremismului, în condițiile în care participanții la dezbatere sunt mult mai bine informați, iar tinerii arabi liberali care s-au aflat în spatele multor revolte din țările arabe beneficiază de o vizibilitate sporită, contestarea islamismului a devenit un lucru tot mai obișnuit. Însă pe atunci, amenințările cu moartea și avertizările privind detonarea unor bombe la biroul nostru erau frecvente, acestea venind chiar de la membri al-Qaeda. A trebuit să instalăm scuturi antiexplozie în birou și ne-am străduit ca adresa noastră să nu fie adusă la cunoștința publicului. Chiar și acum, adresa biroului nu apare nici pe publicațiile noastre și nici pe pagina de internet, iar eu continui să fiu prudent în legătură cu deplasările mele.

La circa o lună de la inaugurarea organizației Quilliam, Ed și cu mine ne aflam în Danemarca. Cu mulți ani înainte, dacă vă amintiți, vizitasem regulat Copenhaga, recrutând membri pentru filiala HT de acolo. Acum mă întorsesem, ținând la primăria orașului o conferință în care criticam aceeași organizație la crearea căreia contribuisem. Recruții pe care-i convinsesem să se alăture organizației erau de altă factură în comparație cu susținătorii HT din Marea Britanie: mulți dintre ei proveneau din medii infracționale, erau traficanți de droguri și gangsteri. După discursul meu, moderat de Fathi, un danez de origine turcă, Ed și cu mine am mers la rugăciunile de vineri la o moschee din apropiere. Când rugăciunile s-au încheiat, Fathi se apropie de mine părând foarte îngrijorat.

— Frate Maajid, în afara moscheii este un om foarte periculos care întreabă de tine, te rog nu pleca.

Firește, fiind vorba de mine, am ieșit să vorbesc cu el.

— Tu eşti Maajid Nawaz? întrebă el.

— Cine eşti?

— Da, tu eşti Maajid Nawaz, spuse el dând aprobator din cap şi plecă cu bicicleta mai departe.

Individul era un bine-cunoscut traficant local de droguri. De îndată ce m-a văzut, a dat un telefon. Următorul lucru pe care l-am aflat a fost acela că trei maşini pline cu tineri simpatizanţi islamişti erau parcate la capătul drumului, aşteptând să ne atace.

— Fathi, lasă-mă să vorbesc cu ei, i-am spus eu.

— Nu, frate Maajid, mi-e teamă că nu înţelegi. Îi cunsoc pe tipii ăştia, au arme. Trebuie să pleci imediat.

Ed şi cu mine a trebuit să ne adăpostim în camera din spate a unei librării islamice şi am stat acolo ascunşi până la venirea unei maşini care ne-a luat şi ne-a evacuat din zonă. Eram la Copenhaga, în anul 2008, nu la Kabul, în anul 2000.

Tocmai când ne gândeam că ziua aceea nu putea fi mai proastă de atât, ne-am dat seama că greşeam. În timp ce ne ascundeam de criminalii danezi, sună telefonul lui Ed. Era cunoştinţa noastră de la Fundaţia Babtain, care ne-a spus că se deciseseră să retragă fondurile pe care ni le acordaseră. Simţisem eu că nu sunt foarte bucuroşi de unele declaraţii publice pe care le făcuserăm. Dintr-odată, tot sprijinul nostru financiar a dispărut – aveam datorii uriaşe către British Museum pentru că ne găzduise inaugurarea şi acum nu mai aveam cu ce plăti. Presupunând că plecam pe picioarele noastre din Danemarca, organizaţia era în pericol să fie desfiinţată chiar înainte de a-şi fi început activitatea.

Capitolul 29

Maimuțe de la zoo

Ed şi cu mine am născocit o formulă în ascunzătoarea aceea din Copenhaga: „Noi nu renunţăm." Aceasta a devenit deviza noastră, lozinca noastră neoficială. Nu vom renunța să vorbim chiar dacă vom fi intimidaţi prin ameninţări violente şi cu atât mai puţin prin cele de ordin financiar. Organizaţia noastră nu avea să fie dintre cele care-şi adaptează mesajul la gusturile sponsorilor. Dacă acesta era tipul de influenţă pe care oamenii credeau că-l pot cumpăra cu banii lor, atunci ne era mai bine fără sprijinul lor.

Ne-am lovit de aceeaşi problemă cu următoarea persoană care ne-a finanţat. Al doilea susţinător al nostru a fost un om de afaceri egiptean, care dorea să se folosească de Quilliam pentru a promova o versiune conservatoare din punct de vedere social a islamului. L-am întâlnit la întoarcerea din Danemarca şi, la finalul acelei unice întâlniri, ne-a făcut o donaţie însemnată ca gest de bunăvoință, drept pentru care i-am fost foarte recunoscători. Din nefericire, ca şi în cazul finanţării venite de la Fundaţia Babtain, ni s-au pus condiţii. În loc să fie o organizaţie nealiniată religios, care se concentrează pe drepturile politice, susţinătorul nostru voia ca organizația să devină imaginea publică a unei forme conservatoare de sufism.

Erau chiar elemente ale mesajului nostru pe care voia să le modificăm, de pildă cele referitoare la drepturile civile pentru minorități și homosexuali. Astfel că am acceptat donația, cu care ne-am acoperit datoriile, dar nu am dus relația mai departe. Şi de astă dată, finanțarea a încetat.

Cealaltă sursă potențială de fonduri era guvernul. Acesta, în felul său, ridica la fel de multe probleme ca donatorii privați: o finanțare guvernamentală îi poate face pe oameni neîncrezători față de mesajul tău și ne putea face vulnerabili la acuzația că nu eram decât niște agenți guvernamentali. Oricum, am păstrat bune relații cu guvernul britanic după acea reuniune inițială din Whitehall: noi îl informam la cerere, iar el a continuat să ne susțină. Dacă diversele grupări islamiste din Marea Britanie, salafiștii din toată lumea și „Jihadul afgan" puteau primi finanțare de la guvernele britanic, saudit și pakistanez, ne întrebam de ce cauza noastră nu ar beneficia de aceasta?

Ne-am gândit că e bine să încercăm să formalizăm puțin această relație și să vedem dacă aveau și ceva bani pentru noi. Ne-am întors la Biroul pentru Securitate și Combaterea Terorismului și am vorbit cu șeful acestuia, Charles Farr, despre situația noastră. Charles a acceptat cu amabilitate să ne susțină prin programul guvernamental de prevenire a extremismului. Am întâlnit diverși oficiali și ni s-a promis finanțare guvernamentală până când aveam să găsim surse alternative de susținere financiară. Charles Farr are meritul că ne-a ajutat să punem organizația pe picioare în acele zile de început.

După aceste prime hopuri, activitatea noastră a început să capete amploare. Am putut să vorbim public, să dezbatem, să comandăm studii și rapoarte, să facem lobby pe lângă politicieni, să ne deplasăm la conferințe, să colaborăm cu presa, să oferim sfaturi și consultanță. De la bun început însă, am

înțeles că nu trebuia să ne ocupăm doar de islamism. Dincolo de cercurile musulmane, ne loveam de două tendințe dominante aflate la poli opuși: pe de o parte, „orientalismul" condescendent descris în rândurile de mai sus, iar pe de altă parte, o formă antimusulmană de conservatorism.

Ambele tabere încercau adesea să se folosească de Ed sau de mine însumi pentru a trage spuza ideologică pe turta sa. În felul său, niciuna nu era mulțumită cu jumătate din mesajul nostru. Când eram critici față de islamism, se supărau „orientaliștii". Când enumeram nemulțumirile sociale care inflamau discursul justificativ islamist, săreau în sus conservatorii. Descriind cândva această situație complicată, am inventat o expresie: „maimuțe educate într-o grădină zoologică". Ambele părți voiau să ne păstreze ca pe maimuțele lor de companie într-o grădină zoologică, să vină la noi ca să se distreze și să tragă foloase atunci când le convine, însă încercau să ne ignore când ideile noastre erau în răspăr cu tendințele lor ideologice.

De multe ori, după ce vorbeau cu mine, diverse persoane – de regulă liberali albi – se revoltau, susținând că habar nu aveam cum era să suferi ca victimă a societății. Ei susțineau că nu era posibil ca un om ca mine, educat, vorbind clar și purtând costum și cravată, i-ar putea înțelege pe cei care sunt într-atât de disperați, încât un atentat sinucigaș cu bombe reprezintă „singura" lor opțiune. Reacțiile teroriștilor nu pot fi separate de cauzele lor sociale, mi se spunea; vina este în mod direct a societății. Era ca și cum creierele lor nu mai funcționau cum trebuie. Pierdeam invariabil o jumătate de oră spunându-mi povestea, vorbind despre rasismul violent și hărțuielile poliției din Essex, despre tortura și regimul carceral din Egipt, dar pentru că concluziile mele nu se potriveau cu

maimuţa supărată pe care se aşteptau s-o vadă, parcă nici nu ar fi auzit nimic din toate acestea.

— Sunt un produs pur al acestor nemulţumiri despre care tot continuaţi să vorbiţi, le spuneam eu, acceptaţi-mi aşadar concluziile.

Din partea stângii retrograde, a „orientaliştilor", eram atacaţi de unii ca Seumas Milne, jurnalist la *Guardian*. Dinspre dreapta, am fost atacat personal chiar de conservatorul american Glenn Beck de la Fox News. Beck s-a ofensat că aveam o colaborare cu Jared Cohen de la Google şi cu Departamentul de Stat în cadrul proiectului Alianţa Mişcărilor de Tineret şi a lansat unul dintre inflamatele sale atacuri personale împotriva lui Jared şi a mea. Însă noi nu eram lacheii cuiva şi, aşa cum orientasem dezbaterea către islamism la nivelul unor întregi societăţi, intenţionam s-o facem din nou cu ajutorul discursului nostru de combatere a islamismului.

Ţelul nostru era să criticăm islamofobia şi islamismul extremist într-un mod cât mai deschis. Apăram dreptul musulmanilor de a-şi practica credinţa, chiar şi celor care erau conservatori, dar ne opuneam vehement ideii că vreo formă de islam – chiar şi una „moderată" – ar trebui să devină legea vreunei societăţi. Această poziţie m-a pus în situaţii interesante cu prilejul diverselor dezbateri avute. În cadrul emisiunii *The Doha Debates*, găzduite de Tim Sebastian, am spus la un moment dat că „islamul politic" – dorinţa de a impune o versiune a islamului ca lege – era o ameninţare, în vreme ce, în cadrul unei dezbateri organizate la New York de Intelligence Squared, am apărat religia islamului în sine ca fiind esenţialmente una a păcii, împotriva criticului islamului Ayaan Hirsi Ali.

Vestea s-a răspândit cu rapiditate şi, de la apariţia mea în cadrul emisiunii *Larry King Live* până la interviul luat de Riz

Khan de la al-Jazeera, organizaţia Quilliam a devenit rapid o autoritate recunoscută care provoca atât antiislamul, cât şi extremismul islamist de pe tot globul. Activitatea noastră a început să atragă un important sprijin de masă în toată societatea. În mass-media, la cunoscutul program de ştiri *60 Minutes* s-a vorbit despre activitatea noastră şi despre propria mea poveste. În domeniul artistic, persoane ca Jane Rosenthal, iniţiatoare a Festivalului de Film Tribeca, ne-a ajutat să ne prezentăm activitatea la festival, precum şi prietenului ei Robert De Niro sau Bob, cum îi spune ea. În domeniul tehnologiei, după ce am învăţat să folosesc mai bine social media pentru a atrage susţinerea publică, activitatea mea pe Facebook a beneficiat la început de sfaturi din partea unor oameni ca Dustin Moscovitz, cofondator al Facebook. Utilizarea Twitter-ului pentru a ne răspândi mesajul a fost o sarcină pe care mi-a atribuit-o personal fondatorul lui, Jack Dorsey.

În plan politic, de asemenea, sferele de influență începeau să manifeste un interes extraordinar. De îndată ce am întemeiat organizaţia Quilliam, am primit o invitaţie să vorbesc în cadrul Senatului Statelor Unite despre activitatea noastră. Invitaţia era făcută de senatorul Joe Lieberman, preşedintele Comitetului Senatului pentru securitate internă, şi am devenit astfel primul fost islamist care a depus mărturie în Senatul american.

Ca fost membru marcant al mişcării islamiste, viaţa mea nu decurgea totuşi fără probleme. Departamentul de Stat făcuse toate aranjamentele pentru vizita mea, însă nici chiar cu o săptămână înainte de a pleca acolo nu primisem încă viza. Atunci am primit un telefon de la Departamentul Securităţii Interne. „Sunt probleme cu viza dumneavoastră", mi s-a spus. „Nu suntem siguri că vă putem acorda viza din pricina condamnării din Egipt." Tocmai despre condamnarea mea în

Egipt, le-am spus eu, am fost chemat de Senat să vorbesc! Am tot ţinut-o aşa, de la Securitatea Internă la Departamentul de Stat şi înapoi la Securitatea Internă, nimeni neştiind cu exactitate unde se blocase viza. În cele din urmă, senatorul Lieberman a auzit de toată tărăşenia şi a sunat la ambasada Statelor Unite de la Londra, strigând la cei de acolo să nu-l facă de râs.

În seara dinaintea plecării, viza mea nu fusese emisă şi deja mă resemnasem cu faptul că nici nu o voi primi. Deodată, sună telefonul.

— Domnul Nawaz? Vă sun de la ambasada Statelor Unite. Am aici viza dumneavoastră.

— Excelent. Trebuie să ajung la Heathrow mâine dimineaţă devreme: pot să vin cu un taxi să o iau în drum? i-am spus eu uşurat.

— De fapt, spuse bărbatul, nu sunt la ambasada Statelor Unite.

Eram contrariat.

— Păi, spuneaţi că sunteţi.

— Lucrez la ambasada Statelor Unite, însă mă aflu în altă parte.

— În regulă, unde sunteţi, vin eu la dumneavoastră? am întrebat eu tot mai zăpăcit.

— Uitaţi cum vom face, spuse el. Vin la Heathrow mâine dimineaţă. Vă aştept la biroul de informaţii al terminalului dumneavoastră.

— Şi cum o să vă recunosc?

— Voi purta un impermeabil albastru. Şi cu aceasta închise.

În dimineaţa următoare, am mers la biroul de informaţii cum stabiliserăm. Acolo se afla, într-adevăr, un bărbat cu un impermeabil albastru.

— Bună dimineaţa, domnule Nawaz, spuse el şi-mi înmână trei plicuri maro.

— Aceasta este viza mea? îl întrebai.

— Cam aşa ceva, îmi răspunse Pelerină Albastră. Nu am putut să obţinem o viză normală, din păcate, dar suntem foarte dornici să veniţi să ne vorbiţi. Aţi auzit de Mafia?

— Ce este cu ea?

— Avem uneori procese la care trebuie să aducem persoane pentru a depune mărturie. Însă aceste persoane sunt criminali condamnaţi şi, teoretic vorbind, nu ar avea voie să intre în ţară. Aşadar le acordăm o viză specială. Aceasta le permite intrarea în Statele Unite sub protecţia agenţilor federali. Din punct de vedere legal, ei sunt sub arest pe durata şederii.

— Aşa deci, am spus eu, luând plicurile. Am primit o viză specială, ca un şef al Mafiei? Sunt arestat?

— Teoretic vorbind, da, mă asigură imediat Pelerina Albastră. Vă rog să nu vă simţiţi jignit de asta. Nu insinuăm nimic, este pur şi simplu singura cale prin care vă putem aduce în ţară pentru a vorbi în Senat.

— Trebuie să îndeplinesc vreo condiţie dacă sunt teoretic arestat? l-am mai întrebat eu.

— Da, admise Pelerină Albastră. Veţi fi urmărit 24 de ore din 24 de un echipaj de poliţie pe toată durata şederii. Dar, vă rog, consideraţi-i mai degrabă şoferii dumneavoastră decât supraveghetorii dumneavoastră!

A fost unul dintre acele momente în care fosta şi actuala mea viaţă au intrat în coliziune. Cuvinte ca „agenţi", „echipaj" şi „teoretic arestat" erau suficiente pentru a-mi aminti de perioada petrecută în Egipt. Heathrow, de asemenea, era locul unde fusesem interogat de omologii britanici ai domnului Pelerină Albastră. Am luat însă plicurile şi le-am înmânat după

cum mi s-a spus: unul la urcarea în avion, unul în momentul sosirii în Statele Unite şi unul pentru toată perioada... de fapt pentru mine (îl mai am şi astăzi). Să vă spun ceva despre viza specială: tu trebuie să părăseşti primul avionul. Am fost escortat în partea cealaltă, amprentat şi interogat, înainte de a fi dat pe mâinile echipajului meu federal.

Agenţii federali, de la Poliţia de Frontieră, şi-au luat la hotel o cameră lângă a mea. Trebuia să-i informez mereu despre toate deplasările pe care le făceam. Erau înarmaţi şi, oriunde călătoream, aveam după mine alte două maşini.

Ca să fiu sincer, agenţii erau destul de bănuitori faţă de mine şi doar după ce am vorbit la Senat, atitudinea lor s-a schimbat.

— Îmi pare rău, domnule, îmi spuse Bryan, agentul principal, dând mâna cu mine. Până acum, am trăit cu impresia că treaba noastră era să protejăm America de dumneavoastră. Acum îmi dau seama că suntem aici să vă protejăm pe dumneavoastră de America!

Discursul în sine a fost definitoriu, pentru că ne-a dat ocazia să definim islamismul, să-i explicăm cauzele şi să prezentăm lumii doctrina contestării civice; şi toate acestea au fost în direct pe C-SPAN, o televiziune americană care difuzează emisiuni politice, ajungând peste tot în lume.

A fost prima dată când am vizitat Statele Unite şi eram decis să profit la maximum de acest prilej, cu echipaj federal după mine sau nu. Sayyid Qutb, părintele spiritual al ideologiei jihadismului şi autor al cărţii *Pietre de hotar*, care făcuse puşcărie cu doctorul Badei la Mazrah Tora, vizitase Statele Unite prin anii 1950. Qutb a fost inspirat de călătoria făcută şi a scris o carte despre aceasta, *The America that I Saw* („America pe care am văzut-o eu"), în care critică „decadenţa" Americii. Am vrut să contest cele scrise în acea carte şi am creat o versiune

opusă. Am postat versiunea mea ca videoblog pe YouTube, vorbind despre aspectele pozitive pe care le văzusem. Fără acele libertăţi pe care Qutb le criticase atât de aspru, spuneam eu, musulmanilor nu li s-ar fi permis niciodată să-şi construiască moschei în această țară. Petrecând câţiva ani în aceeaşi închisoare în care a fost deţinut Qutb înainte de a fi executat, mă simţeam cumva legat de radicalismul lui. Mesajul radical pentru Orientul Mijlociu din vremea sa a fost islamismul. Cât de ciudat era faptul că, în vremea mea, ideea cu adevărat radicală pentru Orientul Mijlociu, care oscila între dictatură şi extremism, devenise activismul democratic cetăţenesc.

Capitolul 30

În vizită la Numărul 10

Ca în cazul donatorilor noştri musulmani de la început, nu a trecut mult timp până când politicile noastre au început să se deosebească de ale celor care ne plăteau facturile. Problema a fost un raport pe care l-am scris pe tema politicii penitenciare a guvernului Marii Britanii, politică de care răspundea Serviciul Naţional de Evidenţă a Delincvenţilor (SNED). Raportul analiza în amănunţime problema intensificării extremismului în închisori şi ceea ce noi consideram a fi reacţia şovăielnică a SNED. Raportul nostru critic nu le-a căzut bine celor din Ministerul de Interne. În special SNED a reacţionat foarte agresiv şi, prin anumite departamente guvernamentale, a început să se pună întrebarea: de ce să dăm bani unei organizaţii care ne critică?

Nu a trecut mult până când am ajuns într-un alt moment sensibil. De astă dată, scrisesem un raport care analiza întreaga strategie guvernamentală de luptă împotriva terorismului. Am analizat problemele în detaliu, departament cu departament, acolo unde simţeam că lucrurile nu merg bine. Bazându-ne pe experienţa căpătată în urma întocmirii raportului despre sistemul penitenciar şi dându-ne seama că mesajul nostru va fi acceptat cu greu, de data aceasta am fost foarte

atenți la modul în care am prezentat lucrurile. Nu am dat publicității raportul, cu toate că ar fi fost ușor s-o facem. Am trimis în schimb guvernului, ca o informare confidențială, doar versiunea tipărită, să ne asigurăm că nu ne pomenim cu versiunea electronică pe internet.

Cu toate acestea, în final, exact asta s-a petrecut. Raportul a ajuns în spațiul public, fiind scanat și încărcat on-line de cineva dintr-un departament guvernamental. Acel departament era Biroul pentru Securitate și Combaterea Terorismului (BSCT) condus de Farr, chiar departamentul care ne asigura finanțarea. Criticaserăm unele politici ale BSCT, dar și lăudaserăm altele. Am fost critici în special în privința punctului de vedere conform căruia parteneriatul guvernului cu islamiștii neviolenți, altminteri extremiști, ar fi cea mai bună strategie pentru prevenirea jihadismului. Voiam doar să transmitem o reacție constructivă, ca de la prieten la prieten. BSCT n-a fost de acord. Eram prinși în furtuna politică a alegerilor generale, partidele politice atacându-se haotic tocmai în astfel de probleme, dar și pe tema crizei economice.

Situația devenise explozivă în legătură cu afacerea Zakir Naik. Farr corespondase cu Naik despre posibilitatea de a-l aduce în Marea Britanie pentru a vorbi. Naik, care nu era terorist, se exprimase public și apăruse în materiale video pe YouTube lăudându-l pe bin Laden și pretinzând că atentatele de la 11 septembrie fuseseră puse la cale din interior. Farr a considerat că aceste opinii, deși extremiste, erau totuși neviolente și nu puteau fi identificate cu adevăratul jihadism. De aceea, toți cei care cochetează cu extremismul l-ar lua probabil mult mai în serios pe Naik decât pe un propovăduitor „moderat". Exista o logică intimă în acest punct de vedere, însă noi nu eram de acord cu ea și i-am sfătuit s-o respingă.

Deşi ne împotriveam interzicerii grupărilor extremiste neviolente ca HT, nu consideram, bineînţeles, că statutul lor legal le dădea automat dreptul de a fi susţinute.

Naik era liber să vină în această ţară să vorbească, dar nu cu sprijinul sau girul guvernului. În viziunea noastră, musulmanii nu trebuie trataţi ca „maimuţe bune" şi „maimuţe rele". Aceleaşi standarde de civilizaţie trebuie să li se aplice tuturor, în mod egal. Dacă rasismul pretins neviolent, sub forma unor grupări şi ele legale, cum ar fi Partidul Naţional Britanic (PNB), nu era promovat ca soluţie la problema rasismului violent, atunci de ce să nu se aplice aceleaşi standarde şi în cazul musulmanilor? Eram consideraţi noi, musulmanii, prea primitivi pentru liberalism?

În cele din urmă, ministrul de interne britanic, Theresa May, a pus capăt dezbaterii refuzându-i lui Naik viza de intrare în Marea Britanie. Naik a dat în judecată guvernul britanic pentru discriminare şi a prezentat ca probă corespondenţa electronică dintre el şi Farr, în care Farr îl asigura pe Naik de sprijinul său. Farr a fost extrem de stânjenit, iar presa s-a pus pe treabă. În mod ironic, acest incident a precipitat începutul sfârşitului pentru viziunea „orientalistă" a departamentelor guvernamentale.

Imediat după aceea, am fost sunat din Downing Street, numărul 10. Prim-ministrul voia să mă vadă. David Cameron urma să ţină un important discurs la München, în care urma să facă distincţie între islam, pe de-o parte, şi islamism şi extremism, de cealaltă parte, şi îmi cerea sfatul. M-am simţit cu adevărat ciudat. Iată-mă pe mine, un individ care luptase înainte vreme cu toată puterea împotriva a tot ceea ce reprezenta această ţară, convocat acum de primul-ministru pentru a-i da sfaturile mele de expert în probleme de importanţă naţională. Am acceptat să mă duc.

În interior, reşedinţa din Downing Street mi se păru ciudată: o casă tradiţională terasată, evident una foarte frumoasă, dar o casă, cu scări care scârţâiau şi toate celelalte ciudăţenii. În sala de aşteptare, canapeaua de mahon îmbrăcată în piele semăna cu cea pe care o avusesem noi în copilărie în camera de zi – tata ne interzicea să stăm pe ea cu blugi ca să nu zgâriem pielea. Nu exista sentimentul pompei sau grandorii pe care-l asociezi cu Parlamentul, Casa Albă ori Senatul american, ci un anume şarm englezesc aproape excentric.

Nu fusesem invitat singur. Cealaltă persoană invitată era Paul Goodman, fost membru al parlamentului şi ministru din umbră al comunităţilor, când conservatorii erau în opoziţie. Prim-ministrul intră în cameră: era mai înalt în realitate decât părea la televizor. A fost o atmosferă relaxată – stăteam pe canapele şi nu se simţea formalismul unei discuţii în jurul mesei rotunde. Pe lângă Cameron, Paul şi cu mine, în cameră se mai aflau alţi consilieri: Ameet Gill, pe atunci scriitorul de discursuri al primului-ministru, Jeremy Heywood, secretarul guvernului, şi alţii.

Cameron era şarmant şi cordial. Priceperea lui de a trata cu oamenii era excepţională într-un mod cu totul neexcepţional. Prin asta vreau să spun că nu ajungi într-o asemenea poziţie fără să ai extraordinare abilităţi de comunicare. Am întâlnit destui lideri politici – George Bush, Tony Blair, Gordon Brown – pentru a şti că aceasta este regula. Ar fi fost o surpriză de proporţii, dintr-un anumit punct de vedere, ca el să nu aibă aceste calităţi. Era inteligent, după cum v-aţi fi aşteptat, şi bine informat. În timpul întrevederii, nu mi-a lăsat impresia că se grăbeşte.

Politica pe care o urma guvernul se îndrepta în direcţia corectă, eram eu de părere. Întorsese pe dos neoconservatorismul

erei Bush. Recuperase terenul pierdut în domeniul libertăților civile și crescuse, în același timp, presiunea contestării civice a extremismului pe care noi o susțineam. După o vreme, Comisia parlamentară pentru afaceri interne a decis să analizeze multe dintre aceste reforme și mi-a cerut să mă prezint în fața membrilor ei. În ședința respectivă, l-am contrazis pe față pe congresmenul King și mi-am reafirmat poziția conform căreia excesele americanilor din epoca neoconservatoare trebuie să înceteze. Guvernul lui Cameron era de aceeași idee. Nu era interesat să emită cărți de identitate, de exemplu, și începuse să restrângă numărul celor ținuți în arest fără judecată.

Cameron m-a întrebat atunci ce consider eu că ar trebui să facem în legătură cu Hizb al-Tahrir. Când era lider al opoziției, îl întrebase pe Gordon Brown de ce nu a interzis fosta mea organizație, cum promisese Tony Blair după atentatele din 7 iulie. Brown a răspuns citând afirmațiile mele din primul interviu dat la *Newsnight*, conform cărora, decât să interzici HT, mai bine o contești în spațiul civic. Aflat acum la guvernare, Cameron mă întreba direct dacă organizația ar trebui interzisă. I-am explicat din nou raționamentul meu. Pe lângă faptul că nu era liberală, interzicerea organizației nu reprezenta o soluție: mult mai bine era să se creeze un scenariu în care aderarea la grupare să devină un tabu social, ca în cazul PNB. O interzicere propriu-zisă nu ar fi făcut decât să-i ofere organizației publicitatea pe care n-o merita.

Cameron era interesat și de o idee pe care o susținusem eu comparând extremismul cu rasismul. Cele două, afirmam eu, ar trebui să fie analoage din punctul de vedere al reacției publice. De ce ar fi vederile extremiste, care se împotrivesc libertăților fundamentale, mai acceptabile decât cele rasiste sau homofobe? I-am spus lui Cameron că nu trebuie să-i fie

frică să-i critice pe musulmanii care propun idei extremiste în numele credinţei. Era o diferenţă între a susţine aceste idei şi religiozitatea pe care era important s-o înţeleagă. În cele din urmă, am vorbit despre lumea arabă. Am accentuat faptul că vechea dihotomie care opune dictaturile islamismului trebuia abandonată, altminteri rezultatul inevitabil va fi extremismul.

David Cameron a părut sincer impresionat de ceea ce i-am spus. După aceea, când şi-a rostit discursul la München, acesta a inclus aproape toate sugestiile mele. Am primit mai apoi un alt telefon de la Heywood, secretarul de cabinet al lui Cameron, care m-a sunat pentru a-mi propune să devin consilier special al prim-ministrului şi prim-ministrului adjunct în problema extremismului. M-am întors pentru o altă întâlnire şi am analizat ideea lor pe toate părţile. Într-o manieră tipic funcţionărească, voiau mai întâi să ştie dacă eram interesat de post înainte de a-mi face o propunere oficială. Condiţia lor era să părăsesc Quilliam, lucru pe care nu-l făcusem însă nici măcar pentru Rabia.

După cum era de aşteptat, când finanţarea noastră ar fi trebuit reînnoită, ne-a fost anulată. Am făcut lobby încercând s-o obţinem din nou; Tony Blair s-a implicat, încurajând personal oamenii să ne ajute; au fost chiar parlamentari care ne-au sprijinit pentru a iniţia o dezbatere de urgenţă a subiectului în Camera Comunelor. Au acceptat să ne dea sumele necesare acoperirii datoriilor pe care le mai aveam, dar nimic mai mult. Guvernul se lupta să reducă deficitul şi era o perioadă proastă să te ai bine cu administraţia publică. În săptămâna de dinaintea Crăciunului din anul 2010, am renunţat cu părere de rău la şapte oameni de la Quilliam. De la un personal de douăzeci şi cinci de oameni am ajuns doar la patru. Ed a trebuit să plece şi el. Am acceptat că nu mai puteam plăti doi şefi şi atunci s-a ivit

ocazia să muncească la Consiliul pentru Relații Externe (CRE) din New York. Am continuat în vechea formulă până când a primit slujba. Să ai doi oameni în fruntea unei organizații nu este foarte ușor; au fost momente în care punctele noastre de vedere au diferit, firește, și prin urmare mesajul transmis de organizație părea confuz. Acum, rămânând singur la Quilliam ca director cofondator, cu patru angajați și un plan de revigorare de pus la punct, am început să aduc organizația mai aproape de viziunea mea.

A fost o încercare extrem de dificilă, însă am reușit. Urcușurile și coborâșurile vieții sunt cele care m-au făcut ceea sunt azi. Pierderea finanțării guvernamentale a avut și o latură bună: puteam să ne reafirmăm independența. Reducerea costurilor a făcut ca organizația să fie mai suplă, mai viabilă. Știam acum că avem tăria să supraviețuim, chiar și în cel mai dificil climat financiar. Am trecut de ceea ce fusese mai rău și, pentru prima dată, am găsit donatori de încredere, care nu cereau favoruri și nici nu voiau să ne abținem de la critici.

Particularitatea acestei situații nu mi-a scăpat. Iată un guvern care a tăiat finanțarea organizației mele, în primul rând din pricina neînțelegerii cu Farr și al său Birou pentru Securitate și Combaterea Terorismului, în vreme ce tot el a părut să dorească, pe de altă parte, să mă angajeze pentru a-i da în principiu aceleași sfaturi.

Dintr-un anumit punct de vedere, slujba respectivă era tot ce mi-aș fi putut dori: era o poziție din care puteam exercita o influență reală, din care îmi puteam pune în practică și schimba mersul lucrurilor. Însă cântărea mai greu acest avantaj decât pierderea independenței și a capacității de a spune lucrurilor pe nume? Dacă ar fi existat ceva cu care nu eram de acord, cum s-a întâmplat în cazul SNED și al politicii penitenciare,

nu aş fi avut libertatea să aduc această problemă în atenţia mass-mediei. Dacă acceptam postul şi apoi sfârşeam dându-mi demisia din pricina unui subiect de genul acesta, nu eram sigur că aş mai fi avut o organizaţie la care să mă pot întoarce. Ştiam cât de mari erau problemele pe care le avea Quilliam, ironia sorţii, ca rezultat al pierderii finanţării gvernamentale. Dacă plecam, organizaţia şi-ar fi suspendat cel mai probabil activitatea.

Nu voiam să se întâmple aşa ceva. Consideram că misiunea asumată de Quilliam, în ciuda succesului nostru din mass-media şi în plan politic, nu începuse încă. Lyndon Johnson glumea cândva spunând: „Este mai bine să stea în cort şi să facă pipi afară, decât să stea în afara cortului şi să facă pipi în interior", dar în ţările majoritar musulmane nu exista niciun cort şi eu trebuia să contribui la ridicarea lui. Se pare că Heywood şi-a dat seama de dilema mea şi nu a mai făcut în cele din urmă oferta oficială.

Capitolul 31

Khudi Pakistan

Fără îndoială, prin Quilliam am deschis calea unui discurs alternativ global, stârnind imaginaţia şi atenţia întregii lumi, de la şefi de stat până la persoane influente din domeniul artei şi tehnologiei. Dar nu eram satisfăcut. Voiam să arăt cum este posibil să transpui în realitate ceea ce noi popularizam la nivelul ideilor şi să fac activism în rândul maselor. De acum, mesajul meu atrăsese atenţia celor care organizau prestigioasele conferinţe TED, destinate intelectualilor de frunte din întreaga lume. Aceştia m-au invitat să vorbesc despre deradicalizare şi să-mi spun propria poveste. „Acestea sunt noutăţi de anul trecut", le-am spus eu cu îndrăzneală organizatorilor conferinţei, „am lucruri mult mai importante de spus." Propunerea unor subiecte noi era o strategie riscantă, însă ştiam că nu aş putea vorbi cum trebuie despre orice alt subiect. Eram obsedat de ceva şi pur şi simplu nu voiam să-mi scape acel lucru.

Intenţionam să creez o mişcare socială de combatere a extremismului pentru tinerii musulmani care trebuiau să transmită de fapt ideile noastre, să le adopte, să le popularizeze printre cei din generaţia lor, exact aşa cum am făcut noi cu HT, însă în folosul culturii democratice de astă dată. Idei, discursuri justificative, simboluri, lideri... cultura democratică

la nivelul maselor avea nevoie de ceea ce avusese nevoie şi islamismul. Voiam să creez o forţă civică radicală în societate, care să-i sperie pe politicieni, determinându-i să democratizeze societatea, după cum islamismul îi forţase să o islamizeze. În plus, voiam să concentrez acest efort într-o ţară la care, din 2010, toată lumea renunţase, în Pakistan.

Pakistan, vechea mea ţară a rătăcitorilor mistici sufi, locul în care fiecare femeie este o *Sohni* şi fiecare bărbat, eroul ei, vechea mea ţară cu mâncăruri colorate şi literatură minunată, vechea mea ţară cu muzică populară autentică şi voci impunătoare, vechea mea ţară cu înţelepciunea ei, cu oameni harnici şi patimi intense. În ciuda tuturor încercărilor şi necazurilor, poporul tău va persevera, se va strădui, deşi toţi îi spun că va eşua, va persevera împotriva dezastrelor, războiului, corupţiei şi sărăciei, pentru că în oameni sălăşluieşte un spirit tenace, o perspicacitate înnoitoare şi o intensă dorinţă de a trăi, de a supravieţui şi de a demonstra lumii că va rezista şi va trebui să se ţină cont de el. Iertaţi-mă. Iertaţi-mă că am încercat cândva să vă slăbesc şi mai mult, dar, cunoscându-vă tenacitatea, vă pot ajuta acum oferindu-vă remediul. Şi asta am făcut. Am pornit să fac ce puteam: să lupt cu virusul pe care l-am inoculat şi eu atât de adânc în vinele voastre. Fatima a sporit în mine dorinţa de a vă redescoperi.

De la invadarea Afganistanului, problemele Pakistanului cu extremismul s-au înrăutăţit în permanenţă. Talibanii au ocupat teritorii întinse din nordul ţării, aveau loc aproape zilnic atentate sinucigaşe, iar ideologia islamistă îşi eclipsa rivalele captând atenţia tineretului ţării. Cel mai bun exemplu pentru această tristă stare de fapt este asasinarea guvernatorului provinciei Punjab, Salmaan Taseer, în 2011, urmată imediat de uciderea ministrului pentru minorităţi, Shahbaz Bhatti. Mii de

oameni au ieşi pe străzi pentru a sărbători asasinarea lui Salmaan Taseer, doar pentru că a îndrăznit să sugereze o reformă a legilor referitoare la blasfemie, adoptate în perioada colonială. Ca şi cum lovitura primită n-ar fi fost de ajuns, fiul lui Salmaan Taseer a fost răpit de extremiştii islamişti care voiau să-l elibereze în schimbul asasinului tatălui său aflat în închisoare. În cele din urmă, cu toţii au început să-şi dea seama de marea gravitate a problemei pakistaneze.

În toată această perioadă, vechea mea grupare, Hizb al-Tahrir, a recrutat oameni în interiorul armatei Pakistanului. Armata a trecut prin trei incidente încheiate cu arestarea membrilor HT. Recruţii pe care-i întâlnisem în anul 2000 la Londra fuseseră descoperiţi şi arestaţi de generalul Musharraf în 2003. Apoi au mai fost arestate patru persoane în 2009, inclusiv colonelul Shahid Bashir de la baza aeriană Shamsi. Generalul de brigadă Ali Khan a fost arestat alături de alţi patru ofiţeri în 2011. După această ultimă epurare, forţele de securitate ale Pakistanului au început să-i urmărească şi mai atent pe activiştii de frunte ai HT. În august 2011, prietenosul unchi Qayyum, cu barba lui mare şi cenuşie, devenit ideolog înfocat al HT, a fost ridicat de la Raheem Yar Khan de agenţii secreţi pakistanezi şi ţinut închis nouă luni, timp în care el susţine că a fost bătut cu sălbăticie. Dr. Qayyum a emis după aceea o declaraţie. Ca şi mine, el susţine că, indiferent de consecinţe, a recunoscut în faţa anchetatorilor săi că era membru al Hizb al-Tahrir. Ammar vizita oraşul Raheem Yar Khan cu Rabia când unchiul Qayyum a fost săltat de trupele de securitate şi nu am putut să nu mă învinovăţesc din nou că mi-am expus fiul aşa-numitului „Război împotriva Terorismului". Lucrurile scăpaseră de sub control şi ţara avea nevoie disperată de un cu totul alt discurs.

Fatima se străduise mereu să-mi arate cealaltă faţă a Pakistanului, dimensiune pe care fie încercasem s-o distrug atâta vreme, fie nici măcar n-o zărisem pentru că aveam de-a face doar cu fundamentaliştii din cercurile islamiste. Ea a început să mă familiarizeze din nou cu muzica pakistaneză, cu poezia, literatura şi istoria locului. Pe măsură ce-mi vorbea despre toate acestea, prin minte îmi străfulgerau amintiri din zilele dinainte ca toate s-o ia razna într-un mod atât de îngrozitor: amintirea lui *Tai Ammi* stând la căpătâiul meu şi citindu-mi acele poveşti misterioase, amintirea iubirii pe care o avea tatăl meu faţă de muzica populară cântată de Nusrat Fateh Ali Khan şi amintirea lui Abi, o tânără necăjită ştergându-mi lacrimile de copil hărţuit: „Îţi spun paki, şi ce dacă? Spune-le că eşti mândru să fii paki." Auzind-o pe Fatima vorbind, totul a început, în fine, să capete înţeles. Abi îmi spunea pur şi simplu, în felul ei, să-mi afirm cu mândrie identitatea. În toţi acei ani de început, ea încercase să mă îndrume, să fac exact ce făcuseră primii rapperi americani: „Da, suntem cioroi cu tupeu, şi dacă nu-ţi place, du-te dracului!" E cultura mea britanică, pakistaneză, arabă, musulmană? E toate acestea şi niciuna dintre ele. Sunt exact ceea ce-mi doresc să fiu, voi pretinde că este al meu ceea ce doresc şi, dacă nu vă place, „duceţi-vă dracului cu toţii"! Fatima şi cu mine am decis că pakistanezii obişnuiţi trebuie să revendice Pakistanul şi islamul ca fiind ale lor. Trebuie să readucă în atenţia lumii întregi un nou şi curajos Pakistan, Pakistanul supravieţuitorilor, Pakistanul luptătorilor. Ar trebui să facem tot ce ne stă în putere să ajutăm ţara să realizeze toate acestea. Astfel, ne luptam cu cei care ne confiscaseră nu doar religia, ci şi ţara. Romantismul luptei.

Aşa se face că am înfiinţat „Khudi" Pakistan: echivalentul Frăţiei Musulmane pentru cultura democratică. Am lansat

ideea pe una dintre cele mai prestigioase platforme globale pentru liderii de opinie, TEDGlobal, din Edinburgh. Punctul de pornire pentru Khudi a fost momentul în care m-am gândit la munca pe care am efectuat-o cu HT în Pakistan. Am constatat cu ochii mei cum pot înflori ideile și organizațiile și cum pot stabili standarde intelectuale pentru tineret. Mesajul era greșit, știam asta în acel moment, dar poate că tactica era corectă. Era posibil să folosim metodele grupărilor islamiste pentru a crea o mișcare de combatere a islamismului, să organizăm o misiune pentru cultura democratică?

De la întemeierea lui, Pakistanul nu a cunoscut o mișcare socială, care să opereze dincolo de politică, pentru susținerea culturii democratice. Când spun „dincolo de politică", înțeleg pur și simplu să propovăduiască valorile pe care se sprijină democrația, indiferent de partidele politice care există, pe o bază nepartinică. Democrația este mai mult decât un simplu proces electoral: ea are legătură cu cultura asociată acestuia. Fără libertatea convingerilor, oamenii nu pot ști ce partid să aleagă. Fără libertatea de asociere, oamenii nu pot adera la un partid sau altul. Fără libertatea de expresie, nimeni nu poate face campanie pentru partidul său. Fără respectarea drepturilor omului, nimeni nu poate participa la alegeri din partea partidelor de opoziție, pentru că se va teme că va fi aruncat în pușcărie. Democrația trebuie să fie, în mod necesar, mai mult decât niște simple alegeri. Aceste idei trebuie încorporate în orice democrație pentru ca ea să funcționeze cum se cuvine: aceasta este cultura democratică.

Grupări ca HT și activiști ca mine au reușit să distrugă această cultură. În rândul populației tinere mai ales, nu exista nicio atracție pentru aceste valori democratice. Erau foarte

mulţi oameni care promovau opinii contrare – iar aceste convingeri extremiste atrăgeau o anumită faimă.

Din contră, să fii un tânăr democrat nu era deloc la modă. Acest mod de a gândi era în pericol să devină o etichetă învechită, cu care nimeni nu dorea să fie asociat. Dacă acest proces continua, atunci, pe măsură ce aceste generaţii aveau să se maturizeze şi să preia puterea, democraţia din ţări ca Pakistanul era în pericol să se erodeze până la dispariţie.

Era o idee nouă şi îndrăzneaţă, pe care nimeni nu mai încercase s-o materializeze înainte. Nu s-a gândit nimeni să se întoarcă împotriva grupărilor islamiste folosindu-le metodele în scopuri democratice. Pare o idee stranie, dar am studiat îndeaproape organizaţii ca Hamas din Fâşia Gaza şi Cisiordania. În mai puţin de un deceniu, aceasta a reuşit să ia locul Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei ca principală sursă de putere în Palestina. Ei au prins rădăcini în rândul tineretului într-o manieră pe care OEP nu a fost în stare s-o contracareze.

Cauza principală a ascensiunii Hamas se găseşte în mesajul clar şi convingător al organizaţiei. De asemenea, ea şi-a promovat mesajul desfăşurând activităţi de asistenţă socială bazată pe valorile proclamate: a oferit servicii cum ar fi şcolarizarea, s-a implicat în ajutorarea oamenilor nevoiaşi. Îmbinând aceste servicii cu mesajul propriu, membrii Hamas şi-au putut inocula ideile, nu doar prin lozinci şi campanii, ci prin implicarea profundă în însăşi structura societăţii. Ce doream să obţin cu ajutorul organizaţiei Khudi în Pakistan era chiar acest lucru, însă pentru cultura democratică. Aşa cum spunea înţeleptul poet Rumi: ca Noe, gândurile mele mă îndemnau să pun pe picioare un proiect uriaş, nebunesc, şi nu conta ce aveau să gândească oamenii despre mine.

„Khudi” este un cuvânt urdu care provine din Persia. Folosit în operele faimosului poet sud-asiatic Allama Iqbal şi popularizat de prima trupă importantă de rock pakistaneză, Junoon, cuvântul poate fi tradus aproximativ prin „autoresponsabilizare” sau „respect de sine”. Folosind din nou tactici islamiste, am organizat Khudi, în mod ironic, ca şi al-Qaeda – asemenea unei organizaţii-umbrelă, în care să existe grupări şi organizatori de campanii care să poată folosi aceleaşi resurse. Ştiam că avem nevoie de o conducere puternică şi hotărâtă, ca să dăm grupării impulsul iniţial. Alegerea mea era evidentă; aveam convingerea că acesta era motivul folosit de Dumnezeu pentru a o face să se apropie de mine în acea zi şi să mă întrebe de câte ori picasem examenele: Fatima Mullick a devenit primul coordonator naţional al organizaţiei Khudi. Împreună, trebuia acum să-i identificăm pe cei mai buni tineri activişti, să-i recrutăm şi să formăm primul nostru comitet de conducere.

În 2009, cu cameramanii emisiunii BBC *Newsnight* după mine şi o echipă de securitate care veghea pentru a preveni atentatele împotriva mea, am pornit într-un turneu prin Pakistan, vorbind la peste douăzeci şi două de universităţi, din Islamabad până în Karachi, din Quetta până în Caşmir. M-am folosit de acest prilej pentru a identifica şi a recruta lideri pentru Khudi. Am întâlnit, eu şi Fatima, la tot pasul mii de tineri studenţi frustraţi şi, interacţionând cu ei, i-am selectat cu atenţie pe cei pe care i-am considerat că ar putea conduce organizaţia în direcţia dorită. Comitetul executiv al Khudi era format acum din tineri ca Ali Abbas, din Islamabad, fondator al Alianţei Tinerilor din Pakistan (ATP). ATP participă în Pakistan la acordarea de ajutoare în caz de dezastru şi a apărut din Mişcarea Avocaţilor, care a răsturnat de la putere dictatura militară a lui Musharraf în 2007. Un alt membru din

Islamabad este Imran, care conduce departamentul de formare şi de relaţii guvernamentale. Cu inteligenţă şi hotărâre totală, Imran s-a ridicat dintr-o familie analfabetă de la ţară, devenind preşedinte al societăţii de dezbateri într-una dintre şcolile de elită ale Pakistanului. Apoi, în Lahore, îl avem pe Rab Nawaz, redactor al revistei noastre pentru tineret *Laaltain*. Rab era secretarul Federaţiei Studenţilor, o mişcare născută în Universitatea Punjab pentru a se opune extremiştilor din campus. Curajoasele ei activităţi s-au încheiat brusc atunci când liderii federaţiei au început să fie împuşcaţi de extremişti în campus. De asemenea, în Lahore se află atât blajinul şi umilul Shabbir, cât şi dedicatul nostru expert în internet, Umair. Această echipă administrează două birouri în Pakistan, o reţea de mii de voluntari şi a atras zeci de mii de abonaţi on-line.

Fatima şi cu mine am început să călătorim cât mai des cu putinţă în Pakistan pentru a-i învăţa pe membri cum se făureşte o mişcare. Cu ei am pus la punct ideea şi filosofia de bază, le-am prezentat viziunea, am creat structura şi am început să organizăm activităţi: dezbateri studenţeşti, o publicaţie naţională studenţească, dialoguri democratice cu organizaţiile studenţeşti ale diferitelor partide politice, iniţiative de ecologizare, interviuri în mass-media, lobby academic şi politic. Relativ repede, numele „Khudi" a început să se răspândească în tot Pakistanul.

Concentraţi în continuare pe necesitatea de a recâştiga Pakistanul pentru pakistanezi, am pus umărul la organizarea Conferinţei şi a Festivalului Internaţional al Tineretului (CFIT), primele de acest fel desfăşurate în ţară, în parteneriat cu Tepu şi Adeel, din Miradore, proaspeţii noştri coordonatori de evenimente pentru tineret din Islamabad. În acest moment, tot mai puţini oameni doreau să călătorească în Pakistan.

Obiectivul nostru era să prezentăm din nou lumii Pakistanul şi Pakistanului lumea. Vorbind înainte vreme la Zeitgeist, conferinţa anuală a liderilor de opinie organizată de Google, am sunat câţiva prieteni de la Google şi am reuşit să convingem conducerea acestei firme să vină în Pakistan să vorbească la conferinţa CFIT. Aceasta a fost prima dată când Google a trimis o delegaţie oficială în Pakistan, inclusiv pe şeful de atunci al departamentului de ştiri şi politică de la YouTube, Steve Grove, şi pe Jay Boren, din departamentul de caritate. Am reuşit de asemenea să aducem vorbitori ca Susan Gordon, de la platforma „Cauze" a Facebook, şi Marc Koska. Marc a inventat seringa de unică folosinţă, salvând astfel multe vieţi. Printre primele invitate, şi pentru a-i prezenta Pakistanul, s-a aflat prietena mea, naşa activiştilor, Stephanie Rudat. O vreme, Stephanie s-a ocupat cu pregătirea şi coordonarea unor mişcări pentru democraţie la scară mondială. A fost implicată în fondarea Alianţei Mişcărilor de Tineret şi conduce acum o platformă similară, numită *Think*Consortium. Doream ca tineretul pakistanez să se simtă parte unui curent mondial: cu cât simţea mai intens acest lucru, cu atât era mai puţin izolat şi expus islamismului. Conferinţa a avut mare succes, aşa că am organizat alta în 2011, în speranţa că vor avea loc multe alte asemenea evenimente în viitor.

După cum era de aşteptat, unii nu au fost atât de deschişi la noile mele idei ca alţii. Grupărilor islamiste în special nu le-a convenit ca un trădător, cum mă considerau ele, să organizeze campanii împotriva lor. Ameninţarea cu care ne-am confruntat eu şi Ed în Danemarca este la fel de reală în Pakistan. Încă de la început, a trebuit să fim extrem de atenţi cu propria securitate.

Importanţa acesteia s-a văzut în timpul uneia dintre călătoriile mele. Eram în Lahore, în a doua etapă a turneului meu

național prin universități. După o lungă zi de campanie, am ieșit din cameră la o cafenea, ca să beau o cafea și să fumez din narghilea. Fără să mă gândesc prea mult, am ales o cafenea din apropierea locului în care stăteam. Ce nu mi-am dat seama inițial, dar după aceea am realizat foarte repede, a fost faptul că această cafenea era locul de întâlnire al membrilor pakistanezi ai HT.

Pe când îmi beam cafeaua, un susținător fanatic al HT veni și se așeză lângă mine, fără ca eu să-l fi invitat, și începu să-mi vorbească despre „*Khilafah*". I-am făcut hatârul o vreme și l-am ascultat, însă el nu a înțeles și a rămas la masă.

— Uite ce-i, i-am spus eu, faci parte, nu încape îndoială, din Hizb al-Tahrir. Mi-e teamă că pe mine nu mă interesează asta. Am venit doar să beau o cafea.

În acest moment, tipul a început să se holbeze la mine.

— Ia stai, zise el, ești Maajid Nawaz, nu-i așa? Tu ești tipul care merge prin universități și spune verzi și uscate despre noi.

— Da, am recunoscut, eu sunt acela. Însă chiar nu am venit să fac scandal. Tot ce vreau este să beau o cafea.

În acele clipe, veniră alți doi să se așeze la masa mea, fără a fi fost invitați.

— Ăsta e individul, le spuse primul meu „oaspete". Ăsta e cel despre care v-am vorbit.

— Bine, am zis eu. Sunt aici doar pentru a bea o cafea. Este unsprezece noaptea și am muncit toată ziua...

— Mda, zise unul dintre tipi. Ai muncit să-ți răspândești minciunile despre noi.

Nu suna prea bine.

— Cine e șeful aici? am întrebat eu. Cei trei făcură semn către un alt bărbat, care stătea într-un colț. În regulă, am spus.

O să mă duc la el şi să-i spun „*assalaamu alaykum*", apoi voi pleca. Nu vreau să supăr pe nimeni de aici.

M-am îndreptat către bărbatul din colţ. Numele lui era Tayyab Muqeem, un britanic de origine pakistaneză, care, ca mine cu ani în urmă, venise în Pakistan pentru a face recrutări în numele HT. Venise în Pakistan ca profesor de engleză prin intermediul Consiliului Britanic – o stratagemă obişnuită a HT, pe care Nasim a folosit-o pentru a întemeia filiala din Bangladesh. Muqeem reuşise să obţină numirea sa ca şef al catedrei de engleză de la o universitate privată numită Colegiul Superior.

I-am întins mâna, dar el a refuzat-o, spunându-mi în schimb:

— Dacă nu te cari dracului de aici în clipa asta, te voi arunca eu în şuturi afară.

Surprins de reacţia lui, am insistat:

— Vreau doar să dau mâna cu tine, am venit doar să-ţi spun că nu sunt aici pentru a vă face probleme.

Am auzit nişte scaune hârşâite în spatele meu şi am întors privirea: i-am văzut pe cei trei bărbaţi care vorbiseră cu mine înainte ridicându-se şi îndreptându-se către noi. Totul s-a petrecut foarte repede. Înainte să pricep ce se întâmplă, Muqeem a profitat de faptul că mă întorsesem. S-a ridicat şi m-a lovit în faţă. Nu mă aşteptam la asta şi, prins cu totul nepregătit, m-am prăbuşit la podea. În timp ce mă rostogoleam, am apucat un pahar, care se sparse, aruncând cioburi în toate părţile. Încăpăţânat ca întotdeauna, m-am ridicat imediat cu faţa către Muqeem, întinzând mâna pentru a doua oară.

— Nu sunt aici pentru a mă bate, am spus eu. În acel moment, înainte de a continua, proprietarul cafenelei a apărut între noi şi l-a dat afară pe Muqeem.

De la acel incident, am fost mult mai precaut în privinţa securităţii mele în Pakistan. Până acum nu au mai avut loc

atacuri de felul celui despre care am vorbit mai devreme. Dar existenţa pericolului arată, se pare, cât de ameninţaţi se simt islamiştii de campania noastră. Aceasta este încă la început, dar avem o organizaţie care se laudă cu două birouri permanente, filiale în fiecare oraş important şi o reţea de voluntari în toată ţara. Nu se poate schimba peste noapte o cultură, însă în scurta perioadă de când am înfiinţat Khudi şi am început să avem activitate, am înregistrat un progres apreciabil.

Capitolul 32

Voi vedea ziua ta când va sosi

Am întemeiat organizaţia Quilliam la Londra pentru a inspira discursul de combatere a islamismului la nivel mondial. În Pakistan, fondasem Khudi ca exemplu practic a ceea ce se poate face, însă, negăsindu-mi liniştea, nu eram satisfăcut. Dacă modelul după care ne-am inspirat în cazul Khudi a fost Frăţia Musulmană, atunci trebuia să creez filiale Khudi în alte ţări. Aşa cum islamismul se răspândise neţinând cont de frontiere, în toată lumea arabă şi în toate societăţile importante musulmane, la fel simţeam că trebuie să funcţioneze şi cultura democratică. Pe măsură ce se răspândea vestea, tinerii activişti democraţi din ţări devastate de război, care văzuseră conferinţa mea de la TED, au început să ne trimită mesaje prin care ni se cerea să-i îndrumăm. Au început să ne caute tineri din Yemen, Irak şi Somalia; în urma unor invitaţii speciale, am călătorit în Nigeria şi, pentru THINKFest, în Goa, India şi Bangladesh, unde sfaturile noastre erau necesare pentru a preîntâmpina infiltrarea HT în rândul armatei. Părea ciudat, uneori chiar ireal să mergem în Bangladesh – ţara în care ştiam că Nasim fondase HT – şi să stricăm roadele muncii acestuia. Mă foloseam împotriva lui acum de tot ceea ce aflasem de la Nasim; protejatul lui se transformase în adversarul său de moarte. Chiar şi

Europa, după revoltele tinerilor din Anglia din 2011 şi tulburările sociale de mare amploare care au avut loc în Grecia din pricina dificultăţilor economice, părea să aibă nevoie de o asemenea mişcare. Dar ştiam că nu ne putem extinde prea repede. Trebuia să ne dezvoltăm încet, cu prudenţă şi tact. Ce conta cel mai mult era să dăm claritate ideii şi să punem pe picioare o echipă puternică, experimentată. Răspunsul nostru la cum şi unde să ne organizăm în continuare părea mai clar, la fel ca în cazul Pakistanului, graţie unei alte amintiri din copilărie, legate de activitatea tatălui meu în Libia.

Unul dintre activiştii şi analiştii de frunte de la Quilliam este Noman Benotman. Noman a fost lider al Grupării de Luptă Islamică din Libia (GLIL) şi, pe vremuri, în anii 1980, a luptat umăr la umăr cu Osama bin Laden împotriva invaziei sovietice. Când sovieticii s-au retras, bin Laden a convocat o întrunire a generalilor săi arabi, pentru a discuta ce e de făcut în continuare. Aceasta este întâlnirea în cadrul căreia bin Laden şi-a exprimat dorinţa de a întoarce armele împotriva Occidentului. Cei mai mulţi dintre generali au acceptat să-l urmeze. Cu o singură excepţie, Noman. El i-a spus lui bin Laden că asta era o nebunie. A adăugat că venise să se lupte cu ruşii, nu să ucidă civili. El considera că ar trebui să se concentreze pe reconstrucţia ţării pentru care luptaseră, nu pe atacarea Occidentului.

Noman şi oamenii lui s-au întors în Libia. El a declanşat atunci procesul de demilitarizare a grupării sale, cumva similar dezarmării IRA în cadrul Procesului de pace din Irlanda de Nord. Noman a acţionat ca interfaţă între GLIL şi guvernul lui Gaddafi. A încheiat o înţelegere cu Saif Gaddafi conform căreia gruparea urma să renunţe la violenţe în schimbul eliberării în masă a membrilor grupării din închisorile libiene. A depus

eforturi în direcţia deradicalizării grupării, încurajându-i după aceea pe membrii acesteia să scrie cărţi în care să se desolidarizeze de vechea lor filosofie jihadistă. Din multe puncte de vedere, Noman îmi era apropiat din punct de vedere spiritual şi eram onorat să-l aduc la Quilliam.

Când Primăvara Arabă a ajuns în Libia, Noman era la Tripoli într-o situaţie dificilă. Era omul care se străduise să dezarmeze GLIL şi-i făcuse promisiuni lui Saif Gaddafi că o să ducă procesul până la capăt; doar că, acum, se confrunta cu nevoia urgentă ca aceiaşi oameni să se reînarmeze. Vor reveni ei la vechile năravuri jihadiste sau se vor organiza sub steagul vreunui lider popular? Noman ştia în adâncul sufletului că trebuia să stea de partea poporului şi, prin Quilliam, am conferit greutate campaniei poporului libian.

În vreme ce trupele lui Gaddafi porniseră în marş spre Benghazi, Noman a revenit degrabă la Londra şi a deschis frontul Quilliam împotriva regimului Gaddafi. Printr-un serie de interviuri în mass-media, am scos la lumină crimele lui Gaddafi şi am cerut sprijin occidental pentru poporul libian. Ne-am folosit de contactele pe care ni le-am făcut în timpul colaborării organizaţiei Quilliam cu guvernul pentru a-l ţine pe Noman la curent cu campania de bombardamente aeriene. Noman avea acces la informaţii de la sol din Libia, informaţii pe care le transmitea mai departe, iar personalul de conducere al RAF ne căuta pentru sfaturi şi analize pe măsură ce campania avansa. Noman a fost una dintre figurile-cheie care l-au încurajat pe Moussa Koussa, fost şef al serviciilor secrete libiene, să dezerteze şi a fost primul care a transmis această informaţie. Cum era şi firesc, activităţile noastre au atras mânia regimului Gaddafi, care a spart chiar sistemul de securitate ale reţelei noastre de calculatoare în efortul de a ne opri. După căderea

lui Gaddafi, Noman a colaborat cu libienii pentru a-i ajuta să-şi formeze noul guvern. Poate să le ofere perspectiva unică de a fi fost un apropiat nu doar al foştilor camarazi din miliţiile islamiste, ci şi al celor din miliţiile tribale şi joacă un rol de o importanţă crucială, ca forţă de echilibru între aceste facţiuni rivale. Dornic să-şi continue activitatea după încheierea conflictului, Noman a păstrat relaţiile cu jihadiştii libieni din toată lumea, chiar şi cu cei aflaţi actualmente în închisorile irakiene, depunând eforturi de a convinge cât mai mulţi de necesitatea democratizării Libiei.

Dar pentru ca un nou guvern să reuşească în Libia, este necesară o injecţie de idealuri civice şi de cultură democratică, lucruri pe care Khudi le promovează din plin în Pakistan. Libia s-a aflat sub dictatură atât de multă vreme, încât nu are defel experienţa democraţiei. Este într-adevăr greu ca valorile civice să înflorească în asemenea condiţii aride, iar pericolul de a aluneca înapoi către peisajul bine-cunoscut al unui regim autocratic este real. Fidel modelului islamist care m-a inspirat, am început să visez la extinderea mişcării noastre de tip Khudi în naţiunile arabe. Pakistanul începea din nou să exporte idei politice pozitive. Lunile şi anii care vor veni ne vor spune cât de departe putem promova acest model la nivel global, dar romantismul luptei rămâne în permanenţă viu în sufletele noastre.

Apoi a fost Egiptul. Dintre toate ţările în care s-au petrecut revolte arabe în 2011, Egiptul, într-un mod deloc surprinzător, mi-a atras cel mai mult atenţia. Din perioada petrecută în puşcărie am menţinut legătura cu tot soiul de persoane. Avocatul meu din timpul procesului, Ahmed Saif, a fost unul dintre membrii fondatori ai Kifayah. El a fost acolo încă de la început, atunci când îi puteai număra pe protestatari pe degetele unei mâini, iar protestele lor erau considerate ridicole. Lucrând la

Quilliam, m-am întâlnit întâmplător cu lideri ai Mişcării de Tineret 6 Aprilie, gruparea care a declanşat primele proteste egiptene anti-Mubarak. Din nou, nimeni nu i-a luat în serios când au anunţat, la o conferinţă din 2010 a Alianţei Mişcărilor de Tineret, care a avut loc la New York, că ei vor conduce revoluţia împotriva lui Mubarak.

Astfel că, atunci când totul a început să capete consistenţă, pe 25 ianuarie 2011, iar protestele au început să escaladeze, nu mai puteam sta locului de nerăbdare. „Oameni buni, trebuie să priviţi la Egipt", scriam eu pe Twitter, ştiind, din conversaţiile pe care le avusesem cu protestatarii, că, de data aceasta şi ţinând cont de ceea ce tocmai se întâmplase în Tunisia, totul era cât se poate de seios. M-am grăbit să fac tot ce puteam pentru a ajuta revoluţia. Un factor crucial în modul în care decurgeau faptele urma să fie reacţia Occidentului. Preşedintele Mubarak s-a bucurat mereu de susţinere pentru că era un aliat apropiat al Statelor Unite şi al aliaţilor acestora. Dacă Mubarak primea acum sprijinul lor, avea să fie cu atât mai greu de înlăturat de la putere. Dacă Occidentul făcea un pas înapoi, atunci el nu avea să-şi mai poată apăra poziţia.

Ceea ce puteam face eu pentru a ajuta cauza lor era să preiau mesajul protestatarilor şi să-l transmit mass-mediei occidentale. Doream ca oamenii să ştie că aceasta era o mişcare condusă de tineri egipteni liberali. Nu voiam să se spună despre proteste că sunt conduse de islamişti. Nu erau instigate de Frăţia Musulmană şi era important ca Mubarak să nu fie prezentat drept cel mai mic dintre două rele: prea multă vreme, argumentul a fost acela că Mubarak era autocrat şi antipatic, dar mai bine cu el decât cu alternativa extremistă. Ce au demonstrat protestele egiptene a fost ceva nou şi extrem de interesant – o a treia cale, cea a puterii autentice a poporului:

democrația radicală. Este ceea ce noi susțineam de atâta vreme că este posibil. De aceea era atât de important să reușească: ar fi subminat dintr-o lovitură vechea dihotomie „dictatură seculară sau conducere islamistă".

M-am grăbit să refac legăturile cu persoane ca Ayman Nour, liderul liberal care mi-a spus să „mă maturizez" în închisoarea Mazrah Tora. Am aranjat să apară alături de mine în direct la televiziunea al-Jazeera pentru a susține cauza protestatarilor: „Sunt foarte mândru că am vorbit cu fostul meu camarad de celulă", scriam eu pe Twitter. L-am căutat pe un alt fost coleg de celulă, purtătorul de cuvânt al Frăției Musulmane, Esam al-Erian, pentru a afla informații de la sursă în legătură cu planurile lor și am vorbit cu Sa'ad el-Din Ibrahim, cerându-i sfatul. L-am sunat pe fostul meu avocat, Ahmed Saif. „Nu e momentul să vorbesc eu, Maagid, vremea tineretului nostru în fine a sosit", mi-a spus el cu foarte multă modestie.

Și astfel i-am căutat pe revoluționarii din gruparea 6 Aprilie, coordonându-mi cu ei mesajele transmise mass-mediei occidentale. M-am folosit de considerabilul impact mediatic al organizației Quilliam pentru a difuza mai multe comunicate de presă, susținând cererile protestatarilor și reamintind presei propria mea poveste și cât de despotic putea fi regimul Mubarak. Mubarak, păzește-te de rugăciunea celor oprimați! Acesta a fost momentul în care am apreciat cu adevărat sfatul lui Jack Dorsey de a-mi face cont pe Twitter, și pentru prima dată am înțeles cu adevărat potențialul acestuia. De fiecare dată când postam o legătură sau un comentariu, primeam telefoane de la jurnaliștii care mă urmăreau, cerându-mi să le acord un interviu.

Apoi am intrat în legură cu Mona el-Tewahy, o fostă jurnalistă egipteano-americană devenită activistă și stabilită în Statele Unite. Eram amândoi în contact cu protestatarii din Piața

Tahrir şi am simţit că era nevoie de o voce coerentă în mass-media occidentală care să le susţină cauza; la început, am încercat să ne coordonăm reacţiile. Ce a urmat a fost un şir interminabil de apariţii mediatice şi de interviuri în presă, convorbiri telefonice şi articole. Îi dădeam lui Mubarak lovitură după lovitură prin intermediul presei, al cercurilor de influenţă în faţa tribunalului opiniei publice. Am devenit o prezenţă obişnuită la CNN, Sky, Bloomberg şi BBC: scriam pentru *The Times şi Wall Street Journal* articole în care-mi exprimam poziția. De asemenea, scriam fără încetare mesaje pe Twitter.

Ştiam dinainte că mesajul nostru ajungea departe: puteam spune acest lucru verificând serverul de la Quilliam, unde arhivam comunicatele noastre de presă şi puteam vedea că britanicii şi alte guverne din toată lumea le consultau frecvent. Cameron îmi ceruse părerea despre Egipt la întâlnirea pe care o avusesem cu el în Downing Street, iar în discursurile sale de atunci a respins vechea dilemă „dictatură sau extremism" când vorbea despre Orientul Mijlociu. Succesul campaniei noastre a fost deosebit de apreciat; fostul preşedinte Bush m-a invitat în cele din urmă la casa lui din Texas să-i împărtăşesc gândurile mele în legătură cu viitorul Egiptului. Atunci am avut o conversaţie delicată despre definiţia torturii. Momentul rucsacului verde ajunsese în fine la Hosni Mubarak şi, de astă dată, urma să-l punem la pământ pe bătăuş cu ajutorul propagandei democratice.

„Lobby-ul nostru funcţionează", am scris eu pe Twitter, când liderii occidentali au început să se distanţeze de regim. „Jocul s-a sfârşit, Mubarak."

Nu eram într-atât de naiv să cred că, atunci când se vor organiza alegeri după căderea lui Mubarak, puterea va fi preluată

de un regim liberal. Mi-a fost mereu clar că Frăția Musulmană urma să profite de revolte pentru a forma o nouă administrație.

Trebuie să treacă o vreme până ce noile idei politice sunt asimilate, dar, între timp, democrație înseamnă să respecți alegerea poporului. Ar fi profund greșit să considerăm că încurajăm astfel islamismul. Pentru mine, succesul Frăției Musulmane seamănă cumva cu ceea ce mulți analiști consideră a fi invaziile americane în Afganistan și Irak – nu neapărat o reafirmare a puterii Statelor Unite, ci o extindere exagerată a acesteia; iar, în Egipt, asta însemna începutul sfârșitului fascinației față de islamism. Pe termen lung, având acum spațiu să respire în voie, tânăra generație care a început revoltele va merge înainte, va organiza alte mișcări și va inspira alte tendințe, în afara islamismului. Deja au început să fuzioneze aripile reformiste și facțiunile de tineret separate din grupările islamiste mai mari. Islamismul nu este viitorul. Cu timpul, oamenii vor înțelege că acesta este parte a trecutului, vechea ordine.

Rugăciunile mele, ale noastre, rostite în închisoarea Mazrah Tora ca Mubarak să fie adus în fața justiției au primit în fine răspuns. *Ya Mubarak hashoof feeka yawm* („voi vedea ziua ta când va sosi") a fost un verset frecvent invocat de prizonierii oprimați ai regimului. Era un vis care i-a ținut în viață în căldura deșertului, visul că, într-o bună zi, acesta va fi adus în fața justiției. A fi răsturnat de la putere era ceva pentru Mubarak, a fi arestat era cu totul altceva. Dar el merita să fie judecat, să poarte aceleași haine albe, să stea în aceeași cușcă în care am fost ținuți noi și să fie trimis în aceeași închisoare în care am fost noi: aceasta era cu totul și cu totul altceva. Mubarak, cei doi fii ai săi, Alaa și Gemal, și ministrul său de interne, Habib al-Adly, au sfârșit toți în închisoarea Mazrah Tora. Mâna

Domnului, spuneți-i cum doriți. Dar Domnul meu este drept. Nu mă dezamăgește niciodată.

Să-l văd pe Mubarak în cușca aceea a fost un moment cathartic pentru mine. Mi-a amintit toate cele care au fost – tortura, nedreptatea, anii irosiți ai tinereții. Era aproape imposibil să nu fii impresionat. Am simțit o mulțime de emoții: încântare și tristețe, victorie și împăcare, răzbunare și pace interioară, toate în același timp. Aș minți dacă aș spune că nu era și ceva dorință de răzbunare, dar era genul acela îndreptățit de răzbunare: o răzbunare dreaptă. Înfrângerea lui Mubarak nu s-a înfăptuit prin violență, spre deosebire de cea a lui Gaddafi. Așa-zisul „forțos" al Egiptului nu a fost doborât de o rafală de gloanțe, de un atentator sinucigaș sau de o lovitură de stat inspirată de HT. A fost înlăturat prin metode pașnice, democratice, de oamenii care au ieșit în stradă și au avut curajul să stea umăr la umăr. Iar eu mi-am jucat rolul.

Îmi aminteam de asemenea cum am fost asaltat de islamiști când am părăsit HT: cât de ridiculizate și criticate erau ideile pe care le expuneam prin Quilliam și apoi prin Khudi. La un moment dat, toți prietenii mei se întorseseră împotriva mea și am pierdut atât de mult. Apostat, așa mi se spunea. Ipocrit. Trădător. Vândut. Oamenii se vor ridica pentru a demonstra cât de mult greșești, mi se spunea. L-am privit pe Mubarak înfruntând justiția și mi-am spus: ei bine, oamenii s-au ridicat, de acord, dar nu pentru islamism. Mica scânteie democratică mocnind în sufletele noastre în toți acei ani petrecuți la Mazrah Tora, cu Ahmed Saif și mișcarea Kifayah, cu Sa'ad el-Din Ibrahim și Ayman Nour, a cuprins în fine străzile Egiptului. Alternativa radicală a democrației pentru mase este aici și aici va rămâne. Un surâs îmi mijește în colțul gurii când mă gândesc la asta.

Iată-mă din nou la Mecca. Încă mai călătoresc, încercând să-mi lărgesc mintea, căci am văzut prea multe dezastre pe care le pot provoca minţile înguste, iar când am să mă întorc acasă... îmi voi dărui toată energia pe care o mai am ca să îndrept răul făcut.

Malcolm X (1925–1965)
SCRISOARE CĂTRE JAMES FARMER

Epilog

Dacă veţi merge vreodată la Londra şi vă veţi plimba pe Blandford Street, pe lângă Baker Street, s-ar putea să daţi de un restaurant italian numit Il-Baretto. Dacă vă hotărâţi să intraţi – şi vă sfătuiesc s-o faceţi – s-ar putea să daţi peste nişte prieteni cam zgomotoşi, care stau la o masă şi vorbesc cu Luigi Festante, somelierul casei. La acea masă e posibil să-l găsiţi pe Samir Imran, un critic de artă sud-asiatic, sau pe Arsalan Hyder, un procuror experimentat. În mai toate zilele o puteţi vedea pe Fatima Mullick sau pe sora ei, Zehra. S-ar putea de asemenea să daţi de Imran Amed, un cunoscut jurnalist de modă, de Jeremy Brown, avocat pledant şi prieten de la SOAS, de verişorul meu Raheem (fiul doctorului Nasir), acum inginer în industria aerospaţială, sau de sora mea, Sorraiya, care a crescut foarte mult! Şi la acea masă, invariabil, mă veţi găsi pe mine, stând alături de prietenii şi familia mea, prinşi cu toţii în cine ştie ce conversaţie extrem de captivantă.

Într-o seară, mi-am amintit un incident recent despre care am scris în *The Times*, într-un articol inspirat de rezultatele unuia dintre mesajele mele de pe Twitter. Coboram din trenul care mă aducea acasă de la muncă, la o zi după ce Anders Breivik, teroristul norvegian de extremă dreapta, comisese îngrozitorul său masacru. Acolo, pe peron, am văzut un bărbat hărţuind

pe motive rasiale o bunicuță neajutorată, care purta hijab și se plimba cu nepoțeii. „Înapoi în țara ta! Asta e Anglia, nu vrem musulmani aici!" striga el la bieții oameni îngroziți. În Anglia, situația fusese tensionată. Liga Engleză a Apărării, care lupta împotriva musulmanilor, era în plină ascensiune, iar Breivik dusese raționamentul membrilor acesteia la un nivel superior în Norvegia. Deodată, exacerbând o atmosferă și așa încordată, l-am văzut pe acest bărbat înspăimântând niște copii musulmani în fața mea, pe peronul gării. Poate că mă aflam sub impresia crimelor lui Breivik, poate că era de vină chipul copilelor speriate, acoperite cu batic, și amintirile despre Bosnia, poate că la mijloc era totul – întreaga mea viață – care s-a desfășurat prin fața ochilor mei în acele clipe. Indiferent ce va fi fost, m-am trezit într-o clipă transportat în Essex, în anii adolescenței. Amintirile despre „vânătoarea de paki" mă copleșiră și nu am văzut altceva decât chipul lui Mickey stând din nou în fața mea. Furia a erupt în mintea mea și m-am năpustit la omul acela, răcnind la el, înjurându-l și fulgerându-l cu privirea. Într-o clipă, bătăușul rasist s-a transformat într-un fricos. Nici nu a trebuit să ridic mâna – lașul s-a dat la o parte umil, sperând că toate acestea vor fi date uitării. Familia mi-a mulțumit elegant, dar când am pornit către casă, mâinile mele au început să tremure din cauza șocului. După toate cele întâmplate, încă nu s-a terminat. Ciclul urii se relua. Timpul nu mă vindecase. Undeva, în adâncul sufletului meu, pândea un pericol. A fost suficient un incident rasist pentru ca totul să iasă din nou la iveală. Asta m-a speriat și a trebuit să stau o vreme singur acasă pentru a-mi reveni. „Mai sunt multe de făcut", m-am gândit eu. Întorceam lucrurile pe toate fețele gândindu-mă ce e de făcut.

— Liberal-democrații mă încurajează să candidez pentru parlament. Le-am spus știrea prietenilor mei strânși la masa

de la Il-Barretto după ce am terminat de povestit incidentul. În mod clar, avem nevoie de mai multă diversitate în parlament, dar fără a o crea artificial. Ei își pun speranțele în oameni ca mine, care își apără punctul de vedere în fața tuturor, indiferent de consecințe.

— Grozav! Ce crede mama ta? mă întrebă Samir.

— Ea mi-a spus să nu mă bag. Spune că munca mea trebuie să rămână mai presus de politica de partid, cumva să guverneze toate politicile.

— Atunci fă ce spune mama ta, se auzi vocea Fatimei. Are dreptate și mereu a avut.

— Nu, nu, n-o asculta pe Fati, intră în parlament ca să mă pot lăuda prietenilor, insista în glumă Samir.

— Sper că ai deja ce le povesti prietenilor! am replicat eu.

Problema a rămas fără soluție și mă gândesc încă ce să fac. Pe când cumpăneam următoarea mea decizie, gândurile mele s-au îndreptat către Ammar. Îl văd în fiecare sâmbătă și-l învăț cu sârg puținul fotbal pe care îl știu. Zâmbesc satisfăcut când îi îmbărbătează pe cei de la FC Liverpool, așa cum făcea tatăl lui cu două decenii în urmă. *Poți fi tot ceea ce-ți dorești, Ammar. Nu permite nimănui să-ți spună altceva.* Întorcându-mă la lumea în care creștea Ammar, m-am gândit la ceea ce aveam de făcut în continuare.

— Dar câte mai pot face înainte să fiu prea bătrân ca să mai alerg de colo până colo ca acum? m-am întrebat eu cu voce tare.

— Maajid, ai numai treizeci și patru de ani. Ai o viață întreagă înainte ca să te gândești la lucruri dintr-astea, mă asigură râzând Fatima. Chiar acum mișcarea pe care o făurești are nevoie de sprijinul tău. Ea nu poate crește de la sine.

— Da, probabil că ai dreptate, am spus eu. Probabil că următoarea decizie poate aștepta până fac patruzeci și doi de ani.

Glosar de termeni arabi

(mai puţin unde se indică „urdu" sau „punjabi")

Akhi – fratele meu
Alayhi salam – rugăciune musulmană prescurtată pentru Profeţi: pacea fie cu el
Al-Jabbar – Cel-ce-Sileşte – unul dintre cele nouăzeci şi nouă de nume ale lui Allah
Allahu akbar – Dumnezeu e mare
Allahu musta'an – rugăciune: Allah să ne ajute
Assalaamu alaykum – urare: Pacea cu tine
Amir – conducător
Azan – chemare la rugăciune
Beta – (urdu) fiu
Bhai – (urdu) frate
Bi iznillah – Cu voia lui Allah
Da'i – misionar
Da'wah – misiune, muncă de recrutare
Daris – ucenic
Dariseen – ucenici
Deen – religie
Eeman – credinţă
Fee sabeelillah – în calea lui Allah
Ghimamah – legătură pentru ochi
Habib – prieten drag, preaiubit
Halal – permisibil

Halaqah – cerc privat de studii
Hizbi – partizan
Itnain – doi
Itnain wa arba'een – patruzeci şi doi
Kafir – necredincios
Khilafah – califat
Kuffar – necredincioşi
Kufr – necredinţă
Muhajir – imigranţi, plural *muhajiroon*; de asemenea, numele unui grup extremist interzis din Londra, creat de Omar Bakri Muhammad
Murajaaat – revizuiri
Mu'taqal – deţinut abuziv, plural *mu'taqaleen*
Nana Abu – (urdu) bunic din partea mamei
Nani Ammi – (urdu) bunică din partea mamei
Nikah – ceremonia nunţii
Qiyadah – conducere
Raqam – număr
Sall Allahu alayhi wa-salam – rugăciunea musulmană mai lungă pentru Profet: Pacea şi binecuvântarea lui Allah fie asupra lui
Shahadah – martiriu, mărturisire de credinţă
Shaikh – învăţat, cărturar religios, bătrân
Shari'ah – corp de edicte islamice
Shaweesh – recruţi din poliţia egipteană
Sohni – (punjabi) frumos
Subhan Allah – invocaţie musulmană: Preamărit fie Allah
Tai Ammi – (urdu) soţia celui mai mare unchi patern
Wahid – unu
Wallahi – jurământ: Pe Allah!
Wilayah – provincie
Ya Allah – O, Allah
Zaabit – ofiţer
Zalim – tiran, plural: *zalimun*

Bibliografie

1. Dezbatere între Maajid Nawaz și Anjem Choudary la emisiunea BBC *Newsnight*: http://www.youtube.com/watch?v 2BrueU4xd2w.
2. Articol din *Telegraph* despre arestarea militarilor pakistanezi care plănuiau o lovitură de stat: http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/pakistan/1440284/Pakistan-army-officers-arrested-interror-swoop.html.
3. Transcrierea unei discuții dintre Maajid Nawaz și doctor Sa'ad al-Din Ibrahim după eliberarea primului din închisoare: http://www.bushcenter.com/downloads/theInstitute/humanfreedom/wave-of-freedom/A_Conversation_with_Dr_Ibrahim.pdf.
4. Clip promoțional al Amnesty International în care sunt prezentați Maajid Nawaz și John Cornwall: http://www.youtube.com/watch?v=GpNzOBhvtoA.
5. Profilul Gitei Sahgal: http://en.wikipedia.org/wiki/Gita_Sahgal.
6. Interviul luat lui Maajid Nawaz de Sarah Montague în cadrul emisiunii BBC *HARDtalk*, înaintea plecării acestuia din HT: http://news.bbc.co.uk/1/hi/programmes/hardtalk/4931416.stm.

7. Site-ul organizației Quilliam: http://www.quilliamfoundation.org/.
8. Emisiunea BBC *Newsnight* în care este prezentat traseul lui Maajid Nawaz de la HT și islamism:
partea 1: https://www.youtube.com/watch?v=HYtP-4r4OE8.
partea 2: https://www.youtube.com/watch?v=2yLZRONdIa0.
partea 3: https://www.youtube.com/watch?v=CM4pkRqL0c0.
9. Discursul lordului Ashdown la inaugurarea organizației Quilliam: https://www.youtube.com/watch?v=5KfLQ6olnwA.
10. Discursul lui Jemima Khan la inaugurarea organizației Quilliam: https://www.youtube.com/watch?v=oN0QBNXMjxQ.
11. Rachel North, supraviețuitoare a atentatelor din 7 iulie, la inaugurarea organizației Quilliam: https://www.youtube.com/watch?v=5BbXckInd8Q&list=UU7fkP6rdeoTbrzlr7oXK3Vw&index=77&feature=plcp.
12. Criticile de extremă stânga aduse de Seumas Milne organizației Quilliam: http://www. guardian.co.uk/commentisfree/2008/jul/17/islam.race.
13. Criticile de dreapta ale lui Glenn Beck la adresa lui Maajid Nawaz și a organizației Quilliam: http://www.youtube.com/watch?v=O_gr6FOBwOg.
14. BBC *Doha Debate* – Maajid Nawaz invitat de Tim Sebastian, declarându-se împotriva politizării islamului: http://www.thedohadebates.com/debates/player.asp?d=42.
15. Dezbatere organizată de Intelligence Squared între Maajid Nawaz și Zeba Khan, în care este apărată credința islamului de retorica antiislamică îndreptată împotriva lui Ayan Hirsi Ali și Douglas Murray: http://www.intelligencesquared.com/events/islam-is-a-religion-of-peace.
16. Maajid Nawaz intervievat în emisiunea *Larry King Live*: http://www.youtube.com/watch?v=IF_A02IF4Bc.

17. Maajid Nawaz intervievat de Riz Khan de la al-Jazeera: http://www.youtube.com/watch?v=4z1Eps1wJjQ.
18. Profilul lui Maajid Nawaz la emisiunea postului CBS *60 Minutes*: http://www.cbsnews.com/video/watch/?id=6711907n.
19. Pagina publică de Facebook a lui Maajid Nawaz: https://www.facebook.com/MaajidNawazFanPage.
20. Pagina de Twitter a lui Maajid Nawaz: https://twitter.com/#!/MaajidNawaz.
21. Audierea lui Maajid Nawaz în Senatul Statelor Unite:
partea 1: http://www.youtube.com/watch?v=4XJLkdCgHQc.
partea 2: http://www.youtube.com/watch?v=HCF2dhtfy7k&feature=related.
22. Reacția lui Maajid Nawaz la cartea *America that I Saw*, de Sayyid Qutb:
partea 1: http://www.youtube.com/watch?v=Q0qdURg4Qz0.
partea 2: http://www.youtube.com/watch?v=7mX6A27D5g0.
partea 3: http://www.youtube.com/watch?v=y3JqAKi2FTU.
23. Audierea lui Maajid Nawaz în Parlamentul britanic: http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmhaff/uc1446-i/uc144601.htm.
24. Prim-ministrul Brown îl citează pe Maajid Nawaz printre motivele pentru care nu interzice HT în Marea Britanie: http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200708/cm-hansrd/cm071114/debtext/71114-0005.htm.
25. Analiza activității HT în armata pakistaneză: http://www.ctc.usma.edu/posts/hizb-al-tahrir-a-new-threat-to-thepakistan-army.
26. Site-ul Khudi: http://www.khudipakistan.com/.

27. Maajid Nawaz pe scena TED lansând ideea unei mişcări sociale antiextremiste: http://www.ted.com/talks/maajid_nawaz_a_global_culture_to_fight_extremism.html.
28. Călătoria lui Maajid Nawaz în Pakistan prezentată la emisiunea BBC *Newsnight*:
partea 1: http://www.youtube.com/watch?v=yixGca6zZg4.
partea 2: http://www.youtube.com/watch?v=3unCtnLVZ-4.
29. Mişcarea Avocaţilor Pakistanezi: http://en.wikipedia.org/wiki/Lawyers%27_Movement.
30. Pagina de internet a revistei Khudi pentru tineret *Laaltain* http://www.laaltain.com.
31. Maajid Nawaz la Google Zeitgeist: http://www.zeitgeistminds.com/videos/impact-of-ideology.
32. Maajid Nawaz intervievat de Christopher Dickey de la *Newsweek* la THINKFest din Goa http://www.youtube.com/watch?v=rKBE9Bm8aCI.
33. Ştiri despre armata din Bangladesh care contracarează o tentativă de lovitură de stat pusă la cale de HT: http://newagebd.com/newspaper1/frontpage/49718.html.

Mulţumiri

Această carte nu ar fi putut exista fără ajutorul unor oameni. Vreau să mulţumesc în primul rând agentului meu literar, prietenului Neil Blair, şi colegei sale Zoe King de la The Blair Partnership. Neil, în ciuda faptului că ne-am întâlnit iniţial din cu totul alte motive, ţi-ai dat seama imediat de importanţa activităţii mele şi m-ai susţinut mai presus de chemarea datoriei. Îţi mulţumesc. Mulţumirile mele se îndreaptă de asemenea către Jonathan Blair, pentru că mi-a sugerat să renunţ la marile agenţii corporatiste americane şi să mă îndrept către fratele său geamăn. A fost bine. Sunt îndatorat directorului editorial de la Virgin and WH Allen Imprints din Ebury, Ed Faulkner, un vizionar care m-a văzut pe scena de la TED şi a devenit pe dată dornic să-mi public povestea acolo. Aş vrea de asemenea să-i mulţumesc lui Yvonne Jacob, care a fost atât de activă după ce mi-a aflat povestea, şi lui Caroline Newbury, Sarah Bennie şi întregii echipe editoriale pentru susţinerea şi ajutorul dat. Îi mulţumesc colaboratorului meu, Tom Bromley, pentru orele petrecute în interviuri, transcriindu-mi vorbele şi preluându-mi ideile pentru a pune cap la cap structura pe care eu să contruiesc această carte. Mulţumiri şi lui Faye Husain, soţia lui Ed Husain, care mi-a spus fără să se teamă să

devin mai sentimental și să renunț la nota austeră a cărții, în ciuda credinței soțului ei că „ar merge și așa". Mulțumiri Fatimei Mullick pentru că m-a citit cu foarte multă atenție și m-a pus la locul meu când deveneam prea pretențios. Îi mulțumesc fiului meu, Ammar, pentru că a citit prologul și mi-a spus că sună chiar „mișto". Ammar, acum poți citi și restul. Mulțumesc familiei mele că a fost atât de răbdătoare în timpul muncii nesfârșite la această carte. O mențiune specială pentru mămica mea, care s-a asigurat că istoria familiei mele e corectă, și nou-născutei mele nepoate Nusaybah, pe care nu am văzut-o suficient de mult, fiind atât de ocupat cu scrisul. Această poveste nu ar fi fost completă fără numeroșii mei susținători de la început: Iqbal Wahhab, Jemima Khan, Ruth Turner, Evelyn Rothschild, Hazel Blears, Dougie Smith, Dean Godson, Catherine Fieschi, Jonty Feldman, Michael Gove și Yonca Brunini. Din Statele Unite, aș vrea să le mulțumesc în mod special lui Chad Sweet, Farah Pandith, Juan Zarate, Michael Davidson, Bailey Cuzner și echipei de la GenNext, Frank K, Jared Cohen, Dan Sutherland, Tim C, Paul D'Agostino, Truman Anderson, Mauro Lorenzo și Michael Murray.

În fine, mulțumirile mele neobositei echipe de la Quilliam, în special lui Noman și lui Harriet, care s-au ocupat ca niște experți de problemele mele, în vreme ce eu puneam pe hârtie această poveste, și curajoasei echipe de la Khudi Pakistan: Imran, Ali, Shabbir, Rab Nawaz și Umair, pentru împlinirea acestui vis.

Cuprins

„Un musulman englez spune o poveste tulburătoare despre violență, detenție și tortură... Un antidot convingător împotriva ostilității.”

Kirkus Reviews

„Extraordinara carte a lui Maajid Nawaz este esențială pentru a înțelege motivele tinerilor musulmani care îmbrățișează ideologia extremistă. Dintr-un adolescent care iubea muzica hip-hop, Nawaz a ajuns un islamist radical, înainte de a renunța definitiv la extremism. În prezent, luptă pentru a-i convinge și pe alții să nu aleagă această cale periculoasă. Vă îndemn să îi citiți mărturiile.”

ANDERSON COOPER

CONFESIUNILE UNUI FOST ISLAMIST

Maajid Nawaz (n. 1977) și-a petrecut adolescența ascultând hip-hop american și auzind povestindu-se despre mișcarea islamistă radicală care s-a răspândit în Europa și în Asia în anii 1980–1990. La 16 ani, făcea deja parte din organizația islamistă Hizb ut-Tahrir. S-a afirmat rapid în cadrul mișcării ca un recrutor foarte bun, fiind un susținător charismatic al cauzei unificării puterii politice a islamului în întreaga lume. Totodată, Nawaz a înființat grupări afiliate în state precum Pakistan, Danemarca și Egipt. A fost arestat de poliție în Alexandria (Egipt), alături de alți musulmani radicali, în urma evenimentelor din septembrie 2010. A fost întemnițat împreună cu asasinii președintelui Egiptului Anwar Sadat, cărora cei 20 de ani petrecuți în detenție le schimbaseră viziunea despre islam și folosirea violenței. După patru ani petrecuți în compania lor, Maajid a înțeles că propriile sale convingeri erau greșite și s-a hotărât să își schimbe viața. După ce a fost eliberat, a înființat o fundație, Quilliam – care are ca scop combaterea curentului islamist din Europa și din alte părți ale lumii – și, cu ajutorul cunoștințelor sale în domeniul recrutării, a încercat să-i convingă pe musulmani de falsitatea argumentelor extremiștilor.

Carte recomandată de

Historia

ISBN: 978-606-793-214-0

www.edituracorint.ro